UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN
BOOKSTACKS

Digitized by the Internet Archive
in 2025 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign

https://archive.org/details/folkelivsbillede02bull

FOLKELIVSBILLEDER

AV

JACOB B. BULL

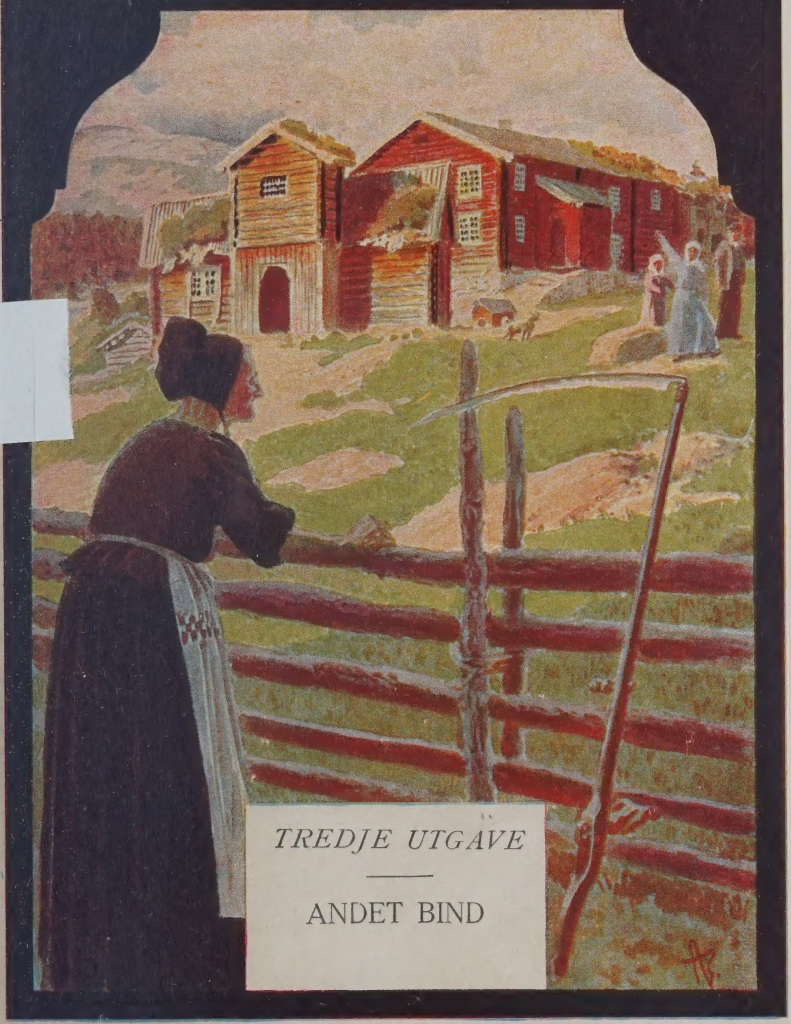

TREDJE UTGAVE

ANDET BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

Kenning Larsen

JACOB B. BULL

FOLKELIVSBILLEDER

: TREDJE FOLKEUTGAVE :

JACOB B. BULL

FOLKELIVS BILLEDER

ANDET BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
KRISTIANIA OG KØBENHAVN
MDCCCCXIX

A/S P. M. BYE & CO., KRISTIANIA.

839.83
B87fo
1919
v. 2

FJELDKRAKER OG SKOGSTROLD

Kaffebrændkari.

Kongeveien opover Rendalen gaar langs Dalbunden nederst i vestre Li, gjennem høi, sval Granskog. Tæt og eventyrlig staar Stammene; det dufter vildt og friskt av Mos og Bar. Hjerpe eller Aarfugl durer av og til op ved Veien; Fisk vaker i Elven, som gaar der svart og still.

Men tvers over Dalen borte i Østalien er hele Dalsiden naken, like fra den enslige Husmandsplads nede ved Elven og ende tilfjelds.

Store, graabrune Sandhauger vælter sig nedover Lien, som om Fortidens Jutuler hadde pløid Fjeldsiden med sine uhyre Jætteploger.

Ikke et Træ at se. Bare svarte Stubber bortover. Hist og her rinder spæd Løvskog op; Bringebær og Stenblom rødmer i de vilde Stenras; av og til griner en halvbrændt Tørfuru frem i den døde Li, og langt, langt inde har et Par Ørner Rede.

Men der, hvor Bergrasene er vildest og Stupene størst, gaar Kværninga skumhvit sin ensformige, vilde Sørgegang.

For det er ikke mer end treti Aar siden, saa var Østalien rik og frodig som den der Vest. Skogen stod høi og stolt; Fugl hækket i Stilheten; Elg beitet i de tætte Snar, og Bjørn hadde Hi mellem Bergkløftene.

Men saa kom Skogens forfærdelige Fiende, Skogbranden, og la paa et eneste Døgn hele Lien øde for hundred Aar.

Og da Branden raset som vildest, stod der en gammel kroket Kjærring nede paa Husmandspladsen ved

Elven, stirret opover, lo og spyttet, mens de svartbrune Øine gnistret og Fingrene hugg som Rovfuglklør i hendes magre, lasete Hofter.

Det var Lorens-Kari, Kaffebrændkari, som de kaldte hende efter den Dag. For det var hende, som hadde sat Varmen paa.

* *
*

Lorenskari var av Tateræt og hadde Opnavn efter en laaghalt Skrædder, som de kaldte Kneggar-Lorens. Denne Lorens bodde ensom langt syd i Østlien paa en liten Plads, som het Blændvasstrøen.

Han var Spillemand i Bygden og vel set overalt, hvor han kom; for der fulgte altid Liv og Glæde med ham, endda han av Natur var tung til Sinds.

En sne-yrende Vinternat, som Kneggarlorens kom hjem fra Julemoro i Vestagrænden, fandt han en svartøiet Jente forfrossen og ihopkrøpen i Svalgangen sin.

«Aa er Du før Folk?» spurte han. —

«Fant, Gud naa' os,» svarte en ung Stemme. Det klang saa saart og gammelt.

«Fant faar hjælpe Fant,» sa Kneggarlorens og lo paa sin vante Vis.

Saa tok han Jenten ind, og hos ham blev hun.

Men fra samme Stund, Lorenskari blev fast i Bygden, begyndte alt Folk at lægge Kneggarlorens for Hat. For paa Dansene, der han kom, drog han altid Jenten med, og Slagsmaal og ondt Blod voldte hun overalt.

Og Folk sa, at Kneggarlorens aldrig fik Felen til at laate, naar ikke Kari var paa Gulvet; men saa han de svarte Øinene hendes og fik hendes underlige, veke Smil, da slog Felen Gnister, og Springdansen gik som en Ildebrand under Loftsbjælkene.

Paa slik Vis gik det, til Lorenskari blev tyve Aar.

Da tok Presten en vakker Dag Kneggarlorens ind paa Kontoret og talte længe med ham.

«Du er for god til at holde Lag med slik en Jente,» sa han til slut; han stod i Døren, da Lorens skulde gaa.

«Det er nok taa døm, som vil i Lag med hinner,» svarte Kneggarlorens haardt.

«Ja desværre!» svarte Presten, snudde sig og lukket.

Kneggarlorens blev staaende og stirre paa den lukkete Dør.

Saa gik han.

Om Kvelden, da han kom hjem, sat Kari bortved Aaren med Søm. Mat stod fremme; men han satte sig ikke borttil.

Han blev staaende ved Aaren og nidstirre paa hende.

«Du faar slutte med aa gaa paa Dans naa,» sier han med ett.

Hun ser op, forundret. «Slutte?»

«Je traatter det itte,» sier han skarpt. «Og itte andre heil.»

Hun sitter en Stund og stirrer hen. Som om hun gjennemlevde det hele, Stund for Stund.

«Du vil, je ska' fara,» sier hun lavt.

Han svarer ikke.

Da reiser hun sig langsomt. Ser ikke paa ham, snur sig og gaar, op paa Ramnen.

Han staar igjen, raadløs.

Han hører hende gaa deroppe. Han hører et Par Sko falde. Hører hende atter gaa. Saa er der en liten Stilhet, mens hun knytter sine Klær ihop; saa kommer hun. Hun har Klædesbylten i venstre Haand og et sort Tørklæ bundet tæt om Hodet.

Hun gaar bent bort til ham.

«Du faar ha Takk for» — her bryter hun av og rækker Haanden frem. Han tar ikke imot.

Da ser hun op paa ham. Han er hvit i Ansigtet.

«Er Du klen?» kommer det fort og brutt.

«Bir fuill snart,» svarer han, han staar støttet mot Muren.

Hun har sat Bylten fra sig paa Krakken tæt ved, staar nu med bøid Hode og stirrer ned, længe.

«Je ska' faa andre hit,» sier hun usikkert, hun tar efter Bylten.

Ramnen: Loftet.

«Aa — nei!» kom det som en saar Tone — han fik Tak i Bylten før hende og holdt igjen.

Hun holder længe fast og ser uvisst paa ham med de svarte, brændende Øine.

Han smiler og bruker mere Magt. Da slipper hun endelig.

Han tar Bylten, gaar hen og slænger den med et voldsomt Kast ende op paa Ramnen.

«Det er da tvert umulig, kain Du fuill skjønne,» sier han bløtt.

Hun svarer ikke, staar bare og stirrer ind i Ilden.

«Men saa lyt det bi ainsless med os,» sier han saa og stryker hende varsomt nedover Hodet.

«Ja saa gjør det ainslessen da,» svarer hun, hun staar urørlig som før.

Samme Høst giftet Kneggarlorens sig med Kari.

* *
*

I de Aar, som nu kom, hændte det roggsamme Ting i Bygden! Ufred var der mellem Folk; Vanheppe kom der over Fæ, og Skrømt og anden Styggedom tok til at husere gaardimellem om Nættene.

Paa Helges hadde de en Morgen fundet Oksen med avsagete Horn. Hesten til Lensmanden blev trukken boglam op av Hornsett-myren, og under Utistu-laaven lo og skratlet det hver evige Nat en hel Sommer utover.

For alt dette fik Lorenskari Skylden, og Hatet til hende blev saa stærkt, at al Bygden begyndte at sky dem.

Kneggarlorens sa ikke stort til alt dette; men han blev tør og liten, og de lysblaa, veke Øine sat store i hans visne Ansigt.

Paa Blændvasstrøen, hvor det før var øde, begyndte det at blive folksomt Søndagskveldene. Bygdens Løskarer og alle de fattige Jenter, som holdt til bortover Pladsene, kom dragende ditover i Følge og Flok; Kneg-

garlorens sat halvfuld paa Brøndlemmen og gnugget paa Felen, og Springdansen gik med Skrik og Staak til langt paa Nat.

Men mellem dem alle gik Lorenskari, fort i Vendingen, skarp i Øinene og drog en liten lyshaaret Jente med brøndsvarte Øine efter sig overalt.

En Dag kom Lensmanden over til Blændvasstrøen. Den vesle Jenten stod paa Stenhellen ved Døren; en svart Kat med hvite Labber sat og aat Fiskeben paa Søppelhaugen tæt ved. Døren stod halvaapen, og det røk ut.

«Er Far din hjemme?» spurte Lensmanden.

«Ja—e!» kom det med Klynk i Stemmen.

Katten ristet med Hodet, gik forsigtig over den vaate Søppelhaug, smøg frem ved Brønden, saa efter Lensmanden og blev borte.

«Hvor er han henne?»

«Hain ligg.» Hun saa stort og fremmed paa ham. Lensmanden gik ind.

Paa Sengen midt i Stuen laa Kneggarlorens. Syringen og et Nøste med Traad stod i Vinduskarmen; paa andre Siden laa en slitt, graagul Kortlek. Lorenskari stod bortmed Aaren og tørket nogen Trækop med en gammel graa Linfille.

En støvet Solstrime stod over Bordet. Det lugtet stramt av Fattigdom og Kaffe. Men bortved Bænken kjendte en av og til den fremmede, søte Lugt av Voks og nyt Tøi. For der laa en halvfærdig Frak og slang. Den var nok nylig perset; for der kjendtes et Stænk av vaatt, brændt Tøi i den kvalme Luft.

«Kunde jeg faa tale et Par Ord med dig,» sier Lensmanden, han ser sig om i Stuen.

Kneggarlorens kommer sig op og sitter paa Sengekanten. Hans store, trætte Øine søker Konen. Hun har snudd sig og stirrer paa Lensmanden, kvasst.

«Ja, Du kan gjerne høre paa Du og,» føier Lensmanden til.

«Det er bare det, at det faar være slut med denne Dansingen her.»

Lorenskari staar nu med begge Hænder i Siden.

«Hh! — Ailting ska' Fattigfolk slutte med,» slænger hun ind, haansk.

Lensmanden ser harmfuld paa hende.

«Altid følger det ondt med dig, Kari,» sier han.

«Det hænder fler,» svarer Lorenskari skarpt og snur sig fra ham. «Lensmanden ska' naa leve taa vondt hain,» føier hun til, snur Hodet halvt bakover Skulderen og ser paa ham.

«Ti naa Du,» tar Kneggarlorens i og halter fremover midt paa Gulvet. Saa ser han opover Lensmanden.

«Er det Meninga, Du vil jaga mei tur Bygden?» sier han stærkt.

Lensmanden staar kold og ser ham bent i Øinene.

«Det var kanske bedst baade for dig og alle, om Du drog nu, Lorens,» sier han.

Lorens ser paa ham og tier en Stund.

«Aa nei Du; det faar væra med det, sir Du!» Han snur sig med ett og halter bort mot Sengen. Her vender han sig om, ser langt paa Lensmanden og sier:

«Je kom teil her — og her faar je døye.» Saa sætter han sig paa Sengen.

«Ja Du faar gjøre, som Du synes; Du har hørt, hvad jeg har sagt,» sier Lensmanden og vil gaa. Da staar Lorenskari tæt foran ham. Det gnistrer i de brunsvarte, vaate Øine.

«Ja var det itte før 'na vesle Jentongens Skyld, saa skulde en fara fraa dei og fraa Bygden — og fraa dei med!» Hun gjør et Sæt hen mot Sengen og holder Næven op for Manden sin.

Han skyver den til Side, likesæl.

Da snur hun og drar paa Dør, svart og rapfotet, over Gaarden, over Hafællen, — ad Skogen til.

Lensmanden staar en Stund. Det er kneppende stilt.

Saa sier han dæmpet:

«Du skjønner, Du faar faa en Slut paa dette.»

Kneggarlorens drar en tung Pust.

«Aa, je er færdau teil aa slutte, naar som er.»

d ø y e: dø.

Lensmanden gaar.

Det er længe stille i den lille Stue. Kneggarlorens sitter blek og stirrer hen. Ser en og anden Gang bort over mot Skogen, dit Lorenskari gik, og saa igjen ned i sine tomme Hænder.

Da aapnes Døren stilt. Det er den vesle Jenten hans, som smyger ind.

«Vechl-Ingrid,» sier han mykt.

«Ja—e,» kom det, som en Kat mjauet.

«Kom hit!» — Hun kom fort borttil.

«Vechl-Ingrid!» Han fik Tak i hendes kolde Haand. Hun stod tæt indtil Sengen, undselig.

Han strøk hende over de magre smaa Skuldrer. «Vechl-Ingrid!» Saa hulket han til, slog sig ned paa Sengen og snudde sig mot Væggen.

Den vesle Jenten stod en Stund, handfalden, med nedslagne Øine. Saa snudde hun og gik fort ut, ræd.

Den næste Dag var Kneggarlorens forsvunden. Da Lorenskari kom hjem, fandt hun den vesle Jenten liggende og sove tvers over Sengen med Graatstrimer nedover Ansigtet. Men Faren var borte, og Felen hadde han tat med.

Hun lette i tre Døgn. I Skogen, i ensomme, bortgjemte Laaver, langs Elvebredden baade opover og nedover, men fandt ingen.

Ottende Dagen kom Gjætergutten paa Helges hjem fra Østfjeldet og fortalte, at han hadde hørt slik underlig saar Felelaat fremved en Myr opved Mistern.

Det maatte holde til Underjordsfolk der.

Da Lensmanden fik høre dette, sendte han Folk dit.

Der fandt de ham, i et tæt Skogsnar ved Elvebredden, død.

Han laa med Ansigtet mot Jorden og den laaghalte Fot trukken tæt op under Kroppen, som han frøs.

Den gamle, sprukne Fele laa ved Siden.

Dagen efter, at Kneggarlorens var baaren til Dals, var der ingen Røk i Blændvasstrø-pipen.

Lorenskari og den vesle Ungen hendes var dragne

av Bygden, og ingen hørte noget til dem paa mange Aar.

* *
*

Treti Aar gik. Og i al denne Tid stod Blændvasstrøen der øde og forfalden i Skogstilheten.

Fiskerer og Bærsankerer, som Aar om andet vaaget sig til at stirre ind gjennem de mørke Ruter, saa aldrig Forandring. Den samme Gryte stod paa Aaren; Kaffekoppen paa Bordet var ikke rørt; Syringen og den graa Kortlek laa i Vinduet, og paa Sengen skimtet de den opslagne, slitte Skindfæld.

Men hvad ingen saa, det var, at indunder Sengen laa der et ihoptørket Benrangel og nogen morkne Skindfiller efter en gammel, svart Kat med hvite Labber.

Fortællingen om Lorenskari og Kneggarlorens gik som et Sagn gjennem Bygden, og den opvoksende Ungdom stod i Undren og stirret paa Lensmanden, naar han sat og fortalte om Lorenskari om Vinterkveldene.

«Ikke hadde jeg kjøpt Skog i Østalien, om hun hadde levet i Bygden,» sa han gjerne til slut og tændte ny Varme paa Merskumspipen, som hadde sluknet, mens han fortalte.

* *
*

Saa var det en solblank Septembermorgen; Lensmanden kjørte paa Veibefaring sydover Dalen. Det var tidlig; Rim laa over Jordene; Veien var halvfrossen, saavidt den gav sig under Karjolhjulene. Nede ved Kvars-evjen, der de bruker at ta Siken om Høsten, møtte han Sjuluspær, som kom hinkende med et Fiskeknippe.

«Naa, hvordan gaar det med Fisken?» spør Lensmanden og holder Hesten an.

«Aa det gik ailtiss med Fisken, bære en fekk ha Redskapen i Fred,» sier han.

«Ja, det farer vel Fant her,» mener Lensmanden.

«Det er nok itte frit før,» svarer Sjuluspær.

«Ja Farvel da.» — Lensmanden smatter paa Hesten.

«Farvel.» Sjuluspær hinker videre.

Lensmanden kjører paa med sin valne Hest. Morgenkjøligheten kjendes som et Bad av Styrke. Han stirrer av og til over i Østalien, hvor hans Skog staar, grøn og frodig. Han ser efter Gruslægningen av en Bro, mærker sig en og anden skjæv Veistolpe, og før han vet Ordet av, kjender han paa den fugtige, mørke Skogluft, at han er kommen like ned i Hornsett-svingen, hvor Granskogen staar høi og sval som en Kirke.

Lensmanden slaar Kappen om sig og kjører paa. Han fryser.

Men inde i tykkeste Skogen møter han et gammelt Kvindfolk, som drar en lav Firhjulsvogn.

Det maa være Fant. Han stanser Hesten. Hun stanser ogsaa og stirrer.

«Goddag.» Han mønstrer hende.

«Aa Goddag,» kom det med en myk, tiggende Stemme.

Et Par svarte Øine stirrer ham like ind i Ansigtet. Det gaar koldt igjennem ham.

«Hvor er Du ifra?» spør han.

Kvindfolket reiser sig op og blir likesom høiere.

«Aa je skulde nok væra Bygdefolk, Lensmand,» sier hun.

Det tar et Sæt i Lensmanden.

«Er det dig, Kari?» sier han dumpt.

«Ja, Gud naa' os, det er nok mei,» svarer hun mykt som før.

«Det var underligt,» mumler Lensmanden hen for sig.

«Aa ja, det er underligt.»

«Skal Du bli i Bygden naa?» spør han, usikker i Maalet.

«Aa ja, det var Meninga det.»

«Du har vel lært at bli Folk nu da, Du og?»

«En faar ta etter døm, som likere er,» sier hun.

«Ja, for ellers nytter det ikke. Saavidt Du vet det.»

Han ser skarpt paa hende.

Hun ser ned. «Nei ellers nytter det nok itte.»

«Er Du alene?» — Lensmanden peker med Hodet bort mot Lasset.

«Aa ja, je er nok det.»

«End den vesle Jenten din? Er hun gift hun kanske?»

Lorenskari kryper likesom ihop. De svarte Øinene sløres.

«Ho gik teil føste Vinteren paa Doverfjeld.»

Det kvækker i Lensmanden. Han ser bort.

«Det var Synd,» sier han.

Hun stirrer paa ham længe uten et Ord. De mørke Øine flakker og farer som en fortærende Flamme.

«Aa ja, det var Synd og Skam det, Lensmand,» kom det til slut hæst. «Aa ja Herregud,» la hun til om en Stund.

Der blev Taushet.

Lensmanden saa paa Svepeskaftet og rettet paa Skvætlæret.

«Ja, Farvel da, Kari. Jeg faar vel altid høre fra dig.» Han tar Tømmene.

Hun ser paa ham uavbrutt.

«Jo, det kunde fuill hænde, det,» sa hun mykt som før og trak i Vognen.

Lensmanden kjørte videre, men kunde ikke bare sig for at snu Hodet og se efter hende. Saa stirrer han tankefuld over i Østalien, hvor Skogen hans staar grøn og frodig i Morgenklarheten.

* *
*

Lorenskari drog bent gjennem Bygden til Blændvasstrøen. Faa møtte hun, og ingen kjendte hende. Da hun var kommen frem, stod hun en lang Stund og saa sig om, som hun gruet for at gaa ind. Endelig fik hun frem av Lasset en gammel Nøkkel, aapnet og gik ind. Straks efter kom hun fort ut igjen, slog sig ned paa Stenhellen ved Døren med Hodet mellem Hændene og

gik teil: døde.

blev sittende der. Reiste sig saa om en Stund langsomt og gik ind igjen. Bort til Aaren og flyttet Gryten; bort til Sengen og slog op Fælden, bort til Vinduet og stirret ut, og alt i ett gav hun smaa saare Støn som i stor legemlig Smerte.

Saa ser hun under Sengen den gamle døde Katten. «Herregud!» Saa op paa Ramnen, hvor slitte Klædesfiller hang og den vesle Barnesengen stod borti Kroken.

Kommen borttil slog hun sig ende ned. Blev liggende og vugge med Hodet i begge Hænder, som om hun var ung. Tutret frem noget vildt og saart som en brutt Strofe av en Sang, der alt i ett skar ut av Melodien, og stønnet en to tre Ganger likesom for at komme sig.

Saa reiste hun sig med ett, knyttet begge Hænder og ropte, skrek. Men de døde, trange Rum tok ingen Lyd.

Hun snudde sig, gik fort ned, tok Øksen, gik ut og brøt av et Par Skier av den nedfaldne Skigard. Saa kløvde hun Kaffespiker, hængte Kjelen over og tændte paa.

Dagen efter undret alle. For der var Røk i Blændvasstrøpipen, som hadde tiet i tredve Aar.

* *
*

Det var lummer Sommerkveld. Emen laa blaanende over Dalen med rødgule, sluknende Tordenbunker i Øst. Bækkene gik smaa mellem de tørre Stener; Kongeveien laa i Støv, som gjøv unda, naar en gik. Al Jord og Skog tørstet efter Regn, og paa Fjeldet var Rensdyrmosen tør og skarp, saa den knaset under de blankslitte Sko.

I Bygden skulde Høiaannen til at begynde. Folk laa hjemme og bare ventet, det skulde falde saapas Natteduggt, at Ljaaen vilde bite.

Klokken var over ti. Paa de fleste Gaarder sov de. Hist og her sat noget Ungdom ute paa Gaardspladsen

og smaapratet lavt; av og til kunde en høre en Mands Latter eller et litet Hvin av en Jentestemme fra en eller anden Plads langt borte.

De rødgule Skyer døde hen i farlig blaat. Graa og varm la Natten sig over Skogen; Kveldskjinglen drev sin vildrende, lydtomme Lek mellem Husene, hvor Myggsværmer steg og sank; hen over Jordene fløi graa Natsommerfugler sin vippende, svigtende Flugt, og bortover Dunkelheten i det brune Græs lyste døende Blaaklokker op i et eventyrligt, taaket Halvlys.

Graaere og graaere kom Natten. En enslig Natteravn surret langt inde i Skogdypet; en Dør blev smeldt i fjernt — saa taug al Lyd.

Dalen sov, varm og still.

Det var blit høgstnattes. Opover Bergslibakken kommer en Mand fort hinkende. Snur ind ved Lensmandsgrinden og drar like til Gaards. Han dundrer paa Døren. En graa Kat, som sitter paa Hellen, flygter forskræmt som en Skygge.

Lensmanden, som sov tæt ved, for søvndrukken op, fik paa sig og ravet ut.

«Hvad er det?» spurte han grættent. Han stod og holdt i Dørklinken og stirret ut.

«Skogen brinn!» svarte en andpusten Stemme. Det var Sjuluspær.

Lensmanden ut, uten at si et Ord. Sjuluspær peker sydover.

Midt i Natmørket steg der fra Østalien en fin, lysende Stripe op, og en graahvit Røk drev langs Elven nordover Engene.

Lensmanden blev kold, der han stod. Det var hans egen Skog.

«Lorenskari,» sa han høit for sig selv.

Sjuluspær saa paa Lensmanden, men turde intet si.

Da med ett hugg Kirkeklokkene i. Som en vild Forfærdelsens Klage jog de angstfulde Klemt rungende ind i Natten, om igjen og om igjen, stærkere og stærkere, til de regjerte hele Hvælvet mellem Fjeldene.

Kveldskjinglen: Flaggermusen.

Alt Dalens Folk for søvndrukne op, sanset sig — og forstod.

«Det er Skog, som brinn,» blev det sagt over hundred Gaarder paa én Gang.

Snart stod der stirrende, svarte Grupper og pekte og snakket fra hver en Haug i Dalen. I Østalien drog en bred, fraadende Ildstripe sig langsomt opover, og under laa Blændvasstrøa i blafrende Lys, saa en skimtet Husene midt i Natten.

De seige, tænksomme Fjeldfolk stod en liten Stund lamslagne og stirret. Saa med ett Slag blev der Liv. Økser kom frem; Mat blev lagt i, Hester spændt for. Kvindfolket for frem og tilbake, aajet sig og hjalp til om hinanden, og over det hele hugg Kirkeklokkenes Klemt, likedan og likedan som en ubændig manende Vilje.

Inden et Kvarter var alle Dalens tunge Bønder paa Færd. En Hær av Mænd, som aldrig var vant til at gaa av Veien, drog som et svart Ligtog, kjørende og gaaende og springende sydover. Og langs Veiene og i Grindene stod Kvindfolket angst.

«Agte dø!» ropte de efter sine.

Saa tok Nattens Krig sin Begyndelse.

Skogbranden, som hadde gaat langsomt i Furuskogen opover Elvemoen og ætt sig tungt langs Elven, slog nu med et voldsomt Brak over Kværninga og tok Granskogen fat. Det knitret og knatret som fjerne Geværskud i den tørre Skog; av og til hørtes en dump Smeld som av en Kanon, naar en gammel Fetfuru knak eller en glohet Kampesten sprak av Heten. Og bakefter Varmen kom et underlig dønnende Jø av al Skogen, som brandt og røk og sluknet.

Nu naadde Ilden de knusktørre Gransnar ret op for Blændvasstrøen. Hu-yschchchch! strøk Branden opover Lien som en susende Storm, og et Ildhav for tilveirs himmelhøit, mens det braket som en Helvedes triumferende Latter.

«Aa jø! Det bær aat Garøm!» jamret Kvindfolket, som stod der hjemme i Angst. Og paa Blændvasstrøen

stod en gammel Kjærring, stirret opover, spyttet og lo, mens de svartbrune Øine brandt, og Fingrene stod som Rovfuglklør i hendes magre, lasete Hofter.

Men nede i Blændvass-svingen kom Bygdens Mænd stærkt farende som en sort, bestemt Stripe. Hestene arbeidet tungt og hidsig i Sæletøiet med skummende Mund og bakoverlagte Ører. Paa første Lass sat Fløtar-Lars tryg og likesæl. Længer bak hørte en Smedjo bande og slaa paa, og fremved sidste Kjærren smaasprang Lang-Jakob med en diger Baadshake paa Akslen.

Men i Bergslien stod Sjuluspær ensom og stirret. Han var halt, og vanført Folk hadde de ikke Bruk for i Marken.

* *
*

Frelsningsarbeidet var begyndt. Langs Ørbækken opover, hvor Skogen var tynd, drog Folket fra Vestagrænden sig jevnt og sikkert. Økser hugg, og Trær styrtet. En bred, ryddet Stripe drog sig langsomt efter. Og langs den smale Sætervei stod Mandskapet tæt, med vaate Barkvister, Økser og Haker færdige til at ta imot. For slog Varmen over her, saa strøk Østagrænden med.

Inde i Skogen nærmere Branden ropte og skrek det av dem, som skulde prøve at lempe Branden opover Lien. Det var faafængt Arbeide. Nærmere og nærmere kom Ropene som i Sprang; en varm, ujevn Vind begyndte at gufse. Og bakom hørtes en vældig Sus.

Der kom de første Mænd springende over Bækken og op mot Veien.

«Kjære, aa er det, dø kjem med før Slag da?» sier Sjølstiltsyver tørt og blir sittende.

«Kaffevarmen hendes Lorenskari,» sier Smedjo og stormknegger.

«Naa kjem 'n!» roper Fløtarlars langt inde. Der kommer den dragende som en bred Elv av Ild. Røde Emen staar himmelhøit. Luene reiser sig ende op som strakte,

gripende Armer, slaar frem og ned for at fange nye Trær, drar sig tilbake og kaster sig frem paany. Men al Skog er fældt; den faar ikke Tak. Den brænder ende tilveirs i de knakende Trær — og falder. Tar saa lurende Tak i Underskogen og den tørre Bund for at smyge sig over.

Da kaster en halvhundred Mand sig over den som Rovdyr. De springer og slaar med digre Kvister; de hugger med Økser, haler med Haker, roper og river unda, mens Røken vælter og det synger og piper og smelder i Varmen, som dør.

Der kaster en Stripe sig over i en Tørgran ved Veien.

«Langjakob! Langjakob!» roper Fløtarlars, han hugger, saa Flisene hagler.

Langjakob kommer tungt dragende med sin digre Hake og slaar ind.

«Aat Bakkøm med 'n!» roper Fløtarlars igjen. Langjakob tar Tak, saa Granen knaker og svaier. Det regner av Ild nedover dem.

«Vil Du aat!» roper han i Sinne.

Da ryker det brændende Træ overende og stuper tilbake mot Bækken.

«Der laagg Du sidst,» sa Langjakob andpust; han slukker med Haanden Varmen i Trøien sin.

Mot slike Folk blev Branden liten.

Ved Ørbækken var den snart slukket. Men længer op, ovenom Bækken, slog Varmen sig med ett over og aat sig knitrende og sprakende nedover Lien igjen.

De modige Mænd gav et Rop alle paa én Gang og blev staaende tause og stirre. For nu maatte hele Østalien gaa med og Grænden med den.

«Detta gaar ailler an!» ropte Sjølstiltsyver og drog i Vei.

Og saa blev der en Springen indover og nedover gjennem Skog og Ur.

Da med ett stanset Sjølstiltsyver og ropte. Saa en anden, saa atter en, saa flere.

For ned mot Bygden steg en fin Ild op. Først etsteds, saa et længer op, saa hele Lien opover i rak Linje.

Det var Østagrændens Mænd, som hadde tændt Motvarme. De hadde fældt sin bedste Skog for at redde Bygden.

Snart stod der et bredt Bælte av Ild fra Gaardene opunder Lien. De stolte Furuer brandt høitidsfuldt med Top og Krone. Motvarmen drog sig sydover jevn og tryg.

Men fra Lien kom Skogbranden skummende i vældig Fart.

Nu er der bare nogen hundred Alen imellem. Da reiser Motvarmen sig med ett, dragen av Suget. Som et vildt Uhyre med fnysende Ildmanke suser den sin Motstander til Møte.

Og hver evige Mand i den store Skog staar stille og stirrer.

Med et Brak som den forfærdeligste Torden slaar Varmene ihop. Jorden dønner, Trær styrter, og Flammene vælter sig over hinanden himmelhøit. Saa med ett, som om en mørk Skygge blev strøken over Dalen, slukner alt. Graa Røk puldrer frem. Halvbrændte Trær stuper og siger ihop — en dæmpet Sus kommer langveis farende, stryker over Branden som en lind, døende Tone, hvirvler noget Aske op og blir borte.

Dalen var reddet.

Men opover Lien ad Fjeldvidden til drog Ødelæggelsens Tog ustanselig videre. Og i atten Timer stod Kampen derinde mellem Menneskene og Elementerne om hvert Maal Skog, hver Tomme Jord. Folk brøt paa for at slukke; Folk sprang unda for at redde Livet; somme laa i Bækkesig og Myrer op til Halsen for at berge sig, naar Varmen slog over; Storfugl kom flyvende fra friske Skogen bent ind i Ilden og stupte; Bjørn sprang gaulende gjennem Varmen, saa de brændende Haardotter lavet; Harer for forskræmte like i Fanget paa dem, som slukket — al Naturens Sind og Sans var forvirret av Nattens Rædsel.

Og nede i Skogen laa de seigeste Karer paa Vakt

rundt det ulmende Øde; — men den, som fra Vestagrænden stirret dit over, kjendte ikke Dalen igjen.

* *
*

Det var anden Kveld.

Paa Broen over Rena stod Lensmanden træt.

I tolv Timer hadde han været i Skogen; men saa maatte han gaa hjem, den gamle Mand. Hele hans Skog var brændt. Lensmanden la Armene paa Rækværket og stirret ned. Og han kjendte en underlig kvalm Fornemmelse komme snikende.

Som han stod slik, kom der nogen gaaende østenfra, fort. Han reiste sig. Det var Lorenskari.

Da hun fik se ham, stanset hun til, men kom saa langsomt opover Broen.

«Gu Kveld,» sa hun mykt og vilde forbi.

Lensmanden gik ret paa hende.

«Hvor skal Du hen?» spurte han kvasst.

«Aa je skulde nok tala med Lensmanden,» kom det, endda mykere.

«Det er Du, som har sat paa Varmen,» sier han og brænder hende like ind i Øinene.

«Ja Gud naa' os — det vart nok saa,» klynker hun, hun tar til Forklæsnippen. Blikket flygter og flakker.

«Ailler skulde en koke Kaffe i Skauøm,» sier hun.

«Aa jøsses, at slikt skulde hænde — og med Lensmanden au;» hun prøver at graate.

Lensmanden tar Tak i hende.

«Nei dette slipper Du ikke unda Kari,» sier han haardt. «Nu skal vi to gjøre op.»

Hun rykker sig løs, tvert. Øinene gnistrer og staar bent paa Lensmanden.

«Itte vet je det, je skylder Lensmanden naae — naa længer,» sier hun. Saa gaar hun fort som paa Sprang.

Lensmanden vil efter, men stanser. «Gud naade dig,» roper han og truer med den løftede Næve.

«Aa Gud naa'e os aille ihop,» kommer det som et Suk med Vinden.

Lorenskari gaar, fort, snur et Par Ganger Hodet, klyver over Skigarden ved Løkkejordet, — og drar til Skogs.

Kommen op paa Høiden stanser hun, snur sig, ser ut over Dalen og ler, ondt. Saa stønner hun til et Par Ganger i saar Hoste og stikker ind i vilde Marken.

* *
*

Dagen efter visste hele Dalen, at Skogbranden var opkommen av en Kaffevarme efter Lorenskari; men alle var enige om, at det hadde hun gjort av Hævn. Derfor heter Brænden den Dag idag Karibrænda eller Kaffebrænda, og hun har Opnavnet Kaffebrændkari i Bygdens Fortælling.

Da Lensmanden sendte Folk for at hente hende til Forhør, var hun forsvunden, og ingen fik siden Ret paa, hvor hun var blit av.

En Sommer otte Aar senere fandt de nok paa Dovre en slik en, som Ulv hadde ætt av; men om det var hende eller en anden av de arme Kroker, som Fjeldene maa forbarme sig over til slut, det vet ingen.

Lykkjeknut.

Det er tindrende Vinterdag i Østerdalsskogene. Nattens Nysne ligger tynd og ryr over Skogsødet med gulhvit mæt Glans, der Solskinnet falder, og Vinternattens blaakolde, stjernetindrende Eventyrtone i alle Skygger. Slagspor efter Hare korser mellem Gransnarene; vevre Striper efter Mus, som har rendt, tegner sig over Snefonnene, blir borte som et rundt Hul ved en Tuve, dukker op paa den anden Side ved en Furulægg og gaar videre. Trærnes tunge, festlige Kroner fylder Skogen med sin hvite, lune Stilhet. Av og til fornemmer en de fjerne Titt av en Meise, som smutter ut og ind oppe i en kvistrik Gran; en Lavskrik kommer paa lydløs Flugt, slaar ind i nærmeste Træ med sit hæse, skræmte Skrik og tier. Litt Sne drysser ned; en Gren vugger. Saa er der atter Taushet.

Men inde i Skogstilhetens fjerneste Fjerne kommer der med ett som en underlig Uro; det nærmer sig som en Bevægelse, der endnu ikke er blit til Lyd, som en Anelse av anstrængt arbeidende Liv.

En Aarhane, som har sittet alvorlig paa Top, blir urolig og strækker Hals; saa slaar den ut med et stort Blask, samler sig til Flugt og forsvinder paa pipende Vingeslag langt, langt ind og unda.

Den forunderlige Uro kommer nærmere; en krasende Lyd i Skaren høres og blir borte — bryter igjen frem stærkt og fylder med sin skjærende Larm Stilheten. Og tungt indimellem hører man den anstrængte Blaast som av et stort, jaget Dyr.

Bak nærmeste Gransnar stanser det.

En hører bare de tunge, støtvise Støn av Aandedraget. Saa med ett drar det i Vei igjen, og en diger Elgokse bryter frem av Tykskogen.

Med tunge Sprang arbeider den sig frem i Sneen, slaar alt i ett igjennem den skarpe Skare til helt opunder Buken og kommer sig med voldsomme Sæt op igjen. Pludselig farer den sammen og stanser; den siger i Knæ som i et Knæk, famler med den blodrispete Fremfot varsomt bortover Skaren, men tar den til sig igjen. Saa snur den langsomt og raadløst sit store Hode fra den ene Side til den anden og stirrer.

Men efter, paa Sporet, kommer en lang, mager Mand. Skistaven hugger i Skaren; Skiene gaar lydløst i den bløte Nysne.

Det er Lykkjeknut.

Dyret gjør et Sæt, da det faar se ham, men blir straks staaende og synker i Knæ som før. Lykkjeknut tar en Sving for at komme paa Skud; men det store, tungsindige Hode snur og flytter sig efter ham, alt som han gaar. Endelig er han kommen saapas paa Siden, at han ser Skudflekken; saa hugger han Skistaven i Sneen, river Bøssen av Akselen og tar hurtig Sigte.

En kort, skarp Smeld fylder Skogen og svarer dövt fra Aasene rundt omkring. Elgen gjør et voldsomt Spring og styrter krasende sammen; en lysrød Blodsprøit staar som Regn over Sneen. Fra de nærmeste Furuer klapper Snefald tungt ned. Saa blir det dødsens stille.

Lykkjeknut blaaser ut av Geværpipen, hugger Geværet fast i Sneen og gaar borttil.

Dyret vender Hodet, gjør et Par voldsomme Spark og blir stille. Vender saa igjen Hodet med de store, bristende Øine bort fra Mennesket — og dør.

Den lange Skogsmand staar der seig og senestærk og stirrer paa Dyret med haarde Øine, der ligger som vassblaa Flekker dypt i det skjægmagre Ansigt.

Den rake, barkede Hals med de brede Øreknuter under et tjafset, tyndt Haar damper av Sved; de kantede

Kjaker arbeider med Tobaksbussen, og en gulrød haaret Haand famler efter Tollekniven.

Saa tar han sig paa Skiene en Sving bakom Elgen, huker sig ned og sætter Kniven ind mellem Nakkehvirvlene.

Dyret var dødt.

Lykkjeknut reiser sig og blir staaende og smaablystre. Spænder Skiene av, tar sig en Tobaksbuss av Messingdaasen og lægger den gamle forsigtig nedi. Ser sig vårt om til alle Kanter i den tause Skog, lyer længe ut i Stilheten og begynder paany at smaablystre.

Saa gir han sig til at veide Elgen.

* *
*

Ut paa Kveldsiden, da Lykkjeknut kom dragende Lien nedover og skulde over Kongeveien for at komme til Stuen sin, møtte han Tømmerkjørerer. Det var 'n Attpaaknut og Drengen til Lensmanden.

«Saa Du har vørré aat Skauøm?» spør 'n Attpaaknut, han sitter paa Lasset.

Lykkjeknut stanser og støtter sig paa Skistaven.

«Jo, je har nok det,» svarer han.

«Je har Rypsnuruer oppaa her,» lægger han til.

Lensmandsdrengen kommer borttil.

«Det er fuill diger Rype, Du fær etter Du væ?»

Lykkjeknut smiler.

«Aa ja, je tær den største,» sier han.

«Du lyt bruke Rifle aat 'n, sir je,» sier 'n Attpaaknut.

Lykkjeknut bøier sig ned og steller med Skispændingen paa høire Fot.

«Je sau om et Bjønnhi bortmed Kiv-aaen,» sier han likegyldig.

Lensmandsdrengen staar over ham. «Det var fuill Bjønn med Hoinn det,» sier han og skotter bort paa 'n Attpaaknut, fort.

Lykkjeknut reiser sig og tar Skistaven. Saa smaaknegger han koldt.

«Har Du sit slike au Du da?» spør han.

«Ja Bjønn med Blod har det naa vørré,» sier Lensmandsdrengen, han tar Tak i Lykkjeknuts Trøie, som har ferske Blodflekker.

Lykkjeknut hugger ham over Armen og klemmer til, saa Lensmandsdrengen maa i Knæ.

«Huf Gut! Røv itte 'ta!» roper han.

«Je skadde ene Armen min her opi Fjela,» lægger han til og slipper.

Lensmandsgutten reiser sig.

«Ja itte var det høire Armen,» sier han og storler.

«Ja Farvel da,» sier Lykkjeknut; han drar i Vei.

«Farvel,» svarer de to andre og kjører.

Kommen op i Bakken stanser Lensmandsdrengen og puster paa. Stirrer efter Lykkjeknut, som blir borte i Skogen, rister paa Hodet og smiler.

«Nei, denne Gaangen ska 'n aat Bakkøm,» sier han; han hopper op paa Lasset og staar paa.

«Ja, da lyt Du væra snar,» roper 'n Attpaaknut; han kommer sig oppaa han ogsaa.

Og Tømmerlassene gaar knistrende fremover den frosne Vei, hvor Slædesporene blinker i Dagsvindingen.

* *
*

Nedmed Elven laa Lykkjeknuts Stue. Et Par Maal Jord hugget ut som en Firkant i vilde Skogen, fredet av et fattigt Gjærde. Høi Gran og Furu stod like indpaa; Elven gik still forbi.

Nu Vinterstid var det hele nedsnedd; Harespor gik ut og ind over Skigardsfonnene; en dyp smal Sti kom fra Skogen og frem til Svalen, hvor Ski stod reist og en Flisekurv hang.

Elven var islagt med magre Snedriver, der Nordenvinden tok, dype, løse Fonner, der Skogen gav Stilhet, og farlig, svartnende Vaag, der Strømmen gik saa stærk, at Isen ikke fik Tid til at lægge sig.

r ø v i t t e 't a: rør ikke dette.

Over Tak og Sval laa Sneen høi og drivende hvit som i den dypeste Skogstilhet. Bare Murpipen var fri, saa en kunde se, der holdt Folk til; Røken stjal sig ut tynd og ræd og blev borte som en Tone mellem Trærne.

Fremved Aaren i Knutsstuen sat Knutsmaren og bøtte Klær. En Vassgryte stod paa Kok; en Gut paa otte og en paa ti Aar var komne fremtil og varmet sig; en liten femaars Jente stod og trykket sig tæt ind til Morens Knæ; men i Slindvuggen var den mindste endelig sovnet, saa nu var det stille i Stuen.

«Mo-er,» sa den vesle Jenten. «Faa lite Brø' da Mor!»

Moren svarte ikke.

«Taa det, Du gjømte, Mor!»

Moren la fra sig det, hun sat med, reiste sig og skjøv Barnet lempelig unda. Saa gik hun ut i Koven og kom ind igjen med en Brødbit.

Den vesle Jenten tok Biten med begge Hænder. «Th-ak,» kom det varsomt; saa satte hun sig til Rette paa en liten Krak i Vedroen og blev stille.

Men de andre Barnehoder snudde sig ret som det var efter hende, der hun sat ihopkrøpen i Skyggen og spiste.

Og det var igjen Stilhet i Stuen. — — —

Moren sat som før. Det bleke Ansigt med de blanke, slitte Tindinger, de opstrammete Øienbryn og det sorgfulde Drag om Munden stirret bent frem paa Arbeidet, hun holdt paa med. Den ene Gut stod klængt op til Aaren og skrapte paa det hvite Ler. Den andre sat med Albuene paa Knærne, Kjakene støttet i Hændene og saa stridt ind i Varmen.

«Du!» — Det var ham ved Aaren, som talte.

Moren saa op. «Ti still naa,» sa hun og arbeidet videre.

«Kjem 'n itte snart 'n Far da?»

«Aa, hain kjem fuill.» Atter Stilhet.

«Faar je lite Brø' je au da!» — Det var den samme, som talte. Moren svarte ikke.

Slindvugge: Vugge som hænger i Slinden, Loftsbjælken.

Da reiser han, som sat og stirret ind i Varmen, sig langsomt og drar sig bortover mot Døren.

«Aa ska' Du?» spør Moren; hun ser ikke op fra Arbeidet.

«Gaa nord i Gardan,» svarer han med Haanden paa Klinken.

«Huf nei! Det er for kalt aat dei naa, Vechlemin!» svarer Moren; hun reiser sig.

Gutten staar liten og tynd i den halvaapne Dør.

«Je lyt eta naa Mor,» sier han saart.

«Aa Du vet, hain kjem snart Far din naa,» sier Moren; hun tar den yngste ut av Vuggen og sætter sig.

«Det bir saa længe det,» svarer han ved Døren.

«Aa Du vet, hain fær fort hain. Saa, kom att naa,» sier Moren mildt.

Gutten staar en Stund. Isnende Kulde siger ind i Stuen. Saa drar han sig langsomt fremover mot Varmen igjen.

Moren holder det sovende Barn i Armene med ihopkneppte, trætte Hænder; de to Gutter er komne hver paa sin Krak fremved Varmen som før, og den vesle Jenten er sovnet av opmot Aaren.

Da med ett høres det Knirk av Ski og et Dunk i Svalen. Det er Lykkjeknut, som kommer.

Moren drar en lang Pust, men blir sittende; Barnene kommer op og ut. Bare den vesle Jenten sover i Vedkroken.

En hører Lykkjeknut tale til dem der ute. Hører ham banke Sneen av sig ute i Svalen. Saa kommer han ind, spekt paa Føttene og kold av Veiret.

Konen snur Hodet og ser paa ham.

«Naa?» sier hun stilt.

Han svarer ikke, gaar bare hen og hænger Bøssen op over Sengen. Kommer saa frem til Aaren og holder de valne Hænder op mot Varmen, længe.

Konen sitter og ser paa ham, uviss, men vaager ikke spørre mer. Da gaar han igjen ut i Svalen, kommer

s p e k t: frossen.

ind med en Sæk og støper likegyldig noget op i et Traug, som staar ved Vassbøtten.

Det er spekt Elgkjøt.

Konen reiser sig. «Ho-i!» sier hun.

Og i det bleke Ansigt stiger Farve langsomt op.

Men Lykkjeknut sitter taus fremved Aaren og faar Snehusuene av.

Knutsmaren lægger Barnet i Slindvuggen og gir sig til at stelle.

«Nei detta var rent svært au det,» sier hun, hun slipper de opskaarne Biter i Gryten, som fosskoker.

«Aa, det bir fuill dyrt Kjøt væ!» svarer Lykkjeknut, han hænger Snehusuene op til Tørk.

Konen stanser og ser langt paa ham.

«Kain det ske det da?» sier hun til slut.

Lykkjeknut tar frem Tollekniven og gir sig til at spike Kokved.

«Je møtte Lensmandsdrengen her oppi Haarrennsvingen,» sier han koldt.

Konen blir staaende længe og tænke.

«Vi lyt oppaa i Nat da,» sier hun endelig.

«Ja, vi lyt nok det.»

Knut Lykkjen bryter av; for nu kommer Barnene ind med Vedfanger, og fra Vedkroken kommer den vesle Jenten søvndrukken fremover og bort til Faren.

Lykkjeknut tar hende varsom i Knæ.

«Har Du søve?» spør han lindt.

«Ja-e.» Fingeren kommer undselig op i Munden, som hun sitter og stirrer ned.

«Det bir strast Mat naa, Vechla mi,» sier Lykkjeknut, han stryker hende vårt over det stride Haar med sin grove Haand.

* *
*

Det var iskold Nat i Dalen.

Maanen stod i Næ, skarp og tynd. Stjerner kom og blev borte som flimrende Isblink i dyp, natblaa Luft.

Skogen frøs, stor og still, med tause Slagskygger bak alle Trær og blaanende, farligt Glitter over Sneen, der Nattens frosne Stjernelys faldt. Stundom gik der som en Gysning gjennem Stilheten, naar en Gran smaldt i Kulden; nu og da tuslet en Hare eventyrlig mellem Stammene og stak lydløst ind i Smaaskogen, og under Sne og buklet Is blev en Bæk indestængt og mumlende borte langt nede i den frosne Jord.

Opover fra Haarrennsvingen langs et ensligt Skispor arbeidet to sig frem, hver med sin Fliskurv paa Ryggen. En lang, mager Mand foran, et Kvindfolk med graat Kasttørklæ bundet tæt om Hodet bakefter.

Det er Lykkjeknut og Konen hans.

Det knirker efter Skistavene, der de tar sig frem; Aandedragene høres vekselvis i den stille Luft.

I over en Time bærer det opover uten et Ord. Manden bare av og til snur sig og lyer.

Kommen øverst i Lien stanser han, støtter sig paa Skistaven og venter paa Konen, som er blit efter.

«Her opmed er det,» sier han lavt, da hun har naadd frem.

«Huf, slik Vei,» stønner Knutsmaren; hun tar sig for Bringen. — «Natterstider,» føier hun til som en Undskyldning.

Lykkjeknut blir staaende og vente paa hende, mens hun henter Pusten.

«En lyt slite,» sier han.

Saa drar de sig langsomt bortover til den Dalgrop, hvor Elgen ligger.

Men mens de to fattige Skogsfolk under dæmpede Spørsmaal og kolde Svar arbeider med det frosne Elgkjøt inde i Skogstilheten, staar der to Mand paa Vakt bak det tætte Gransnar fremved Knutsstuen, hvor Røken tier og de fire Smaabarn skjælver i Søvne, nu da Vinterkulden siger ind, fordi ingen lægger paa Varmen mere.

De hæse Glæfs av en Bandhund nord i Gaardene melder fjernt, at noget er i Veien; en Hest med fint Tingel og tungt Lass drar gnigsende forbi og høres længe syd-

over. Saa blir det ogsaa borte. Natten fryser, tindrende ren og stille.

* *
*

«Nei, dette blir længe,» sier Lensmanden lavt; han drar Pelskraven op over Ørene og staar og bytter Fot i Kulden, saa Skiene knirker smaat.

Lensmandsdrengen banker de spekte Vaatter mot hinanden og kryper ihop i Klærne.

«Aa, hain kjem nok,» svarer han.

«Det var Spor efter to,» sier Lensmanden igjen.

«Ja, ho er fuill med Kjærringa au,» sier Drengen.

«Hysch,» tar han i med ett og lyer.

«Sir Du dissa?» Han peker bortover Jordet. Lensmanden slipper Skistaven, tar Tak i en Grankvist og bøier sig fremover.

Bent over Jordet fra Skogen kom det to. En kunde høre dem tale lavt i Stilheten, som de gik der fremover mot Stuen.

Bak Gransnaret blev det i samme Stund dødsens stille.

Da Lykkjeknut og Konen hans var komne frem til Svalen, satte Konen Fliskurven ned.

«Aa ska' vi gjøra med Kjøtta?» spør hun.

Knut Lykkjen staar en Stund.

«Vi lyt grava det ne',» sier han endelig.

Knutsmaren tar sig en Sving frem om Stuevæggen efter en Spade, saa frem til Svalen efter en Lime.

«Bortmed der,» sier Lykkjeknut og drar i Vei bent mot Gransnaret, hvor de to staar. Efter kommer Konen uten Skistav, med Spaden i den ene Haand og Limen i den andre, forsigtig.

Lensmanden hugger Drengen over Armen og klemmer til, saa det svier.

Det er kneppende stilt.

Ret foran Granen, der de to staar, sætter Lykkjeknut Kurven ned og spænder Skiene av. Saa gir Knutsmaren ham Spaden. Der arbeides en Stund i Stilhet.

Endelig er han færdig med Gropen og reiser sig ret op.

«Kom naa,» sier han.

Og Konen tar Stykke for Stykke ut av Kurven og kaster det ned i den tørre Sne.

Men med en Gang reiser Lykkjeknut sig kvasst op og lyer.

«Aa var 'ta?» spør han.

Da glir Lensmanden stille frem av Snaret og blir staaende støttet paa Staven midt mellem ham og Konen.

«Signe Arbeidet,» sier han.

Lykkjeknut og Knutsmaren staar slagne og tause. Lensmandsdrengen bakom med et halvt Smil.

Saa bøier Lykkjeknut sig ned og begynder at maake Sne som før.

«Takk,» svarer han.

Lensmanden staar en Stund og ser paa.

«Det er en gild Kjælder, Du har,» sier han saa.

«Fattigfolk har 'n itte likere,» svarer Lykkjeknut; han ser ikke op, men driver paa som før.

Igjen raadløs Stilhet. En hører bare Krasen av Spaden, som skjærer gjennem Sneen.

«Du har faat ferskt?» sier Lensmanden, han bøier sig over Kurven og ser nedi.

Knut Lykkjen reiser sig likegyldig.

«Je fek Live' taa en Bjønn opmed Kivaaen,» svarer han.

«Jeg ser det,» sier Lensmanden tørt.

Lensmandsdrengen staar med tvilsomt Smil og gløgge Øine bort paa Lensmanden.

«Skabjønn,» sier han.

Da snur Lykkjeknut sig tvert. «Je talar itte aat dei!» sætter han i, iskoldt. De vassblaa Øine staar haarde som Staal paa Lensmandsdrengen; den magre, senestærke Underkjake tygger Bussen.

Lensmandsdrengens Ansigt blekner av. «Nei, nei,» sier han spakt; Øinene viker, bøier unda og streifer

Knutsmaren, som staar der ræd og stirrer paa Lykkjeknut.

«Ja, det gjør mig ondt dette Knut,» sier Lensmanden lavt. «Men Du vet, jeg maa gjøre min Pligt.»

Lykkjeknut svarer ikke, reiser sig ikke heller; en hører bare Pusten gaa, tungt og fort.

«Jeg gaar ut fra, at Du staar ved, hvad Du har gjort,» sier Lensmanden igjen og venter.

Da reiser Lykkjeknut sig og sætter Spaden haardt fra sig i Skaren.

«Je lyt fuill det,» sier han.

«Ja saa er det ikke mere da,» sier Lensmanden, han knapper Frakken, som har gaat op.

«Nei det er itte mer.» Lykkjeknut tar Spaden.

«Aa ska' vi gjør' taa Kjøtta?» spør Lensmandsdrengen, han ser paa Lensmanden.

Lensmanden svarer ikke. Han har set Knutsmarens Ansigt bli askegraat i Stjernelyset.

«Det er ikke værdt, Du staar her, Du,» sier han, han ser paa hende.

«Nei kainskje det,» svarer hun; Stemmen skjærer ut som et Skrik i Stilheten. Saa snur hun fremover mot Stuen, spænder Skiene av og gaar ind.

Men i Svalen vender hun, hugger fort Tak i Kurven med Elgkjøttet og faar den med sig. Ind gjennem Svalen, ind gjennem Døren, ut i Koven og bak i en Krok under Sengen inderst inde. Saa lukker hun Døren, gaar frem til Aaren og begynder at spike Tørved, som ingenting var.

Knut Lykkjen hadde vadet sig frem til Svalen med Skiene i den ene Haand og Spaden i den andre. Nu stod han ved Stuevæggen og reiste Skiene op, Lensmanden paa Gangstien færdig til at dra, Lensmandsdrengen nærmere Gransnaret, som om han ventet.

«Du Knut.» Lensmanden vinker.

Lykkjeknut kom langsomt borttil.

«Du kommer opover imorgen da?»

Lykkjeknut ser paa Lensmanden. «Je ska' kaammaa,» sier han koldt.

«Aa ska' vi gjør' taa Kjøtta?» spør Lensmandsdrengen anden Gang, forsigtig.

Lensmanden hører ikke.

«Ja Farvel da, Knut,» sier han, tar den forete Vante av og rækker Haanden frem.

«Farvel.» Lensmanden kjendte en haard, isnende Næve i sin. Saa hugg han Skistaven i Skaren og drog i Vei. Drengen fulgte.

Men i Svalen stod Knut Lykkjen og stirret. Saa de to snu Hodene efter ham oppe i Svingen, hørte Lensmandens korte, lave Spørsmaal og Lensmandsdrengens høie, djærve Maal forklare trygt og fortrolig.

Knut Lykkjen tok Spaden og kjørte den i Snedriven, saa Skaftet knakk.

«Larv!» sa han. Saa gik han ind.

Da Lykkjeknut kom ind i Koven for at ta av sig Trøien, vaaknet den vesle Jenten og reiste sig op paa Albuen.

«Faa je lite Drekke,» bad hun.

Faren gik hen til Hylden, tok en Spølkum og hentet Vand fra den iskolde Vassbøtte fremved Døren. Men da han rakte Barnet Koppen, skalv han slik paa Haanden, at det skvulpet over og ned imellem de grove Sengklær. Barnet skvatt til og saa op paa Faren, spørgende, men sa intet.

* *
*

Lensmanden ventet i to Dager, før han sendte Folk efter Elgen opmed Kivaaen. Men da Lensmandsdrengen og 'n Attpaaknut kom dit tredje Dagen, var det bare Huden og Hodet igjen.

Der hadde nok været Folk.

Ut paa Vinteren blev der holdt Eksekution for forfalden Mulkt i Knutsstuen, og ved Sanktehans blev Stuen solgt ved Tvangsauktion. Men paa Høstsiden drog Lykkjeknut og alle hans indover Fjeldene til en

øde Sæter paa Klætt-volden. Der hadde han faat Lov til at bo Sommer og Vinter.

Sæteren tilhørte Lensmanden.

* *
*

Kongeveien fra Elvedalen og nedover gik i gammel Tid over Mora Fjeld. To Mil gjennem vilde Storskogen, tung og svartnende, saa en kjendte det trangt for Bringen, naar en kjørte der ved Dag, stængt og roggsam, saa en kjendte Ødets Gru og sat angst paa Vakt, naar en kjørte der ved Nat.

Men oppe paa selve Fjeldet, hvor Furuskogen glesnet, hvor Høk skrek og ringet efter Rov i høi Luft, hadde et Par ensomme Skogsfolk faat sig op en liten Stue.

Her stod gjerne Langslæder fraspændt i Vinterkulden, mens Hestene knurpet i Høi i Sneen langs Husvæggen, dampende under Dækkener og slitende i de frosne Grimer; her søkte Kjørekarene ind, naar de kom frosne av Snedrevet eller dyvaate av Veiret om Høsten; for her i Kvilstuen var det Kaffe at faa kjøpt; ja somme mente, at den, som var godt kjendt, ogsaa kunde faa det, som stærkere var.

Efterhvert begyndte der at staa Rogg av Kvilstuen. Der blev Kortspil mellem Kjørekarene baade ved Dag og Nat; langfarendes Fant og Tater slog sig til, fik Husly der om Nættene og holdt til i Skogene rundt omkring; der blev stjaalet av Lass; der blev stukket med Kniv, og bedre Folk, som hadde egen Hest, kjørte oftest forbi.

* *
*

Det var en bælgmørk, regnskyllende Oktoberkveld. Glommen gik i Høstflom; Smaaelvene fosset graagule utover Stupene. Alle Bækker gik mørke og kjølige; alle Veigroper stod fulde; men Regnslaget og Susen av den store Storm i Skogen tok al Lyd, og den skytunge Nattehimmel stængte alt Lys.

Postfører Svendsen knappet den stive, tjærete Regnkappe tættere i Halsen og løsnet Remmen i Pistolhylstret, med det samme Hesten tok Morabakkene fat. Skyssgutten gik ved Siden av Karjolen i Mørket opover. Regnen kom støtvis, snart med piskende Smeld paa Regntøi og Skvætlær, saa Vandet skyllet, snart i jevn, lodret faldende Byge. Der blev intet talt; en hørte bare den krasende Lyd av Hjulene og saa av og til en Funke efter Hovslag, som hugg i Sten.

Da Hesten hadde slaat Pusten efter de værste Bakker, kom Skyssgutten sig oppaa Postsækken igjen, og saa bar det i Vei i jevn Dilt indover Bælgmørket med løse Tømmer; for her kunde ingen finde frem uten Hesten selv.

Det var længe stilt. Postfører Svendsen kjendte bare Rykkene i Karjolen, eftersom Hesten sprang, og hadde en Fornemmelse av, at Gutten halvsov bakpaa.

Efterhvert som han kjørte, kjendte han stærkere og stærkere Ensomhetens Beklemmelse; Mørket og Stilheten der bakom laa som en knugende Vegt over ham, tungere, fordi han, som sat der bak, var saa dødsens stille.

Han syntes han maatte faa tale, og saa snudde han sig efter Gutten.

Jo, han sat der og var lys vaaken.

«Det er et fælt Veir i Kveld,» sier Postføreren.

«Ja.»

«Var det Folk paa Kvilstuen, da Du kom?»

«Nei, je sau ingen. Andre heil Kjærringa sjøl.»

Atter Stilhet. De kjører et helt Kvarter. Fremme i Veien skimter de Lys paa venstre Haand. Skogen faar en graaere Tone.

«Det er jo Kvilstua dette?» sier Postføreren.

«Ja det er nok det.»

De kjører i Skridt fremover. Den lave Stue træder frem av Skumringen. Røken av Pipen staar sur nedover mot dem i Regnluften; de ser ind ad det lysende Vindu, der de kjører stilt forbi.

Og saa bar det andre Gangen ind i Skogsmørket og

Ensomheten, men mindre paa Vakt nu end før; Sanserne var blit trygge, og Trætheten begyndte at melde sig.

Men ret som Postfører Svendsen sitter i Halvdøs og drømmer sig fremme, skjærer der et forunderlig saart Skrik gjennem Skogen, saa Hesten blir skygg, stanser og begynder saa smaat at gaa bakover. Postføreren farer op og hugger Tak i Tømmene.

«Hvad var det?» spør han høit.

«Hubro, vi kalder,» svarer Gutten stilt, som ingenting var. Og saa smatter han paa Hesten, som nu gaar i Vei igjen, men ujevnt og forsigtig.

«Det var svært saa stygt den skrek,» sier Postføreren og slakker paa Tømmene.

«Ja, hain gret mest som et Baan, som svelt.»

De kjører videre i Stilhet.

Men fremved det svarte Skogsnar, der Vestsæterveien gaar, er det igjen, som om Hesten ikke vil frem, og Postfører Svendsen synes, han ser noget svartne fremme i Veien.

Han tar haardt i Tømmene.

«Er det Folk?» roper han stærkt for at døve sin egen stigende Rædsel.

Der kommer ikke Svar. Men Hesten staar, og naar han slaar paa med Svepen, blir den staaende og rykke og stampe med Benene.

Skyssgutten hopper av og skal fremover i Mørket for at se.

Kommen fremom roper han til, bøier unda og falder.

I samme Stund svartner det paa noget langs Karjolen; Postføreren hører et Par Risp over Postsækremmene som efter en Kniv og et Hugg i Lærsækken som efter en Bjørns Ramer.

I skjælvende Hast faar han Pistolen ut av det halvaapne Hylster, spænder Hanen, sigter paa maa faa efter det, som svartner der bak, og klemmer av. Hesten gjør et Ryk ved Skuddet, saa Postføreren maa slippe Pistolen og hugge sig fast i Karjolfatingen; saa bærer det i Vei i Firsprang for løse Tøiler fremover. Men i

Lysningen av Skuddet har Postføreren set et fortæret, rødgult Ansigt, som han syntes, han skulde dra Kjendsel paa.

Da Postfører Svendsen kom kjørende ind paa Postaapneriet i Bygden to Timer senere og stanset fremfor Svalen, kom Postaapneren ut med Lygte som vanlig. Han lyste. Saa efter Postsækken og saa paa den skummende Hest.

«Je spør dei je!» sa han.

«Ja. Du kan saa gjøre,» sier Postføreren, han stiger ut.

«Nei men kjære, aa ska' detta bety da Du?» spør Postaapneren, han holder Hesten.

«Det betyr det, at her er Røvere sør paa Mora,» svarer Svendsen.

«Nei har Du hørt paa slikt da Du! Aa er Guten etter?»

«Ja Gud vet,» svarer Postføreren. «Han blev naa igjen; det er alt jeg vet.»

«Nei, naa har je da ailler hørd — fekk Du nåa Greie paa, aakken det var da?» Postaapneren staar handfalden. Hesten er gaat bortover mot Stalden med Karjol og alt.

«Aa jeg har saa min egen Tanke,» svarer Postfører Svendsen, han gaar ind.

«Nei naa har je ailler —» Postaapneren rusler efter Hesten med Lygten i Haanden. «Prro!» — Den vilde ind i Stalden. «Prrro!» — saa sprang han efter.

Men samme Nat gik Postføreren like til Lensmanden og meldte Nattens Udaad.

Lensmanden gik frem og tilbake paa Gulvet i et væk, som hans Skik var, naar han var oprørt.

Pludselig stanser han op foran Postføreren og ser ham ind i Ansigtet med de forskende graablaa Øine.

«Har De nogen Formodning om, hvem det kan ha været?» spør han.

Postfører Svendsen ser sig om. Saa bøier han sig bort mot Lensmanden.

a a e t t e r : hvorhenne.

«Lykkjeknut,» hvisker han.

Det gaar en blek, misfornøiet Skygge over Lensmandens Ansigt.

«Det var sørgeligt,» sier han, snur og gir sig igjen til at gaa op og ned i Værelset.

«For jeg skal si Dem» — han stanser igjen. Stryker det lange silkebløte Haar med de graa Sølvstænk bakover med Haanden, for at det ikke skal falde ham frem i Ansigtet. — «Det var sørgeligt,» sier han og driver igjen hurtig frem og tilbake paa Gulvet.

«Han har hat det saa trangt,» sier han om en Stund, stanser, ser paa sine Negler, stryker igjen Haaret tilbake og gaar hurtig ut for at ordne det, som fornødent er, mens en Tjenestepike søvndrukken bringer Postfører Svendsen et Glas Portvin og nogen hjemmebakte Kaker til at styrke sig paa efter Nattens Oplevelser.

Da Lensmanden næsten Morgen selv tredje dro i Vei indover Fjeldet til Klættvoldsæteren for at sætte Lykkjeknut fast, traf han ham sovende.

Knutsmaren blev blek, da hun saa, hvem det var, som kom. Barnene stod og stirret fremved i Aaren, ihopkrøpne. Saa gik Moren bort til Sengen.

«Du lyt op. Det er naaen, som vil tala aat dei,» sier hun.

Lykkjeknut snur sig i Sengen og ser Lensmanden. Saa blir han liggende længe uten et Ord.

Endelig reiser han sig og sitter paa Sengekanten.

«Er Lensmanden hit øver Fjele au?» spør han.

«Ja, Knut; jeg er det.»

Lensmanden ser urolig ut. De to, som følger ham, staar ved Døren og venter.

«Det er kainskje mei, Du vil tala aat?» — Lykkjeknut tar paa sig Skoene, som staar fremved Sengen, tunge og sorte.

«Ja, jeg vilde gjerne ha dig med fremover.»

Lykkjeknut blekner langsomt. Hans Øine streifer Konen, som stirrer ufravendt paa ham.

«Saa?» sier han, reiser sig og tar paa sig videre.

Men da orker ikke Konen længer.

«I Jessu Namn, aa er det naa att da?» spør hun, knepper Hændene ihop og stirrer paa Lykkjeknut.

Han snur sig mot hende, som han tar paa sig Trøien.

«Vet je det?» svarer han koldt og haardt.

Saa tar han Luen, børster av den med sin bare Haand, sætter den langsomt paa og snur sig mot Døren. Knutsmaren gaar et Par Skridt fremover hvasst.

«Nær kjem Du att?» spør hun. Læberne famler og har vondt for at faa Ordene frem. Lykkjeknut svarer ikke. Staar en Stund og stirrer. Fra hende og paa Barnene og saa ind i Varmen med kolde graahvite Øine.

«Du faar gaa fram paa Hanstaen etter lite Mat,» sier han. Saa gaar han — og de tre andre efter, fort. Men bak dem smyger en liten Gut sig langsomt ut og følger paa Avstand.

Lensmanden faar se ham og stanser.

«Hvad vil Du Gutten min?» spør han.

Lykkjeknut staar og stirrer. De andre nær ham og venter.

«Fa-er! — kjem Du snart att?» roper en saar Stemme.

Der gaar nogen Ryk gjennem Lykkjeknuts haarde Ansigt.

«Je kjem ailler att, Vechle-min,» sier han med tørt, sprukkent Maal. Saa snur han sig braatt og gaar.

I Guttens Ansigt kommer der op et underlig magert Grin, som ikke tør bli til Graat. Saa blir han staaende og stirre, stirre. Snur saa med ett og lægger paa Sprang ind, men kommer ikke ut mere.

Lensmanden skimter bare i det skjæve Sætervindu en to tre graa Barneansigter mot Rutene.

— — — — — — — — — — — —

Lykkjeknut gik fort fremover Fjeldet, Lensmanden ved Siden og de to andre tæt bak. Men da Lensmandsdrengen og 'n Attpaaknut kom ham saa nær, at det kjendtes, som om de vogtet og stængte, tværstanset han med knyttede Næver og høireist Hode:

«Røv mei itte! Heilsaa gaar det gæli her!» skrek han med en Stemme saa haard, at det isnet gjennem dem.

«Gaa foran,» sa Lensmanden rolig og vinket med Hodet til de to.

Lensmandsdrengen saa paa ham, uviss.

«Gaa foran!» gjentok Lensmanden skarpt og kort.

De to gik foran; men Lensmanden og Lykkjeknut blev staaende. De saa dem tale sammen. Saa kom de langsomt efter.

Men før de naadde Dalen, hadde Lykkjeknut tilstaat, og Lensmanden og han gik som gammelt Kjendtfolk nedover.

Nederst i Grova stanser Lensmanden.

«Jeg skjønner saa vel, at Du har hat det slemt,» sier han.

«Det er før sent aa skjønne det naa,» svarer Lykkjeknut.

«Men jeg trodde dig ikke til dette.»

«Je trudde mei itte sjøl heil,» svarer Lykkjeknut. «Men en lyt løve,» la han til stærkt.

Lensmanden ser paa ham.

«Kjære, Du hadde jo Fattigkassen, Knut,» sier han.

Den tre Alen høie, magre Skogsmand blir med ett sprutende rød. Høireist staar han fremfor Lensmanden og ser ham bent ind i Ansigtet.

«Vilde D u paa den?» sier han. Stemmen skjærer som Staal igjennem ham, som hører paa.

Lensmanden gir et uvilkaarligt Pust, betagen av den vældige Trods og utøilede Frihetstrang i denne Mands Røst.

«Nei, nei,» sier han og klapper ham paa Skuldren. Saa bøier de ind paa Almandveien og er fremme.

Fjorten Dager senere skulde Lensmanden kjøre med Knut Lykkjen ned til Hamar Fængsel, hvor han skulde sitte til han fik sin Dom.

Karjolen stod forspændt. Knut Lykkjen sat bakpaa, og Lensmanden skulde sitte oppe i Fatingen. Da kom Lensmandsdrengen dragende med Jernbøilene.

Lykkjeknut blev rød og stirret ende frem.

Lensmanden vinket.

«Kom hit,» sa han.

Drengen kom borttil og gav ham Jernbøilene.

Lensmanden stod og holdt dem i den ene Haand, saa paa dem, snudde og vendte paa dem.

Med ett slænger han dem henover mot Stenhellen, saa Ringene sildrer.

«Hvad skal vi med slikt,» sier han haardt; han ser paa Drengen.

Lykkjeknut sitter og stirrer, blek.

«Tørs Du detta da?» spør han saa.

Lensmanden tar likegyldig Tømmene, sætter Foten i Gangjernet og stiger op.

«Ja, det tør jeg,» sier han.

Saa viker han Hesten ind paa Veien og kjører. Lensmandsdrengen staar igjen og rister paa Hodet.

Borte ved Grinden hopper Lykkjeknut av, aapner for Lensmanden, lukker igjen og sætter sig op bakpaa.

Men paa den Maaten kjørte Lensmanden de fjorten Mil til Hamars Distriktsfængsel med Postrøveren Lykkjeknut løs bakpaa Karjolen.

* *
*

Knut Lykkjen fik syv Aars Tugthus for Postrøveriet og Overfaldet paa Postgutten.

Han var en stille Gjæst i den trange Fængselscelle. Gjorde det, han skulde, og sa aldrig stort. Men hver Fristund, ofte om Dagen og oftere om Natten, kunde Vogteren høre ham gaa op og ned, ned og op, fra Døren til Væggen og fra Væggen til Døren som en Slagbjørn i Jernbur.

Og bare en eneste Gang fik Præsten Syn ind i hans stærke, vilde Sjæl; det var den Dag, han bragte ham Brev om, at den vesle Jenten hans var død av den trondhjemske Halsesyke, som herjet Dalene i de Tider.

Da Lykkjeknut hadde læst, blev han graablek i Ansigtet. La Brevet stilt paa den slitte Bordplate, snudde sig bort fra Præsten og satte sig ihopkrøpen paa sin Arbeidsstol.

Saa med ett reiser han sig i hele sin vældige Høide og støter Haandbaken mot Arbeidsbordet, saa Bordkanten brækker og hænger fliset nedover — synker saa igjen ned fremover Bordet med Hændene for Ansigtet.

Præsten stod blek.

«At Du vilde ta dette slik, Knut,» sier han om en Stund, mildt.

«Je faar ailler sjaa att a!» kommer det kort og brutt.

«Itte dø engaang!» Akslene gjør nogen kvasse Rykninger som av en indvortes Hikst; men ingen Taare kommer.

«Ja dette er Guds Straf, Knut,» sier Præsten.

Lykkjeknut sitter som før. «Ja, hain er hard,» sier han.

«Om dette vil Du dømme anderledes siden,» sier Præsten stilt; han snur sig halvt.

Lykkjeknut svarer ikke. Det er dødsens stille. Da kommer Præsten hen, klapper ham lindt paa Skulderen, snur sig og gaar.

Men den Nat hørte Vogteren Lykkjeknut gaa op og ned uavladelig til over Midnat. Endelig blev det Stans; det kom et stort Støn som av et træt Rovdyr, som lægger sig. Saa blev det stille.

* *
*

Det er i Pinsehelgen syv Aar senere. Langs med Kvars-evjen og nordover Dalen gaar der en høi, mager Mand. Det er Lykkjeknut, som er paa Hjemfærd. Kommen frem til Braasett, der Sæterveien over Grova bøier av til Fjelds, vil han gjøre Sving utenom Gaarden over Jordet.

Men ved Grinden staar Braasetten selv og stirrer paa ham, som kommer.

«Nei er det itte 'n Knut da,» sier han med ett.

Lykkjeknut stanser og støtter sig paa Staven.

«Jo det er nok det,» svarer han.

Braasetten staar og ser paa ham.

«Du faar væra vælkømmen att,» sier han endelig.

«Aa — Takk!» Lykkjeknut staar som før.

Braasetten kommer bort til Grinden, støtter Armen paa Grindspildrene og ser paa ham.

«Det vart længe detta,» sier han.

«Ja, det vart længe.» Lykkjeknut bytter Bussen. Saa lager han sig til at gaa.

«Nei, Du faar gaa ind,» sier Braasetten, han tar i Klinken.

«Nei, itte naa lel,» svarer Lykkjeknut.

«Jomænn ska' Du gaa ind. Du trøng Mat, før Du drar til Fjelds.» Braasetten snur og gaar i Vei.

«Aa Takk.» Lykkjeknut følger langsomt. Men kommen ind i Stuen blir han staaende ved Døren, slagen.

For der er Lag av Bygdens bedste Mænd. Bordet staar dækket, og de venter bare paa Præsten, som Braasetten har set nordi Præstegaardsvingen.

«Goddag,» sier Lykkjeknut, han blir staaende.

De nærmeste svarer. Alle stirrer paa ham. Saa maa han rundt til hver enkelt og tar stilt i Haand efter Bygdens Skik.

Med det samme kommer Præsten. Han hilser hurtig rundt, men stanser ved Knut, holder Tak i hans Haand, ser halvt tilbakebøid op paa ham:

«Er Du kommen!» sier han og nikker.

Saa sætter man sig, Præsten i Høisætet, alene, de andre efter Rang og Slægt med stor Nøden nedover Bænkene paa begge Sider. Men Lykkjeknut blir sittende igjen ensom fremme ved Aaren.

«Du faar gi dei bortaat Du au Knut,» sier Braasetten, han staar og ser, om alle er med.

«Aa Takk — je ska' itte det,» svarer Lykkjeknut lavt, han flytter sig paa Stolen, men blir sittende.

«Du ska' sjaa, det itte er naaen Plads heil aat dei da,» sier Braasetten undskyldende, han ser sig om nedover Rækkene.

Da reiser Præsten sig og lægger sin hvite Haand fast paa Bordplaten.

«Jo her,» sier han.

«Aa Du vet ailtiss det bir i Raa,» lægger Braasetten ind. Mændene nedover Bænkene veksler varsomme Øiekast. Det er blit stille.

Præsten staar som før.

«Saa, kom naa Knut,» sier han.

Lykkjeknut svarer ikke.

«Vi har spist sammen før vi, Knut,» føier Præsten til.

«Aa ja — det var naa bære paa Fjela det,» svarer Lykkjeknut, han snur sig halvt paa Stolen.

En forløsende, velvillig Latter begyndte oppe ved Præsten og gik Mændenes Række Bordet rundt; smaa humoristiske Bemærkninger fulgte hist og her halvhøit bakefter.

«Saa kom nu!» Præsten staar og venter.

«Du vet, Du lyt gjøra, som Præsten seier,» sier Braasetten i samme Tone; hans Underlæbe skyter sig frem og tilbake i et væk, som den altid bruker gjøre, naar han liker sig.

Da reiser Lykkjeknut sig langsomt og kommer fremover, men trykker sig ned mellem de to, som sitter Præsten nærmest, saa en av dem maa rykke op i Høisætet. Præsten gjør ingen Indvendinger.

Men Lensmanden sitter med Drammeglasset i den ene Haand og stryker med den andre alt i ett sit sorte bløte Haar bakover; Gang paa Gang gaar det et betagent Pust gjennem hans bevægelige Næsebor, og de store, varme Øine søker Præstens. Endelig finder han dem.

«Skaal Præst!» sier han, grepen.

Præsten nikker fint og trygt.

«Skaal Lensmand!»

Saa spises der længe og i Stilhet.

* *
*

Efter Bordet, da Pipene var tændt, drog somme sig ut for at se paa Veiret, andre for at tale sammen to og to.

Hen imot Knut Lykkjen, som stod op mot Skigarden og talte med Braasetthusmanden, kom Braasetten langsomt gaaende.

«Aa, faar je tala lite aat dei, Knut.» — Braasetten dro sig unda bortover mot Vedskaalen. Knut reiste sig og fulgte, stilt.

Braasetten stod en liten Stund og saa frem for sig.

«Du — kunde fuill ta paa dei naae Tømmerhogst aat mei i Vinter Du væ?»

Blodet steg langsomt op i Lykkjeknuts magre Ansigt. Saa bøide han Hodet og blev staaende og se ned paa sin ene Fot, som karret i Flisene. Efter en Stund ser han op og bent paa Braasetten.

«Je fekk fuill det, skjønner Du,» sier han.

Braasetten staar igjen en Stund taus, mest som forlegen. Saa begynder hans krokete Fingrer at famle op mot Brystlommen, som om de var uvant med at finde frem.

«Du trøng kainskje lite Førskott au Du,» sier han. Han faar endelig Tegneboken frem, snur sig bort og finder en blaa Femdalerseddel.

«Du faar ta 'na,» sier han.

Lykkjeknut staar og ser paa ham, klipper alt i ett med Øinene, tar imot Seddelen, lægger den ihop og stikker den langsomt til sig. Orker ikke at takke, sier intet. Den andre tier ogsaa.

«Det er vakkert Vær idau,» sier Braasetten endelig.

Lykkjeknut snur sig og ser langsomt utover de kjendte, lyse Trakter.

«Ja, det vart vakkert,» sier han.

Saa drar de to sig igjen langsomt bortover mot de andre, Braasetten foran, Lykkjeknut med Hændene paa Ryggen taktfuldt nølende bakefter.

Men med ett snur Braasetten sig halvt og venter. For i Møte med dem er der kommen en høi, mager Gut, slik paa en sytten, atten Aar.

«Du kjender fuill itte honnom Du?» spør Braasetten Lykkjeknut.

Lykkjeknut er kommen fremtil og stanser nu med Hændene paa Ryggen som før. Han ser bortpaa Unggutten, længe.

«Nei, je gjør itte det,» svarer han saa.

«Det er ældste Sonen din,» sier Braasetten.

Lykkjeknut blir staaende og stirre.

«Du minns fuill itte honnom Du heil?» spør Braasetten Sønnen efter en Stund.

Den unge Gut ser frem med et raadløst Smil.

«Aa je synes nok, je skulde dra jussom en Kjendsel.»

Saa gaar han fremover mot Faren, gir ham Haanden og tar til Skjoldluen med den anden Haand.

«Du faar væra vælkømmen att aat Bygden,» sier han.

Lykkjeknut ser paa ham fra øverst til nederst, længe.

«Takk,» svarer han lavt.

Men Braasetten er allerede borte ved Svalen — og gaar ind.

* *
*

Det er længe taust mellem Far og Søn. De staar begge og ser ned.

«Aasdan staar det teil med Mor dine?» spør endelig Faren lavt som før.

«Aa, ho er klen!» Sønnen stirrer hen.

«Ligg a?»

«Nei, ho er oppe.»

Lykkjeknut staar og ser ned paa sine Fingrer, som han flytter over hverandre alt i ett.

«Ho strøk med Vechljinta,» sier han endelig, fort.

Sønnen ser bort.

«Ja, ho strøk med,» svarer han som forklaret.

Faren drar en lang, skjælvende Pust. Det er atter stille.

«Gaar du oppaa idau?» spør Sønnen.

«Ja.» Faren retter sig.

«Je kjem strast,» sier Sønnen; han gaar fort bortover mot Drengestuen og ind.

Ut paa Kveldsiden gik Far og Søn indover Fjeldet til Klættvoldsæteren.

Lykkjeknut gik Skogsmandens seige, vante Gang, Grova ende op og Myrveiene indover uten Stans, og Sønnen hadde nok med at følge.

Hvad der blev talt om den Kveld paa Klættvoldsæteren, har ingen fortalt; men otte Dager efter var Knutsmaren fremme i Bygden hos Landhandleren for at kjøpe Mel og Kaffe og Sukker.

«Du har faat att 'n Knut naa,» sier Landhandleren; Vegten staar med Vareskaalen paa Diskplaten og Lodskaalen høit til Veirs.

«Ja, hain kom att Pingsdagen,» svarer Knutsmaren — et Skimmer av Lykke lyser til i hendes skjære, sultne Øine.

* * *

Det er en mørk Høstdag i August Maaned samme Aar. Indpaa Viddene rundt Sølenfjeld gaar et knusende Tordenveir. Over Misterfløiet kommer Regnskuren graa og susende, pisker ind paa skraa, saa Haglene hopper som Smaasten høit fra Bakken.

Hestene er komne rædde ind fra Fjeldet til Søvolden. Buskapen staar still i Bjerkeskogen rundt omkring med Hodet lutt og venter. For i Fjeldene braker det, som om Jorden kokte og brandt.

Brede, blaagrønne Glap av Lyn lyser op blandt de mørke Fjeld og slukner. Dundrende Skud følger efter, ramler ut over al Himmel, ruller knusende henover Vidden og slaar langt tilbake fra Sølenfjeld som en vældig Bølge, mens fjernere Nuter gir murrende Ekko langt, langt borte.

Al Vidden tier. Heiloen sitter paa sin Sten; Rypene trykker i Vier-risene. Ikke en Lemæn rører sig eller synes. For nu har Elementerne Opgjør.

Men fremover fra Hornvarden til Mistern arbeider en Mand sig tungt. Det er Lensmandsdrengen, som skal hjem fra Sæteren. Og mot ham fra Misterfløiet

kommer en Skogsmand med Hund i Baand. Det er Lykkjeknut, som har holdt til her i Østfjeldene nu i mange Dager.

Saasnart Lensmandsdrengen drar Kjendsel paa ham, som kommer, stanser han, men gaar straks igjen.

«Det er stygt Vær idau,» sier han skygg og vil forbi.

«Nei, hold naa!» roper Lykkjeknut, han slipper Hundebaandet og hugger Tak.

«Aa er 'ta?» tar Lensmandsdrengen i, blek; han prøver at slaa Haanden løs.

«Naa er det je og Du!» skriker Lykkjeknut; han tar Tak med begge Hænder, løfter ham høit og slaar ham under sig. Hunden smyger ræd unda.

Lensmandsdrengen fik ikke et Ord frem, laa bare og kjæmpet med Armer, som straktes og knak, straktes og knak, til han laa der andpust og graablek i Ansigtet som et Leketøi i den vældige Skogsmands Hænder.

«Du førtente det, je rev dei sund!» skrek Lykkjeknut; han laa tæt over ham og stirret ham bent ind i Ansigtet.

Den samme Kamp begyndte paany, til Lensmandsdrengen ikke magtet mer.

«Du førtente, je rev dei sund!» skrek Lykkjeknut igjen. Lensmandsdrengen kjendte den grove Dur av Malmen i hans Maal, der han laa med Brystet like ind paa, og saa de magre Kjaker, som tygget og tygget, saa Tændene gav smaa Smeld.

«Aa var det itte for Baanøm mine!» — Lykkjeknut kom op paa Knæ og famlet efter Tollekniven.

Da skrek Lensmandsdrengen. Et dødsræd Dyrs vilde, korte Skrik.

Lykkjeknut slap og blev staaende paa Knæ og stirre paa ham længe, som om han gik ham igjennem indvendig.

Saa reiste han sig ende op.

«Staa op att, Larv!» ropte han.

Lensmandsdrengen krøp sig op, smøg unda, bøid, og saa sig hele Tiden tilbake. Saa satte han paa Sprang.

Lykkjeknut løftet sin lange, seige Arm med den knyttede Næve.

«Men tur Bygden lyt Du!» tordnet han efter ham.

Et fjernt Brak fra Sølenfjeld gav Svar. Saa lokket Lykkjeknut Hunden til sig; den kom liten og ræd. Han fik Tak i Baandet, snudde og gik.

Men inde paa Vidden drog Uveiret knusende videre.

* *
*

Lensmandsdrengen strøk av Dalen, og siden den Tid gik Lykkjeknut i Bygden som før. Skulde nogen paa vaagsom Jagt, da budsendte de ham; skulde nogen ha Slagter eller Dyrlæge, da blev det Lykkjeknut, og skulde en lang Marsj gjøres over det vilde Fjeld ved Sommer eller Vinter, saa blev det ogsaa Lykkjeknut.

Nu er han død forlængst den gamle Skogskjæmpe; men det er fortalt, at Dødssotten hadde svært til Stræv med at slite Livet av ham, og otte Mand maatte bære Kisten, da Jorden skulde ha sit igjen.

Sjuluspær.

Det er en stekhet, solmættet Julidag.

Disig dirrer Luften over Aaser og Fjeld; rødgule stille Skybunker varsler Torden. Fra Barskogen langs Veiene kommer stærke Gufs av varm Kvae og fra Engene den yre Lugt av knusktørt Høi. Bare av og til faar man en betagende Fornemmelse av fuldmodne Jordbær langs Veikantene eller den kjølige Vellugt av et Myrsig, som Heten ikke har magtet at tørke.

Det er i ytre Rendalen oppe ved Storsjøens nordre Ende dette. Jeg gaar med Fiskestangen nordover til Akrestrømmen for at prøve, om det ikke skulde gaa an at narre en eller anden Ørret paa Blinksluk i strideste Fossen, der hvor Mistra og Rena møtes.

Det er uutholdelig at gaa. Veistøvet lægger sig for Brystet. Heten trykker over Hode og Rygg, saa jeg helst skulde ville lægge mig til at døse under den første den bedste Buske, som gav litt Skygge, eller strække mig i kjølig Fugtighet bak en eller anden Laave langs Veien og høre Fluesurringen i Solvæggen.

Jeg er naadd frem til Strømmen. Staar paa de graa, varme Stener og greier Snøret ut. Blaaser Myggene unda alt i ett, ser ned i Strømmen av og til og forstaar, at selv Elvevandet er lunkent og ikke til at drikke. Ovenfor mig i en Bakevje staar et Par Smaagutter og fisker Mort, og længer oppe, midt ute i Strømmen, ser jeg Unggutten paa Aas staa i Vand til Livet for at prøve Fluen.

Jeg slænger halvt i Ærgrelse Sluket ut i Skumvandet, som koker hvitt og frodigt under Strykene. Jeg

søker efter en større Sten for høire Fot — uf! Der farer det kjendte Ryk igjennem mig — Snellen surrer ut, først et Tak, saa et til, hidsigt — — — Mygg glemmes, Solstek glemmes; men fem Minutter efter ligger en seks Mærkers Ørret paa Stenene.

Det var da mærkeligt; det hadde jeg ikke ventet! Jeg slænger ut en Gang til med denne besynderlige Fornemmelse av Blod paa Tand, som man kalder Fiskerlykke. Jo, der var den sandelig igjen —! Den var voldsom! Et Blask! — Stor! Jeg blev med ett svært forsigtig. Den tar Favn paa Favn av Snøret, Gang paa Gang. Det hviner i Snellen, naar den gaar ut! Jeg har al min Møie med at holde den fra at gaa nedover. Endelig, efter megen koldblodig Smaaprat mellem den og mig kommer den ind i en Evje og begynder at vende Buken. Den, som nu bare hadde en til at hjælpe sig —!

Da ler det bakom mig:

«Hain er stor 'na, Gut!»

Jeg vender mig hurtig, faar se et Blink av den, som taler, en gammel krokete Mand; Synet kom som en vemodig Erindring, jeg skjønte ikke hvorfra —.

«Ta Hoven!» sier jeg og strammer Stangen igjen. For der er adskillig Liv i Fisken endda.

Gubben finder ikke Hoven, men hinker nedover, ivrig og halt med Næverkonten paa Ryggen.

«Faa 'n indaat Stenøm Gut! Nei paa den andre Sia!» Han bøier sig utover, hugger ned med begge Hænder —. «Nei, nei!» skriker jeg — det er jo det værste, han kan gjøre — da løfter han triumferende den digre Fisk i Veiret med fuldt Tak bakom Gjællene — det gamle Ansigt lyser op i stor Kraft:

«Her er 'n Gut!»

Hvad var det! — Minderne — Barndommen — jo det er ham, det maa være ham!

Han vader i Land med Fisken i begge Hænder som før. Jeg staar som spikret.

«Hain var diger au 'na, Gut!» Han kaster Fisken paa Stenene like foran mig — den slaar og blinker i Solskinnet. Ikke en av Hundrede kan ta en Fisk slik.

Det maatte være ham. Jo, nu kjendte jeg mellem alle Rynker og al gammel Sorg det stærke Ansigt igjen!

Han staar der og ser paa den blanke, tætte Fisk vælte sig og slaa. Staar og liker sig og tygger Bussen, gløtter av og til paa den spæde Stang, men lægger litet Mærke til mig.

«Naa Pær,» sier jeg med ett, litt stærkt.

Den gamle Mand ser hurtig op, som om noget halvsluknet vaaknet. De graa, rolige Øine gaar langsomt over mig, fra Hode til Fot.

«Aa er den Karen ifraa?» spør han og ser mig bent i Ansigtet.

«Naa Pær?» Jeg smiler. Han staar en Stund. De krokete Fingrer famler forsigtig over hverandre.

«Det skulde fuill itte væra 'n Jakob?» kom det til slut smaat og usikkert.

«Det er nok ikke frit det, Pær.»

Jeg stod huggende still, men hadde mest Lyst til at ta den gamle Mand om Skuldrene og løfte ham.

Da begyndte det med alle Slags underlige Trækninger og Rykninger i det gamle rynkede Ansigt. De trohjertede Øine blev større, den løse, foldede Pandehud gled bakover, saa Luen løftedes — hele Ansigtet lyste op. Han stak en kroket, kold Haand bort i min og sa med skjælvende Mundviker:

«Nei kain det væra moligt, at de er 'n Jakob da?»

Jeg maatte vende mig bort, stor og voksen som jeg var. Det kjendtes som om al min halvglemte Barndom tok Tak i mig gjennem den tunge Haand; det blev, som om jeg med Glæde vilde bytte bort alt det, jeg hadde levet derute i den vide vilde Verden, mot det enkle, haardføre Liv, som her traadte mig i Møte. Jeg hadde vanskelig for at finde Ord.

«Det er længe siden nu, Pær.»

Pær har sluppet min Haand.

«Aa ja, det er længe sia,» sier han og stryker med Haandbaken over den fugtige Mund.

«Du lever, ser jeg,» faar jeg frem — noget maa jeg jo si.

«Aa ja, je løver.» Han staar og stirrer stille hen. Jeg greier med Fisken og Snøret.

«Du faar ha Takk for Hjælpen da, Pær.»

«Aa itte aa takke.» Han staar der støttet paa Stokken og nidstirrer paa mig. Jeg synes, at han maa gaa nu. For jeg maa bli alene med mine stærke Indtryk. Jeg vil gjerne gi ham noget, men kan ikke komme mig til — jeg tror av Ærbødighet.

«Ja, saa faar Du ha Farvel da.»

«Farvel Pær. Vi træffes vel altid.»

Han ser op. Det er som noget slukkes i hans Ansigt. Saa smiler han, — et dødfødt, ensomt Smil.

«Det var jussom saa rart aa sjaa att dei,» sier han. «Ja,» — han aander Ordet hen, halvt som et overvundet Suk, vender sig og gaar, halt og ussel, en Skoglivets og Fattigdommens Saga.

* *
*

Sjuluspær! — Klængenavnet! Hvordan han fik det, hører ikke hit; heller ikke hans æventyrlige Opvækst, slik som Bygdesladderen i min Barndom bar Rygtet om den rundt fra Grænd til Grænd. Men ett vil jeg her fortælle: Hvordan den spræke, haardføre Kar med et Slag blev til en laaghalt, fattig Fisker, som al Bygden hadde et godt Ord at si, og som vi Barn saa paa i mystisk Undring, naar han ved Kveldstid seg fra Høl til Høl langs Elven med Rever og Fiskestang og alskens hemmelige Kunster for at faa Fisken til at bite.

Sjuluspær kunde vel være saa en tredive Aar, da dette hændte. Han laa i knakende Vinterkulde paa Tømmerhugst opved Harsjøen før Jul. Hjemme i den gamle, sotbrune Stue paa Præstegaardsløkken sat Knutsmarja, Mor hans, alene og ventet. Sidst hun hadde hørt fra ham var gjennem Ola Stygpaajord, Drengen, den Dagen, da denne hadde gjort sidste Vendingen med Storblakken og Borka efter Tørved til Jul.

Han Pær hadde da ment, han var ventendes til Hel-

gen, og efter dette Bud hadde Moren renskuret og stelt, kjøpt Bakervarer og Flesk hos 'n Hans paa Bua og laget Kaffen rigtig stærk med Koksukkerbiter og Kvitsukkerbiter attaat.

Men Sjuluspær kom ikke.

Hun ventet ham om Lørdagen til Dugurds; hun ventet ham til Auft. Men saa tok Angsten hende. Her maatte være galt paafærde. Og gammel og kroket drog hun til Skogs, opover bratte Finndalen, ind over Tømmerveiene like til den Bua, hvor han holdt til.

Han var der ikke. Hadde været der om Natten; det saa hun —, men var ikke kommen igjen. Hun stod der skjælvende paa Bustenene; ropte ut i døde Skogen, men ikke Svar. Bare Sneen, som løste sig tungt fra en Gren, eller et ødsligt Pip av en Konglebit, som smat ørliten og kjølig ut og ind mellem Kvistene. Saa drog hun paa Vidden for at finde Fotslaget, fandt det endelig, fulgte det, træt og forkommen, stanset, ropte og saa sig om. Jo — der var et nyfældt Træ. Aa Gud trøste os alle ihop! Hun seg fremtil. Der laa han, nedfældt og blaablek.

«Du lyt nok hjælpe mei,» sier han svakt, i det samme han faar se hende.

«Gud i Himmelen, har 'n itte fældt ihæl sei!» — hun staar over ham og jamrer sig.

«Det er værst med ene Fotøm,» sier han, prøver at løfte paa sig, men opgir det.

«At Du kunde fara slik, at Du kunde fara slik!» hun slaar Hændene ihop.

«Du faar ta hit Øksa,» svarer han.

Moren til at lete den frem. «Ja var det itte det, je skjønte,» sutret hun.

«Kunde Du faa ta 'na Kvisten?» Han peker.

Og saa begyndte Moren at hugge. Hugg for Hugg paa den svære Furugren, som klemte Sjuluspærs Ben ned mellem Stenene. Og for hvert Hugg gik det graat over Ansigtet paa ham, som hadde ligget der fra tidlig Dags til sent paa Kveld alene i kolde Skogen.

«Du lyt puste paa,» sier han, da Moren har hugget

halvveis. Han kjender sig saa underlig. Hodet vil likesom bakover ned i Sneen.

«Vi faar gjøra det fort,» svarer Moren, biter Munden ihop og hugger, men ser ikke paa ham. Han er drivhvit i Ansigtet — da knækker Grenen.

Han ligger en Stund stille med lukkede Øine. Saa ser han op paa Moren, ømt.

«Men — Herregud Mor — — aa skulde Du her?» sier han tungt og avbrutt.

«Aa det syns nok det! Helseløs, som Du har gjort dei.» Hun tørker Taarene med den knokete Haand.

Han svarer ikke. Ser sig bare om. Saa kræker han langsomt frem, unda Træfaldet.

«Bæst teil Træ da Du,» sier han.

Moren begynder at stelle og faa av ham Sneen. Staar saa en Stund og ser paa ham.

«Vi lyt prøve aa kaammaa aat Buen,» sier hun.

«Ja,» svarer han.

Hvordan de to Mennesker kom frem gjennem Sne og Skog, maa Vorherre vite. Men frem kom de, og frem til Dals efter Folk og Hest kom Knutsmarja samme Kveld. Men da Sjuluspær næste Dagen var kjørt hjem, saa de straks, at Hoften var skadet og Stortaaen paa det klemte Ben dødfrossen.

I svære Smerter, men taus laa den stærke Mand og ventet paa Doktoren. Moren, som var glad over, at Ryg og Ben var hele, gik der og kunde ikke forstaa, at en Stortaa kunde gjøre saa vondt paa en voksen Kar. Dermed ruslet hun nedover til Præstegaarden for at høre, om ikke Doktoren snart var ventendes.

Moren var borte en Time. Da hun vel hadde gaat ut av Døren, sat Sjuluspær og graat i voldsomme Smerter paa Sengekanten. Og hvad han foretok sig i den Time, tør ikke her fortælles. Men da Moren igjen tok i Klinken, laa han blek men rolig hen, blid som en Smørklining og skottet bort paa hende.

«Naa?» Hun saa paa ham.

«Aa jo, det er jussom likere naa.» Han ligger og smaasmiler, smertefri.

«Du er saa underlig,» sier hun. «Er det naae?»

Hun stryker ham over Haanden, tørt, rart, gammelt.

«Aa nei — ittnaa. — — Om Du hadde lite Vattn,» sier han straks efter.

Hun gir ham at drikke av en slitt Bjerkeøse.

Da staar Doktoren og Far i Døren.

Der blir alleslags Undskyldninger for, hvordan her ser ut, og Avstrykning av Støv fra Krakken med Forklæ. Far kommer til Sæte, og Doktoren gaar frem til Sengen. Han føler først Pulsen; saa sier han:

«Vi skulde vel se paa dette Benet?»

Sjuluspær ser fra Moren og bort paa Doktoren. «Skulde det væra værdt det da?» sier han.

«Det er værst her over Vek-live',» føier han til.

Hoften undersøkes og findes skadet, men ikke farlig. «Ja, saa var det Foten da,» sier Doktoren.

«Foten er mest go att den,» sier Sjuluspær, han ser urolig ut.

«Vi skal se.» Doktoren tar resolut Klædet bort. «Er her Saar?» Han ser friskt Blod gjennem Bandagen.

«Ja, det vart Saar,» sier Sjuluspær.

Doktoren løser Bandagen — og skvætter tilbake. Foten har bare fire Tær.

«Hvor i Alverden har Du gjort av Stortaaen da Mand?» sier han. Far reiser sig braatt.

«Jeg skar av den,» sier Sjuluspær, han ser skamfuld ut.

Doktoren staar en Stund maalløs og stirrer paa Far. «Skar den av!» hvisker han endelig. Her var et Mod, som overgik al Aand og al Intelligens. Det er knappende stilt i Stuen.

«Ho vart saa lidelig vond,» kom det undskyldende. Da begyndte Doktoren at le, høit, høiere, høit, og Far staar med fugtige Øine og kjæmper med støtvise Klunk av bevæget Latter; men Knutsmarja sitter handfalden nede ved Sengestolpen — — —

Kristen Kopporslager.

Det sat en Jente og varmet sig i Solskinnet paa Svalstenen fremfor den lille Stue tæt ved Elven.

Det var om Høsten dette; Solen stod het Høgstdagslete; den kom frem stundomtil og blev igjen borte bakom tykke graa Skyer, som drev sagte for Vind fra Sydvest.

Hun sat der og solte sig med Hændene fremfor Ansigtet, Albuene støttet paa Knærne og Ryggen ungt bøiet; hun kunde være vel saa en to tre og tyve Aar.

Hun hadde en svart, slitt Vadmelskufte, graat Hverkensskjørt og graa Husuer; Skoene var gamle, rødbrune av Slit gjennem Skog og Mark og Hælene skjæve.

Døren til Stuen stod oppe bak hende; nogen spandt derinde.

Hun sat og kjendte den gode Solvarmen, gløttet av og til fremover mot Broen, som gik over Elven nordenom Husene, og fulgte med Øinene langsomt Veilinjen fremved Skigarden sydover.

Saa sat hun igjen med Hændene for Ansigtet som før.

«Karen!»

Det var en gammel Kjærringrøst, som ropte derindefra. Og Rokken stanset i det samme.

Karen Bortistu snudde Hodet og saa mot Døren.

«Ja,» svarte hun; hun sat doven og kjendte Solen.

Det var slik lykkelig, blodfuld Fornemmelse gjennem al Kroppen; hun syntes, det var saa godt at sitte.

«Du faar hit aa karde att,» sa det derinde.

Hun svarte ikke.

Og Rokken begyndte igjen at gaa.

Karen Bortistu reiste sig og stod litt. Hun saa utover Veien; men det var ingen, som kom; Elven med sit svale, svartbrune Høstvand gled still forbi; det var intet Vâk av Smaafisk som ved Sommertide; Solglitret var kjøligt; et og andet gyldent Løvblad fra Bjerkene nord med Elvebredden fulgte Strømmen.

«Karen!» sa det igjen derinde i Stuen.

Da snudde hun sig og gik ind.

Litt efter kom hun ut igjen, hadde en Uldkurv i den ene Haand og et Par Karder i den andre.

Satte sig saa paa Svalstenen i Solen og tok paa at karde.

Ulden la hun paa Stenen; de graa, færdige Tøter kom en for en florfine og runde ned i Kurven.

Slik sat hun og kardet i Solen, kjendte Solvarmen og saa av og til mot Broen og fremover Veien.

Men den durende Rok spandt igjen derinde i Stuen.

* *
*

Gamle Kari Bortistu la Haanden over Hjulet og stanset Spindingen. Reiste sig saa og fik Krokstaven fat.

Haaret var gulhvitt av Ælde og sat stramt under Røros-luen; Næsen var krum og Haken fremskutt. Fingrene kring Staven hadde store Knoker.

Nu gik hun mot Døren. Hun skulde se uti aat Kuen.

Karen, Sønnedatteren, flyttet sig, der den Gamle stod i Døren.

Gammel-Kari satte Staven med den slitte Jernpigg foran sig paa Svalhellen, kom forsigtig ut og stod.

Hun myste mot Solen.

Saa holdt hun Haanden for Øinene og stirret langsomt sydover Veien.

Gik uten at si noget ned fra Svalstenen og bortover mot Fjøset.

Karen saa efter hende, men kardet hele Tiden.

Det rautet ømt derinde. En enslig Ko.

Den Gamle lot Fjøsdøren staa, satte Staven fra sig og

hentet en Løvkjærv, som laa tæt ved; bar den ind og kom langsomt tilbake.

Stængte saa Fjøsdøren, tok Staven og kom søkende og sagte fremover mot Stuen igjen.

Hun stanset foran Karen og saa ned i Kurven. Gik saa forsigtig Svalstenen op og ind.

Men i Døren snudde hun igjen, saa fremover Veien, og myste.

«Kjære, aa er 'ta før Folk!» sa hun.

Karen saa samme Vei. De stirret længe.

Saa snudde den Gamle og gik ind.

— — —

Fremover Veien mot Broen kom nogen kjørende.

Karen Bortistu kjendte hverken Kar eller Hest. Han som kjørte, var liten og anderledes klædd end Bygdens Folk; Hesten, han kjørte, var mager og botet, hvit med brune Boter over Lænd og Ryg.

Kjære, hvem kunde det være?

Karen Bortistu hadde sluttet at karde. Hun stirret ufravendt paa det, som kom.

Nu kjørte han over Broen; han gik let ved Siden av Kjærren med en litt fjæret Gang; Hesten gik forsigtig Fot for Fot.

Nu saa hun at den var glasøid og hadde en hvit Bot tvers over Mulen. Hvithøvd var den ogsaa paa den ene Framfoten.

Gud bevare mig vel, hvad kunde dette være for Pargas?

Hun blev sittende med Karderne i Fanget.

Den lille magre Mand med Kjærren kjørte forsigtig fra Broen og frem. Monstro han vilde svinge nordover Kongeveien videre, eller drog han hitover Unnsettveien?

Nei, han svingte ikke nordover — han kom kjørende like hit!

Hun blev rent underlig ved. Kjære i al Verden, hvad kunde dette være?

Fremved Grinden stanset han og bandt den botete

Hest ved Tømmene til Skigarden, saa ind, kremtet en liten tør Kremt og aapnet forsigtig Grinden.

Saa kom han like borttil.

Han var liten og mager, hadde en slitt Hat paa Hodet og var blek i Ansigtet.

Øinene var lysgraa og klare, Næsen spids.

«Signe Arbe',» sa han og blev staaende.

Karen Bortistu kardet.

«Takk,» svarte hun.

Og hun var forundret over hans stilfærdige Stemme.

Han stod litt uten at tale.

Hun kardet.

«Var det Kaffe aa faa kjøft,» spurte han saa, næsten hviskende.

Der var noget fortroligt og selvsikkert i Røsten.

Hun saa op og siden ind gjennem den aapne Dør.

Det var, som hun fik ondt for at si nei.

«Du faar høre aat inde,» svarte hun.

Der sat et litet Smil i hans bleke Ansigt, et halvungt Ansigt uten Skjæg.

Han kremtet sin lille tynde Kremt. Saa steg han langsomt og let over Svalstenen og ind.

Nu stod han i Døren.

Og hun syntes han var saa tynd og liten.

«Goddag,» sa han.

Karen hørte Bedstemoren svare derinde. Og Rokken stanset.

«Du faar sjaa aat Du faar sitte» — hun hørte hvert Ord.

«Aa Takk» — og den lille fremmede Mand forsvandt derinde.

Karen Bortistu kardet videre. Nu kunde hun ikke faa Øinene fra den botete Hest. Den stod og tygget paa Bigslet der utenfor Skigarden; dens hvitblaa, blasse Øine sov.

Men fra Kjærren blinket det i Solen paa Kobberkjeler og andet Metal.

Nu kom han atter ut derindefra.

«Je faar sætte ind Hesten, je da,» sa han.

Hun saa op paa ham.

Han stod der og smilte og saa ned paa hende. Et underlig fortroligt Blik.

Hun svarte ikke, der han gik hende forbi til Grinden, som han aapnet.

Men bak hende i Døren stod Bedstemoren.

«Du faar sætte paa Kaffen da,» sa hun.

Karen Bortistu reiste sig og tok Kurv og Karder, som hun bar ind i Stuen. Kom saa tilbake og tok Ulden. Nu saa hun ham langsomt kjøre ind paa Pladsen og bort mot Fjøset; Kjærren skranglet og den hvitbotete Hest med de glasne Øine saa sig om, der den gik frem, ledet efter Tømmen. Men fra Kjærren blinket det paa Kobberkjelene.

Da gik Karen Bortistu hen i Bækken efter Vand. Satte saa Kaffekjelen paa.

Og den lille bleke, letvindte Mand bandt sin Hest ved Fjøsvæggen og gik uten videre frem til Laaven, hvor han tok en Høidott i Høitrevet. For de hadde et gammelt Høitrev der paa Bortistuen; men Høiet var de rædde om.

Karen gav sig til at stelle derinde i Stuen med Kaffekjel og Kopp og andet, som skulde til.

Hun tørket op med Fløsse for Bordenden; hun satte frem Sukkerkopp.

Og hun var saa ferm og frodig i Vendingen, saa fuld av sund Fattigdom, der hun gik.

Men den Gamle spandt.

Saa kom den lille bleke Mand ind.

* *
*

De sat kringom Aaren ved Varmen Høstkvelden, de tre.

Han røkte; Karen kardet den graa Uld; men den Gamle sat nu med Hænder i Fang og kjendte Varmen.

«Du kjem fraa Rendaløm?» spurte hun.

Han tok Pipen ut av Munden.

Fløsse: Vaskeklut.

«Je gjør saa,» sa han.

«Du er Kopporslager da væ?»

Den Gamle saa forskende paa ham.

Han røkte.

«Ja, je fær med naae slikt,» svarte han; han talte saa stilt og fortrolig.

«Naae lyt en bestelle!»

Han spyttet varsomt ned mellem Benene.

Karen saa op og bort paa ham. Da møtte hendes blaa, stærke Øine hans vassgraa, klare. Og de gled straks videre. Hun syntes, han stadig spurte om noget. Saa saa hun ned i Fanget og kardet videre.

Vekere Kar syntes hun aldrig hun hadde set, og ikke nogen saa blek.

«Du er fraa He'maarkjen da væ?» spurte atter den Gamle.

Han fik et litet magert Smil kring den tynde Mund.

«Ja — fraa di Traktøm,» svarte han.

Saa tidde de alle litt.

Den Gamle reiste sig og karret i Varmen.

«Du ska' langt da væ?» spurte hun.

Da smilte den lille bleke Mand.

«Det kjem sei an paa det,» sa han.

«Je fekk naae Arbe' her uti Bygden.»

Han røkte paa sin lille tynde Jernpipe.

«Saa?»

Den Gamle satte sig langsomt.

«Aa etter da?» spurte hun.

Han saa frem i Ilden.

«Paa Haarsettgardøm,» svarte han.

«Saa?»

Det var grundende stille.

«Bu-kjel da væ?» spurte den Gamle om litt.

«Ja — og Kaffekjel au.»

Han tok en Glo og la paa Pipen, som hadde sluknet.

«Men døm hadde itte Hus,» la han til.

Kari Bortistu svarte ikke. Hun saa bare bort paa Karen som kardet.

a a e t t e r: hvor henne.

De sat atter tause.

Da sa den lille bleke Mand:

«Je trøng bære e Seng,» sa han.

De to saa paa hinanden. De hadde en Seng oppaa Ramnen.

«Det var bære før naaen Daer,» sa den lille Mand igjen dæmpet, med sin veke Stemme.

Karen reiste sig og gik mot Koven efter mere Uld. Hun kjendte sig saa urolig kring Bringen.

«Kainskje det vart e Raa' her?» sa han igjen. Hun hørte det og kjendte det fare igjennem sig, skjønt det blev sagt saa stille.

Gammel-Kari tok en Vedski og reiste op i Varmen.

«Aa, je vet itte om det,» svarte hun.

Han sat litt. Smilte saa smaat sit lille Smil og røkte.

«Je gir otte Skilling Natta,» fortsatte han.

Og da hun endnu ikke svarte:

«Og fire Skilling før Fôr aat Gampa.»

Karen var nu kommen tilbake. Bedstemoren saa bort paa hende, men fandt ikke hendes Øine.

Da talte den Fremmede igjen.

«Har døkk Plog?» spurte han.

Gammel-Kari saa undrende paa ham.

«Ja — je trur nok det,» svarte hun.

«Saa kunde det gaa an aa pløie.» Han sa det, som fortalte han noget hemmeligt.

«Saa slapp døkk leie Hest,» la han til. «Det koster, slikt.»

Gammel-Kari tænkte længe.

«Har vi Skindfæld oppaa der da?» spurte hun og vendte sig mot Karen.

Denne saa ikke op, kardet bare videre.

«Det er itte rart med det,» svarte hun lavt.

Da smilte den Fremmede, saa stærke, kvasse Tænder syntes.

«Det ska' snart nytte,» sa han.

«En faar ta det, som det fell sei, den som farer,» la han til uhyre godt og dæmpet.

Den Gamle sat og vugget litt.

Endelig snudde hun Hodet mot ham.

«Du fekk ligge i Nat da,» sa hun.

Den fremmede Kobberslager tok Pipen ut av Munden.

«Takk og Ære ska' Du ha,» sa han.

Saa spyttet han.

Litt efter saa han paa Karen.

«Je er itte farlin,» sa han. Saa lo han.

Karen drog paa Smilen.

«Nei, Du ser itte ut før det,» svarte hun.

Den Gamle saa bort paa hende.

Han røkte igjen.

Om litt tok han en Skindpung med Kobberlaas langsomt op av Lommen. Fandt forsigtig en blank Tolvskilling frem og gav den Gamle.

«Her har døkk Betaling,» sa han.

Gammel-Kari Bortistu tok nølende imot.

«Aa det haster itte med det,» sa hun.

Saa reiste hun sig.

«Ja, Du faar ha Takk da,» sa hun igjen og gik mot Koven, hvor hun fandt frem en liten Træløp bakom Sengen.

Der la hun Tolvskillingen i et hemmeligt Gjemme. Skjøv Løpen under Sengen og kom atter ind.

Nu reiste Kristen Kopporslager sig.

«Har døkk Stald?» spurte han.

Gammel-Kari snudde sig.

«Nei, det har vi itte,» svarte hun.

«Du faar slippe Hesten utpaa Trøa. Følgj med 'm Du, Karen;» hun flyttet Rokken og satte sig.

Karen reiste sig, la Karderne fra sig og bandt Tørklæ fastere.

«Hain faar staa i Fjøstreva i Nat,» sa hun, saa gik hun foran ham ut.

De to stod fremved Fjøset. Han holdt Hesten i Bigslet, mens han løste; hun ventet.

«Her bortmed er det,» sa hun saa. Hun gik mot Fjøstrevet.

Han fulgte med Hesten.

«Det er mørkt,» sa han stilt og hviskende.

«Ja, det er mørkt,» svarte hun.

Hun stod ved Fjøsbroen.

«Aa ja, Du sir ailtiss naa,» sa hun.

«En ser ailtiss vakre Jinter,» svarte den Fremmede; hun saa hans bleke Smil i Mørket.

Saa gik han Broen op med Hesten.

Hun gik fort ind i Stuen og gav sig straks til at stelle med Kveldvòrden.

«Naa? Vart det?» spurte Gammel-Kari, hun spandt.

Karen snudde sig.

«Ja,» svarte hun.

En halv Time senere sat der tre og aat ved Bordet paa Bortistu.

Den Fremmede alene i Høgsætet; de to Kvindfolk længer nede.

De aat hver sin Mat. Kristen Kopporslager Smørklining med Ost og Flesk, de to andre Grøt med sur Kjældermelk.

* *
*

Paa Bortistu hamret det.

Ute paa Gaardspladsen midt mellem Fjøset og Stuen sat Kristen Kopporslager.

Det lyste av Kobberkjeler; det klang en Hammers hvasse Klang paa Kobber. Det gnislet av Fil og hamret igjen. Rundt omkring laa Metalplater og Redskap; han selv sat med Fangskind fremved Ambolten paa Stenen.

Inde i Stuen brandt det paa Aaren, flammende Brand. Metalbiter laa mellem Tænger til Glødning.

Men ute paa Svalstenen sat Karen Bortistu. Hun sat og bøtte gammelt, men saa alt i ett bortover mot ham med det magre Ansigt og den bleke Ham-lett.

Det var slik underlig Magt over det Arbeid, han drev med; det skinte saa dragende i det blanke Kobber.

Det var idag ottende Dagen han hadde været der, og han tedde sig, som vilde han bli der fremdeles.

Bukjelen paa Haarsett var færdig forlængst; nu drev han med Kok-kjel for Høiegaarden; Penger hadde han under Hænder, blanke Tolvskillinger og Marker, og med den botete Gampen hadde han om Morgenerne pløid op den gamle Aker nordenom Skigarden; den hadde nu ligget usaadd alle de otte Aar, siden Faren døde.

Rug hadde han kjøpt paa Butikken og saadd; han var dreven Bonde, kunde en skjønne.

Her igaar hadde han tat frem av den Kisten, han hadde med, et litet Skrin og synt hende. Der var Søljer og Ringer av underlige Former, de fleste av Sølv og somme sølvforgyldte.

«Det er Kvindfolk-stads,» hadde han sagt.

Gammel-Kari hadde staat og set paa; men saa hadde hun snudd sig og gaat mot Koven. Hun hadde noget Garn at nøste.

Karen Bortistu sat og skottet bort dit, han arbeidet; hun synes, hun var saa underlig fort kjendt med denne fremmede Mand.

«Du er naa vel fermest Jinte her nord Du,» hadde han sagt.

«Je!» Hun hadde ropt det ut.

«Ja Du, pinadau!» hadde han svaret. Saa hadde han hamret, saa det spratt og spraket og klang.

Men om Kveldene, naar de sat inde, hadde han fortalt fra viden om. Han kjendte alle utover Bygdene og hadde faret alle Steds, hvor Bortistufolket hadde Skyldfolk eller Kjendte. Og Raad hadde han for alt.

Rokken hendes Bedstemor gik saa traatt for Trædningen. Slik hadde den været i alle Aar. Ret som det var, slog den Baksving, og saa maatte hun stanse.

Han laget det en Dag hun sov i Kviltiden. «Det er itte værdt aa sei det,» hadde han sagt til Karen, og saa hadde han blunket saa fortrolig med de klare lysgraa Øine.

Men Gammel-Kari hun skjønte det straks.

«Saa er det aa ha Mainn i Huse',» hadde hun sagt.

* *
*

Kristen Kopporslager hamret, saa det sang. Det var Søm, han klinket. Saa vendte han med ett Hodet og saa paa Karen, der hun sat.

«Her gaar Arbe'e,» sa han.

Da lo hun.

«Ler Du?» spurte han.

Hun smilte.

«Kar og Kvindfolk,» sa han saa.

Det fôr til i hende. Han talte saa underlig slik. Og han var likesom saa nær hende, naar han talte. Det var, som snakket han like ned i Halskroken paa hende med lav Stemme, endda han sat langt borte.

En Dag, hun bandt paa sig Tørklæ for at gaa til Bygden, hadde han løst Knuten og bundet anderledes.

«Saa ska' det væra,» hadde han sagt. Og hun syntes, hun maatte binde det slik siden.

Saa hadde han fortalt om Jenter. Om mange gilde Jenter.

Somme hadde kjøpt Søljer av ham, andre ikke; men alle hadde de bedt ham komme indom et andet Aar.

«Ja Jinter!» Han hadde smilt og ristet paa Hodet.

Nu sat han og saa paa den halvfærdige Kjelen.

«Bir det?» spurte han med ett og holdt den op for hende.

Hun saa bortpaa.

«Det gjør det nok,» svarte hun.

«Nei —, sei naa!» bad han.

«Det skjønner fuill Du,» svarte hun.

Han saa bort paa hende.

«Sa Du det?» spurte han.

Hun svarte ikke.

«Ja Jinter,» sa han saa igjen og pustet. Og hamret videre saa det sang.

Karen syntes det sang like ind i Brystet. Han var den underligste, hun hadde truffet.

Nu stod Gammel-Kari i Døren bak hende.

«Kom ind og ét naa,» sa hun.

Baade hun og han reiste sig braatt.

«Naa kjem vi,» svarte han.

Og da hun gik ind, syntes hun, han hørte med, fast han jo var en fremmed.

* *
*

Den første Sne var falden.

Paa Bortistu stod den botete Gamp forspændt for Bortistuslæden.

Karen stod færdig til at følge; det var Kristen Kopporslager, som skulde sig en Tur ut i Bygden med et Par Kjeler, han hadde færdige.

Karen hadde et Knytte i Haanden, Uldgarn, som skulde sælges paa Butikken.

Kristen Kopporslager hadde aapnet Grinden og smattet nu paa Hesten. Han gik der mager og blek, men vel pyntet ved Siden av Kjærren og kjørte.

Karen fulgte efter og lukket Grinden.

Men gamle Kari Bortistu stod paa Gaarden og saa efter dem.

«Dø kjem fuill att tel Kveldvòrds,» sa hun.

Kristen Kopporslager saa sig tilbake.

«Ja, det gjør vi nok,» svarte han.

Saa kjørte de langsomt Veien ut og svingte over Broen.

Den Gamle stod litt og saa efter dem.

Saa harket hun gammelt og gik med søkende Skridt bortover mot Fjøset.

«Aa ja — det var itte det værste det,» mumlet hun for sig selv.

Kristen Kopporslager og Karen Bortistu gik fremved Kjærren sydover den tilsnedde Vei, han paa venstre Side med Tømmene i Haanden, hun paa høire og holdt i Kjærren.

Bylten hadde hun lagt fra sig mellem Kjelene.

Nysneen var kram, der de kjørte. Den fulgte Foten, saa der sattes sorte Spor efter dem begge hele Veien; den fulgte Hjulet, som laa graatt av Sne og Muld. Den fulgte og faldt av, naar der blev formeget, baade fra

Menneskenes Sko, fra Hjulene og fra Hovene paa den glasøgde, botete Hest.

Slik kjørte de to den øde Vei sydover.

Da de var komne til den Furumoen, hvor Retterstedet til Per Volden ligger dypt inde, stanset Kristen Kopporslager Hesten.

«Je trur, vi sitt paa,» sa han.

Karen saa frempaa Kjærren.

«Aa, er det værdt det da,» svarte hun.

Han saa paa hende.

«Det er lang Vei,» sa han med sin lave, fortrolige Stemme.

Han slap Tømmene og laget Sæte av Høisækken, løste Repet og spændte Kjelene bedre paa.

«Gaa oppi naa,» sa han.

Hun ventet litt; saa gik hun langsomt oppi.

Hun var vig og ung; han stod og holdt Tømmene og saa paa hende, der hun kom sig op.

Hun slog Skjørtene tæt om Føttene, la Hændene fast i Fang og sat slik med det hvite Tørklæ tæt knyttet under Haken.

Han stelte med Høisækken; saa kom han sig op, letvindt, og sat ved Siden.

«Naa sitt vi godt,» sa han.

Saa smattet han paa Hesten, og de kjørte i Gang fremover den lange Mo.

Der var ikke Menneske at se. Luften hadde enkelte Sneflingrer i det Graa; en kunde vente mere Sne til Natten.

Han sat der ganske stille ved Siden av hende og kjørte; Hesten gik som den vilde og var vant; hun kjendte ham indpaa sig, eftersom Kjærren skranglet, men saa bare ret frem og lot sig kjøre.

Slik kjørte de en Stund fremover i Taushet. Hun fornam likesom nogen Varme og Tryghet av ham, skjønt han sat der saa liten og blek; men inderst inde i Bringen var der noget, som kjæmpet imot.

Nu slog han paa Hesten med Tømmen; den gjorde et

litet Braaryk, slog Halen over Tømmen og smaasprang, men stanset om litt og gik som før.

«Frys Du?» spurte han. Han saa saa godt paa hende.

«Nei!» svarte hun ganske sagte.

Han vendte stilfærdig Hodet fra hende igjen og saa frem over Veien.

«Ja, for det var Raa' for det.»

Saa bøide han sig frem, tok et Hesteklæde, han altid hadde i Kjærren, og bredte over hende.

«Aa,» sa hun, men lot det ske og sat stille som før.

Og atter kjørte de; men med den større Varme, som nu kom, kjendte hun ogsaa en større Tryghet, der hun sat. Der var en, som tænkte for hende, og det hadde hun aldrig hat paa den Maaten.

Nu var de komne til Myrbergbakken. Der møtte de Jon Nordistuen, den unge Gutten. Han kom med Øks paa Nakken og Kaffekjel i Haand gaaende nordover.

Da de møttes, stanset han paa Veikanten og stirret; Karen og han hilstes med et Nik; saa gik han videre. Stanset litt og saa efter dem, gik saa atter videre med et litet, undrende Smil.

Men Karen Bortistu kjendte med det samme et Slags Likesælhet over sig og noget næsten som Trods, der steg. Han, hun sat paa med, var vaksen Kar. Hadde til og med Hest.

Nu steg han av og gik Bakken op; Haanden støttet Kjærren, der han kjørte.

«Je faar gaa taa je au, kainskje?» spurte hun lavt; hun saa spørgende paa ham.

Han saa op paa hende med de blanke, graa Øine.

«Nei, sitt Du,» svarte han.

Og hun syntes, hun maatte gjøre, som han vilde.

Slik kjørte han hende da forbi Gaardene, og Folk, som stod ute, stirret efter dette Følge med den hvitbotete, brune Hest; somme kjendte ham, andre ikke, men alle undret sig og gjorde sig Umak for at se, hvem hun var, Kvindfolket, som sat paa.

Fremved Butikken hos Hans paa Bua stanset Kristen

Kopporslager og bandt Hesten ved Skigarden; for her skulde Karen ind.

Hun kom sig av og tok Bylten; gik saa ind paa Butikken.

Han fik de to Kobberkjeler av Kjærren, la Klædet over Gampen, fik Fôr av Høisækken fremfor og gik saa med Kobberkjelene sydover til Berger, hvor han leverte dem og fik Betaling for Arbeidet.

En Times Tid senere kom han igjen og gik nu ind paa Butikken, hvor hun var færdig og nu stod og saa paa nogen Baand, da han kom.

Han gik borttil.

«Go'kveld,» sa han paa sin stille Vis.

Hans paa Bua saa over Brillene paa ham.

«Aa Go'kveld,» svarte han. «Er slik Fremmend ute?»

Kristen Kopporslager smilte, sit lille kolde Smil.

«Je er inde naa,» svarte han.

Hans paa Bua lo.

«Det er kallt,» fortsatte Kristen Kopporslager.

«Det gjør godt aa væra inde!»

Hans paa Bua satte Vægten fra sig.

«Ja, det er kallt,» svarte han.

Nu saa Kristen Kopporslager paa Karen Bortistu, som stod der fremved Disken.

«Kjøper Du Band?» spurte han.

Hun slap langsomt Baandene.

«Aa nei,» svarte hun.

Han saa ikke videre paa hende; vendte sig mot Hans paa Bua og la begge Albuer paa Disken.

«Har Du Bronsokker?» spurte han.

Hans paa Bua smilte.

«Ja det har je,» sa han.

Kristen Kopporslager tok langsomt op Skindpungen og aapnet den kobberbeslagne Laas. Der var mange Tolvskillinger og Marker og i det ene Rum en gul Tidalerseddel.

«Faa en Fjerding da,» sa han.

Hans paa Bua veide.

«Aat Jintom,» sa han; de fule Folder rundt Øinene

drog sig sammen. Og han skottet bort paa Karen Bortistu.

Kristen Kopporslager svarte ikke. Stak bare Sukkerfjerdingen i Lommen.

«Et Pund Kaffe da,» sa han.

«Ja, det ska' bi.»

Hans paa Bua veide.

«Og saa et Halvpund Koksokker.»

«Ja.»

Hans veide igjen.

Kristen Kopporslager tok Penger frem og veide dem i Haanden.

«Aa myy bir det naa da,» spurte han.

Hans paa Bua regnet efter.

«To Mark og fire Skilling,» sa han.

Kristen Kopporslager betalte.

«Du er dyr,» sa han ganske lavt.

«Det er god Vare,» svarte Hans paa Bua.

Kristen Kopporslager stak Pungen i Lommen igjen.

«Du har ingen Kjel, Du ska' ha laga?» spurte han saa.

«Nei itte naa,» svarte Hans paa Bua.

«Men rettnaa,» sa den bleke lille Mand.

Da smilte Hans paa Bua igjen.

«Je ska' kaammaa aat dei,» sa han.

Kristen Kopporslager smilte ogsaa.

«Det var bra,» sa han. «Je er au dyr,» la han til.

Hans paa Bua lo.

«Det trur je væl,» svarte han.

«Men det er go'e Varer,» sa Kristen Kopporslager.

«Det trur je au,» svarte den andre.

Slik stod de litt.

Pludselig vendte Kristen Kopporslager sig mot Karen Bortistu.

«Ska' Du nordøver att?» spurte han.

Hun saa paa ham.

«Ja — je skulde nok det,» svarte hun; hun reiste paa sig.

«Ja, je reser naa je,» sa Kristen Kopporslager.

Dermed tok han sine Varer og gik.
Og Karen Bortistu fulgte langsomt.

* *
*

Det var blit mørkt.

De to sat sammen paa den slunkne Høisæk og kjørte nordover i Mørket.

Sne faldt. Karen kjendte Flingre efter Flingre paa Kindet.

Ingen av dem talte; Kristen Kopporslager slog av og til paa Hesten med en Pisk, han hadde skaaret sig; den smaasprang med Ryk i Kjærren. Den slog alt i ett Halen over Tømmene; men Kristen Kopporslager gav sig ikke; hele Veien nordover forbi Myrbergbakken og nedover til Elvevoldene smattet og slog han alt i ett.

De sat tæt ind paa hinanden, de to. De trængte saa vel den lille Varme, de kunde gi hinanden; Hestklædet, som var vaatt av Snefald, hadde de begge over Knærne.

Kommen paa Furumoen lot Kristen Kopporslager Hesten gaa som den vilde.

«Vi kjem nok hem tel Kveldvord,» sa han.

Saa drog han Brunsukkerfjerdingen op av Lommen, aapnet og stak bort i Karens Haand uten et Ord.

Hun tok imot.

«Nei kjære,» sa hun.

Hun famlet og tok en Klump.

«Takk da,» hvisket hun.

Han tok selv en Bit; saa la han Sukkertutten i hendes Fang.

«Nei!» Hun klemte Benene fastere, — Sukkeret holdt paa at falde.

Han tok Tømmene.

«Det er godt detta,» sa han omsorgsfuldt.

Hun tidde, der hun sat med Tutten i Fanget.

Saa fik hun Tak i den med Fingrene, først den ene Haand, saa begge; slik sat hun, men stak den ikke i Lommen.

Hun kjendte det gode og søte i Munden og syntes, hun blev varmere.

Nu la han igjen Tømmene, fik Pipen frem, rev av en Fyrstikke og tændte.

Han holdt Haanden for, saa det ikke skulde slukne.

Hun kjendte den gode, stærke Tobaksrøk og Varmen av Fyrstikken tæt ved sig.

Da holdt han den like fremfor hende og lyste hende ind i Ansigtet.

Hun saa hans klare Øine se paa sig.

Saa kastet han Fyrstikken, og alt var igjen mørkt; bare en liten Glød av Pipen, som brændte.

«Du er frusen,» sa han.

«Aa nei.»

Hun krøp ihop.

Han la Klædet bedre over hende, dyttet det til rundt omkring.

Hun sat og kjendte hans stærke Hænder hele Tiden.

«Sitt vakkert naa,» sa han, og hun mærket, han smilte.

Da lo hun stilt. Hun syntes, hun noget maatte gjøre.

Og de kjørte videre i Snefaldet hen over den øde Mo.

Nu var de ved Broen og hun aandet likesom lettere. Kjærren skranglet opover den lille Bakke ved Broen. Den vagget i Hjulene; for her var Veien ilde stelt.

Da kjendte hun hans Arm kring sin Ryg.

«Det er slem Vei,» sa han.

Hun sat og kjendte sig støttet; men det fôr igjennem hende.

Med det samme de kom paa Broen, slap han. Og nu kjørte han forsigtig videre, sprang av fremved Grinden og lukket op, trak Hesten efter sig og kjørte ind foran Svalstenen.

«Jamænd var det mørkt au,» sa han.

Saa hjalp han hende ned.

Men i Døren stod den Gamle.

«Je vart rent illsvien, je,» sa hun; hun stirret ut i Mørket.

Kristen Kopporslager bar Varene ind.

«Det behøver Du itte,» sa han. Saa la han Varene paa Bordet.

«Nei kjære!» sa den Gamle. Hun aapnet.

Han sa intet videre, gik bare ut og satte ind Hesten.

Men Karen kom sig bort til Varmen, satte sig paa Krakken og tok Tørklædet av.

Bedstemoren stod med Kaffepundet og Koksukkeret i Fanget og saa paa Karen.

«Skulde Du set,» sa hun. Saa gik hun ut i Koven med det.

Karen svarte ikke; sat bare og holdt Hændene frem for Varmen.

Litt efter kom Kristen Kopporslager ind.

Han gik like bort til Varmen og satte sig ved Siden av Karen.

«Huf,» sa han. Og han holdt som hun Hændene frem.

Da sank hendes i Fang.

«Jamænd var det kallt,» sa han; han sat og saa ind i Ilden.

«Aa ja,» svarte hun.

De hørte Gammel-Kari rusle derinde i Koven.

Han sitter litt og ser paa den unge Jente. Ufravendt med de kjølige Øine. Ser paa hendes Aksler og Hals.

Med ett peker han paa hendes Kufte i Halslinningen.

«Det skulde sitte ei Sylje der,» sa han lavt og varmt.

Hun blev rød.

«Aa nei, det skulde det nok itte,» svarte hun.

Saa kom Gammel-Kari ind.

«Ja naa ska' Kveldvord bi' go'!» sa Kristen Kopporslager og reiste paa sig.

* *
*

Det var i Julehelgen samme Aar.

Kristen Kopporslager hadde kjørt Gammel-Kari Bortistu frem paa Elvevoldene til Haug, hvor hun skulde være nogen Dager for at hilse paa Slægten sin.

Nu kom han kjørende hjemover til Bortistu paa Kveldsiden trettende Dag Jul.

Der var Julemoro paa Nordistu, som laa længer oppe ved Elven, og Karen Bortistu hadde gaat paa Bedningen dit.

Kristen Kopporslager hadde sat en Sølje i Helgetrøien hendes Julekvelden, og den hadde hun nu paa.

Nu reiste han med Tingel paa den botete Hest hjemover i Mørkningen.

Det var godt og varmt, da han vel hadde sat Hesten fra sig og kom ind i Stuen. Hun Karen hadde nok lagt paa, før hun gik.

Kaffekjelen stod paa Glør; Rømme i en Kopp og Sukker i Biter paa den lille Blikskaal stod paa Bordet. Og det lille Ur tikket i Ensomheten.

Kristen Kopporslager reiste mere Ved paa Aaren og satte sig fremtil. Saa flyttet han Kaffekjelen oppi, saa den gik i Kok, skjænkte sig en Kop Kaffe og drak. Satte sig saa atter fremtil med Hænder i Fang og stirret ind i Varmen.

Der laa et underligt Smil kring hans Mund, der han sat. Han tok Pipen op av Vestelommen, karvet Tobak i og tændte.

Sat saa og røkte stille længe.

Det var første Kvelden, han og Karen Bortistu kom til at bli alene —

Og saa en to, tre Kvelder til!

Det underlige Smil kom atter frem, ganske kjøligt og stille.

Om litt gik han ut i Koven efter et Fat, fik Vand fra Bøtten oppi og vasket sig. Ansigt og Hænder med Sæpe. Slog Vandet ut gjennem Døren og bar Fatet ind paa Plads.

Saa sat han der da igjen fremved Aaren, flidd, i Søndagsdragt og røkte.

Gik siden hen og la sig paa Sengen i Koven.

— — —

Det hørtes Stemmer der ute ved Grinden, en Jentestemme og flere Karsstemmer.

Han reiste sig og lydde. Blev sittende og lye længe. Det pratet derute. Han kjendte Karens Stemme. Hun talte lavt; de andre lo høit, sang av og til og ropte.

«Nei gaa att naa,» sa Karens lave Stemme.

Da lo flere.

Og ind gjennem Grinden kom de i den dype Sne. Nu stod de mange av dem der utenfor Døren.

«Ja, Go'nat da,» sa Karen derute. Han hørte, hun tok i Klinken.

«Nei bi naa,» bad en Ungguts Røst.

Da kom hun ind og lukket efter sig. Men Døren blev reven op, og en to tre Unggutter, halvt paa en Kant, kom dragende.

De stanset, da de saa den lille bleke Mand, som nu sat der fremved Varmen med Pipen i Mund.

«Haaredø'!» ropte den ene.

Saa lukket de Døren efter sig og kom frempaa. Satte sig paa Krakken tre om Side og lo.

Karen stod raadvild fremved Aaren.

«Sjaa aat Dø faar sitte,» sa Kristen Kopporslager.

«Takk itte,» svarte en av dem.

Saa lo de, strøk sig over Munden med Ærmet og lo.

«Det er kallt,» sa en.

«Ja, Varmen er kall,» svarte Kristen Kopporslager.

De lo alle tre.

Saa hvisket de sig imellem.

«Faen au,» sa de.

Strøk sig atter over Munden og blunket til Karen.

«Kom hit naa, Vechla mi,» sa en.

Kristen Kopporslager snudde paa sig, kvasst. Og de kjølige Øine i det bleke Ansigt stod haarde paa de tre.

«Aa sa Dø?» spurte han fort.

De tre lo.

«Ittnaa aat dei!» svarte den ene.

Da reiste Kristen Kopporslager sig. Tok Pipen ut av Munden og la den paa Bænken.

«Vil Dø gaa att Karer!» sa han.

De storlo.

«Nei, gaa att Du naa!» sa en.

«Fant,» sa en anden.

Karen stod tæt ved Aaren og var ræd.

Kristen Kopporslager snudde sig mot ham, som hadde sagt Fant.

«Kom hit lite,» sa han.

Den anden reiste sig.

«Ja gjinne det,» svarte han og gik frem.

Da tok Kristen Kopporslager Struptak med begge Hænder og slængte den andre mot Døren, saa den kvakk op. Var som en Finnehund paa ham igjen og kjørte ham ut.

De to andre hadde reist sig og gik nu paa.

Men den vesle, bleke Kopporslager smøg og smatt mellem dem, gav dem Spændkrokfinter, saa de snublet den ene over den andre og drog saa paa Dør, hvor den tredje netop kom stormende ind.

Han smøg bort under Armen paa ham, gav ham i samme Stund et Slag mellem Ribbenene, saa han hikstet, og stod nu paa Gaardspladsen midt i Mørket.

«Kom ut naa, Karer!» ropte han.

De la alle tre i Vei ut i Vintermørket, larmende og bandende; men Karen Bortistu stod blek og handfalden i Vedkroken, holdt sig i Aaren og stirret efter dem.

Hun hørte Rop derute, Sprang og Slag og Rop.

Indimellem Kristen Kopporslagers korte, forsigtige Latter.

Saa med ett smøg en Mand kvasst indom Døren og drog den igjen efter sig.

Det var han.

Han holdt fast i Klinken, mens de andre drog der utenfor. Vendte saa fort Hodet mot Kari og sa med sin dæmpede, forsigtige Stemme:

«Gaa op paa Ramnen.»

Hun gik, som om hun var stukken. Fort og næsten paa Sprang Ramnstrappen op og ind i Mørket.

Kristen Kopporslager holdt; men de derute blev for stærke.

Saa slap han med ett, men blev staaende.

Døren føk op. De tre trængte sig ind. Men Jon

Nordistuen, som kom først, fik som et Lyn et Slag under Bringen av en kvass Næve, saa han tumlet tilbake, og Per Kristensen, som kom ander, fik en tør, liten Knoke under Øiet, saa det slog Varme for Synet.

«Huf Karer!» ropte Kristen Kopporslager med sin lille, veke Stemme.

Dermed snudde han, sprang mot Koven, Ramnstrappen op, smøg Ramnsgluggen og drog Lemmen til efter sig.

Satte sig saa paa Lemmen med begge Føtter i Spændtak mot Væggen og Hændene fast omkring Lemslaaen.

Saa lo han stilt, mens Pusten gik fort.

«Naa sitt je godt,» sa han.

Det hørtes saa trygt og fortrolig ind til Jenten, som stod derinde i Mørket.

Man hørte dem bande og rumstere der nede i Koven.

En kom Ramnstrappen op og prøvde Lemmen. Den sat som spikret.

«Hain er oppaa der!» sa han.

Saa tumlet flere op. Prøvde at løfte Lemmen, men gav sig.

«Naa sitt je godt!» hvisket Kristen Kopporslager smilende indover i Mørket til Jenten igjen. Han sat med Føttene spændt som Staalfjærer i Væggen og Hændene som Klør av Jern kring Lemslaaen.

De bandte og turnerte dernede. Saa omsider efter mange Støt og Spark mot Lemmen gik de.

«Kopporslagerfant!» hørte Karen dem rope.

Saa drog de ut av Stuen.

Kristen Kopporslager sat litt og lydde.

«Det var underligt Folk,» sa han saa.

Hun svarte ikke.

Det var en liten Stund stilt; saa talte atter Kristen Kopporslager borte fra Lemmen.

«Det skulde væra Laas før Stuedøren,» sa han.

«Ja, det var nok likest det,» svarte nu Karen.

Kristen Kopporslager sat.

«Vart Du ræd?» spurte han.

«Aa ja,» kom det vekt.

Han kremtet.

«Det var ittnaa aa væra ræd før dissane lel,» sa han, og hun følte slik Tryghet med ett ved hans fortrolige Stemme.

«Smaagut bære,» la han til.

Saa reiste han sig. Stod litt og lydde og drog saa Lemmen fra.

«Vær att oppaa her,» sa han, halvt hviskende.

«Je ska' gaa ne' og faa Laas før Døren. Kjem døm, ska' je kaammaa oppaa att.»

Hun svarte ikke.

Saa gik han let og lydløst smygende Trappen ned.

Men hun, som stod igjen deroppe i Mørket, kjendte Mands Magt og Omtanke. Og den lille bleke Mand med den stilfærdige Tale og de klare graablaa Øine kom hende likesom saa nær. Det var som hadde de været Skyldfolk eller han hadde bodd der hos dem i mange Aar.

Det klinket dernede. Kvasse Slag av en Hammer mot Jern.

Det var Kristen Kopporslager, som laget nyt Krokfæste til Bortistudøren. Krok fandtes fra gammelt; men Fæstet var brutt ut.

Nu laget han et nyt av Jern fra sin Verktøikasse.

Det klinket og filet igjen dernede.

Hun satte sig paa en Stol, som stod fremved hans Seng. Det var godt og varmt; for her gik Murpipen forbi; hun syntes det var varmere end nede i Koven om Nættene. Og der kjendtes en underlig hemmelighetsfuld Lugt av Smurning og Metal. Han hadde mangt og meget av slikt deroppe.

Nu hamret han Hæmpen ind med smaa kvasse Slag, og hun hørte, han hektet Kroken paa.

Da drog hun Aanden dypt, likesom fri, men reiste sig ikke.

Hun hørte ham kaste Hammeren i Verktøikassen og skyve den indunder Bænken ved Høgsætet. Saa kom han ut i Koven og Ramnstrappen op.

Med ett blev hun het og reiste sig, gik like frem til Lemmen og vilde ned.

«Naa kain døm kaammaa,» hvisket han. Saa fik han se hende.

«Staar Du her frempaa?» spurte han. Og han tok i hende for at komme forbi.

«Du kain gjinne faa ligge oppaa her Du i Nat — om Du er ræd.» Han slap ikke Taket i hendes Arm.

«Saa ska' je ligge ti Kaavaaem,» la han til. Og saa slap han hende.

Der var kommen slik Frysning, da han sa de første Ord; nu gled det langsomt bort og kjendtes som godt og trygt.

«Ja kainskje det,» sa hun.

Han gik indover i Mørket.

«Det er varmere au heroppaa,» sa han. Saa satte han sig paa Sengen.

Hun stod litt, men gik saa langsomt Trappen ned. Der nede holdt det paa at slukne paa Aaren; hun reiste Tørved fremi og satte Gryte over.

Saa laget hun Kveldvord, mens hun av og til skottet mot Døren med den stærke, nye Klinke.

Men til ham deroppe paa Ramnen hørte hun intet. Han laa vel paa Sengen, tænkte hun.

Da Kveldvorden vel var færdig, stod hun litt; sat ogsaa litt og ventet; men han kom ikke.

Saa endelig gik hun mot Koven og op i Ramnstrappen.

«Det er færdaut naa,» sa hun sagte indover.

Hun hørte ham reise sig derinde. Saa gik hun fort ned.

Om litt kom han efter, og nu aat de i Stilhet Kveldvord sammen.

Hun hadde sat et Talglys i Stake; for det var i Julehelgen; hun hadde hængt et Klæde for Glasset, saa ingen skulde se ind.

Og det lyste høit paa Aaren av en Tyrikubbe, som hun netop hadde lagt bortpaa.

Som de sat der og spiste i Taushet, sa han intet; han holdt Skeen frem for sig og saa paa hende:

«Du vart nok ræd lel,» — saa spiste han.

«Aa ja, lite!» Hun smilte, men saa ikke bort paa ham.

Nu la han Skeen.

«Du vet, det var ittnaa aa væra ræd før detta — slik Ryss,» sa han.

Saa reiste han sig fra Bordet.

Hun tok et Par Skeer til. Saa la hun ogsaa Skeen, reiste sig og begyndte at stelle.

Litt efter sat de begge fremved Aaren, han med Pipe i Mund, hun med et Forklæ, hun holdt paa at folde.

«Vakker Sølje,» sa han og pekte med Pipen paa hendes Hals.

Hun smilte og blev rød.

«Ja — vakker Jinte au,» sa han.

Saa røkte han videre, som om ingenting var.

Hun syntes hun maatte dra paa Smilen.

«Aa nei,» sa hun.

Han svarte ikke. Saa heller ikke paa hende mere. Bare røkte og smilte saa smaat, som tænkte han noget for sig selv.

«Døm kjem nok itte att,» sa han saa.

Hun svarte ikke.

Om litt tok han Pipen av Munden igjen. De graa Øine stod blanke paa hende, og hun kjendte deres Magt.

«Det vart kainskje klen Julmoro aat dei,» spurte han.

«Aa» — hun drog paa det.

«Skjønt — det er itte værst dette heil.» Han drog paa Munden og smilte.

Da lo hun. Og hun bøide Hodet fremover, saa han ikke skulde se hende i Ansigtet.

Han sat smilende.

«Det er ofte likere aa væra to heil mange,» sa han muntert.

«Somme Gaanger saa,» svarte hun paa Smilen.

Men saa angret hun sig og tidde.

Han sat litt.

«Ja, Jinter,» sa han. «Døm er underline.»

Ryss: Smaagut.

Saa røkte han videre.

— — —

Karen Bortistu hadde foldet Forklædet; nu reiste hun sig og gik mot Koven med det. Kom saa tilbake og slukket Lyset, som hadde brændt.

Han reiste sig.

«Det er bedst Du gaar op paa Ramnen Du da,» sa han. «Saa søv Du likere.»

Han gik hen til Døren og tok i Klinken.

Hun kjendte det fare til i sig, men svarte ikke.

«Træk att Ramnslemmen au,» fortsatte han, «saa er Du sikker.»

Hun kjendte igjen slik Tryghet efter den farende Fornemmelse.

«Ja kainskje leil,» sa hun. Saa gik hun langsomt Ramnstrappen op.

«Skjønt — ingen ska' kaammaa aat dei, ma je er her,» sa han efter hende.

Karen gik videre Ramnstrappen op; saa drog hun sagte Ramnsgluggen i efter sig, klædde av sig i Mørke og la sig.

Hun hørte ham en Stund klinke dernede; saa blev det endelig stille.

Hun laa længe paa Ank; det var, som hun tænkte, nogen kunde skyve Ramnslemmen op og komme; men ingen kom.

Saa sovnet hun endelig.

* *
*

Det var fjerde Kveld, Kristen Kopporslager og Karen Bortistu sat alene hjemme.

Hver Nat hadde hun ligget paa Ramnen, men nu i Nat hadde hun glemt at trække Ramnsgluggen til.

Han dernede sov saa stilt, og naar hun vaaknet om Morgenen var han oppe og hadde gjort paa Varmen. Naar hun da kom ned og ropte over sig, fordi han hadde nøret op, sa han:

«Det lyt væra godt og varmt aat øss;» — men han smilte ikke, talte bare ganske almindelig, som om de to hørte ihop.

Hun begyndte at kjende slik besynderlig Hjemfornemmelse, endda de bare var to; hun kunde av og til slaa paa Spøken i sine Svar; men altid blev det smilt bort saa fredelig stille. Og altid talte han med denne lave Stemme.

— Hun sat ved Bordet med Haand under Kind og saa paa; han bent imot med Søljer og andet Sølv utover.

Det var Ringer iblandt og en Klokke med Guldviser.

Han fortalte, hvor han hadde kjøpt og hvad han hadde git.

Somt hadde han kjøpt av farende Fant; somt av Folk i Bytte med andet.

Han tok en Sølvring op og fingret med den.

«Den har je kjøft taa ei Jinte,» sa han.

«Saa?» Hun strøk Haaret indunder Tørklædet og sat som før med Haand under Kind og saa paa.

Han la Ringen tilbake.

«Ei vakker Jinte ho au,» sa han.

Hun saa ret frem, men maatte gløtte bortpaa ham.

Han sat der og smilte.

Da smilte ogsaa hun.

Han sa ikke mere, tok bare fat paa noget andet. Fingret med en liten Sølje og slap den igjen.

«Ho er gift naa,» sa han.

Hun skottet bort paa ham.

«Det var slemt det da væ,» sa hun spøkende.

Han smilte ikke.

«Nei — det var itte slemt,» svarte han lavt og alvorlig. «Je kjem ailler dit aat hinner,» sa han.

Han sat nu selv og saa ned paa Sølvet og fingret.

Hun tidde.

Da skjøv han alt Sølvet ihop bortover mot hende.

«Du faar gjømme dette Du,» sa han saa.

«Je!» Hun saa op, forfjamset.

«Ja.» Hans Øine stod stærke og klare paa hende.

«Det er sikkert da,» føiet han til.

«Saa bir det itte borte før øss.» Det sidste kom saa stilt og selvfølgelig.

Hun hadde tat Haanden ned.

«Je har itte naaen Stans aa gjør' taa di,» svarte hun endelig.

Hun syntes, hun maatte svælge stort med det samme.

Han saa forbi hende.

«Ti Løpen din,» sa han.

Saa reiste han sig, gik til Koven og drog hendes blaamalte Løp frem, kom tilbake med den, satte den paa Bordet og aapnet.

«Her er godt Rom,» sa han.

Hun sat hele Tiden handfaldent stille og saa paa. Nu tok han det lille blomstrede Silkebasttørklæ op og la Sølvet nedi litt efter hvert og ganske sagte. La saa Tørklædet over og kneppet Loket i.

«Naa ska' det itte bi borte,» sa han. Tok saa Løpen, bar den ind i Koven og skjøv den ind under Sengen.

«Det er godt aa ha lite slikt,» sa han igjen — han stod fremved Aaren og saa likegyldig ind i Ilden.

Hun smilte.

«Jamænd er Du snodin au,» sa hun.

Han vendte sig mot hende.

«End Du da,» svarte han.

«Du er, som Jinter bruker væra,» la han til og satte sig.

Hun tidde litt og tænkte.

«Ja, Du kjinner fuill mange taa døm, Du,» sa hun saa. Hun sat der med Haand under Kind.

«Ja, det var sandt san,» svarte han.

Saa blev der Stilhet. Hun sat igjen og tænkte. For og imot denne fremmede, underlige Mand, som kanske en Dag tok den botete Hesten sin og reiste.

Og hun saa Stuen, efterat han hadde reist, og hun kjendte hvor tom den blev.

Ret som de sat hørte de Trin i Sneen, Knirk fremmot Døren og saa Stilhet.

«Aakken er 'ta!»

Hun løftet Hodet og lydde.

Det kakket paa Ruten bak hende.

Hun vendte sig braatt.

Der laa et stirrende Unggutansigt paa Ruten.

«Der sitt Folke'!» sa det derute.

Hun reiste sig fort og kom frem, unda.

«Huf, der er døm att,» sa hun; hun drog mot Koven.

«Nei gaa itte,» sa Kristen Kopporslager fort. Han gik til Døren og lukket Kroken paa. Tok saa Vassøsen fuld av Vand, gik hen og slog den over Ilden paa Aaren.

Det blev med ett osende slukt og mørkt.

Saa gik han mot Koven, hvor hun hadde stanset i Døren.

«Naa kain døm sjaa!» sa han hviskende.

Han stod tæt ved hende.

Det kakket igjen paa Ruten.

Nogen krøp op.

«Døm har slækt, Gut,» sa det derute.

Karen vilde snu sig og gaa.

Da tok han hende, kring Akselen.

«Nei staa still,» hvisket han. «Døm ser øss itte.»

Hun kjendte hans Haand som en Klo om sin Skulder og blev staaende.

Han var nær hendes Kind med sit Haar; hun fornam hans Aandedræt.

«Det er 'n Jon,» hvisket han.

«Naa kain døm staa der» — han smaalo, der han holdt kring hende.

De stod begge still og lydde.

Nu gik det med Knirk i Sneen frem mot Døren. Saa tok det et Ryk i Klinken.

Han lo stille. Og de vekslet Aandedræt.

Hun vilde snu og gaa, da det rykket andre Gangen i Klinken. Han drog hende fastere til sig.

«Nei staa still,» sa han.

Og hun stod.

«Døm ser øss itte,» hvisket han igjen.

«Fantfolk!» ropte det derute. Og nogen slog med et Dunk i Døren.

«Fant sjøl!» hvisket han derinde. Han holdt hende fremdeles fast, men nu lindere.

Det hørtes igjen Trin og Knirk derute av flere. De gik mot Veien; saa blev alt stille.

«Slik Ryss,» sa han.

Saa med ett tok han Haanden om hendes Kind og drog hendes Hode mot sit.

Hun strævde mot, men sa intet.

«Slik Jinte!» sa han lavt. Saa slap han Taket; hun svingte stilt fra ham og gik Ramnstrappen op.

«Det er slemt før øss dette,» hørte hun ham si.

Hun famlet sig frem til Sengen derinde og satte sig.

Der var godt og varmt; men hun kjendte det som farligt, at hun sat der. Nu skjønte hun hvad han vilde. Og det kom over hende tvungne Tanker om mangt.

Hun sat het i Kindene og var angst, han skulde komme; men dernede var det stille.

Han sat nok paa Sengen han som hun. Og Tankene gk videre til den blaa Løp der under Sengen. Det var slik en velberget Fornemmelse.

Om hun kanske allikevel skulde bli Kjærringen hans. Fast han var slik underlig Mand.

Men kanske var det ikke det han vilde. Han vilde kanske bare —.

Hun smøg Trøien av, men blev sittende paa Sengen som før.

Det kremtet vårt dernede. Saa kom han Trappen op.

Hun sat huggende still. Og det gik i hende næsten fælent.

Hun mærket hans Hode over Lemmen, skjønt det var mørkt; det var hans Ansigt, det hvitnet paa.

«Har Du lagt dei?» spurte han sagte.

«Nei.» Hun reiste sig, men satte sig straks igjen.

Nu kom han op og fremover.

Han stod foran hende, der hun sat paa Sengen.

«Det var fuill gæli detta da væ?» sa han.

Hun svarte ikke.

«Ja, før mei bir det gæli,» sa han.

Hun svarte fremdeles ikke.

Da satte han sig ved Siden av hende. Slik sat de længe uten et Ord.

Han rørte hende ikke.

Endelig reiste han sig.

«Du faar lægge dei nede,» sa han fortrolig og stille. «Je reser i Kveld!»

Det gav et Sæt i hende.

«Aa seier Du!» kom det uvilkaarlig.

«Je har ittnaa her aa gjøra — ma itte Du vil,» sa han fort. «Det er myy likere, det je reser.»

Hendes Bryst gik tyngere, og han hørte det.

«Je er ingen Smaagut, je,» sa han.

Hun sat som før.

Saa tok han i hende. Fik Tak i Armen og fandt Haanden.

«Je synes det er likere vi talar aat Bedstmor dine, je,» sa han hviskende.

«Det gaar itte an, dette.» Stemmen var saa fuld av Omsorg.

Hun sat urørlig og lot ham ha Haanden.

«Er det itte bedst det?»

Han hvisket det, mens han strøk hende.

«Jo.»

Det kom uendelig lavt.

Han sat ganske stille med ett; hans Haand hadde hendes, lindt.

«Nei, naa vart je gla,» hvisket han med sin lave, stilfærdige Stemme.

Saa med ett hugg han Tak med begge Armer kring hendes unge, vige Skikkelse, løftet hende og svingte hende rundt, tæt indtil sig.

Saa kom hun paa hans Fang paa Sengen.

Hun stridde litt imot, men sa intet. Da slap han hende.

«Læg dei naa,» sa han. Saa gik han mot Ramnen og ned uten et Ord videre.

Den Nat sov Karen Bortistu ikke.

* *
*

Kristen Kopporslager hentet næste Dag Gammel-Kari Bortistu med den botete Hest fra Elvevoldene. Han fortalte hende, mens de kjørte, hvad der hadde hændt mellem ham og Ungguttene.

«Ja, det er slemt slikt,» sa den Gamle.

Han la Felden bedre over hende.

«Det er slemt før 'n Karen,» sa han.

Saa kjørte han videre hjemover uten at nævne mere om Saken.

Men om Kvelden, da Gammel-Kari sat fremved Varmen og han sat ved Siden, mens Karen var i Fjøset, slog han igjen paa det.

«Je og a Karen har tala ihop,» sa han; «det gaar itte an dette længer.»

Gammel-Kari flyttet paa sig.

«Nei — kain hænde det,» sa hun.

«Anti faar je rese, heil saa faar det bi,» fortsatte han; han sat og talte litt høiere end han brukte; for Gammel-Kari hørte ikke godt.

Hun snudde sig og saa mot Døren.

«Vil a?» spurte hun.

«Je trur mest det,» svarte han forsigtig.

Hun sat længe og saa frem for sig.

Saa talte han igjen.

«Je trur, det er bedst, vi talar aat Præstøm, je,» sa han.

Gammel-Kari reiste paa sig.

«Ja, det var bra det,» svarte hun.

* *
*

Det er tyve Aar senere.

Ind til Præstefruen der i Dalen svinger en liten likblek Mand med en Kobberkjel i Haanden. Han tar

Luen av, Skjoldlue efter Bygdens Bruk, og blir staaende ved Døren.

Præstefruen, som sitter ved sit Sybord, reiser sig, myser og gaar hen til ham.

«Er det dig Kristen Kobberslager?»

Hun kremter.

«Det var rigtig godt,» sier hun og tar Kjelen.

Manden staar der med kort, bævende Pust og ser paa Fruen med de blassgraa Øine.

«Ja, her er 'n,» svarer han med spæd Stemme. Og den korte, bævende Pust gaar alt i ett.

«Det var en Mark?» Præstefruen betaler.

Han tar imot.

Hun hører den forte Pust.

«Hvordan gaar det?» spør hun.

«Aa jo.»

«Og din Kone? Er hun frisk?»

Kristen Kopporslager smiler. Et magert Smil i det hvite Ansigt.

«Jo, ho er fresk,»» svarer han. Han hoster til; Pusten gaar jagende.

Præstefruen ser litt bekymret paa den lille Mand.

«Hvor mange Barn har Du nu, Kristen? spør hun.

Han ser godt paa hende, mens han stræver med Pusten.

«Det er ni naa,» svarer han.

«Ni!» Præstefruen slaar Hændene sammen.

Han ser paa hende.

«Ja — tre er døe,» sier han.

«Men Du selv — hvad sier Doktoren?» Hun ser forskende paa ham.

Han smiler.

«Aa — hain seier itte stort.»

Præstefruen staar litt.

«Hvad bruker Du for noget mot dette da?» spør hun endelig.

Manden med det hvite Ansigt og den korte Pust ser paa Fruen. Saa sier han forklarende:

«Je bruker ittnaa,» sier han.

Svelt-Lars.

Det er lummer Junikveld.

Fremved Akrestrømmen siger det langsomt et Par Fiskerer i Stilheten. De stanser længe, der hvor Misterstrømmen falder i Elven, hopper fra Sten til Sten langs Bredden længer op og blir staaende paa de bedste Fiskepladser hele Kvarteret ad Gangen.

Av og til ser man, at en Fisk er slaat paa, hører Snellens dirrende Knepp i den tause, fugtige Luft og ser det glimte hvitt paa Fisken, naar den vippes i Land.

Men over fra Aasene i Øst kommer som en mørknende Skygge et Uveir dragende.

Store, tunge Draaper av varmt Regn bringer Forbud og slaar ned som Dryp i det bløte Vand. Graa suser Regnskuren efter, av og til med et Lynslag i Følge.

De to Fiskerer er komne frem til den lille Fiskebu midtveis ved Strømmen. Den ene tar Snoren ind og gaar langsomt bortover mot den andre.

«Ska' vi gaa aat Buen?» spør han.

Den andre slænger et Par Kast, ser sig om i den susende Regnskur og sneller saa Snoren op.

«Ja, det kan vel ikke nytte!» svarer han.

Saa gaar de begge hen mot Fiskebuen, lægger Stængene op paa de hvitnende Knagger langs søndre Væg og skynder sig ind.

Men utenfor styrter Regnet ned i Strømme, og Mark og Skog staar i susende Lyd av Skuren, som drar over Dalen.

Fiskebua her ved Akrestrømmen var saa gammel

som Folks Erindring i Dalen. Den var vel egentlig tømret for Sikfiskerne, som hver Høst laa her i Strømmen og tok Siken paa Not, naar den gik op av Sjøen for at tide; men efterhvert var Bua blit et Tilhold for alle de Fiskerer, som drev her langs Elven Sommernættene, og sjelden var den tom, naar Uveir kom eller Regnet stod altfor stridt over Dalen.

* *
*

— Regnet vilde ikke gi sig. Der var intet andet at gjøre end at vente, og det varte ikke længe, før de to Fiskerer, Finngutten og jeg, dovnet hver paa vor Bænk, mens Varmen seg ihop under Regndryppene og efterhaanden begyndte at slukne.

Ret som vi laa og jeg holdt paa at bli borte i en døsende, ujevn Søvn, kvakk jeg til ved at det tok varsomt i Døren.

Jeg stirret ut; i Dørgløtten saa jeg et brungult Ansigt fuldt av sortnende Rynker og Folder, et sammentørket Skind, hvorfra et Par forsigtige smaa Øine gløttet ut gjennem smale Striper, altsammen under et sort tafset Haar, som gjemtes av en graablank, fet Skjoldlue.

Finngutten blev liggende med Hændene ihopkneppte over Hodet og saa paa ham, som stod der. Jeg rørte mig heller ikke. Slik var det stille omtrent et Minut.

Da drog den rynkete Fjeldkrake sig langsomt tilbake til Dørgløtten og lukket.

«Hvem var det?» spurte jeg og reiste mig.

Finngutten laa som før.

«Ta var 'n Sveltlars det,» sa han.

«Nei, men han maa vi ha Tak i,» sa jeg og vilde ut.

«Aa hain kjem nok att; bære ligg still,» sier Finngutten som før.

Jeg sætter mig igjen og venter en Stund. En hører bare Regnet plaske.

Saa tar det i Døren igjen, og det samme rynkete Ansigt titter anden Gang forsigtig ind.

Finngutten gløttet bortpaa mig. Jeg sat ubevægelig som før.

«Saa kom ind naa Lars,» sa han endelig.

Hele den fillete Skikkelse kom ind, lukket Døren forsigtig efter sig og blev staaende og se fra den ene til den andre.

«Go'kveld!» Stemmen var ræd og tynd.

«Go'kveld,» svarer vi begge.

Finngutten kom sig op fra Bubænken.

«Er Du ute ti Godværa Du au?» sier han, han tænder Pipen med en Glo.

«Jo — je er nok det,» kom det.

De smaa, forsigtige Øine fik et lunt Uttryk.

«Du faar sjaa aat, Du faar sitte.»

«Aa Takk!»

Lars kom sig frem til Bænken og satte sig langsomt. Skottet alt i ett bort paa mig.

«Kjinner Du hain Du da?» spør Finngutten med ett og peker med Hodekast bort paa mig.

Sveltlars mønstrer mig op og ned.

«Je har hørd, det ska' væra Son aat Præstøm vore,» sier han endelig.

Finngutten ser bort paa mig og rister paa Hodet.

«Nei, det er itte hain lel,» sier han.

Sveltlars studerer mig igjen nøie, men tier.

«Ta er Engelsmainn det Gut!»

Finngutten blinker hemmelighetsfuldt til mig.

Atter farer Sveltlars' smaa rædde Øine hen over mig langsomt, fra Hode til Fot.

«Nei, leil væ!» sier han.

Finngutten sitter der med sit brede Smil oplagt til Spøk.

«Jo Gut. Hain er Bror aat Kongøm i Engelland,» sier han uten at fortrække en Mine.

Det klukker saa smaat i Lars Fisker.

Alle Rynker drar sig ihop og blir dobbelt saa mange. Mundvikene kommer helt op mot Ørene; Øinene synes bare som smale Striper.

Saa blir han med ett igjen alvorlig, sitter og mønstrer mig som før, men sier ikke et Ord.

Endelig om en Stund kom det.

«Det er fuill 'n Jakob leil da væ,» sier han.

Jeg oplyste, at det virkelig var mig og at jeg hadde hørt, han var den, som var seigest til at gaa efter Fisken her i Ytterbygden.

«Aa, det er lite aa faa,» sier han.

«Faa sjaa!»

Finngutten tar Tak i Skrukken. Den var tom.

«Je har saa daarlin Redskap,» kom det undskyldende. «Je sætte fast Flua mi igaar, saa naa lyt je bruke Marken, og den vil 'n itte ha naa om Dauen, mar Ælva er saa lita.»

Jeg tok op Flueboken.

«Find ut en god Flue nu da,» sier jeg og rækker ham Boken.

Han tok imot den næsten ræd.

«Hoi,» ropte han.

Og hans magre rynkede Ansigt utvidet sig, som om han pludselig var kommen i Paradis, mens han med krokete Fingrer vraket og valgte blandt Fluene.

Endelig fik han frem en liten brun Flue med rød Skrot.

«Na var gjild aat Aurøm 'na Gut,» sier han.

Jeg løsner Fluen ut og gir ham den.

«Her,» sier jeg.

Han blir sittende med Fluen i Hændene længe; saa reiser han sig op, tar til Skjoldluen med den ene Haand, rækker den andre frem og sier med Fluen mellem Tændene:

«Takk da Gut!»

Sætter sig igjen og ser paa Fluen.

Finngutten, som øiensynlig morer sig over Situationen, skotter atter bort paa mig.

«Naa lyt Du ta en Aure paa et Pund au naa da Gut,» sier han.

Sveltlars rister paa Hodet.

«Hadde det vørré borti Mistern, saa,» sier han. —

«Je hadde paa en slik en her i føre Vekuen,» lægger han til; hans Øine streifer begjærlig Langbænken.

«Fekk du 'n?»

Finngutten spør litt ondskabsfuldt.

«Nei! Hain reste med Staanga og ailt ihop!»

Sveltlars reiser sig langsomt og gaar ut.

Kommer straks ind igjen med sin korte Fiskestang, lar Budøren staa aapen og fæster omstændelig sin nye Flue paa den grove Taggelsnor.

«Du skræmmer bare Fisken med slik Redskap,»» lægger jeg ind.

Gammellars smaaler.

«Aa ja! Hain er ræd mei,» sier han.

Finngutten sitter og ser paa.

«Ja, mar 'n Lars kjem, saa drær Fisken sin Vei,» sier han og skotter skadefro bort paa den Gamle.

Lars Fisker svarer ikke.

Det var en kjendt Sak hele Bygden over, at han næsten aldrig fik Fisk, og likesaa bekjendt var det, at han altid var ved Elven.

Og Folk undret paa, hvad den arme Kroken levde av, han som Uker igjennem laa i Skog og ved Vand og som aldrig vilde ta av Fattigkassen.

Som Finngutten angret sine Ord, tok han nu Kaffekjelen og heldte en dørgende fuld Kop, skar et Par brede Brødskiver, la tykt med Smør og Ost paa og gav Gammellars.

«Naa lyt Du eta, saa Du er mæt i hel Veku, Gut,» sier han.

Den Gamle tar imot, stilt, og spiser uten et Ord. Til sidste Bit, til sidste Dryp av Kaffekoppen, som Finngutten to Ganger fylder.

Og under Maaltidet er det, som den rædde gamle Fjeldkrake blir tryggere og tryggere. De smaa Øine faar en stærkere Farve; det underlig frosne ved Skikkelsen likesom tør op. — Og da jeg til Overflod bød en Dram, løstes hele det gamle indestængte Sind, og saa kom Fortællingen om al hans tause Elendighet i villige Svar paa hvert Spørsmaal, vi gav, og i under-

lige, forkrøblede Bemærkninger om alt rart og galt derute i den store Verden.

* *
*

«Aa held Du tel etter naa om Dauen da?» spør Finngutten; — vi sitter alle tre og røker vor Pipe. Lars ser op paa ham, forundret.

«Held tel? Naa Saammaarstia held je tel alle Stass,» svarer han lunt og drar et langt, dampende Drag av den stærke Skraatobak.

Finngutten ser paa mig.

«Ja, men aa ligg Du etter om — Neten?»

Lars Fisker ser likegyldig ut i Luften.

«Je ligg mest ti Skauøm!» svarer han.

Finngutten ser igjen paa mig.

«Aakken held dei med Maten da?» spør han.

Sveltlars blir sittende længe, still.

«Je løver taa di, je finn,» svarer han; men det kommer saa lindt og saart, at det blir likesom stilt i Bua. Vi blir alle tre sittende uten et Ord.

Regnet faldt mildere derute; en kunde fornemme, at Uveiret var over, men at det ikke vilde bli Ophold, før Natten kom.

«Men naar Du nu ingenting finder da?» vaager jeg om en Stund at spørre.

Lars sat urørlig som før.

«Saa løver je taa ingenting,» svarer han dødt.

Det er atter trykkende stilt.

Armodens Høitid hadde i nogen Sekunder Gudstjeneste i den fattige Ljaarbu fremved Akrestrømmen.

Finngutten var den, som løste Stilheten.

«Aa, en Kaffedryp lyt Du naa ha lel,» sier han. «Aa en Buss au!»

Lars Fisker sitter og stirrer hen som ind i et kvalfuldt Minde.

a a .... e t t e r: hvor henne. — N e t e n: Nættene.

«Ifjor hadde je itte aakke Kaffe heil Tobbak i øver en Maane,» sier han.

Finngutten blir taus.

At undvære Mat kunde gaa an til en Tid; men Kaffe og Tobak og det i over en hel Maaned — det gik over alle Begreper.

«Du skulde holde dig mere fremme hos Folk,» sier jeg om en Stund.

Sveltlars ser bort.

«Je trivs itte med døm,» kommer det.

«Hvorfor ikke det?» spør jeg.

«Aa je vet itte. Døm driv paa med saa myy.»

Jeg sat der slagen av denne primitive Logik.

«Har Du aldrig tjent nogen steds?»

Lars saa paa mig.

«Jo, mar je var ong — etter Eksisen tente je it Aar aat 'm Wedel paa Bogstad.»

«Hos Baron Wedel? Jassaa? Hvordan likte Du dig der da, Lars?»

Lars drog paa Smilen.

«Jo hain Wedel var en svært gjement Mainn — alle saa sa døm det; men hain var naa jussøm lite snodin da, sir Du.»

«Hvordan da?»

«Jo, hain var nok itte rekti ret lel!»

Gammellars saa meget alvorlig ut.

Jeg kjendte Baron Wedel som en Personlighet, hvis Aandsevner og Færd i det hele tat utelukket Muligheten av det her antydede og var derfor meget spændt paa Lars' Oplysning om dette Punkt.

«Hvad var det, han gjorde, som ikke var rigtig klogt da?» spør jeg forsigtig.

Lars ser paa mig diskret.

«Aa jo, hain hadde det slik, at 'n jussøm ailler hadde Fre' i Kroppøm.»

Jeg flyttet mig nærmere.

«Haarr Maarraa maatte je slaa øver 'n kallt Vatten, og Klæa bytte 'n tri Gaanger hørje Dau. Nei, hain kunde itte væra rektin lel — hain var mest som 'se

gælne Engelstmennen, som fôr her,» sier han videre og rister betænkelig paa Hodet.

Finngutten storlo — Lars tok i med, og jeg maatte dra paa Smilen.

«Ja er itte døm gælne, saa er ingen gælne,» sa Lars Fisker tilslut og vendte sig mot Finngutten.

«Træfte je itte en her bortmed Gransjøøm ifjor, som gik aat sjølve Sjøøm om Maarraan; — det blés in Nordavind Gut saa kall, saa det var stygge Ting!»

«Er Du ræd Vandet da Lars?» spør jeg.

Lars ser litt forundret paa mig.

«Aa en bir naa vaat nok lel, om en itte ska' gaa aat sjølve Sjøøm nakjin,» sier han.

Finngutten og jeg ler igjen, denne Gang saa det gjalder i den gamle morkne Fiskebu.

Finngutten hører til den unge Slægt og vil gjerne være civiliseret, maavite.

«Du skulde prøve at bade, Lars,» sier jeg.

Lars ler.

«Da fekk je fuill Longebetegnels paa sjølve Flekkøm au da væ,» sier han.

Tænder saa paa Pipen igjen og damper videre.

«Har Du aldrig været syk, Lars?» spør jeg efter en Stund.

«Nei, itte de je vet.»

«Aa, Du har fuill lite taa Gigten lel?»

Finngutten spør som selvfølgelig.

«Nei, je kain itte seie det heil.» Lars svarer lunt og sikkert.

«Aa ja — lite Flogt kan je fuill ha kjinnt en og annen Gaang; men det har naa ailler vørré saa je har vørd det naae da.»

Dermed reiser han sig, banker ut av Kridtpipen, putter den stilt i Vestelommen og lager sig til at gaa.

For ute har Regnskuren nu git sig; det falder bare et fint Sigregn med Søndenvind, og det skulde jo være udmærket Fiskeveir.

Jeg har faat Tak i en Tokrone og gir ham.

«Naa skal Du kjøpe dig Kaffe og Tobak, Lars,» sier jeg.

Gammellars ser paa Mynten, som han lar ligge i den aapne Haand.

«Hoi! Ska' je ha 'ta!»

Han roper det ut med sin hæse gamle Stemme. «Ja Du faar ha saa mange Takk og Ære da!» sier han, faar frem en gammel tom Skindpung med Kobberknepplaas, putter Pengestykket forsigtig nedi, faar Pungen ned i Lommen — og rækker Haanden frem.

Snur saa, drar en tung, lang Pust — og gaar.

Døren kommer langsomt igjen. Vi hører ham famle ved Væggen efter Stangen.

Men da Gammellars vel var kommen ned til Strømmen for at prøve den nye, gjilde Byflue, fortalte Finngutten mig i korte Drag paa sin eiendommelige brutte Maate den gamle Fiskers Historie.

* *
*

Han var oprindelig Solung. Var kommen her op i Rendalsbygden som ung Gut og fik Tilhold paa en av de største Gaarder paa østre Side av Lomnessjøen.

Fremmed som han var i Bygden og stilfærdig, som han var til Sinds, begyndte de snart at holde ham for Nar, Ungdommen.

Og da det ikke var stor Styrke i ham, saa han aldrig turde vaage at ta igjen, maatte han taale baade Hugg og Slag, naar han mødte op ved nogen Moro eller paa nogen Dans Søndagskveldene.

Følgen blev, at den unge Gut mer og mer drog sig unda Folk, drev med Fisking langs de ensomme Elver eller med Rypesnarer om Vinteren, blev kjendt av alle, men fik ingen Venner.

Den eneste, som brød sig noget om ham, var en fattig Husmandsjente, som bodde i en Plads under Gaarden, der han tjente.

Solung: fra Solør.

Men da Folk fik Tak i denne stakkers dulgte Fattigmandskjærlighet, drev de slikt et Jøn med Lars og Jenten, at de aldrig turde møtes.

Saa kom det Aar, at Lars skulde gjøre Kongens Tjeneste, og fra den Færd kom han ikke igjen. Hos Baronen paa Bogstad trængte de en Gut, som kunde være baade Oppasser og Stalddreng.

Den Post fik Lars, mest kanske fordi han var faamælt og flittig og fordi Lensmanden, som blev tilskreven, la et godt Ord ind.

Der paa Bogstad gik Livet for Lars som en Drøm. Alting var større og forunderligere end hans Erfaring; — alt stred mot hans enkle Forstand og Tankegang.

Saa kom Længslen efter Hjemmet og Jenten trods alt ondt, han hadde lidt derhjemme. Og da han hadde været paa halvfjerde Aaret hos Baronen, sa han sig løs og drog nordover.

Han gik paa sin Fot i fjorten Dager mot Nord som en Hest, der traar efter Fjeldene. Og da han hadde gaat de fjorten Dager, fik han Kjending av de kjendte Trakter.

Og paa den vesle Stubben ved Veien, der en faar Synet over Rendalen efter Morabakkene, sat den tause Skogsgut og stirret ut over Dalen hele Halvtimen og kunde ikke komme av Flekken.

Graate kunde han ikke.

Det var bare som en haard Haand holdt ham et fast Tak i Strupen og aldrig vilde slippe. Og indi Brystet arbeidet det slitsomt.

Men d e t var han jo vant med.

* *
*

Det var blit Kveld, varm, lummer Julikveld, før Lars naadde frem til Lomnesgaardene.

Han hadde vadet Akrestrømmen, som var grund nu i Sommertørken; Folk, som kjørte forbi, hadde stirret efter ham, men ikke kjendt ham; — saa var han stukken ind i Skogen nordenom Svarstad, hadde gaat over

Mistra, saa strid den end gik, og hadde tat Skogveien over Rabbene frem til Lomnesgaardene.

Han hadde møtt Folk med Kløvhest der paa Skogveien og en fremmed Jente, som snudde sig efter ham og undret.

Men Hesten kjendte han, og det var nok ikke frit for, at ikke Hesten ogsaa drog Kjendsel paa ham; for den snudde Hodet og knegget, da han hadde gaat forbi.

Det var Lomnesgraaen, som Lars hadde stelt, fra den var bare Faalaaen.

Men da Lars hadde set Graaen og den fremmede Jente dra til Fjelds, kjendte han, at han ikke orket gaa frem til Lomnesgaardene den Kveld.

Og heller ikke vaaget han at se bortover mot Husmandspladsen, endda den laa der ikke mere end halve Fjerdingen borte.

Den Nat laa Lars i Skogen, hørte Elvesusen av Mistra som en fjern, mild Sorg, sovnet under Nattesvalheten fra de store Furukroner, med Skogfugtighetens Kjølighet gjennem sin trætte Krop, og da han vaaknet kjendte han sig saa forunderlig nær alt det vilde, han saa, saa forunderlig hjemme i Skogsødet.

Mat hadde han ikke den Dag.

Fandt av og til nogen Bær i Skogen, tygget paa noget Godkvae fra en gammel saaret Furu, hvor Øksehugg hadde gjort Mærke, som Tiden hadde læget, drak av hver kjendt Bæk, han kom forbi.

Men ut paa Eftermiddagen ruslet han frem til Husmandspladsen, der Jenten bodde.

Ute ved den vesle Akerflekken stod Husmanden han Gammelknut, som var Far til Jenten.

Han grov og stelte med en fortørket Potetaker, som skulde muldes.

En svart- og gulbotet gammel Saueskindsfeld hang paa Skigarden. Døren til Stuen stod oppe.

Lars kom sig frem til Hafællen mellem Smaafuru, Sten og Lyng.

«Go'kveld,» sa han, usikker.

Gamlingen stirret.

Søkte tydeligvis at dra Kjendsel, men magtet ikke og opgav det.

«Go'kveld,» svarte han.

Lars kjendte Svetten komme frem. Strøk sig med Skjorteærmet over Panden og blev staaende støttet op mot Hafællen.

«Det er varmt Vær naa om Dauen,» sier han.

Gammelknut ser igjen længe paa ham.

«Ja, det er varmt.»

Ser igjen paa ham og lar Grævet bli staaende i Jorden.

Han retter sig op.

«Er det langfærdenes Folk?» spør han saa.

Lars støtter Albuen mot Hafællen.

«Ja det er nok det,» svarer han.

Han staar og venter likesom alt i ett, at noget Kvindfolk skal komme ut for at se eller vise sig i Vinduet, nu naar Fremmedfolk taler ute.

Men der er intet Tegn til, at der findes nogen flere derhjemme.

Gammelknut er kommen et Par Skridt nærmere.

Han stirrer nu alt i ett paa den Fremmede.

Endelig kommer det undrende, men forsigtig:

«Det skulde fuill itte væra 'n Lars væ?»

Det var en kort Stund ganske stille.

Endelig reiser Lars sig og staar opret ved Skigarden.

«Jo, det er nok itte frit før det,» svarer han.

Gammelknut rusler fremover mot Hafællen og blir staaende.

«Ja var det itte det, je syntes, det skulle væra kjendt Folk?» sier han.

«Je bir før gammal naa — je sir saa klent,» lægger han til.

Ser saa paa Lars længe. Mønstrer hans Klær, hans Ansigt, alt.

«Jasaa, saa den Karen er opøver Trakten her att au?» kom det som en Avslutning.

«Ja, je er saa.»

Hafælle: Gjærde.

«Du ska' fuill aat Lomnæssøm att da væ?»

Lars staar længe.

«Je vet itte,» svarer han endelig.

«Har Du vørré frampaa Garden?»

Gammelknut ser spørgende paa Lars og tar sig en Buss.

«Nei je har itte det lel,» svarer han.

«Hain er itte heme hain Ola heil naa,» oplyser Gammelknut.

«Saa? — aa er 'n etter hain da?»

«Hain dro aat Øverbygden igaar Kveld.»

Gammelknut læner Albuen paa Hafællen han ogsaa, og saaledes staar de nu paa hver sin Side og snakker med hinanden.

«Aassen staar det tel her i Gardøm da?» spør Lars efter en Stund.

«Aa jo — det er som det pla,» svarer den gamle Husmand.

«Je har vørte isammen naa,» lægger han forsigtig til om en Stund.

Det blev med ett dryppende stilt.

Lars tygget paa et Straa, som han stod der og saa ned.

Gammelknut staar og arbeider med en Ski, som har glidd ut.

«Aa er a etter, a Kari da?» kom det endelig, fort og lavt.

Gammelknut ser op.

«Oppi Onsett-bygden,» svarer han.

«Aa etter der da?»

Gammelknut ser bort paa Lars, fort.

«Ho er ti in Plass under Nestu,» svarer han.

Lars ser likegyldig hen i Veiret.

«Gift da væ?» spør han.

Gammelknut bøier sig ned og tar op et vissent Aks.

«Ho aatte Onge med en Løskar paa Øverbygden, og saa vart a gift da ifjor.»

Det er længe stilt.

i s a m m e n: ensom, alene.

Lars synes tilslut han maa si noget.

«Ja, det er fuill saa det,» sier han endelig.

Gammelknut staar raadløs.

Han har nok kjendt til, hvordan det stod til mellem Lars og Datteren.

«Du tænkte kainskje paa hinner Du?»

Han ser bent bort paa ham, mens han spør.

«Svelt gjør a naa itte med den a har heil» — føier han til.

Lars faar frem likesom et Smil.

«Aa, Du vet en kain fuill tænkje,» sier han.

Det er atter Taushet.

«Det vart førlænge, sir Du,» sier Gammelknut som en Undskyldning.

Lars staar og tygger et Barkstykke, han har brutt av.

«Ja, det vart fuill det, ska' Du sjaa!» svarer han.

«Det var ingen, som trudde, Du kom att aat Bygden,» sier Gammelknut igjen.

Lars skjønner, Saken har været fremme mellem Far og Datter, fornemmer, at der nok ogsaa har været Sorg og Raadvildhet, da han blev borte.

«Nei, det var itte ventend heil det da,» sier han slagen.

Saa blir det ikke talt mere om den Ting.

Gammelknut rusler bortover til Potetakeren; Lars kommer sig langsomt rundt Hafællen og frem paa den andre Siden, sætter Skræppen av ved Svalen og rusler ned til Gammelknut.

«Kunde je faa ti lite Mat taa dei?» spør han.

Gammelknut sætter Grævet fra sig.

«Du vet ailtiss det,» svarer han.

«Indda — det er itte rar Kosten, je har,» føier han til.

«Aa, hain er ailtiss go nok aat mei,» svarer den andre.

Saa rusler de to opover og ind i Stuen.

* *
*

Fra den Stund av var Lars Skogsmand og Fisker. Bodde ingensteds, svalt lange Tider og fik da ogsaa sit Opnavn.

I godt Veir som ondt Veir laa han i Skogene eller paa de øde Sæterer.

Ingen visste, hvor han holdt til; ingen brød sig heller om at spørre; men naar en Sæterjente kom frem til Dals, kunde hun fortælle, at nu hadde Gjætergutten set ham fremved Gransjøen, og naar en Fisker eller Jæger inde paa de øde Vidder traf Mærke efter Kaffevarme mellem Stenene, kunde han vente at se Lars Sveltihjæl's mørke Krop ved den nærmeste Elv eller Kjærn staa paa samme Flek i timevis.

Gik man saa borttil, hadde han aldrig anden Mat end den Fisk, han av og til fik, eller noget Brød og Kaffe, han hadde byttet sig til paa en Sæter.

For det hændte, at han kom frem til, han som Hest og Buskap, naar Toren slog for haardt i Fjeldet.

Da gav man Hestene Salt; — da fik ogsaa Lars Sveltihjæl Kaffe og Varme for nogen Timer.

Men saasnart det værste Uveir var over, og Klikken av Hestebjældene begyndte at sprede sig rundt Volden, blev Lars ogsaa borte.

Et Aar hadde en Engelskmand, som laa opved Akrestrømmen git ham en blaa Seddel — fem Daler.

Det var en syv otte Aar efterat han var kommen hjem til Bygden.

Da forsvandt Lars Sveltihjæl, efterat han oppe hos Barstaden hadde kjøpt baade Kaffe og Sukker og Mel og Smør og Tobak, og da blev han borte i over to Maaneder midt paa Sommeren.

Ingen saa ham i Fjeldene; ingen saa ham ved Akrestrømmen, hvor han ellers brukte at være hver evige Sommer i Fisketiden.

Da han om Høsten kom igjen, og Folk spurte, hvor han hadde været, gav han intet Svar.

Men av Folk fra Undsettgrænden fik man siden høre, at han hadde ligget i Skogene der, og at han nok hadde truffet Kari Lomnesbrænden mer end en Gang.

For hun laa til Sæters der og stelte Buskapen for Oppistu og hadde bare den vesle Gutten sin med, og han gjætte.

Men hjemkommen fra den Færd var Lars endda mere skygg end før, skjønt Sorgen paa en Maate var strøken av ham.

Som han blev ældre hadde han nok her og der i Fjeldene laget sig en Busu under Stener eller i Klipperevner; for Jægere traf av og til paa slike Mærker efter Lægstre; men med Fiskingen gik det aldrig rart.

Altid, naar en traf ham, var Skrukken tom og Lars mager og sulten som en Ulv; men aldrig var der et ondt Ord at høre, og aldrig vilde han komme paa Lægd eller bo fast paa en Gaard, hvad mange av Barmhjertighet hadde budt ham.

* *
*

Regnet hadde bedaget sig; Finngutten var færdig med sin Fortælling, og vi drog med vore Fiskestænger ut til Strømmen.

Det varte ikke længe, før den ene halvstore Ørret efter den andre slog paa, og da Klokken var to og den første Anelse av dæmrende Morgen begyndte at vaakne over Strømmen, var Skrukkene fulde.

Vi tok vore Stænger ind og drog med tung Bør sydover Veien til Aasheim.

Komne ned til den vesle Hytten, som ligger, der Strømmen deler sig, faar vi se det svartne paa noget ved en Busk ved Elven.

«Sjaa der er 'n Lars,» hvisker Finngutten.

Det var ham. Vi gik nedtil.

«Har Du faat noget?» spør jeg.

Jeg saa ned i Skrukken.

Der laa en Kjøe paa en Mark eller saa.

«Je hadde paa en diger en her netop!»

Lars sier det selvbevisst.

Busu: Leie av Straa.

«Na Flua er gjild ho, Gut!» føier han til. Og der er et usigelig fornøiet Uttryk i hans Ansigt.

Saa ser han ned i min Skrukke.

«Hoi Gut!» roper han.

Jeg slænger nogen Kjøer nedi hans og gaar.

Men idet jeg snur mig for at se efter ham, ser jeg Blinken av en Fisk, som han i en stor Bue med voldsom Magt slænger iland.

To Fisker paa en kort Stund — det hadde vist aldrig hændt Lars Fisker før.

* *
*

Det er fire Aar senere.

Vi fisker i Styggveir ved Gransjøen, Ola Fæmundsenden og jeg.

Den blaa, kolde Sjø kruser sig svartnende kvass i Nordenvinden.

Intet vilde bite, endda vi hadde prøvd alt. Langsomt drar vi os nordover fra Sjøen, langs den vesle Bæk, til et Bjerkeholt længer nede, for at faa os litt Mat og faa kokt os litt Kaffe.

Det hadde regnet i flere Dager, og Veiret hadde hele Tiden staat paa Nord. Vi bodde i Skarvsæteren, og hadde mest holdt Husene. Idag hadde vi vaaget os ut, men uten noget Utbytte.

Komne frem til Holtet faar vi se det svartne paa noget mellem Stenene.

Vi gaar like borttil.

«Je, spør dei, je!» sier Ola.

Der ligger et Menneske. Det ser ut som dødt.

Jeg bøier mig over det. Det er gamle Lars Fisker.

Han gir et Støn, idet vi løfter paa ham.

«Aa Herre Gud!» sier han.

«Er Du klen?» spør Ola.

«Ja, je er klen,» sier den Gamle.

«Har Du ligget længe?» spør jeg.

«Aa — en tri Jamndøgn!» Han kommer sig overende og sitter.

Jeg helder en Dram i ham. Han kvikner til.

Saa faar han noget Mat. Det gaar langsomt; men han kommer sig for hver Bit. Vi faar op Varme og koker Kaffe. — Han kvikner stadig til.

Da vi saa skal dra, spør vi, om han ikke vil være med.

«Nei — itte det lel,» sier han.

Nei, naar han har faat Mat og Varme, greier han sig bedst mellem Fjeldene og alene.

Og vi maa forlate den gamle Mand der oppe paa Viddene. Ute i Ødet vil han leve. Der vil han ogsaa dø, naar hans Tid kommer.

Men tre Uker senere, da jeg en Kveld kjørte nedover forbi Akrestrømmen, fik jeg se en kjendt Skikkelse ved Misterosen.

«Er det ikke Lars Fisker?» spurte jeg Skyssgutten.

«Jo Gut!» svarer Skyssgutten og stirrer smilende efter ham.

Kristen Fykomkring.

Det var en Maimorgen i Rødfjeldlien.

Sol holdt paa at randes over Aasene i Øst; rødgyldent Lys rødmet over de maasaagraa Fjeld; Granskogen stod dyster av Natsøvn — de høie Furuer øverst i Fjeldbaandet drømte i Gryets eventyrlige Dis.

Dypt inde mellem Stammene laa Sneen flekkvis med skarp Skare efter Nattefrosten, men bløt vaarlig Undersne, hvor Føten traadte igjennem.

Klækk Is laa paa alle Myrer; Mose og Lyng fra ifjor stod rimfrossent gulnende kring Vasslôkene; Nattens kjølige Tone blaanet over Skogene.

Ferske Spor efter Hare kunde mærkes i Rimet paa de bare Bakker eller indmed de gresne Kvisthauger efter fældte Trær, hvor Bark og Flis laa frossen.

Men øverst i Aasen, hvor Solen alt spilte, skar Aarhanebulderet mystisk over Moene, og dypest nede i den tætte Storskog kunde et vaktsomt Øre fornemme Tiurens hemmelighetsfulde Klunk og Sugen.

— En grøntskimrende, gammel Fugl med hvitnende Næb og vældigt, brunt brusende Halehjul spilte Solspillet paa en Storfuru over i Lien. Røi sat smygende still i Ungfuruer omkring, gav av og til et kort Kaggel og tidde igjen. Men intet Vingeslag av anden Storfugl hørtes. Han, som spilte, var Herre paa Pladsen.

Han tidde og skar Næb. Han vendte det stolte Hode og blev slank i Fjæren. Han lydde og sat ganske stille. Røiene tidde omkring. Og i den slumrende Skog var der intet andet at høre end Grantittens korte Pipp,

klækk: sprød. — Vasslôker: Vandpytter.

der den skvatt ut og ind, op og ned mellem Grenene, og Aarhanebulderet over paa den anden Side av Aasen bakom den graa, træbare Kolle.

Den grøntskimrende, fagre Fugl strakte Halsen og gav et Knepp. Saa begyndte den atter at spille. Hele Furuen dirret; Røiene sat betagne med sænket Stjert og sortnende blanke Øine under blodrøde Øienbryn. — — — Der hørtes krasende Skridt dypt nede — saa atter Taushet. Fuglene strakte Hals og begyndte at kagle — en Røi lettet.

Da faldt der et Skud, skarpt og kort med kjølig Gjenlyd mellem Aasene. Den store Fugl slog ut med Vingene som for at lette — den gled ut i Luften; saa stupte den ende ned og tok Bakken med et tungt Dump. Et Brak av Vinger hørtes rundt omkring. Slankhalset Fugl flygtet over Trærne, først med store Blask, siden paa pipende Vingeslag og i ret Linje — under Træet stod en Mand og veide den tunge Fugl i Haanden, bak ham en anden, liten og letvindt med Bøsse paa Aksel og stirret.

Skytteren var jeg; — Manden med Bøssen var Bygdejægeren, den farende Fant Kristen Fykomkring.

«Jaggu lel,» sa han tørt og spædt.

Han stod og saa paa Fuglen, som jeg nu hadde slængt paa Bakken.

«Det var drøit Hold,» sier jeg erfarent — jeg blaaser Røken ut av Geværet.

«Aa ja, saa for Hagle,» sier han. Han sætter sig paa en Stubbe tæt ved, mens jeg lader Geværet paa gammel Vis. Ti dette var i Knaldhættenes og Haggelpungens fagre Dager.

Da jeg vel hadde ladet, sprat Kristen Fykomkring op fra Stubben, der han sat. Han var mager som Bark, med spids Næse og blaa, rødrandet rindende Øine, av femtiaars Alder, men kipen som en Ungdom.

«Naa lyt vi dra,» sier han.

«Nei vent naa!» svarer jeg — jeg sætter mig paa Stubben, der han sat, og drar noget paasmurt Mat frem av Lommen.

Kristen Fykomkring bøier sig ned og tar Tiuren op.

«Et ma Du gaar,» sier han.

Jeg tar et Par Jafs — rækker ham en Skive og blir sittende.

«Aa det har vel ikke slik Hast,» mener jeg.

Kristen Fykomkring tar imot, ser paa mig, tar et Par Mundfuld og gaar.

«Jo Gut!» sier han.

«Nei vent naa!» Jeg efter med Munden fuld av Mat.

Kristen Fykomkring drar videre.

«Hører Du itte Aarhanen bortpaa her?» sier han.

Jeg hugger Tak i hans tomme Buksebak.

«Nei vent naa,» sier jeg.

Han staar og ser tilbake paa mig og kan ikke komme av Flekken.

«Akt dei før 'na,» sier han. «Hain er farlin,» føier han til.

Jeg slipper leende.

«Hysch,» hvisker han, snur sig og blir staaende.

«Jaggu speller 'n ne-i Lia,» lægger han til.

Jeg stirrer og lyer.

Dypt dernede høres en Tiurs veke Klunk.

«Nei, sier jeg — det er strødd Fugl — den gaar jeg ikke efter!»

Kristen Fykomkring langer mig den skutte Tiur.

«Gaa opøver Du — je ska' snærte mei neøver,» sier han.

Og før jeg ret faar besinde mig, er han langt nede i Lien.

Solstrimen stod guldflimrende i Trætoppene. Jeg drog efter Aarhanebulderet deroppe. Langsomt og forsigtig drog jeg mig fra Dulp til Dulp, altid i Dækning; ti det visste jeg, at varere Fugl end Aarhanen i Solspillet var sjelden at træffe. Og mange av dem var det, Hundreder av vaktsomme Øine.

Det kutrer i Vaarens Kjølighet; der hysjes og buldres; det smelder av Vinger — Aarhøners snøvlende

Klage lyder indimellem; jeg ligger dørgende still, sammenhuket bak en Gran.

Da smelder det fjernt dernede.

Det maatte være Kristen Fykomkring. Dreven Jæger som han var, hadde han nok lagt sin Tiur i Bakken, saa nu hadde vi to — det var jeg sikker paa.

Jeg flyttet langsomt med den skutte Fugl paa Akslen og Bøssen i Spænd; for her kunde en hvert Øieblik vente at faa se Fugl enten komme eller sitte.

Det lettet — et Blask av Vinger like over mit Hode. Det var en Aarhøne, som fløi og forsvandt mellem Granene dypt nede.

«Faen!» — Jeg vendte uvilkaarlig Bøssemundingen efter Flugten, men tok den straks igjen. Det var jo ikke Aarhøne, jeg skulde skyte.

Saa blev jeg atter liggende dørg stille og vente.

Det hyschet like foran mig, lavt nede. Det maatte være paa Bakken.

Dirrende av Spænding løftet jeg Hodet og kikket over Grenene. Jeg fik det sorte Glimt av en Aarhanes Hals med den røde Kam. Saa braket det atter i Vinger! — den lettet, fløi op i Træ utenom Hold og sat, speidende.

Jeg mumlet atter indvendig, men huket mig ned og sat huggende still. Kanske den vilde flytte, saa jeg fik Skud.

Da smald det igjen — ganske nær. Aarhanen stupte Slæng om Slæng med daskende Vinger Granen ned og blev liggende. Jeg hørte de korte kvasse Vingeslag i Dødskampen og Braket mellem Grenene av flygtende Fugl. Og med ett var det stille i Skogen. Kun noget Kutter længst borte; saa tidde ogsaa det.

Men frem til Aarhanen kom en Mand fort, bøide sig ned, tok Fuglen, saa sig omkring og strøk videre. Han hadde en Tiur paa Ryggen. Det var Kristen Fykomkring.

«Høi!» ropte jeg.

Kristen Fykomkring stanset og snudde sig.

«Nei jaggu,» sa han da han fik se mig.

«Je skaut døm baa'e je,» sa han forklarende, da jeg kom borttil.

«Jeg ser det,» sa jeg; — jeg saa paa de lubne Fugle.

«Det er fler her bortpaa Myren!» Han pekte. Saa drog han atter i Vei, letvindt og mager.

Jeg efter.

I over et Kvarter gik det paa vilde Jaget Moer og Myrer ut og ind. Jeg sa intet; for nu vilde jeg la ham raade. Men jeg kjendte det over Mjærm og Knær — saa fort drog han i Vei gjennem Ulændet.

Endelig, da vi hadde naadd bortenom Harsjøen stanset han og snudde sig.

«Her bortpaa er det,» sa han. «Men naa lyt Du fara fint; for det er sent paa Dag!»

Saa drog vi os listende indover mot Leken.

Det gik smaat; for jeg fôr yderst forsigtig, og Kristen Fykomkring, som nu bar alle Fuglene, begyndte saa smaat at se sig om.

«Rettnaa er Du indpaa,» sa han dæmpet. «Je ska' snærte mei nordom Myra her je — det bruker væra Spell der nordpaa au!»

Og uten at vente Svar la han i Vei med alle Fuglene nordover.

Jeg stillet varsomt videre ind i den tætte Granskog, hvor Aarhanebulderet atter hørtes ganske nær.

Det tok vel kanske et Kvarter, før jeg naadde saa langt frem, at jeg blev Fugl vâr.

Da smald det der nord.

Næsten harm slog jeg mig ned. Ti jeg hørte Fugl lette like ved.

I fem lange Minutter laa jeg stille. Og jeg dirret formelig av Jagtspænding; rundt omkring og ganske nær hørte jeg overalt Fugl uten at faa Øie paa en eneste i den tætte Granskog.

Ret som jeg laa og stirret paa en Aarhane, som sat paa Topp langt utenfor Skudhold, smald det. Aarhanen fløi, men i Skaren inde i Tykskogen hørte jeg smaa kvasse Skridt.

Mjærm: Hofter.

Jeg blev næsten harm, der jeg laa, og reiste mig braatt.

Det var stille.

Saa med ett ropte det.

«Haa—i!» — Det var Kristen Fykomkrings sprukne Røst.

Jeg gik efter Lyden.

«Høi!» ropte jeg tilbake.

«Haa—i,» skrek det like ved.

Der stod han, midt i Sneen. En Tiur i Skræppen, en efter en Skorem paa Bøssepipen og tre Aarfugl i høire Haand, dinglende efter de graa Føtter.

«Je skaut denne au je,» sa han lakonisk.

Da maatte jeg storle.

Jeg slog mig ende ned paa en Tørgran og blev sittende.

«Du lyt op att,» sa Kristen Fykomkring. Han smaaknegget han ogsaa.

«Hvorfor det?» — Jeg lo.

«Det finns en Lek her nord om Trondsjøen — der er stygg-myy Fuggel,» sa han.

«Nei Haaredø,» sa jeg. «Naa er det nok for idag.»

«Ja, som Du vil,» sa Kristen Fykomkring.

Saa drog han i Vei foran med al Fuglen. Og da vi hadde naadd Knækken fremved Grova, var det saa Svetten haglet av mig i den kjølige Vaarmorgen. Slik hadde Kristen Fykomkring, det tørre Skind, faret i Vei over Myr og Mo den lange, slitsomme Aasryg fremover.

Kommen frem paa Groven la han Fuglen.

«Je skulde snærte mig nord om Trondskampen je etter et Net, je har framved Bergsettvolden,» sa han.

Jeg tok Fuglen. Det var fuld Bør.

«Gaa til Bloksberg,» ropte jeg.

Saa la jeg i Vei nedover.

Han ropte efter mig.

«Je kjem att strast ne-paa her,» sa han — «det er itte lang Ria.»

Dermed var han forsvunden.

Det gik fort nedover bratte Groven med al Fuglen; jeg satte mig to Ganger.

Men da jeg hadde naadd Svingen ved bratteste Berget, sat der en Mand og ventet.

Det var Kristen Fykomkring.

«Je er her ailt je,» sa han.

«Jeg ser det,» sa jeg og satte mig tredje Gang.

Da tok han Fuglen.

«Du lyt op att,» sa han. «Je skulde ha vørré borti Hangarden etter naae Mjøl til Dugurds!»

Han reiser sig og drar nedover.

Jeg smaaknurrende efter.

Værre Mand til at fare og tørrere Skind til at slite hadde jeg aldrig truffet. Jeg gik ikke ofte i Skogen med Kristen Fykomkring hverken før eller siden; men saapas kjendte jeg Manden, at jeg visste om hans Ungdoms muntre Historie og det, som gav ham Opnavnet.

* *
*

Oppe under Aasen paa en skogbar Rabbe med svart Granskog omkring laa en vindskjæv liten Hytte. Om Vinteren, naar Nordensnoen stod paa, la der sig efterhaanden store Fonner av Snedrev og Fyk rundt Hytten, saa det næsten naadde op paa det skjæve Vinduet. Hadde Sneen naadd saa høit, drev Vinden gjerne sin Lek dagstøtt deroppe; Snegauv føk ned gjennem Murpipen og like ind paa Gulvet; fin pisket Sne laa klint ind i alle Sprækker og rundt om alle Naaver; vilde en til eller fra Stuen, maatte en helst bruke Ski; ellers bar det nedi til langt oppaa Laaret.

Her i denne vinterkolde Stuen bodde en halvgammel Jente; hun aatte en Gut som het Kristen, og Pladsen, hvor hun sat, fik i Bygdens Ordlag Opnavnet Fykomkring.

Var Sneen slem, saa var Maten værre paa Fykomkring. Sur Sild og Myssmørvælling til Hverdags som til Helg, Nævagraut med Surmelk Morgen og Kveld.

Mager var Jenten, der hun sat, og mager var Gutten, der han vokste op, indtil den Dag, han naadde saavidt, at han blev Gjætergut for Hjemmekjørene paa Nordigard. Der paa Gaarden fik han det bedre; men Magerheten sat i ham Aarene opover, og selv som voksen Kar var han magreste Mand i Grænden.

Var han mager, saa var han ogsaa seig og fort i Vendingen; skulde der Bud til Sæters ved Kveld eller Nat, blev han selvsagt sendt; skulde der letes efter Hest i de endeløse Skoger, da var det ham, som fik rende. Og altid blev det slik med Kristen Fykomkring, at før Folk visste Ordet av, var han hjemme efter Færd; for altid var han brændende sulten og aldrig tok han Niste med. Saa fik han da og beholde Navnet Kristen Fykomkring alle sine Livsens Dager, endda han retskaftelig for Gud hette Kristen Olsen Trøen og var Tjenestekar paa Nordigard fra Aaret efter han blev konfirmeret og like optil de tyve.

Denne Kristen Fykomkring var Skogsmand paa sin Hals; altid hadde han Bøsse, hvor han fôr, og altid hadde han ferskt hvor han kom. Der fandtes ikke det Tiurføstre i Skogen, som han ikke kjendte, og ikke det Bjørnehi i Kløftene, som ikke han visste om. Elg laa han efter paa Lur ved tidlig Nat frempaa de store Myrer, hvor han visste den kom for at beite; Harer skjøt han paa Groen fremved de frosne Sætervanger tidlig Vaar som Høst, og ingen kunde lokke efter Hjerpe og Aarfugl som han.

Brændsnar var han i Vendingen, saa de, som fulgte ham, gjerne blev liggende efter og først kom frem, naar Skud hadde faldt. Urolig var han til Sinds, og sjelden stanset han længe paa noget Sted; det var som hadde han Skogens Uro i Blodet.

Denne Kristen Fykomkring var ikke fri for at fare efter Jentene der i Bygden. Helst slike, som sat alene paa Sætrene eller i de ensomme Stuer, og saa underlig det hørtes, saa var det nok heller ikke frit for, at Jentene likte, naar han kom; for det var Mund paa Kar, og altid bar han Bud om et eller andet fra Bygden. God-

kvae hadde han støtt, og den skjæreste Guldknap, og munter var han til Sinds. Ikke netop saa, at nogen Jente la ham for Alvor paa Hjerte; men der var Rassel i ham, og Eventyr og Skogsklunk fulgte ham overalt, og da vet en, Jentehugen gjerne vil bøie sig.

Men tro ikke det, at Kristen Fykomkring hadde lang Tid at fæste sig ved hver Jente; han tok det slik i en Snarvending; han saa om dem, som en ser om Storfuglbusuer om Sommeren; han holdt dem varme, som en lægger Varme under en Myssmørkjel — slik i Ny og Næ.

Snart var han indom en Sæter i Nylien og drak Kaffe; snart stod han i Fjøset paa Hemvangen og saa dem melke, og naar saa Jenten la Hodet op mot Kusiden og skottet paa ham, som hun sat der paa Krakken og melket, stod han gjerne et ørende litet Blink betagen og stirret, snudde sig saa og drog ut paa Dør.

«Je kjem att imaarraa,» sa han da gjerne.

«Je skulde bære snærte mei ne-att aa hogge Bagstved aat Nystukjærringen.» Næste Morgen tidlig sat han da og drak Kaffe paa Nystu, færdig til at dra ut i Ytterbygden med en Hund for Lensmanden.

«Du er rigtig Fykomkring Du Kristen,» het det da gjerne.

«Naae lyt Folk fara med,» svarte Kristen Fykomkring. Og saa bar det i Vei paanyt bortover Sætervoldene og i Skogstuene.

«Je skulde snærte mei bortpaa aat 'n Goro i Vakkerlien,» sier han, han staar paa Søvolden og drikker av Melkeøsen hos hende Ragnild Uti.

«Ja ho venter dei fuill ho,» sier denne.

Da smiler Kristen Fykomkring; han stryker Melken av Truten med Haandbaken og rækker hende Øsen.

«Je kjem støtt obedt,» sier han.

«Og gaar att obedt au,» lægger han til. Og før Jenten faar sanset sig og sagt «Ja Du Kristen, Du Kristen,» er han langt nede i Sæterveien, snur sig braatt og ser opover og drar paa igjen. Men naar han godt og vel har baaret ind Melkesaaen for hende Goro i Vakkerlien

og hun leende holder Haand for Mund, mens han tar hende om Livet for at kysse, slipper han med ett.

«Ja Farvel naa,» sier han. «Je skulde snærte mei ne-att aat Gravøla hendes Siri Oppi idau!»

«Du faar helse aat Bygden da,» ropes der efter ham; hans Hode blir borte bakom Stenene nedover langs Skigarden.

* *
*

Bare en eneste Gang tok Kristen Fykomkring denne Sak med Jentene dypere ind paa Hjerteroten.

Borti en liten Stue ovenom Gaardene og ret efter Kristens Sind bodde en Jente, som de kaldte Goro paa Snippen.

Hun var still og bly, i magreste Laget som Kristen Fykomkring selv, og hadde saa forunderlig skjært et Ansigt. Øinene var skogvildt blaa med mørke Øienfrynser, mest som paa Kalv og unge Kjør; men Haaret det var lyst, graagult, men guldskimrende ytterst og med smaa Bukler kring Tindingene. Hændene var smaa og altid varme, selv om det var koldt i Stuen.

Til denne Jenten hadde Kristen Fykomkring slaat for Alvor sin Hu. Hun var ham som en vild Fuggelunge, han hadde fundet langt borte i vilde Skogen, og saa fattig og bly var hun, at faa eller ingen likesom var blit hende vâr.

Dit i Snippen kom Kristen Fykomkring ret som det var; for den laa like ved Skogen. Altid var Jenten hjemme, og altid var de Øinene like skogvilde og blaa.

Allikevel fik han hende en Dag i Fang og syntes kjende, der hun fridde sig og sprang, at hun likesom hørte ham til mer end andre.

Efter den første Gang kom flere, og da Halvaaret var gaat hadde Kristen Fykomkring hat Goro Snippens Armer kring sin Nakke og faat kysse hende paa Munden.

Snar var han i Vendingen hos hende som hos andre;

men det var ikke frit for, at han, vel han var kommen ut av Døren, snudde og atter kom ind.

«Je kjem ind att je, som snarest,» sa han da gjerne. Saa lo hun, og saa hadde han hende indved sig igjen, før han drog paa Dør.

En Kveld, som han kom av Skogen dragende med Skogsfugl skutt og Bøsse paa Aksel dit ind til Goro Snippen og gløttet paa Døren, som han brukte, før han gik ind, sat hun paa anden Guts Knæ. Det stak til i ham som en Kniv like ind til Benet; men han gik like indpaa endda. Hun kom av Fanget som brændt; han som sat der, var Gaardgutten paa Nordigard, han Ola.

«Kjem det Skytterer,» sa denne og lo.

«Je trur mest det,» svarte Kristen Fykomkring. Han stirret paa Jenten.

«Ska' Du itte sitte?» spurte denne; hun var blussende rød og satte Krakk frem.

«Nei, itte naa,» svarte Kristen Fykomkring. «Je skulde bære snærte mei oppaa Aakrevolden etter en Ljaa.»

Dermed snudde han og drog paa Dør; men paa Snippen kom han aldrig mere.

Og fra denne Stund blev det likesom et Slags Enstøing av Kristen Fykomkring. Han fik sig op en Hytte i vilde Skogen og levde mest en Skogsmands Liv. Men det muntre og brændende snare det beholdt han og den slagfærdige Kjæft tillike. Saa Latter og Risten paa Hode og godt Lynne fulgte ham altid, fattig til Sjæl og Hjerte og Krop, som han var blit og altid vedblev at være.

Saa hændte der et Aar noget, som brændte sig ind i hans Hug, saa han aldrig glemte det siden.

Engang, han brukte Skogen ovenom Nordigard, traf han til at møte Goro paa Snippen, som kom fra Sæteren med Bakmes paa Ryggen.

Hun sat i Veien og hvilte, da han møtte hende.

«Go'kveld,» sa han og vilde fort forbi.

Da slog hun sig ende ned paa Bakken fremved Stenen, der hun sat, og begyndte at graate.

Kristen Fykomkring kjendte sig helt underlig, der han stod. Jenten var kommen i Ulykke med Sønnen paa Nordigard, og netop nu før Helgen var Barnet dødt.

Han gik borttil og stod der, mager i de tomme Bukser.

«Aa gret Du før?» spurte han fort.

Jenten svarte ikke, blev bare liggende og graate. Melken begyndte at sive ut av Spunset paa Melkekaggen, som hun hadde paa Ryg i Bakmesen. Kristen Fykomkring fik Spunset fast og tok i Bakmesen, vårt.

«Saa op att naa,» sa han; han var saa forunderlig tør i Røsten.

Jenten kom sig op, saa hun sat, men holdt Hændene for Øinene og vugget og vugget hele Tiden hulkende.

Kristen Fykomkring fik Hjertevondt.

«Nei gjør itte 'ta,» sier han.

Han faar Tak i de myke, varme Fingrer og drar dem unda.

Hun graater i hans Hænder.

«Je vet itte mi arme Raa',» hulker hun.

Kristen Fykomkring kjender sig færdig. Slikt det — —

«Aafføre da, da?» spør han lindt.

«Aa — detta Du vet!» svares det bristende; det myke, glinsende Haar er over hans magre Haand.

Han drar sine Hænder unda, varsomt.

«Je ska' snærte mei ne-paa aat 'm Ola je,» sier han — «saa bir det fuill i Raa'!»

«Nei, nei!» ropes der i stor Nød.

Kristen Fykomkring staar og flytter Benene, som om han brænder sig.

«Aa er det, Du vil da?» sier han.

«Aa, je vet itte, aa je vil,» hvisker hun; hun slipper og synker ihop. Hodet er i hendes Fang.

Kristen Fykomkring staar som fjetret og ser. Hun har saa trind en Nakke.

«Er det Meninga di detta da,» sier han.

«Ja!» kommer det varmt og angrende.

Kristen Fykomkring blir graa i Synet. Han staar og vrir Hændene sine, den ene over den andre.

«Gaa oppaa aat mei da,» sier han. «Je ska' bære snærte mei ne-i Bygda etter lite Kaffe.»

Dermed drar han i Vei nedover.

To Timer senere røk det i den enslige Stue der oppe i Skogen. En Jente sat fremved Varmen og kokte Kaffe — en Mand hugg Ved utom Stuevæggen. Men rundt omkring stod barduftende Granskogen, og Smaafugl sang vemodige Sommerviser paa Topp.

Den Nat blev Jenten hos Kristen Fykomkring og Dagen derefter og hele Sommeren frem. En Morgen ut paa Vinteren — det var i Marts — møtte Ola Nordigarden Kristen Fykomkring paa Ski i Kvarsevjsvingen.

«Aa ska' Du etter?» spør han.

«Aa je skulde bære snærte mei nordaat Præstem og førlange Lysning,» sier han. «Men je kjem att strast.» Saa la han i Vei nordover. Da Præstefruen fik se ham i Kontortrappen, ropte hun:

«Kom indom og faa dig Mat, før Du gaar!»

Kristen Fykomkring snudde og saa ned.

«Frua ska' ha Takk,» sa han. «Men je lyt væra snar. Je ska' snærte mei nord tel Unnsett etter Gammelhunden hass Pær Nordistuen.»

Saa drog han Trappen op og ind til Præsten.

«Skal Du gifte Dig nu?» spurte Præsten; han stod med Kalotten skjøven tilbake over Panden og smilte.

«Naae lyt Folk gjøra,» svarte Kristen Fykomkring.

Slik var han, og slik blev han alle sine Livsens Dager, indtil Braadød tok ham i mange og sytti Aars Alder. Han skulde sko den sinte Fonnaasskjutgampen, men fik et Slag i Skallen, saa han stupte paa Flekken. Gampen var endda snarere i Vendingen end han.

Skjutgamp: Hingst.

MOROSAMME KROPPER

En Husmandssjæl.

Paa en av de ensomste Gaarder i Østerdalen hadde de en Husmand, som het Syver. Manden paa Gaarden het den Gang Lars, og mellem Manden og Husmanden stod det sig slik, at om Lars hadde bedt Syver skjære Hodet av og gi Grisen, saa hadde Syver gjort det.

Husmandspladsen, som Syver sat paa, laa oppe i Skogkanten, ihopklemt mellem Stenrøser og Bækkefar. Men Gaarden laa nede paa Flaten og bredet sig.

Naar nu Frostnættene kom om Høsten, saa var det klart, at den vesle Akerflekken til Husmanden laa mere utsat deroppe i al Fugtigheten og Skogstilheten end de brede Akrer dernede paa Flaten, hvor Vinden drog.

Men om Natten tegnet aldrig saa kold, satte Syver ikke Røk i Akeren sin, før de hadde begyndt dernede paa Gaarden, og paa den Vis frøs det fattige Kornet hans bort hver evige Høst, mens de paa Gaarden fik sit ind velberget.

Syver blev firti Aar, før han giftet sig. Den Gang han og Jenten hans blev enige, var han otte og tyve, men Aar efter Aar gik uten at det blev nogen Forandring, og Folk undret og spurte. Syver svarte ikke stort; men han hadde sin Grund: Lars, Manden paa Gaarden, gik ugift, og det kunde da umulig gaa an, at han, Husmanden, giftet sig først.

Saa begyndte de at kalde ham Tørkjøtsyver i Bygden, og Jenten hans blev gammel og skrumpet ihop, og hele Bygden tapte Troen og Jenten med, og det var ikke frit for andet, end at han selv ogsaa begyndte

at tvile; men gifte sig gjorde han ikke. Han hadde sin Grund.

Slik gik tolv Aar.

Da rygtedes det med ett i Bygden, at Lars Oppigaard skulde gifte sig, og før de visste Ordet av, blev der lyst for ham og en rik Gaardjente fra Nabobygden.

Tørkjøtsyver sat i Kirkestolen den Søndag. Og da Lysningen faldt, blev han saa forunderlig klar i Ansigtet, han sang Salmen høiere og støere end ellers, og han skottet av og til bort til Kvindfolksiden, hvor en halvgammel Jente sat andægtig og saa ned, blyg som en Ungdom.

Men om Kvelden møttes de to i Skogen ovenom Gaarden. Han var kommen først, sat paa en Sten og ventet; hun kom langsomt gaaende opover, i Søndagspynt, andpust og blussende.

Da hun kom ham ganske nær, stanset hun og smilte.

«Er Du ailt kømmen?» spurte hun. Hun var vant til, at hun kom først.

«Aa ja, je er det,» svarte han.

Hun sætter sig paa Stenen ved Siden av.

Det er stilt en Stund.

Saa sier han lavt:

«Ja, je vet itte, aa Du synes naa je?»

Hun ser op, alvorlig. Ansigtet er magert med Striper ved Øinene og et strængt Drag kring Munden; men de blaa Øine er blanke og friske, og som hun sitter der, ser hun fast og stærk ut.

«Det faar fuill bi dei, som steller med det,» sier hun; et Par gjemte Smilehuller viser sig, og det blir Rødme i Kindene.

«Aa, Du vet, det je vil,» svarer han og tar hende ind til sig næsten varsomt.

Hun sitter still.

«Ska' det bi, saa faar det bi naa,» hvisker hun hen for sig.

«Je ska' tala aat 'm Lars,» sier Syver resolut og reiser sig.

Fjorten Dager senere lyses det for Husmand Syver Olsen Sveen og Pike Goro Knudsdatter Nordlieie.

Brylluppet paa Gaarden stod i fire Dager med Glans og Hæder, som rygtedes Bygdene rundt. Og nu mente Folk, at Syver kunde ta sit i samme Vendingen.

Men det gik en Maaned, og det gik to, og der blev intet Bryllup av. Og naar Folk spurte Syver, hvorfor han ventet, saa svarte han ikke stort; men han hadde sin Grund. Hadde han giftet sig straks, saa kunde det ha hændt, at der kom Smaafolk paa Husmandspladsen før end paa selve Gaarden, og det gik jo umulig an.

Da Tørkjøtsyver hadde ventet i tre Maaneder, syntes han, at han maatte være sikker, og saa blev det Bryllup av; men i det Aar, som nu kom, hadde Syver stor Angst og Harm. For da det led ut paa Vaaren, visste han, at det ikke vilde vare længe, før han var Far til et nyt Husmandsemne; men nede paa Gaarden var alt som før.

Det er ondt at finde Ord for, hvor harm og skamfuld Tørkjøtsyver var.

Slikt var aldrig hændt ham før.

At han, som endda for en Sikkerhets Skyld hadde ventet med Brylluppet i hele tre Maaneder, allikevel skulde komme først, det var en Skøierstrek i Naturens Husholdning, som han aldrig rigtig kunde tilgi Vorherre.

Noget likere blev det, da han frem over Vaaren fik høre, at det laget sig til fremme paa Gaarden ogsaa; men allikevel!

Morgenen efter at den lille nye Husmand var blit sat i Verden, skulde Tørkjøtsyver ned paa Gaarden for at kjøre ind Korn.

Da han kom ned mot Grinden, fik han se Lars Oppigaard selv staa borte ved Stalden. Han tænkte først paa at gaa en svær Omvei; men saa skjønte han, det ikke nyttet; han maatte jo træffe Husbonden, og saa gik han bent paa; men han kjendte sig baade liten og tynd, der han gik.

«Naa?» spurte Lars, da han kom borttil, og Syver skjønte saa godt, at han alt visste Besked.

«Ja skulde Du ha set slikt da?» sier han, han tar til Luen, klør sig i Hodet og prøver at holde Smilen frem.

Lars staar og knegger og ler.

«Du er itte taa de seneste Du, ma Du bære begynder,» sier han.

Syver vet ikke sin arme Raad.

«Det er naa taa de Ting, en itte raar før da, sir Du,» sier han, og saa storler han tvungent: «Ha ha ha! Ja itte var det med min Vilje detta; men aakken skulde trudd det, Du var saa sen da?» føier han til.

Da storler Lars ogsaa.

«Ja Du Syver, Du Syver,» sier han. Saa gaar de til sit Arbeide.

Men det var ikke frit for, at Syver Tørkjøt, da han gik hjem om Kvelden, skrævet vel saa sprækbent i Vei som ellers; — han syntes, han i Grunden hadde været likere Kar end Husbonden sin.

Kunde Tørkjøtsyver ikke forhindre, at hans Barn kom før til Verden end hans Husbondes, saa kunde han dog sørge for, at det blev døpt senere.

Derfor sat ogsaa den lille Husmandsgut opreist paa Morens Fang og sa Mama, saa det klang i Kirken, da Præsten spurte om Barnets Navn.

Lars Oppigaarden var Fadder, og Gutten blev kaldt Lars efter ham.

Men med Fadderskapet var det gaat slik til.

Tørkjøtsyver var kommen ned paa Gaarden en Lørdagskveld i fuld Puds og hadde spurt efter Lars. Jo, han var hjemme. Syver skulde tale et Par Ord med Lars under fire Øine, og saa hadde de gaat ind i Koven sammen.

Der hadde Syver fortalt, at nu skulde han ha Barndaab, og saa hadde han spurt, om det gik an, at Lars blev Fadder, og at Barnet blev opkaldt efter ham.

«Før det er naa, likesom Du har mest Del i det,» sier han trohjertig.

Lars ser paa ham. «Skulde Du tru saa ilde da,» sier han.

Tørkjøtsyver smiler. «Ja — nei — Du skjønner — hadde itte Du begyndt, saa hadde det fuill itte vørte naae med mei heller —.»

Lars ler. Gaar hen til ham og tar ham over Skuldrene.

«Du er en snodig Krop, Du Syver,» sier han.

Dermed var Fadderskapet avgjort. Og Syver angret ikke paa den Bedrift. For fra Lars Oppigaarden kom der mangt et godt Raad og mangen Hjælp i en snever Vending, og det var to, som Tørkjøtsyver trodde paa, og det var Vorherre og Lars Oppigaarden, men kanske mest paa den sidste.

* *
*

Aarene gik, og Tørkjøtsyver blev en gammel Mand. Og saa en Vinterkveld kom Dødssotten og meldte, at nu fik han fare.

Konen gik graatende og gammel omkring Sengen og tuslet og stelte; men Syver laa saa blid og stille.

Han ventet Præsten. Og Lars Oppigaard hadde lovet, han skulde hente ham med Hest og kjøre ham bent op til Husmandspladsen.

Og da Dombjældklangen silret gjennem Luften og stanset utenfor den fattige Stuen, saa Tørkjøtsyver bort paa Konen sin. Et underligt Blik.

Hun gik borttil.

«Er 'n med 'n Lars sjøl?» spør han mat og spædt.

«Ja, hain er med,» svarer Konen og steller paa Hovedgjærdet.

De kommer stilt ind, Præsten først, Lars Oppigaarden like bakefter.

De hilser paa Konen og blir vist ind i Koven. Præsten gaar bort og sætter sig paa Krakken like ved Sengen; Lars staar støttet til Dørkarmen; men Konen staar ute ved Aaren og stirrer ind. Taarene triller Dryp for Dryp nedover det gamle Ansigt.

Præsten begynder at tale mildt og vakkert til den døende Mand. Og han, som hører daarlig, ligger med Hændene foldet og ser paa Præsten.

Saa spør Præsten til slut, om han er beredt til at forlate det jordiske og er villig til at forsage denne Verdens forgjængelige Væsen.

Tørkjøtsyver svarer ikke.

Præsten gjentar sit Spørsmaal, høiere.

Den gamle Mands Øine flakker urolig fra Præsten og bort paa Lars, fra Lars og bort paa Præsten.

Men han svarer ikke.

Præsten snur sig paa Krakken og ser forundret paa Lars.

Da sier Tørkjøtsyver svakt:

«Aa faar je tala et Par Ord aat dei, Lars.»

Lars gaar bort til Sengen.

«Ja, aa seier Du om detta Du da?» spør den døende og ser stort paa ham.

Lars holder sin Mund bort til den Gamles Øre.

«Je synes, Du faar gaa ind paa det, je,» roper han. Saa gaar han stilt unda.

Præsten sætter sig igjen paa Krakken. Det er stille i Stuen.

Saa gjentar han sit Spørsmaal.

Den gamle Mand ser op, tryg. Der gaar Fred over hans Ansigt.

«Ja, je faar fuill gaa ind paa det da,» sier han.

Øinene streifer Lars Oppigaard.

Men denne magter ikke mere. Han gir en underlig Hikst, mest som en Hulk, snur sig braatt og gaar ut av Stuen.

Præsten sat taus og grepen. Der randt ham et Ord til Minde om en, som var tro over litet og blev sat over mer.

Fire Dager senere fôr Tørkjøtsyver til Jorden.

Kirsti paa Topp.

Klokkeringningen fra Øvre Rendalens Kirke brøt av og døde i nogen mørke, malmerne Klemt; Kirkedøren, hvor Folk hadde strømmet ind, kjølige av Vaarbrisen, med Lugt av rene Klær og Solskinsveir, blev lukket og Solglansen dermed utestængt; nu gik Klokkeren med Hodet paa skakke og Hændene foldet over Brystet frem i Kordøren for at læse Bønnen i den dype Kirkekjølighet. Og alle de helgklædde Mennesker rundt Kirkestolene, Mandfolkene paa høire Side og Kvindfolkene paa venstre, bøide sine Hoder, mens Gælensimen, Kirketjeneren, stilt slap en og anden Efternøler ind for straks atter at stænge, saa ikke Kneggingen av Fonnaasbronen derute ved Kirkeplanken skulde høres like ind.

Tæt nede ved Døren, ytterst ute sat Kirsti paa Topp. Hun brukte at komme mellem de sidste; hun hadde lang Vei frem, og hun sat, saa hun kunde smyge ut mellem de første; for Veien hjem var endnu tungere. Da bar det hele bratte Lien op like til Tops og paa tom Mave; det tok sin Tid, og hjemme hadde hun en Kalv, som skulde passes.

Der var mange, som undret over, at Kirsti paa Topp var saa selvsagt et Amen i Kirken; for litet hadde hun at fare med, og sov gjorde hun støt, naar Præsten kom paa Stolen; det var endog dem, som slog paa det bent ut til hende selv; men Kirsti paa Topp bare drog paa Smilen, saa hendes ene Fortand syntes — hun hadde to, en over og en under — og lot dem snakke. Til

Kirke maatte hun, saasandt det var Præstehelg i Øvre — det var ikke Raad for andet.

Der sat hun da ytterst paa Krakken med Salmeboken i Haanden under Kirketørklædet og hørte Klokkeren læse Kirkebønnen. Hun sat med Hænder fromt i Fang sjunken i Ryggen og kjendte sig andægtig; for det var saa huggende stilt, mens Klokkeren læste. Hun stirret bent frem; den rynkete Pande var dragen op i Hengivelse, Hodet med det graagule Haar under Tørklædet hang paa Skakke den motsatte Vei av Klokkerens; Læben hang sagtmodig, saa Fortanden i Underkjæven syntes, der hun sat i sine gudelige Betragtninger og tjente Vorherre.

Hun kjendte godt Klokkeren, var til og med av samme Slægten langt ute. Og her Førsommeren, da Bjørnen hadde huseret saa stygt i Klokkersæteren, hadde hun fire Tikser og en diger Vædde av Klokkersauen til Foring paa Toppen; for saa langt ned brukte Bjørn aldrig at komme. Gild og fet var Sauen blit om Sommeren; ingen skulde si andet, og Uld! — hoi! Det var, saa Saksen næsten ikke kom frem. Ja det var Uld! Det visste hun bedst, hun, som baade hadde klippet og spundet den, ja til og med bundet Kirkehusuer — graae — til ham selv om Vinteren. Dem hadde han paa i Dag, der han stod — ja det var Uld! Hoi! Og Kirsti paa Topp kjendte sig likesom saa trygt i Slægt med Herrens Hus; hun syntes, hun hadde fuld Grund for det.

Men nu bad Klokkeren Fadervor; — dyp, kjølig Andagt faldt over hende, der hun sat. Hun saa ned i sit magre Fang; Munden fulgte Bønnen sagte, saa Fortanden baade over og under syntes og det hvitnet vissent paa de skindblanke, sænkede Øienlok under de optrukne Bryn. Amen! —

— Kirsti paa Topp flyttet litt paa sig og kremtet varsomt i inderlig Samfølelse med de mange, der gjorde det samme som hun. Og Harkingen gjenlød befriet mellem Kirkehvælvene, hvor den anløpne Messinglyse-

krone likesom tok Lyden til sig og fik det hele dysset ned til Stilhet. Saa begyndte Salmen.

Klokkeren hadde gaat værdig tilbake til Klokkerkrakken i Koret; nu saa han stilfærdig op i Taket og prøvde Tonen. Kirsti paa Topp fik Salmeboken frem og fandt Numeret. Nei! Idag var det ikke «af Dybsens Nød.» Den kunde hun greie; for den hadde hun lært til Konfirmation for Præsten Storm — det var streng Mand; da fik en lære sig! Nei, det var en stygslem Salme idag! Kanske hun ikke kjendte Tonen?

Nu bar det i Vei. Klokkeren foran, som selvsagt var, og alle de andre bakefter. Jo, hun kunde Tonen. Men Teksten —? Ikke et Ord, ikke et Gudsens Ord!

Læse kunde hun, framifraa; men synge og læse paa en Gang! Nei, det gik ikke; det var ikke ventendes.

Saa gav hun det op. Blev bare sittende og hviske Salmen Ord for Ord, eftersom de sang, bakefter i Begyndelsen; men om en Stund var hun kommen foran og maatte vente ret som det var.

Disse smaa Fristunder nyttet Kirsti paa Topp til at skotte bort paa de nærmeste; hun saa, at Bergsettkonen hadde faat et nyt Silkebasttørklæ, brunt med gilde Roser — det kostet naa vel altid to Daler — ja slik er det med dem, som har Raad! — men der kom hun igjen efter og maatte skynde sig for at naa frem, før de skulde til at blade om i Salmeboken; for det at blade om tok sin Tid og hadde sin Fare. Og for hvert Vers, hun lykkelig var kommen igjennem, drog hun en dyp, gudfrygtig Suk; det var, som de la sig paa Sidebenene ett for ett og gjorde hende godt lang Tid efter.

Nu sluttet Salmen; Præsten stod paa Stolen. Kirsti paa Topp foldet Hændene over Salmeboken, stirret ret frem og saa vemodig ut. Hun reiste sig, da Dagens Tekst blev læst, hun som de andre; hun snudde ikke Hodet engang, skjønt hun fornam, at Haarsetthunden var kommen ind i Kirken og gik og snuste omkring ved alles Knæ. Hun satte sig, da Prækenen skulde begynde, men maatte se efter Gælensimen, da han sparket Hunden ut, hun som andre, der sat nærmest Døren.

Saa stirret hun igjen bent frem og var andægtig; for nu la Præsten Hændene paa Prækestolplanken og skulde begynde. Nu skulde han drive paa, og det var Præst, som kunde drive paa; det sa alle. Præsten talte lavt til en Begyndelse — likesom for at faa det stilt, og det var ikke frit for andet end hun kjendte sig søvnig under den lave, indtrængende Tale; men bare vent, til han kom sig rigtig i Vei og fik Sinnet op — det var Gut, som kunde fylde Kirken — det sa alle! Jo, nu drog han i Vei; Kirsti paa Topp stirret igjen bent frem og tænkte andægtig paa sine Synder.

Det var nu det, at hun hadde melket en av Haarsettkjørne den Gang i Skogen — Gud naa'e os, det hadde hun gjort; men det var længe siden, mange Aar siden; det var klent med hende det Aaret, og Haarsetten — Herregud, hvad gjorde det Haarsetten? Men allikevel! Det sat igjen som et ondt Minde, en ikke kunde bli kvit; hun hadde været illsvien mangen en Gang for den Melken. En skulde ikke gjøre slikt; Vorherre er stræng Mand, som hjemsøker Fædrenes Ondskab paa Børnene — Barn hadde hun ikke, Gussjelov! Ellers var det naa vel ikke saa farligt endda med den Melken, ingen Synd mot Saligheten, og her sat de, som hadde gjort det, som værre var, men var bra Folk lel.

Men nu kom det, som var værst, og som hun tænkte mest paa, endda det var værst. Og mest om Kveldene, naar hun laa slik alene der paa Topp. Det var det med ham Jo, Gaapaa-Jo, som de kaldte ham — hver evige Lørdagskveld Sommeren like efter at hun var blit konfirmert. Ja, var det ikke forsætt! — Det smøg en gammel frydefuld Fornemmelse gjennem hendes slitne Krop, der hun sat; hun kjendte den stjaalne Rislen ned over sig, der han tok i Døren Sommerkvelden, den glade, skjæmtsomme Hvisk og Kamp og Latter, der han sat paa Sengekanten, og den varme, lykkelige Angst mens han var hos hende saa hemmelig, saa hemmelig, hele Natten frem like ind i Graalysingen. Ja dette var det værste, endda hun slap vel ifra det! Og Kirsti paa Topp drog en dyp Suk av salig Anger, der hun sat og

rystet uvilkaarlig paa Hodet. Dette med Jo maatte hun angre om igjen hver evige Gang, hun var i Kirke; hun syntes, hun aldrig kunde bli det kvit. Det med Melkeskvætten til Haarsetten kom ikke saa ofte. Det gjorde det heller ikke saa godt at angre.

Kirsti paa Topp saa op paa Præsten. Jo, nu drev han paa; det var bare saa det sang i Kirken. Hun foldet Hændene fastere om Tørklædet og Salmeboken, heldte andægtig paa Hodet som sig Kvindfolk sømmet og stirret bent frem. Og hun fornam Præstens Tale som en stor fjern Dur, Sus av en Fos, som steg og faldt, eftersom Vinden tok, og Tankerne drev til Skogs til Finnbækfaldet nord for Topp. Haaredød, bare ikke Kalven hendes drog utover. Hun hadde sluppet den til Skogs idag og stængt Leet, saa den ikke skulde komme ind paa Trøen og æte op de stakkars Løvkjærvene, som stod igjen bakom Stuevæggen.

Kirstis Øine blev likesom store og tørre; og det blev lysere i Kirken; Solen ute kom nok frem bakom en Vaarsky. Der stod den paa Døbefonten som en bred Stripe; der lekte den langs Kjelden og lyste paa de gamle underlige Billeder, som stod igjen fra gammelt, før de gjorde Kirken om. Og Kirsti stirret ufravendt paa det Billed, hun altid hadde stirret paa, Manden med Bjælken i sit eget Øie, som han ei blir var. Hun hadde altid syntes, han maatte bli den var; for det var en hel diger Tømmerstok, rigtig grovt Tømmer. Og hun kunde ikke skjønne, maatte bare tro, og Tanken gled hen til Toppen, og hun syntes det var harmeligt, slik de hadde faret frem med Skogen der i Bygden nu paa det sidste. Hoi, slik fin, gild Gran, som det var kringom Toppen før i Tiden, og nu var det bare Kvist og Rât.

Øinene flyttet fra alt Lyset og de underlige Billeder langs Kjelden og stanset ved Koret. Og hun syntes, hun saa det slik, som det var før i Tiden, før de rev alting ned og gjorde Kirken fin. Da var der Billeder — Jø! Der stod Abraham, og Slangen og Eva — saa brændende likt Folk, og der var Kong David med Harpe

og Krone, og der var Livsens Træ med Søtepler paa godt og ondt. Han Sæming Oppistuen rev ned det han, og saa tok dem da nogen hver — ja Kong David han kom naa aat Østagrænden han, — til Helges — ja Helgesfolket det var framifraa rikt Folk — der var Sovelmat om Sommeren — ja dem har da indpaa andre Tjuget med Ku og mest et halvt Hundred med Sau!

Kirstis Øine blev tørre og krøp ihop — hun hørte Duren av Præsten, som drev paa, og kjendte Svalheten av Skyggen; hun tænkte paa den Lamungen, som Mærra-Kristaffer hadde skaaret Hodet av i Helgesskogen, og som han endelig vilde, hun skulde koke Kaal paa den Sommerkvelden; hoi nei, slikt vilde hun ikke være med paa, ikke om hun fik halve Lamungen; nei Dyredød! Sjæla si vilde hun ha ren. Aldrig hadde hun gjort slikt, og aldrig vilde hun gjøre det heller; nei Dyredød! — Det var varmt den Dagen, slik Lugt av Skogen; Mærra-Kristaffer gik i Skjorteærmene og smaabandte med Lamungen under Armen nedover mot Leet; — han tok i Le-staurene og vilde skræve over — Dump — der datt Lamungen! —

Kirsti paa Topp kvakk til og slog Øinene op — det var Salmeboken, som var falden paa Kirkegulvet. Hun blev sittende ganske kold. Hadde nogen hørt det? Jo, nu snudde Knipar-Jo sig og saa sig tilbake over Brillene. Da bøide hun sig hurtig ned og tok den op. Saa stjaalent paa de nærmeste og sat andægtig som før. Tro, hvad Præsten nu drev med! Han var vel midt i det værste nu. Hun arbeidet med at bli klar, stirret bent paa Præstens Ansigt og stanset ved Præstekraven; ti den var hvitere end Ansigtet; saa anstrængte hun de sovende Ører for at høre.

«I min Faders Hus er der mange Værelser — jeg gaar hen —» videre fik hun ikke Tak i. Tankerne gled fredelig over i Præstegaarden. Den var i to Etasjer; hun hadde vært der mange Ganger; ja der var Værelser! Hoi, mindst fire eller fem og saa den store Stuen. Hun hadde vært paa Blaakammerset ogsaa den Gangen, Præstfrua sidst laa i Barseng — med Bær. Ja

den Frua! Aa før i Menneskje! Fik hun ikke tolv Skilling for Bærkanden! Og saa gild og vakker og fet da! Og slik en Onge! Ja, det er ingen Sak for Præsten! Han har det, dem skal leve av, han.

Og hun tok sig igjen sammen for at se og høre. — «Kommer hid til mig alle I, som arbeide og ere besværede; jeg vil give Eder Hvile —» det hørtes saa fjernt og lindt. Hun drog en dyp Suk. Ja, han var snil Mand Præsten au; men Frua naadde han naa ikke — hun var naa mest som Mor hun for hele Dalen — det sa alle. — Ja, det var Kjærring, som ikke var raadløs; hun var Dokter au, ser Du. Hun hadde dokterert mange hun. Og slikt Gemyt da! En blev likesom glad, bare hun kom.

Kom en i Himmelen, saa skulde det være snodigt at raake att a. Men hun kom vel i et Rom for sig selv, hun. Fint Folk, ser Du — svære til fin Famili, ser Du; men saa gement da! Og gjennem Kirsti paa Topp sang det som en lind Erindring fra den Gangen her ene Aaret, da hun fik Longebetegnelsen; da kom Frua paa Flekken, og det blev slikt Stel med Terpentin og Brændevin, og saa kom der Fred, og Frua var der baade Dag og Nat. Og slog hun Øinene op, saa saa hun Frua, og naar hun snakket, saa var det saa longt, saa longt, og en syntes en kunde lægge sig til at sove; for en kunde være sikker — ho var der Frua — — —

Der gik en Dur av Forkyndelse som en fjern Fos; der levde en Fornemmelse av mange Menneskers Varme, av og til av Ben, som skrapte, eller Folk, som hostet — der kjendtes en Lugt som av Terpentin og overstanden Sygdom — Søvn, Sus av Skog — Mænd med Bjælker i sit Øie — og langt inde i dyp Stilhet aat en Kalv Løvkjærver, før nogen fik jage den; og der drev Skyer og Sol, Skyer og Sol, men inderst inde en liten nagende Smerte. Da klang tre Ganger tre mørke forløste Klemt av fjerne Kirkeklokker som smaa møre uvelkomne Støt gjennem sovende Nerver. — Kirsti paa Topp vaaknet med et Ryk ved at mange Folk strøk

Barseng: Barselseng. — gement: godslig, likefrem.

hende forbi ut avKirkedøren, hvor stærkt Lys skar ind. Hun slog de søvngraa Øine braatt op, stelte paa Tørklædet og kom sig paa Benene. Saa ravet hun ut mellem de andre.

«Har Du søvve naa, Kirsti?»

Det var Gælensimen, Kirketjeneren, som hvisket, idet hun strøk forbi ham.

«Hoi, nei!» hun saa ikke engang paa ham, der hun arbeidet sig videre ut mellem Kirkefolket. Saa drog hun det forteste, Benene kunde bære hende, ut om Kirkeplanken og Veien nordover.

Ved nordre Kirkeplanken strøk hun forbi Haarsetten. Han sat alt i Karjolen og tøilet Svarten, som vilde i Vei, mens han talte med Hanstaden og Bergsetten.

«Du har vørré i Kjerken,» sier han; han ser hende stryke forbi. Og alle de skjæmtsomme Folder kring Øienkrokene trak sig ihop, oplagte til Spøk.

«Ja, je har nok det.» Kirsti paa Topp vilde forbi.

«Nei, hold naa! — Aa sa 'n, Præsten, idau da?» Haarsetten smaaknegger.

«Hoi, det var myy det!» Kirsti paa Topp roper næsten.

Haarsetten ser paa Hanstaden.

«Det var fuill om en Konge væ?» spør han.

Kirsti paa Topp gjør sig blid.

«Ja, det maatte fuill mest væra om en Konge au det væ!» roper hun.

Haarsetten ser igjen paa Hanstaden og Bergsetten.

«Kong Potifar da væ?» sier han.

Kirsti paa Topp kjender sig frelst.

«Ja, sandelig trur je itte, det var hain!» roper hun.

Da smaaknegger Haarsetten.

«Naa har Du søvve att Kirsti,» sier han. Og de to andre drar paa Smilen.

«Nei, sei itte det da, Haarsetten,» svarer Kirsti og gjør sig blid. For hun skylder Haarsetten for Sukker og Kaffe nu paa fjerde Maaneden.

Haarsetten smaaknegger saa inderlig godt, tar Farvel med de to og kjører. Og saa gaar det i susende

Trav nordover Grænden; for Svarten vil hjem, og den er Bygdens skarpeste Traver næst Vesleblakken til Præsten.

Men Kirsti paa Topp tar Hjemveien fat paa sugen Mave, det forteste hun kan. Hun hefter ikke engang hos Hans paa Bua eller i Kristens-trøen efter en Kop Kaffe; for Kalven hendes er løs, og hun har nogen Løvkjærver staaendes ved Stuevæggen til Indeforing, om Styggveir skulde komme paa nu Vaartiden.

Det gaar tungt opover de bratte Bakker; men Kirsti ænser det litet; hun synes, hun har lagt det tungeste igjen i Kirken idag og tjent sig dygtig op hos Vorherre. Kommen i øverste Knækken like under Topp stanser hun og aander i den unge, skogmætte Luft. Saa drar hun fremover mot sin lille Stue.

Granskogen staar lysegrøn i en Flom av Sol — en Gjøk galer eventyrlig i en Bjerk, og borte ved Stuevæggen staar en hvit- og svartdroplet Kalv og napper Løv av nogen gamle Løvkjærver.

Haaredød! — Kirsti paa Topp sætter i Vei over Hafællen og ind, bent paa Kalven. «Dit Raanaut!» Hun klasker den over Snute og Hals med bar Haand; den viger med blunkende Øienlok og bakoverlagte Ører. Saa jager hun den til Jordfjøset og stænger for den med Fjøslimen. Og hun synes, hun har Magt, endda hun ikke har spist, til at ta Kampen op helt til næste Præstehelg med alt det tunge deroppe paa Toppen; for Kjerka den er naa det bedste lel for alt det, som Menneskje heter!

Tønsett-Prosten.

Skulde en være noget til Præst der nord i Dalene i gamle Tider, saa maatte en eie Røst som et Tordenveir og Næve som en Smijuslægge. Og Tønsettprosten han eide begge Dele.

Frakere Kar skulde Du aldrig ha set. Her ene Aaret midtvinters kjørte han fast i Snedrivene paa Tønnsettkjølen en Halvmil fra Folk. Hesten orket ikke at løse Slæden; saa tok Prosten i sjøl, saa Skaaken knak og hele Fatingen revnet.

Men op kom Slæden og Hesten med. Og Prosten stod der i Snehaugen og funderte paa, hvordan han skulde komme videre med slike Greier. Hesten var hel, saa det kunde nok gaa. Men ikke kunde Prosten bruke en slik Slæde og ikke fandtes det hverken Viju eller Taug, og ikke hadde han nogen at sende, for han kjørte altid alene, og fram til Kirken i Tyldalen syntes han ogsaa, han maatte. For der hadde de ikke Præst mere end en Gang hver Maaned den Tiden.

Jo, saa syntes han det kunde ikke være værdt at gaa den lange Veien uten at ta alting med, og saa drog han i Vei da med Hesten for løse Tømmer og Slæden paa Akslen hele Halvmilen frem til Tyldalen.

Ved Tyldalskirken var det svart av Folk; de skulde dit alle, som kræke kunde, og renske Sjæla si — for det var like efter Julturingen maa vite. Men Klokken blev baade elleve og tolv, og ingen Prost kom. De begyndte saa smaat at tro, at Prosten var blit klen; men det var ikke mange, som kunde faa sig til at tro det heller; for klen hadde Prosten ikke været i de atten

Aar, han hadde været der i Dalene, og slik Krop, han hadde, skulde det vel stintes, om nogen Sjuke kunde faa ham overende.

«Du ska' sjaa, hain er kømmen i Barseng,» mente en.

«Nei da hadde vi hørd Hujen taa 'm like hit,» mente en anden.

Ja, da visste de ikke bedre, end han maatte sitte fast i Snehaugene oppe paa Tønsettkjølen; for der hadde det ikke gaat Sneplog nu paa fjorten Dager.

Med det samme fik de se noget stort underligt, som det svartnet paa, komme tungt dragende oppe i Øiensvingen.

«I Jøssø Namn, aa er ta da Du?» ropte en.

Og de blev staaende og stirre, fler og fler av Kirkefolket i Undren bortover.

«Det er Hest, Gut,» sier en anden.

«Men kjære, aa er det, hain bær da Du?» spør en tredje.

«Haaredø er det itte Prosten,» sier en, som ser bedre end de andre.

Og en sagte Beundringens Latter gaar som et Jø over alt Folket kring Kirkeplanken.

Det var Prosten som kom. Glorød i Ansigtet med Hesten for løse Tømmer og Spidsslæden paa Akslen.

Det gik tungt og smaat; men fram gik det, og slik hadde det gaat hele Halvmilen gjennem Snedrivene.

Kommen frem til Kirkeplanken, der Jo Steinmoen staar, leverer Præsten Tømmene.

«Idag har jeg været Sneplog, Jo,» sier han. Tar saa Slæden varsomt ned av Akslen og reiser den op mot Kirkeplanken. Faar frem et rødt Lommetørklæ og tørker Svetten av Ansigtet. «Saa i Guds Navn kan vi begynde Børn,» sa han og drog i Vei ind i Kirken, slik han var, i Ulveskindspels og alt. Og slik han var, gik han op paa Prækestolen, og der holdt han et syndigt Leven, saa det duret over alle Hvælv, om Fyld og Slagsmaal og Nidskhet og al den Synd, som i Tyldalsbygden fandtes; Svetten randt av ham, da han gik ned. Men

da drak han ogsaa hele Ølskaalen ut, da han kom fram paa Øien og skulde eta Midda'. Ja frakere Prost har det naa ikke gaat der i Bygdene i Mands Minde — det er sikkert!

Han var kjendt med alle, Gammelprosten; men længe var det mellem hver Gang, han kom paa Visitats, og gammel begyndte han ogsaa at bli, saa det ret som det var kunde hænde, at han kjørte galt avsted baade med Navn og Begivenheter.

Saa var det en Sommer, han var paa Prostevisitats i Rendalen. Visitatsen var vel over, og nede paa Præstegaardstunet stod de og slang mange av Bygdens Folk for at se og høre. For Gammelprosten var kjendt for sin endeframme Færd og sit muntre Sind.

Blandt dem, som stod der, var ogsaa Pudsjo. Ret som det er, kommer Gammelprosten ut av Svalen med Kalotten over det drivhvite Haar, svær og tung bortover Gaarden mot Nysalen.

«Godaften, mine Venner,» sa han med sin dundrende Stemme.

Der blev hilset stilt; — han gik fra den ene til den andre.

Saa kom han til Pudsjo.

«Heter ikke Du Jo?» spurte han og tok ham i Haand.

«Jo,» svarte Pudsjo.

«Er Du ikke Søn av Lars Skomaker?

Jo, Jo var nok det.

«Aa kjære, saa bed din Far komme og lægge Halvsaaler under et Par Støvler; de staar oppe paa Bispeværelset.»

Pudsjo svarte ikke. Hans Far var død for mange Aar siden.

De andre stod rundt omkring tause, men med et halvt Smil og undret paa, hvor dette vilde bære hen. Gammelprosten satte sig paa Trappen.

«Naa, tror Du ikke han kan?»

Pudsjo klødde sig i Hodet.

«Nei — hain har nok vondt før det.»

«Hvordan da, min kjære Jo?» spurte Prosten.

«Hain ligg.» Pudsjo skotter bort paa de nærmeste lynsnart.

«Jasaa! Staar det daarlig til med ham? Ja, saa faar jeg vente, til han kommer op igjen.»

Pudsjo klør sig i Hodet igjen og ser bort paa Prosten. «Nei, ma hain kjem op att, trøng itte aakke Prosten hel je aa halvsule Skoa vore,» sier han.

«Jasaa? Staar det s a a daarlig til?»

Prosten flytter Ben og støtter den flate Haand paa Laaret for bedre at kunne dra Pusten. Han har Astma og Gigt.

«Nei — en faar tru, det staar bra tel med honnom,» svarer Pudsjo igjen.

Prosten stirrer paa ham.

«Bra? Du sa jo, han laa? Jeg faar hen og snakke med ham.» Prosten reiser sig.

«Aa nei, det gaar nok itte før sei det lel,» svarer Pudsjo. Han staar som før.

«Jovist gaar det for sig — jeg kjender jo godt Lars Skomaker! Hvor ligger han?»

Prosten var kommen like bort til Pudsjo og stod nu og ventet.

Pudsjo ser op.

«Hain ligg paa Kjerkegarøm,» svarer han stilfærdig.

Prosten gir et Ryk.

«Paa Kirkegaarden? — Nei! — er han død, Lars Skomaker? Naar døde han, din Far?»

Pudsjo ser op paany.

«Det er ti Aar sia,» sier han ubevægelig.

Prosten retter sin vældige Skikkelse op.

«Ti Aar siden! — Saa Tiden gaar,» mumler han, svinger og stiger tungt Trappen op. Men i hans stærke Ansigt lægger Smilets Folder sig en for en langsomt tilrette, eftersom han gaar gjennem hele Samtalen bakover.

Øverst paa Trappen snur han sig. Den vældige Røst durer utover.

«Jo, Jo! Nu har du rigtig drevet Puds med Prosten din!» ropte han, lo et Par mægtige Latterstøt, støttet

Haanden paa den gigtsvake Hofte og drog videre opover Trappen til Bispeværelset. Men da brøt ogsaa Latteren forsigtig løs derute.

Paa Tønsett og ellers ogsaa i Dalene deropover stod det saa som saa til med Kristendommen. Særlig var det Brændevinet, som graserte. Indunder Jul, naar Nordmandsfærdene kom hjem fra Hamar eller Røros med Byvarer paa Lasset og altid Brændevinskaggen bakerst, var der Drik langs Kvilstuene og Hui og Larm paa Kongens Landevei.

Prosten tordnet i Kirken, saa Folket syntes, det gjorde rent godt i Sjæla, og han tordnet Mand og Mand imellem, saa Kvindfolket tok sig til Bringen og syntes, at slikt hadde de aldrig hørt; men like litet hjalp det; Tønsettingen laa fuld i Veiene og sang Salmer paa Slædene, der de kjørte og drak Vinternættene, og værst av alt var det, at Almandveien gik like forbi Præstegaarden.

Men da tok Sinnet Prosten. En Nat stod han op, klædde paa sig og gik bent ut i Veien for at holde Vakt.

Det var stjerneklart med Nordenvind; men Prosten stod i bare tynde Klædesklærne. Bred var han som en Laavedør, og harm var han, saa det blaanet i Øinene paa ham under de tykke Bryn.

Jo, der kom det Nord-mand, det var greit at skjønne! Han hørte Hujen av dem paa lang Lei, og Knirk av Hestehov og Sang av Tingel strævet frem mot Nordensnoen.

Der kom en Langslæde med en gul Hest; det var saavidt han skjelnet Hesten fra Sneen! Paa Slæden laa en Mand og sang; — det maatte være Simen Utigard; for han hadde slik Hest, og han drak, det Svin.

Prosten stod svart i Veien.

«Simen Utigard,» ropte han. Og det var Røst, som hørtes. Hesten slog Hodet op og skvatt; den bar ut paa Veikanten og vilde ikke forbi.

Han paa Lasset reiste sig halvt og rykket i Tømmene.

«Vil Du gaa, dit Raanaut,» skrek han.

«Simen Utigard!» ropte Prosten, anden Gang.

«Høi!» sa Simen Utigard; han rullet nedmed Lasset og blev liggende paa Ryggen.

Prosten kom frem, hugg Tak i Karen ved Buksebak og Aksel, lettet ham op og bar ham ind paa Gaarden.

Da la Hesten i Vei med Lass og alt nordover Veien.

«Pro,» skrek Prosten.

Simen Utigard kom op og vilde slaa. Da tok Prosten ham anden Gang i Aksel og Bak, løftet ham høit som en løfter et Barn og bar ham bent til Grisehuset.

«Du stinker som et Svin!» ropte han.

Dermed kjørte han ham ind i Grisehuset, satte Pinden for og gik bent ind og la sig.

— Næste Morgen da Stalddrengen gik til Trevet efter Høi, hørte han nogen rope og holde Leven i Grisehuset. Han gik like hen, tok Pinden ut og gløttet ind.

Der sat Simen Utigard.

«Je vil tala aat Prostøm,» sa han; han var saa sint, at Skummet valt i Mundvikene.

Da lo Drengen.

«Nei men Gubbevarre mei væl — aasdan kom Du hit,» ropte han.

Simen Utigard krøp ut.

«Spør Prosten eller Faen sjøl,» sa han — han lugtet Gris.

«Aa er Prosten etter?» Han snudde sig mot Drengen, som lo.

«Paa Kantoret,» svarte Drengen.

Simen Utigard i Vei.

Da ropte Drengen.

«Nei gaa itte dit Gut — Du kjem ut att gjønnøm Murpipa!»

Da snudde Simen Utigard og ranget skamfuld hjemover. Det lavet Gris og lugtet Gris av ham, da han kom ind.

Kjærringen slog Hændene ihop.

«Nei Gud bære mei, aa kjem Du ifraa?» ropte hun.

Simen Utigard drog aat Ramnem.

«Fraa Prostøm,» svarte han.

«Nei aldrig ska' Du faa indbildt mei det, hain er slikt et Svin,» sa Kjærringen. «Du kjem heller fraa sjølve Kammarøm,» slængte hun efter ham.

Simen Utigard svarte ikke. Han drog Ramnstigen ende op og flidde sig.

Men det lugtet Gris hele Uken frem baade ute og inde paa Utigard, og Kjærringen bar sig værre end ilde.

Nu maa en ikke tro, at Prosten var færdig med Simen Utigard for det.

En Dag, han traf ham for Kirkeplanken og Folk stod tykt rundt omkring, hugg han Tak i hans Arm.

«Jeg skal hilse dig hjemmefra,» sa Prosten.

Simen Utigard stirret.

«Fra Grisehuset, mener jeg!»

Alle omkring begyndte at lye. Smil kom op.

«Du har rent skamfert det for mig, Simen! Grisen vil ikke ligge der længer; — det stinker for fælt av Brændevin!»

Dermed slap han Simen Utigard og drog videre, ind i Kirken og op paa Prækestolen. Den Dag holdt han et syndigt Hus om Drik og alslags dyrisk Ugudelighet.

Men Simen Utigard drog sig unda og hjem.

Alt Kirkefolket stirret efter ham.

En Maaneds Tid efter var Prosten i Selskap hos en av Bygdens bedste Mænd. Der var mange samlet, Skyldfolk og Grander og mellem de sidste Simen Utigard.

Prosten gik rundt og tok alle i Haand som Bygdens Skik var. Talte nogen Ord til hver især, saa de kjendte Duren av hans Røst dirre i Bringen.

Da han kom til Simen Utigard og fik Tak i hans Haand, klemte han til.

«Takk for sidst Simen,» sa han.

Simen svarte ikke, drog bare Haanden til sig.

Men Prosten klemte til.

Da tok Sinnet Simen.

Han spændte Ben imot og la sig flat bortover.

Prosten klemte til og holdt fast. Og som en Vaat

Ramnen: Loftet. Kammar: W. C.

blev Simen slængt op og frem, mens Gjæstene rundt omkring stod handfaldent undrende.

«Min kjære Simen,» sa Prosten med durende Røst — han holdt ham fremdeles fast som i en Skruestikke; — «saa er det med Djævelen ogsaa; faar han først en Finger, saa tar han hele Haanden, og det kan Du forlate dig paa, at h a n holder fast!»

Dermed slap han Simen.

Denne saa paa sin Haand og derfra paa Prosten.

«Nei itte er Faen saa slem som Prosten lel,» sa han.

Og rundt omkring brøt begeistret Latter løs.

Men det var Slut med Hujing og Drik paa Landeveien kring Præstegaarden siden den Dag. Tønsettingene kjørte den andre Veien — over Isen. Og Prosten glædet sig; det syntes ham, som om der blev færre og færre i Tønsett av dem, som hadde Omvendelse Behov.

* *
*

Mot syke Folk var Tønsettprosten mild som et Barn. Den vældige Røst skalv, naar han talte med dem, og han gjorde dem alt det gode, som tænkes kunde. Særlig betagen var han, naar det gjaldt syke Barn; da blev de blaa Øine næsten svarte av Ømhet, og de brede Næver strøk saa usigelig lindt.

En Gang kom han indom for at se til en Lægdsgut, som var syk. Gutten laa paa det sidste, og Doktoren hadde fortalt Prosten, at han ikke blev synderlig godt stelt, der han laa. For Gaarden laa langt nord i Bygden, og Manden, som aatte den, var kjendt for sin Nidskhet; men Kjærringen var værre endda.

Saa spændte da Tønsettprosten Storsvarta for Karjolen og drog i Vei nordover.

Da han kom frem til Gaarden, stod Bonden selv paa Svalstenen og stirret.

Prosten holdt Hesten an foran Grinden.

«Høi, Tore! Luk op,» ropte han durende, saa Bonden skvatt og kom frem til Grinden fortere end han brukte.

«Ikke duger Du til Portner i Himmerike, min kjære Tore,» sa Prosten — han kjørte ind.

Da han vel var kommen ut av Karjolen og hadde bundet Hesten ved Trevbroen, snudde han sig mot Tore Røsten, tung og svær.

«Hvor har vi saa Gutten?» spurte han.

Bonden saa paa Prosten — halvt forlegen.

«Prosten faar gaa ind og sitte først,» sa han.

«Nei, min kjære Tore,» svarte Prosten med vældigt Maal — «først de, som syke eller sorgfulde ere — siden skal Du og jeg tales ved.»

Tores Blik gled unda for Prostens skarpe blaa Øine under de buskete Bryn.

«Ja, det er itte rare Husa, vi har aat honnom,» sa han. Han gik langsomt foran og Prosten tungt dønnende bakefter. Hans Pust hørtes altid, naar han gik; det var som en Dampmaskine, som kom anstigende, eller som Trold paa Vandring.

Det bar bortover mellem Uthusene og ind i Ildhuset, som stod der gresent og øde nu Sommertide.

Tore Røsten gik foran og stødte Ildhusdøren op. Prosten bøide sin svære Skikkelse og kom efter. Inderst i Ildhuset i Mørke og Studslighet laa Gutten paa en Karm mellem gammel Feld og Filler; han stirret blekt ut av Mørket paa dem, som kom.

Prosten stanset midt paa det bare Jordgulv og tok Hatten av.

«Men Gud forbarme sig Tore; — ligger Gutten her?» ropte han; han blev rød over hele det vældige Hode; Kalotten sat bakpaa det graa Haar; Aarene kring Tindingene steg blaanende.

Tore svarte ikke.

Prosten tok to Skridt ind og stod ved Sengkarmen.

«Stakkars Gut,» kom det som en varm, barmhjertig Dur. «Stakkars Gut!»

Saa med ett slaar han Næven i Bakstbordplaten, saa Bordet danser og Brødkavlen sprætter høit til Veirs.

«Dette skal Du svare for paa Dommens Dag, Tore

Røsten!» ropte han, saa Stuen fyldtes og stod sprængt derav.

Gutten laa likblek i Sengen og stirret; Tore var som en dyvaat Hund, der han stod og saa ned bortved Døren.

Prosten satte Hatten paa og gik like hen til Sengen. «Stakkars Gut,» gjentok han.

Saa snudde han sig mot Tore og stod der som en Jætte av Sten med kolde Øine paa Bonden.

«Op med Døren Tore,» ropte han. Bøide sig saa ned, tok om Sengekarmen med vældige Armer, løftet den høit og drog med hele Greien paa Dør. Gutten laa himmelfalden forskrækket i Sengen. Kommen ut satte Prosten Skulder under, og høit paa Arm bar han Gutten og Sengekarmen Gaarden frem, Svalen til Vinterstuen ind og satte det hele ned paa Bænken fremved Koven.

«Stakkars Gut,» sa han igjen, og nu var Røsten skjælvende lind som en dyp Orgeltone.

«Har Du hat det ondt?» spurte han, han stod bøiet over den syke.

«Aa ja» — kom det med spæd, træt Røst.

«Du skal faa det godt, Gutten min; vær sikker paa det.» Han klappet de hvite, fortærede Hænder.

Saa drog han paa Dør og ut til Tore Røsten, som stod bortved Vedskaalen og stirret paa Sagstokken.

«Hør nu Tore,» sa han — og Tore kjendte Svien av hans vældige Næve rundt sin Arm.

«Farer Du slik med Gutten, saa negter jeg dig Alterens Sakramente, næste Gang Du kommer.»

Bonden saa op paa Prosten, trodsig under de svarte Bryn.

Prosten klemte haardere til.

«Gutten skal dø,» sa han, dybt rungende. «Det skal Du ogsaa» — han klemte til, saa Tore syntes Armen gik av; — «men stel dig slik Tore, at Du ikke kommer i Ildhuset; det raader jeg dig til.» Han slap Tore, snudde langsomt, gik atter ind i Stuen til Gutten og gav sig ikke derinde, men holdt et syndigt Hus med

Kjærring og Jenter, til Gutten laa som andet Folk i Seng mellem rene Felder.

Saa drog han mot Trevbroen og løste Storsvarten. «Tore,» ropte han.

Tore Røsten kom seigt svingende frem.

«Her har Du en Drikkeskilling Tore,» sa han, tok Pungen op og gav ham en hel Mark. «Men stel godt med Gutten; for snart skal Du selv dø, og da kunde det være rart at ha nogen, som aapnet Porten!»

Han satte sig tungt til Rette i Karjolen og kjørte. Bonden stod med den blanke Sølvmark i Næven og stirret efter ham.

Men Gutten fik det bedre og døde i Fred.

* *
*

Hver Mand i Verden har sin Overmand, og Tønsettprosten hadde sin; hver Mand paa Jorden har sit Kors at bære, sin Pæl i Kjødet, og Tønsettprosten hadde sit og det nærmere, end man kunde tro. Korset, Pælen og Overmanden var hans — egen Mave. Med denne Mave førte han en uavladelig Kamp; den var hans daglige Anfægtelse, hans Morgens Angst og hans Aftens Hjertesuk. Prosten erklærte høilydt, at hans Mave var den mest forstokkede Synder, han hadde hat med at gjøre i hele sit Liv, og det vilde si meget. Brukte han Magten paa den, satte den bare haardt mot haardt, og brukte han Lempe og gode Ord, lod den som ingenting. At appellere til dens bløte Egenskaper var faafængt, at true gjorde bare Saken værre. Haardere Gemyt og paa samme Tid seigere hadde Prosten aldrig truffet blandt sine Sognebørn.

Derfor hørte man heller ikke inderligere Taksigelser til Vorherre fra Prostens Mund, end naar han kom knakende fremover Ganggulvet bakom Kontoret og Trappen op efter en forholdsvis vellykket Underhandling med denne sin tyranniske Herskermand.

«Aa Gu' ske Lov og Tak og Pris,» kunde Jentene i

Kjøkkenet da gjerne høre Prosten si med sin durende Stemme, som han gik der i sine egne livsalige Betragtninger ned paa sit Kontor.

Og den som traf ham efter denne Embedsforretning, han kunde gjerne be Prosten om en Daler, saa fik han den, skjønt av Dalere hadde Prosten ikke mange.

Semming Skolemester.

Præsten hadde budsendt Semming Skolemester.

Det gjaldt gjentagne Skoleforsømmelser av Barnene inden Unnsett Omgangsskolekreds, og i det Kapitel var Præsten ikke at spøke med.

Semming Skolemester kom øieblikkelig. Klædd i gammeldags Snipkjole, med hvit-tistet Skjægrot og lyseblaa smaa Øine under lyse, enfoldige Øienbryn sat han nu paa Stolen tæt ved Døren i Præstens Kontor. Den lurvete Floshat hadde han stillet under Stolen. Hændene var foldet over Knæet, der sat han i Værdighet.

Præsten selv gik i tørre, knirkende Støvler op og ned i Værelset. De ørnete Bryn var rynket; de dypblaa, kvasse Øine gav Sideblik fulde av Harme og Formaning.

Der var fornem Lugt av brændt Lak og gamle Bøker i Rummet, en viss sval, embedsmæssig Kjølighet; Præstens sorte Kjole, Silkekalot og fine, hvite Hænder, dem han gned av og til, der han gik — gav Alvor til Situationen.

«Det er virkelig ogsaa forgalt, min kjære Semming!» — Præsten stanset spørgende; «Nu er det tredje Gang, jeg taler med dig om denne Sak, og like litet frugter det!»

Han stod og saa; — han gik igjen. Ti der kom intet Svar.

Semming Skolemester sat ganske stille og sa ikke et eneste Ord. De smaa lyseblaa Øine fulgte Præsten, der han gik, selvsikre og irriterende.

Præsten stanset igjen og løftet Brynene.

«Baade Goro Sandtrøens tre Børn og de fire paa Blindbygningen borte i ukevis! Fortsætter dette, maa jeg melde Saken for Skoledirektionen!»

Semming møtte Præstens Blik; men han svarte fremdeles ikke.

«Og saa kommer det til at gaa ut over dig!» Præsten sa dette med stærk Betoning. Gik, da han ikke fik noget Svar, stanset igjen, rødere i Ansigtet.

«Forstaar Du!» utbrøt han næsten hidsig.

Semming Skolemester stirret ut i Luften.

«Naa, hvorfor svarer Du ikke?» Præstens skarpe blaa Øine stod boret i Semming.

Semming Skolemester sat litt. Saa paa Præsten og sa: «Du faar faa Tid til aa synde fraa dei først.»

«Synde fra mig!» Præsten stoppet og skiftet uvilkaarlig Uttryk i Ansigtet.

«Ja,» svarte Semming Skolemester. «Je ser det, Du er vred, og Vrede det er Synd — det vet vel Præsten!»

Han sat mager og saa Præsten ind i Ansigtet.

Præsten kremtet, rynket Brynene og kremtet igjen.

«Ja ja,» sa han. Gik og stanset igjen.

«Ja hvad har Du saa at svare til alt dette?» spurte han spakfærdig.

«Jo, naa ska' je svara dei,» sa Semming Skolemester — «eftersom din Vrede og Nidkjærhed er over —; for Nidkjærhed var det, som drev dig til Vrede — min kjære Præst.» Han foldet Hændene over Brystet og drog Benene ind under Stolen, saa Floshatten væltet.

«Jo — anbelangendes den stakkels Goro Sandtrøens Børn, at de ikke søker til Guds Undervisning, da førhoiller det sig saaledes, at ho er i slem Omstændinhed. Ho staar, som døm seier, før Tur tel aa opfylde si Ægteskapspligt.»

Præsten saa forbauset paa Semming Skolemester.

Denne kremtet.

«Rent ut sagt,» sa han. «Før aa seie, som det er: Ho ska' ha et Baan i Agusti Maane.»

Præsten saa misfornøiet ut.

«Stakkars Kone,» sa han.

Semming Skolemester reiste sig.

«Der talte Præsten, som Guds hellige Tekst befaler,» sa han. — «Barmhjertinheta tilsiger os alle aa tenkje paa slikt og aller mest vi Mandspersoner, som for en stor Del har Skylda — eller skal vi slaa os for vort Bryst og seie, vi har den største? Hvad siger Du om den Saken Præst!»

Præsten mumlet og snudde sig. Semming fulgte efter ham bortover Gulvet.

«Ja nu spør je dei ett,» sa han. «Hvem skal være tilstedes hos den stakkels Goro Sandtrøen til Trøst og Hjælp udi den Slags Tilskikkels, om ikke Børnene, som dog efter det fjerde Bud skal hædre sin Fader og sin Moder og staa dem bi, at de maa længe leve i Landet?»

«Godt, godt,» sa Præsten — «men —.»

«Ja nu retter je et Spørsmaal til dei, min kjære Sjælesørger, oprigtin som Du er: Kain nogen førsvara før sin Samvittighed aa tage Børnene fraa en saadan Moder? Du faar svara mei paa det efter din kristelige Pligt!» Han stod like foran Præsten.

«Jeg vet virkelig ikke jeg,» utbrøt Præsten. «Det er et noksaa vanskeligt Tilfælde dette; men Loven —»

«Loven!» Semming Skolemester hugg Tak i Præstens Knaphul. «Loven er bra nok for Forkyndelsen,» sa han; «men Evangelium skulde naa likesom være Toppen særdeles for slike som a Goro Sandtrøen. Og det trur je, at om Præsten sa'e aat den stakkels Kone, at Børnene hendes fekk sleppe Skolen under den Slags Omstændinheder, da var det før a Goro et glædeligt Budskab!»

Han slap Knaphullet og stirret forventningsfuld paa Præsten.

«Ja, ja,» sa Præsten. «Men vi maa gjøre vor Pligt — Du maa gaa hen og foreholde hende og hendes Mand —»

«Naturligvis,» svarte Semming Skolemester. «Saa-

dant skal komme til sin Rigtighed og det eftertrykkeligen — men —»

«Ja, saa var det disse Børn i Blindbygningen» — Præsten rynket atter Brynene.

«Ja,» svarte Semming Skolemester. «Med døm vet je itte mi arme Raa'. Der staar i Skriften, at der er somme Karer til Vandære og andre til Ære; men om døm i Blindbygningen trur je, at en uden kristelig Samvittighed heller Fortrydelse kain kaille døm Karer til Vandære alle tilhobens.

Der er det naa'n Simen. Stor og stærk, sir Du — før sin Alder, men av Natturen, om en saa skal sige det, begavet med Dumhed. Svært toskete er 'n.» Semming Skolemester klødde sig i det magre Haar. «Naa har je været ihop med hannem Kast paa Kast baade med Kakjisme og Forklaring, baade med godt og ondt; men like lite frugter det. Riset, som jeg ogsaa i min Forargels og Nidkjærhed har grebet til — pyt san! Han skrek — det gjord 'n; men læsa bedre; nei min kjære Præst. Efter min Begribels trur je det, hain Simen av Nattur nærmest er en Idioter eller en Daare. Ja — hva' trur Præsten?»

Præsten saa aandsfraværende ut.

«— Saa har vi a Kari — ja a Kari, det er en bedrøvelig Kvinde. Om je saa skal uttrykke mig et Slags Forlorenhed av et Kvindfolk — endda ho er i Barns Ailder —»

«Ja — Du maa formane dem,» sa Præsten. «Du maa —»

«Aassaa a Berte — —»

«Min kjære Semming,» avbrøt Præsten. «Jeg ser, at dette har sine Vanskeligheter, og jeg skal, naar jeg kommer opover, undersøke denne Sak nærmere; imidlertid maa Du straks gjøre dit bedste og tilholde dem —»

«Min kjære Præst,» sa Semming Skolemester. «Vær tryg og tillidsfuld paa mig; je skal blive ved i Tide og i Utide, som Pligt og Tilsigels er; men det seier je,

at ska' dissa Blindbygningonga bivaane Skolen, da har je et tyngre Kaill heil Præsten!»

Præsten rakte ham Haanden.

«Ja ja. Jeg faar høre fra dig da,» sa han.

Semming holdt Haanden.

«Ja, Farvel og Takk før naa — da!» sa han. «Vi har aille vore Fristelser, syndine Mæniskjer som vi er» — — han saa ihærdig paa Præsten. «Det gjælder om aa ha Taalmodinhed og Barmhjertinhed — om en skal bestaa,» sa han.

«Ja Farvel da!»

Han tok Flossen under Stolen, satte den paa og gik. Præsten gik smilende til sit Arbeidsbord.

* *
*

Det var en stekhet Julidag.

Indom Døren paa Sandtrøen kom Semming Skolemester. Han gik med Stok og tok ikke Floshatten av, da han kom ind. Goro Sandtrøen sat ved Rokken; to av Barnene spiste.

«Goddagen,» sa Semming Skolemester i stor Værdighet. Han stod nu midt i Stuen.

«Aa Goddag.» Goro Sandtrøen flyttet paa Rokken og vilde reise sig.

«Nei sidd Du, min gode Kone,» sa Semming. «Arbeidet frir — det er en Velsignels.»

Goro Sandtrøen sank ned paa Stolen igjen.

«Sjaa aat, saa Du faar sitte,» sa hun syngende.

«Jeg siger Takk!» Semming gik nærmere frem til Bordet, stod med Stokken frem for sig og saa paa de to Barn, som spiste undselig.

«Dø hjælper Mor deres!» sa han.

Goro Sandtrøen smilte, et underlig saart Smil.

«Aa ja, døm hjælper nok,» svarte hun. Hun satte Rokken i Gang.

Skolemesteren satte sig.

«Ja det var naa det da, min kjære Goro, at je har noget aa seie dei,» sa han. Han saa visst paa hende.

«Ja Du har fuill det da væ,» svarte hun; hun spandt.

«Je har aa helse dei fra Skoledirektionen og seie dei — at dette det gaar itte an.»

Han skottet paa hende.

Hun svarte ikke, men spandt.

«Børnene maa have Guds Skolegang,» fortsatte Semming. «Du staar itte tel Svars med dette!» Han kremtet strængt og saa fra hende paa Barnene og fra Barnene paa hende.

«Nei, nei,» svarte hun. Hun la Haanden paa Rokken og stanset.

«Den, som bare visste si arme Raa',» sa hun. Taarene stod hende i Øinene.

Semming Skolemester kremtet og foldet Armene i Kors.

«Ja naa har je tala aat dei tri Gaanger om detta — og like lite frugter det,» sa han.

«Er det Mening ti slikt da, min gode Kone?»

Hun tidde. Stirret bare ret frem.

«Den, som bare visste i Raa',» sa hun.

Semming Skolemester saa fast paa hende.

«Jo,» sa han. «Jeg ser Du er i Omstændinheder,» sa han. «Du skulde holde dig fra slikt, gammel Kone som Du er!»

Han saa stræng ut.

Goro Sandtrøen sat litt.

«Ja, men kjære hjertendes da,» sa hun.

Semming Skolemester drog Benene ind under Krakken.

«Nei nei,» sa han. «Men Du maa foreholde hain Erik, din gode Mand, at hain — at hain — Børnene maa have sin Opdragels og Skolegang!»

«Ja Du vet —.» Goro Sandtrøen saa ned.

Semming sat og holdt Stokken foran sig.

«Loven, ser Du min kjære Goro,» sa han. «Børnene er en Guds Velsignels; men en faar ikke blive ved baade i Tide og Utide — med den Saken!»

Goro saa ned.

«Nei, Du kain saa seie,» sa hun inderlig.

«Ja, Du faar foreholde hain Erik —»

«Je har saa gjort,» kom det paa Graaten.

Semming saa bort.

«Ja ja. Nei nei!» sa han. Saa reiste han sig.

«Ja naa har jeg sagt dei det,» sa han atter stræng.

«Og hjælper det itte naa, saa kommer Du for Skoledirektionen. Og da gaar det ut øver dei. Forstaar Du mei?»

Goro Sandtrøen sat og vugget, tilintetgjort.

«Aa Gud naade mei — aasdan ska' det gaa da da,» hvisket hun. «Ingen tel aa gaa etter Ved og itte en Mjølkdryp aa faa. Nei je skjønner itte je —» Hun støttet Hodet tungt mot Rokken. Barnene, som saa Moren saa forandret, hadde sluttet at spise. Det var stille i Stuen.

Semming Skolemester kremtet.

«Ja, min gode Goro,» sa han, forunderlig tør i Stemmen. «Dette var nu Loven det — da. Men der er efter Herrens og Skriftens Beskikkels ogsaa noget andet. Der er et Evangelium, min gode Kone. Og eftersom Du er i Omstændinhed med Frygt og Bævels, saa skal je helse dei fraa Præstøm paa mit Ord, at Baana dine ska' faa sleppe aa gaa paa Skolen, tel Du er kristelig kommen ud av din Omstændinhed denne Gaangen. Men — gjør det itte om att, min godeste Goro!» Han løftet truende Stokken.

Goro Sandtrøen slog Hændene ihop.

«Aa Gud ske Lov og Takk da!» utbrøt hun.

Semming stod litt og kjendte hendes Glæde.

«Takk mei au da væ,» sa han omsider.

«Ja Takk og Velsignels ska' Du ha!» Goro vilde reise sig.

«Nei sidd, min gode Kone!» Han slog for sig med Stokken. Snudde sig og saa paa Barnene.

«Sa je det itte aat Præstøm,» sa han i tør Triumf. «Det blev som et Evangelium før dei detta Goro!»

Han snudde sig og gik.

I det samme kom Manden, Erik, ind av Døren. Sem-

ming Skolemester stanset ikke, hyttet bare i Stokken til ham, idet han gik forbi.

«Ja naa har je sagt fraa,» sa han. «Din begjærline Krabiter!»

Han snudde sig ut av Døren og gik uten at se tilbake rakeste Veien sydover til Blindbygningen.

* *
*

I Vedskjulet paa Blindbygningen stod Even Blindbygningen og hugg Ved.

Semming Skolemester ruslet borttil.

«Goddagen,» sa han.

Even Blindbygningen stanset at hugge og saa op.

«Goddau,» svarte han.

«Du høgg Ved?»

Semming Skolemester staar i stor Værdighet.

«Ja — je driv med det.»

Even staar og støtter Foten mot Stabben.

Semming Skolemester sætter Stokken fast i Jorden foran sig.

«Du tænkjer lite paa di Sjæl, du Even Blindbygningen,» sier han saa med én Gang stærkt og fast.

Even spytter.

«Je lyt nok det,» svarer han.

«Du forsømmer Baana dine,» fortsætter Semming.

Even staar litt.

«Det er godt før dei aa snakke Skulmester,» svarer han endelig. «Du har inga.»

Da tar Harmen Semming Skolemester.

«Derom ved Du saare lidet, min kjære Even,» svarer han.

Even Blindbygningen smiler lunt og spytter igjen.

«Nei, kainskje det,» svarer han; han tar Øksen.

Semming Skolemester hugg Stokken i Jorden foran sig.

«Nei hør naa, min kjære Even,» ropte han. «Aa ha Baan skulde være en Velsignels; men før dei er det vørté en Forbandels. Han Simen er da saa at sige en

Idioter — je vil itte tale om a Kari. — Det finns itte Hue skaft paa Baanøm dine!»

Han snudde sig og vilde gaa.

Da kremtet Even.

«Kain je før det, Baana mine itte har naae Hue da?» sa han.

Semming stanset forbløffet.

«Nei nei,» sa han. «Men Du kain før det, Du itte har naae sjøl!»

Even smilte.

«Du kunde ha vørré saapas tel Kar, at Du itte hadde sat dem i Væla,» sa Skolemesteren.

«Det er itte alle, som er saa kloke som Du,» svarte Even, lur; han stod med Hænder paa Ryg og tygget Bussen.

«Nei nei,» svarte Semming Skolemester. «Men den, som er dum, han lyt læsa, min kjære Even; ellers gaar det den rene Fortabelsens Vei. Det blir det rene Skjørlevnet det, det kain Du væra sikker paa.»

Han snudde sig halvt for at gaa.

«Ja naa har je sagt fra aat dei,» fortsatte han. «Og gjør Du itte naa, som Loven befaler, saa kjem Præsten og Skoledirektionen.»

Han snudde sig helt og gik, men vendte om litt og stod.

«Skulde Du set slikt Spetakel,» sa han bebreidende.

«En from Mainn som Du, Even, og gi dei ut paa slik Vidløftighet!»

Han snudde sig atter og gik.

Even ropte efter ham.

«Je ska' sende i Vei 'n Simen og Kari imaarraa je,» sa han.

Semming Skolemester braasnudde.

«En om senna! En ad Gangen, min gode Even,» sa han. «Je vil ta 'n Simen som en Guds Prøvels og efter som min Pligt er; men hvad som er over 'n Simen, det er av det onde. Og kjem a Kari, saa er jeg stygt bange, ho kan forlede en gammel Mand udi Fristelse, slikt Gjemyt, som det er ti hinner.

Je har set Præsten vor vond, min kjære Even før disse Baanøms Skuld, og det var en stygg Syn. Men kjem a Kari og 'n Simen paa en Gaang, da er jeg stygt forvisset om, at det blir værre med mei heil med Præstøm, og da kan det sidste blive værre end det første. Nei send 'n Simen Du, Even. Hain er ogsaa din førstefødte.»

Semming Skolemester snudde i Værdighet — og gik.

Lørdagsfriing.

«Simen!»

Tufsing-Torberg stod ved Fjøsnaaven og ropte hviskende.

«Nei!»

Svaret kom fra Staldtrevgluggen, hvor en Mand netop kom smygende ut.

Nu hoppet han ned.

«Er det Du, Simen?» hvisket Tufsing-Torberg ved Fjøsnaaven.

Den andre kom frem.

«Nei, det er itte je, lel,» hvisket han tilbake.

Nu stod han like foran den andre og skottet med smaa muntre Øine, som sat tæt i Hodet. Næsen var smal, Munden myk og fuld av Tænder. Rundt Øinene lurte et tyndt Smil.

Han børstet Høiet av sig.

«Er døm oppaa der?» spurte Tufsing-Torberg.

Gælensimen bøide sig frem for at spytte og saa igjen op, fort.

«Døm har vørté borte ti Høia!» svarte han.

Tufsing-Torberg saa indover i Mørket mellem Husene.

«Var a der a Kirsti?» spurte han.

Gælensimen blev lur.

«Ho hang ti in Høimés paa Væggøm,» svarte han.

Tufsing-Torberg snudde sig.

«Tosk,» sa han.

Da slog Gælensimen Armen omkring Akslen paa Tufsing-Torberg.

«Kom saa gaar vi etter Jintøm,» sa han.

De slang opover mot Husene.
Komne fremtil stanset de.
«Staa att Du naa,» sa Gælensimen.
«Je ska' oppi og tala aat Hundøm først!» Han gik.
Tufsing-Torberg smilte og stod.
Gælensimen gik til Hundehuset.
«Burman!» hvisket han.
Det var stille. Hunden var med Karfolket paa Engslaatten.
«Burman!» Han hvisket anden Gang.
Det var like stille.
Saa kom han nedover.
«Hain Burman var itte heme,» sa han. «Ja, saa lyt je oppi aat Kjæringen!»
Han drog i Vei mot Vinterstuen, la Hodet mot Glasset og kiket ind.
«Kjæring!» hvisket han.
Tufsing-Torberg stod smilende paa Sprang.
Det var stille.
«Kjæring!» han kakket paa Glasset.
«Er Du gælen!» hvisker Tufsing-Torberg; han lægger paa Sprang.
Da tar nogen i Klinken indenfra og kommer ut. Tufsing-Torberg er forsvunden.
Det var Kjærringen, som kom.
«Aakken er 'ta?» spurte hun; hun stod i Skjørtet utenfor Svalen.
«Je vet itte je,» svarte Gælensimen. Han kom fremtil.
«Aa, er det 'n Simen!» Hun drog paa Smilen.
Han stod stille og saa paa hende.
«Kjære er Du oppe Du au da?» sa han.
Hun lo.
«Aa er det Du vil naa da?» spurte hun.
Simen spyttet.
«Aa je skulle bære spørre fraa 'n Torberg, aa Du har gjort taa Jintøm;» — han staar saa troskyldig.
Hun ler.
«Aa, dø finn nok att døm, dø,» svarer hun.

«Nei, sei 'ta naa,» sier han. «Heil saa kjem vi draenes oppi aat dei! Aille ihop!»

«Hoi!» Hun snur og gaar mot Svalen.

«Gaa hem att naa,» sier hun og gaar ind. Slaaen skytes for paa Indsiden.

Gælensimen staar litt. Saa gaar han fort nedover mot Sommerstuen.

«Kom fram att naa Torberg,» sier han halvhøit.

Tufsing-Torberg kom snikende langs Sommerstuvæggen mot Svalen.

«Døm er i Grishusa,» hvisket Gælensimen.

Tufsing-Torberg svarer ikke. Tar bare Gælensimen med et stilt Tak i Akslen og stirrer op mot Sommerstuglasset paa Ramnen.

Der hørtes et lavt Knirk av et Vindu, som gled op. Det lysnet paa noget, som rørte sig.

Tufsing-Torberg gjorde Tegn med Hodet op; Gælensimen blev staaende og stirre.

Vinduet deroppe var fremdeles paa Gløtt; en kunde fornemme som en dæmpet Fnisen derinde.

De to Karer dernede stod hoggende stille. Gælensimen stirret ufravendt op.

«Nei kjære, aa er 'ta da?» sa han pludselig ganske høit.

Tufsing-Torberg skvatt til og smøg ind i Skyggen langs Væggen. Det fniste deroppe. Vinduet blev langsomt dradd igjen.

Gælensimen stod som før og stirret.

«Kjære — jamænn er det Svølørér opunder Ramnsglasset,» sa han.

Tufsing-Torberg kom atter forsigtig frem.

«Hoinngut da væ!» sa han.

Gælensimen drog mot Svalen, forsigtig, paa Taa.

«Gaa lydt Gut!» ropte han høit.

Tufsing-Torberg lo og fulgte, men skottet først op til Ramnsglasset, hvor det nu var ganske stille. Saa gled de begge ind i Svalen.

Svølørér: Svalerede.

Gælensimen tok i Klinken. Den var oppe. Saa smøg de begge ind.

Det var dørgende stilt i Stuen. Selv Væguret tidde; Jentene hadde glemt at trække det op nu, da de var alene i Huset.

Det graanet paa Bord og Bænker; det var en sommerlig Lugt av Solvarme og vissent Bjerkeris.

Nu hadde de to naadd til Ramnstrappen. Skulde undres om Ramnsgluggen stod oppe!

«Jo.» De hørte nogen snu sig i Sengen deroppe og lave Stemmer hviske.

Gælensimen satte sig i Ramnstrappen.

«Ta taa dei Skoa naa Torberg,» sa han halvhøit.

Det fniste deroppefra.

Tufsing-Torberg hugg ham med bred Klo over Nakken og klemte til.

«Au!» sa Gælensimen.

Igjen lo det deroppe.

Gælensimen fik begge Skoene av.

«Kom naa,» sa han høit som før. Saa gik han listende Trappen op.

Tufsing-Torberg blev sittende igjen dernede.

Kommen op satte Gælensimen sig i Ramnsgluggen og lydde. Det var slumrende stille.

Jentene laa til Øinene under Felden, smilende. De holdt Aandedrættet eller pustet lavt og varmt inde i Felden.

«Jinter!» hvisket Simen.

Intet Svar.

Lang Taushet. En og anden maatte snu paa sig derinde.

«Jinter!» Det kom saa muntert.

Intet Svar.

«Det er itte je lel. Det er 'n Torberg!»

Det sprutlo derborte under Felden. Saa blev det atter ganske stille.

Da sa en lav Stemme fra Sengen længst inde:

«Gaa ned att naa Simen!»

Det blev stille.

«'Ta var a Kirsti,» sa Gælensimen om litt.

Taushet.

«Kirsti!» Der er Skøi i Stemmen. «Du vet, je held taa dei Kirsti!»

«Sjaataap!» svares der lavt. Ingen Jente i Bygden tok Gælensimen paa Alvor.

«Je vil gifte paa mei naa Kirsti! Og kjøpe mei Gard. Alt det, som ligg norda Grishuse' hass Ola Nordigard hører mei tel!»

Fnisen.

«Kirsti!» Han flytter litt paa sig.

«Svara mei naa Kirsti! Je er taa go Fammili au! Je er i Skyld aat 'n Hans paa Buen!»

«Ja je kain mest tru det,» svarer det med en Jentestemme.

«Rik er je au! Je har Bok paa Butikken!»

Latter.

«Det er bære je og Præsten, som har Bok.»

Han reiser sig. En Kar smyger forbi ham Ramnsgluggen op og frem. Det er Tufsing-Torberg.

«Du Kirsti!» Gælensimen dulter ham, som kommer, i Siden. «Silkebasttørklæ ska' Du au faa og in Onge attpaa, ma Tia kjem!»

«Tistil naa!» sier den lave, myke Stemme derinde.

«Tistillen gror ti Aakerem,» svarer Gælensimen.

«Aa, Du er itnaa morosam naa —» den lave Stemme blir pludselig stille; hun, som talte, har kjendt en Haand stryke henover sit Ansigt i Mørket. En Gut sitter hoggende stilt paa Sengekanten.

Gælensimen faar en Fyrstikke op og river den av paa Laaret.

«Oplysninga stiger!» knoter han.

Jentehoder dukket ned under Felden. En Gut huket sig ned og krøp frem mot Gælensimen.

Fyrstikken, som brandt fossende gult med usikkert Lys under Slindene, blev blaast ut med ett. Gælensimen fik en Trykk, saa han ranglet mot Ramnsgluggen.

«Hyf før Jinter,» sa han. «Je vil gaa oppi aat Kjæringen je; ho er myy hugsammere!»

Han drog sig Ramnstrappen ned og blev borte. Men, idet han gik, blev Ramnslemmen forsigtig dradd over, saa alt var stængt.

«Torberg!» — Det var Gælensimen, som stod utenfor og ropte.

Der blev ikke svaret.

«Torberg! Kast hit a Kirsti!»

Der blev ganske stille deroppe paa Ramnen.

«Je ska' tala aat Præstøm je!» saes det dernede. Saa blev dér ogsaa stille.

Jentene paa Ramnen aandet stilt og tungt hver under sin Feld; de hadde paa Fornemmelsen, at der var nogen Gut deroppe; men ingen visste rigtig, hvor han holdt sig, uten den ene, som laa hoggende still med hans Haand i sin, tæt knuget.

Og da Ramnslemmen i Graalysningen blev trukken fra og Trin listet ned, sa ingen noget, spurte hellerikke om noget.

Da Skræpp-Erik forlangte Lysning.

Præsten sat i Skjorteærmene paa sit Kontor.

Det var midt i Juli Maaned og stekende hett. Mygg summet og krøp paa Utsiden av det indsatte Myggenetsvindu, men uten at kunne komme ind. En og anden stak sin Snabel tvers igjennem Floret og søkte forgjæves efter noget at suge der indenfor. De hadde Lugten av Præsten og levde i Haabet.

Men Præsten sat tryg midt i Værelset og røkte paa sin lange Merskumspipe, mens han læste.

Det var til og med et Slags Kjølighet derinde paa det gamle Præstekontor; ti det vendte mot Nord. Og Præsten sat med en koselig Sommerfornemmelse av at være beskyttet av sit Kald midt i glohete Sommervarmen.

Til Middags skulde de ha kold Ørret med Peperrotsauce og bakefter Melkeringe med knust Flatbrød, og det var Mandag idag — altsaa næsten en hel Uke til næste Præken, som skulde holdes i øvre Bygden.

Præsten kremtet og bladet. Det gjaldt at finde nogen nye Tanker. De var sjeldne at hente nu om Sommeren. Fantasien tok gjerne Veien til Aker og Eng, som hadde hat et lykkeligt Veir i det sidste, og som stod ualmindelig lovende efter Aarstiden.

Maatte Gud kun sende et ordentlig kvægende Tordenveir med en Dags Regn — saa kunde Slaatonnen naarsomhelst begynde.

Præsten kremtet og bladet; — det var altsaa — —

— — — —

Der hørtes forsigtige Skridt nede i Trappen; det stod litt ute paa Gangen. En famlende Lyd ved Laasen — Præsten la Boken. Hvem kunde nu det være?

Da banket det, — som om et Dyrs Klo banket.

«Kom ind,» ropte Præsten. Han sat og saa mot Døren. Det famlet atter ved Laasen. En tung Taa støtte mot Dørtærskelen.

Saa vred det sagte Laasen op.

En middelaldrende Mand, spidsnæset og med stridt, svart Haar under Skjoldluen svingte sig ind og blev staaende ved Døren. Han tok stilfærdig Luen av.

Det var Skræpp-Erik.

«Godau,» sa han.

Præsten blev munter i Ansigtet.

«Goddag Erik,» svarte han og strøk sig paa Knærne med de flate Hænder. For nu ventet han Moro.

Skræpp-Erik stod en liten Stund. Smøg forsigtig Skræppen av Akslen og satte den fremved Dørkarmen, strøk sig over Panden med Albuærmet og kremtet lavt.

«Vi har et godt Vær,» sa han og saa rundt omkring i Kontoret.

«Vi har det ja,» svarte Præsten.

«Det er hett aat den, som ska' gaa.» Skræpp-Erik skottet mot Stolen tæt ved.

«Værsgo ta Plads,» sa Præsten.

«Aa Takk» — Skræpp-Erik satte sig.

«Du gaar naa fuill ailler heill Du,» sa han om litt. Han saa beundrende paa Præsten.

Præsten smilte. «Saa Du tror ikke det?» svarte han.

«Nei, Du skulde fuill væra fri det Du,» kom det fra Skræpp-Erik. «En Præst ska' itte bruke Kroppen,» sa han.

Præsten saa munter ut. Det lurte Smil i Øienkroker og Mundviker.

«Saa,» sa han. «Hvad er det Præsten skal bruke da?»

«Sjæla og Kjæften,» svarte Skræpp-Erik.

«Naa ja ja.» Præsten tvang Munterheten.

Der var en liten Stund Pause.

Skræpp-Erik saa sig om, der han sat.

«Du er rædd Mugga, sir je,» sa han.

Nu lo Præsten.

«Ja — jeg kan ikke si andet,» svarte han. Han klødde sig under Kalotten.

«Ja, det er fuill det eneste, Du er rædd au det,» fortsatte Skræpp-Erik.

Præsten svarte ikke. Han søkte at komme til Alvor igjen.

«Ja, — Mugga er som Syinna ho,» sa Skræpp-Erik. «Naar det bir førmyy taa'n, saa bir a slem,» sa han.

Han skottet bortpaa Præsten.

Præsten holdt sig alvorlig.

«Hvad er det nu egentlig idag da, Erik,» spurte han; han gned embedsmæssig sine Hænder.

«Ja — det er itte Barndaab naa,» svarte Skræpp-Erik. «Je fekk nok taa det.»

Præsten nikket smilende.

«Vi skal ikke ha mere av den Sorten, Erik,» sa han og blev alvorlig.

«Ja, det er itte sikkert,» svarte Skræpp-Erik; «men itte naa lel.» Han saa lur ut.

«Hvad er det saa naa da Erik?» spør Præsten, litt utaalmodig, og reiser sig.

Skræpp-Erik reiser sig ogsaa.

«Ja, det var netop det da,» sa han. Han klødde sig betænksom i Hodet.

«Je skulde jussom tel aa gifte paa mei lite,» sa han.

Præsten snudde sig og stirret paa Skræpp-Erik.

«Gifte dig?» gjentok han.

«Ja?» — Skræpp-Erik saa spørgende paa Præsten.

«Skulde det itte gaa an det da,» spurte han.

Præsten tok Ministerialboken.

«Jo. Jovist,» svarte han. Han lette mellem Pennene. Saa bladet han.

«Men har Du nu egentlig noget at gifte dig paa da, Erik?» Han skottet alvorlig op og dyppet Pennen.

«Itte je lel,» svarte Skræpp-Erik.

«Men hun altsaa,» fortsatte Præsten. «Det var jo godt.»

«Hvem er det saa —?» Han ser op.

«Ho har e Ku,» svarer Skræpp-Erik. «Naar je og ho kjem ihop, saa bir det to da, sir Du,» forklarte han.

Præsten nikket og bøide Hodet over Ministerialboken.

«Hvem er det saa?» spurte han.

«A Kaffegoro, døm kailler,» svarte Skræpp-Erik.

«Goro Støen?» Præsten ser misfornøiet ut. «Er nu hun egentlig Kone for dig, Erik?»

Skræpp-Erik stirrer stort paa Præsten.

«Ho?» sa han. «Ho er den likeste nord med Elven der ho. Saa i den Veien!»

«Hvilken Vei, min kjære Erik?» Præsten skrev.

«I den Veien væ, — Kvindfolkeveien. Præsten har fuill jussom en Slags Følels hain au!»

Præsten slap Pennen.

«Naturligvis! Naturligvis,» utbrøt han og trommet med Fingrene paa Bordet.

«Men jeg synes, Du kunde være over dette nu, min gode Erik,» fortsatte han. «Du er nu egentlig over den Alder, da man indlater sig paa slikt!»

Skræpp-Erik klødde sig stærkt i Hodet.

«Je er styggrædd, det snart vart Barndaab ellers,» sa han.

Præsten saa forbløffet paa ham.

«Nei, nei — da er det jo bedre —! Det er altsaa Lysning, Du forlanger?»

«Ja. Aasaa har a e Ku — e rekti gjild høstbær Ku. Ho er kommen unna Storstadrasen; det ska' væra framifraa Kjyr tel aa mjølke — ja saa seier a Goro.»

«Ja, ja.» Præsten skriver.

«Og naar ønsker Du Vielsen?» Han ser op.

Skræpp-Erik funderer.

«Aa ja. Det har naa itte saa svær Hast,» sier han.

«Men Præsten vet, det er bedst aa væra forsigtin.»

«Ja ja. Om et Par Maaneder altsaa.» Præsten noterer.

«Netop ja.»

«Den første September altsaa. Det er en Søndag.»

«Netop da ja. Aassaa Barndaaben en Maane etter.»

Skræpp-Erik er kommen fremtil og staar og ser, mens Præsten skriver.

«Men min kjære Erik!» Præsten ser bedrøvet op.

Skræpp-Erik staar raadvild.

«Je trudde, det var bedst aa gjøra fraa sei med en Gaang, je var her,» svarer han endelig.

Præsten rister dadlende paa Hodet.

«Det sjette Bud, Erik, det sjette Bud!»

Skræpp-Erik klødde sig i Skjægget.

«Ja,» sa han. «Det er det værste taa døm aille ihop.»

Præsten skrev igjen med et Stænk av Smil over sit alvorlige Ansigt.

«Det later til det,» sa han.

Skræpp-Erik stod litt.

«Det er svært saa mange taa 'sa Budøm,» plumpet det ut av ham.

Da sprutlo Præsten. Blev alvorlig og lo igjen. Saa med ett dypt alvorlig.

«Vi faar gjøre vort bedste, Erik,» sa han.

Erik stod litt.

«Je synes, je saa har gjort je,» svarte han. Han var alvorlig.

Og saa skrev Præsten under stadigt Smil Lysningsforlangende for Ungkarl Erik Jonsen Sommerfjøsbakken og Pike Goro Syvertsdatter Støen.

Han tok Pennen mellem Tændene og strødde Sand paa.

«Det var altsaa ikke mere dennegang,» sier han og slaar Boken sammen, forsigtig.

Skræpp-Erik kremtet.

«Jo det var det da,» sa han, «atte Præsten skulde ha Betaling.»

Præsten smilte.

«Ja — hvordan hadde Du egentlig tænkt dig at ordne den Sak?» spurte han.

Skræpp-Eriks Næse saa spidsere ut, Øinene enfoldigere end vanlig.

«Jo,» sa han. «Je hadde tænkt som saa, at om Præsten ventet med Betalinga før Brøløppet, tel det Barndaaben kom, saa gjorde vi op ailt ihop paa én Gaang. For

da har den Kua hennes Goro kalva, og saa kunde Præsten faa den Kalven for Umaken. Det er e ostyggelig go Rase, seier a Goro.»

Præsten lo.

«Ja det er godt og vel min kjære Erik,» sa han; «men en skulde nu ikke sælge Huden, før en har skutt Bjørnen.» Han klappet Skræpp-Erik paa Akslen.

«Nei, nei,» svarte Skræpp-Erik. «Men detta var naa bare en Kalv det.» Han drog litt paa Smilen han ogsaa. «Ellers saa er je naa sikker baade paa Jinta og Kua, saa for den Saks Skyld ska' det nok bi tel Rigtighet med Kalven. Præsten kan væra trygg paa det.»

Præsten nikket.

«Ja, ja,» sa han. «Vi er altsaa enige om det.»

Skræpp-Erik rakte Haand frem fort.

«Ja Præsten faar ha Takk da,» sa han, «og undskylde —.»

«Ja, ja — jeg skjønner jo saa godt» — Præsten nikket og klappet ham igjen paa Akslen.

Skræpp-Erik fik Skræppen op paa Ryg.

«Aa ja. Præsten har fuill vørré i Omstændigheter han au,» sa han.

«Det har jeg,» svarte Præsten. — «Om ikke netop i disse!»

Han snudde sig smilende.

Skræpp-Erik tok Luen.

«Ja, Farvel da,» sa han. «Og skulde Frua di bi i Forlegenhet før en Kalv, saa ska' je gjøra mit bedste — hels og sei, at Kalv ska' a faa, naar det lier ut i September.»

«Farvel, Farvel.» Præsten svingte rundt paa Hælen og gik mot Bokhylden. Ansigtet stod i et eneste Smil.

Iver Amtmand.

Paa Løkkejordet drev de med Potetesoptagningen.

Der hørtes Hugg av jordtunge Græv i vaat Muld, nu og da et Støt av Staal mot Sten; langt imellem blev et Kulfat med raa Jordæple dundrende tømt i den tomme Kjærre, som stod fraspændt midt paa Akeren og ventet. Oppe i Bakkeheldingen, hvor Em av raatnende Potetesgræs drev i den middagsvarme Soldis, grov Pudsjo kringt og muntert, stanset av og til og saa sig om utover Akeren, sang et Par Strofer av en Bygdevise og grov igjen; men længer nede, fremved Skigarden til Almandveien, hvor Grinden var løftet av og dype Hjulspor førte fra Akeren ut paa selve Veien, stod Knutsmarte med Haanden støttet paa Grævet og talte med Iver Amtmand, som netop var kommen søndenfra.

«Du ska' nordøver og hjælpe Præsten naa da væ?» sa hun; Øinene blunket mot Solskinnet; det drog sig til Smil kring Munden, saa den enslige Fortand syntes. Iver Amtmand stod paa Veien utenom Skigarden, med begge Hænder støttet paa sin Stav. Det blinket i Messingstangbrillene under den blakbrune, slitte Skjoldlue.

«Ja, det var Meninga det,» svarte han i stor Værdighet. Han lod fint Spyt forsigtig falde og strøk sig med Haandbaken over Munden efterpaa. Det hadde han lært, da han tjente hos Amtmand Weidemann paa Hedemarken.

Knutsmarte strøk Haaret ind under Tørklædet. Det blev muntert mellem Rynkene i hendes halvgamle Ansigt.

«Du ska' ransake Bibelen aat 'm» — sa hun.

Iver Amtmand saa forbi hende over Brillene. Han var for stor paa det til at høre efter slikt.

«Je har Brev aat 'm — fraa Kongem,» svarte han likegyldig.

Knutsmarte skrek over sig.

«Fraa Kongem au lel!» ropte hun.

Iver Amtmand svarte ikke. Hængte bare Krokstaven fra sig paa Skigarden, knappet forsigtig den gamle graabrune Vadmelsnipkjole op i Bringen og drog ut av Brystlommen et stort Brev.

«Kom hit, ska' Du faa sjaa,» sa han.

Knutsmarte kom fort borttil.

«Kjære, skriv 'n Brev Kongen sjøl da?» spurte hun.

«Je trudde det, Amtmæinnen skrev aat 'm je!»

Iver Amtmand holdt Brevet frem.

«Her sir Du Siggilen hass,» sa han.

Knutsmarte slog Hændene ihop, da hun fik se det store, røde Segl.

«Nei Haaredø mener je itte!» — hun brøt av; for nu var Pudsjo, som hadde hørt al Munterheten, kommen nedover og stod ved Siden. «Faa sjaa,» sa han og tok efter Brevet.

«Nei hold naa,» sa Iver Amtmand og rykket det til sig. «Du bir itte betrudd!» Saa stak han Brevet ned igjen i Brystlommen og knappet Snipkjolen med de gamle Kobberknapper omstændelig igjen.

«Jamænd var det itte fraa Kongem sjøl!» brast det ut av Knutsmarte — «je sau da baade Krone og ailt!»

«Det er Krone paa Tolvskillingøm au,» sa Pudsjo lunt.

Iver Amtmand saa foragtelig paa ham.

«Ja, saa er det fuill Kongens Mynt da væ,» svarte han.

Knutsmarte aajet sig.

«Kjære, gjør 'n Penga au Kongen da!» ropte hun.

«Nei, det er Amtmæinnen, som gjør døm,» la Pudsjo ind. «Aa saa er det Kongen, som gjør Amtmæinnen!»

Iver Amtmand svarte ikke, tok sig bare en ny Buss av Vestelommen og saa paa Pudsjo.

«Men aakken som gjør Kongen, er itte godt aa vætta;» — Pudsjo skottet paa Knutsmarte.

Da kremtet Iver Amtmand. Bussen laa godt og tilrette i venstre Kjake; han spyttet stort og fint ned mellem sine Ben.

«Var Du naae tel Kar,» sa han og saa henover Pudsjo, «saa visste Du det, det var sjelveste Skaperen, som har gjort hain og sætt 'n øver øss av si Naade!»

Han saa bort paa Knutsmarte, som blev alvorlig.

«Ja, det ska' Du sjaa,» sa Pudsjo.

«Konge av Guds Naade» — læste Iver Amtmand syngende — «saa staar det ti Dokkementøm!»

Pudsjo tok en Potet op.

«Du ska' sjaa, Amtmæinnen au er taa Guds Naade,» sa han.

«Ja itte er døm taa di Naade,» svarte Iver Amtmand. Hans gamle Røst skalv.

Pudsjo bøide av.

«Kjære, aa er det Kongen vil Præsten da?» spurte han. Han kastet Poteten op i Bøtten.

Iver Amtmand tok Krokstaven.

«Det er I n struks aat 'm,» oplyste han.

«I n struks aat Præstem!» skrek Knutsmarte. «Trøng'n I n struks hain au da?»

«Saa taa Kongem,» svarte Iver Amtmand. «Taa hønnøm faar døm I n struks hele Hopen.»

«Om for Slau da?» spurte Pudsjo.

«Hh!» Iver Amtmand blaaste. Om hele Landsens Indretning væ! Om Syinna før Ekssempel!»

«Syinna! Er det in Landsens Indretning det au da?» spurte Pudsjo.

Iver Amtmand satte faste Øine i Pudsjo gjennem Messingstangbrillene.

«Ja det er det ret,» svarte han. «Og ma det kjem ny Syinn, saa lyt det væra ny I n struks!»

Pudsjo satte sig paa Potetesbøtten.

«Kjære, er det vørté ny Syinn au naa da?» utbrøt han.

Knutsmarte slog Hændene ihop.

«Det trur je saa gjinne!» sa hun.

S y i n n a: Synden.

«Je synes, vi hadde nok med den gamle je,» sa Pudsjo.

Iver Amtmand saa strængt paa Pudsjo.

«Saa Du før din Del,» svarte han. «Men det fins fuill flere Menneskjer i Væla heil Du, og døm kain ha si Lyst og si nye Opfindels!»

«Ja det trur je saa gjinne,» gjentok Knutsmarte. «Aa jø — ja!» Det blaanet til i hendes Øine.

Iver Amtmand rettet sig i Værdighet.

«Det bir værrer og værrer opøver her,» sa han — «saa det trøngs nok ny I n struks! Heil saa kjem Syinnstraffa!»

Han fik atter Krokstaven fat.

Pudsjos Ansigt vekslet av Paafund og Smil.

«Det bir fuill ny Syinnstraf au da, mar det er ny Syinn?» spurte han. Han sat fremdeles paa Potetesbøtten og smilte med Hændene i Lommene.

«Jaha!» svarte Iver Amtmand stærkt. «Ho ska' ailt væra kømmen aat Lainna. Det ska' vær i Sjuke, døm kailler Kolléra; døm dør taa di, døm ét.»

Pudsjo reiste sig fra Potetesbøtten.

«Haaredø Gut!» ropte han. «Dør døm taa di, døm ét? Det maa væra i ny Sjuke; før dødde døm, mar døm i t t e aat!»

Iver Amtmand værdiget ikke Pudsjo Svar. Han snudde sig mot Knutsmarte:

«Det staar ti Blaøm,» sa han kort. «Je har sjøl lesé det!»

. De tidde med ett alle; Pudsjo og Knutsmarte bøide sig atter ned og grov; ti nu kom Løkkegubben kjørende med den tomme Kjærren sydover Veien og viket ind gjennem Grinden til Potetakeren.

Han kjørte like frem til den fulde Poteteskjærre midt paa Akeren.

«Prro,» sa han.

Han spændte fra og spændte igjen Hestene for den fulde Kjærre. «Kom ind att og ét naa,» sa han.

Iver Amtmand saa bortpaa ham. «Ja Du au,» sa Løkkegubben og kjørte.

é t: spiser.

«Aa Takk; det var fuill itte værdt dét,» svarte Iver Amtmand; han tok Krokstaven og slog Følge med Kjærren nordover Veien. Pudsjo og Knutsmarte hugg Grævene i Akerrenen og fulgte.

* *
*

Det var stille i Stuen paa Løkken. Folkene hadde ætt Dugurd; Døren stod aapen efter dem, som hadde gaat; Larm av Kjærrehjul sydover Veien hørtes; nogen god, fersk Tobaksluft hang igjen og drev under Slindene.

Iver Amtmand sat alene igjen ved Bordet og aat, stilfærdig og uforstyrret. Han var betrodd Mand i Bygden maavite! Baade med Posthenting for Præsten og med alslags Dokkement og anden Bestyrels bortover. Ja om det saa var au med slik Betroels, som ingen anden fik ta si Hand ti, per Eksempel med Rensliheta efter alt Folk bortover; der var han den eneste Mand, som var betrodd, siden Gammelbokken blev sengeliggende.

Nok var det saa, at han hadde sine Ting; han hadde vært i Straffa for en Sau, han stjal; men det var længe sia; og saa underlig var Skabelsens Visdom og Styrels, at den Fillesauen hennes Kari Søstu netop var Aarsaken til, at han hadde Betroels i Bygden! For paa Straffa paa Hamar der lærde dem akkorat den Præsisheta og den Angst før Syinna, som skulde til i Embedsførsel paa Statens Vegne, og siden, da han kom fraa Straffa og paa Arbé hos han Amtmand Weidemann paa Hemaarkja, da fik han Syn baade paa Dokkement og paa alt andet, som fra Kongen kommer.

Slik fik han Betroels; for anbelangedes Straffa, saa hadde han det fremfor andre, at han hadde tjent a ut for sin Del og itte vilde dit att, og anbelangedes Kunskapa, saa var det netop den offentlige Dannels, dømfik paa Kongens Straf, som var nødvendin for en Kongens Embedsmand. Slik fik han Betroels baade til aa hjælpe Præsten og — —

Iver Amtmand fik hurtig i sig en tre fire Skeer av Myssmørsuppen, strøk Skeen av i Haanden, la den fra sig og reiste sig. Han kom til at tænke paa Instruksen til Præsten.

Han skottet til Blandsmørret og derfra bort i Aaren, hvor Kaffekjelen stod kold over askegraa sloknede Kul; han hugg Krokstaven, sa «ksst Katte!» til en stor graa Kat, som med et Hop forsvandt ut av Døren; han stængte Døren, saa ikke en Kat skulde komme til Blandsmørret eller nogen av de Betroelser, Løkkegubben hadde betrodd ham med, og drog saa i Vei nordover til Præstegaarden med myndig Mine og Krokstavhugg i Bakken for hvert Skridt han tok.

* *
*

Præsten og Lensmanden sat netop over et Opgjør om Offerskjæppe-restancerne, da Iver Amtmand kom Trappen op.

Præsten hadde nyttet Anledningen til at spørre Lensmanden, hvem han skulde sætte som Husmand i Kristenstrøen efter Halsten, som hadde reist til Amerika; Lensmanden hadde strøket sit bløte Silkehaar bakover med Haanden flere Ganger; han hadde gransket i sin Erindring og Erfaring mellem Bygdens Mennesker med store graablaa Øine under nervøst sammendragne Øienlok; han hadde blaast forlegent gjennem Næsen og strøket sig over Bakkenbarterne rundt den glatbarberte Hake — uten Resultat — «Det er virkelig ikke saa let,» hadde han sagt. «Det er jo saa mange Ting; jeg tør virkelig ikke» — saa hadde han ristet forbindtlig paa Hodet, pustet smilende gjennem Næsen og set paa Præsten med varme, undskyldende Øine — —

Iver Amtmand banket paa som den, der hadde dannet Verdensvane. Lensmanden saa mot Døren.

«Kom ind,» ropte Præsten og reiste sig. «Det er bare Iver med Posten,» oplyste han.

Iver Amtmand vred Laasen op og snudde sig ind.

Huen kom av; Krokstaven blev sat ved Stolen og Luen lagt paa Stolsætet.

«Naa, det var godt,» sa Præsten og strakte Haanden ut.

Iver Amtmand gik bent frem til Bordet uten at vyrde hverken Præst eller Lensmand.

«Vent naa,» sa han. Saa tok han forsigtig Blad og Brev ett for ett op av Brystlommen og la dem paa Bordet foran Præsten. Der var «Morgenbladet» og «Skillingsmagasinet» og «Børnenes Blad», et Brev til Præstefruen fra Kristiania og endel Embedsbrev.

Præsten sat smilende og tok imot.

«Vi later os ikke forstyrre,» sa han og saa over til Lensmanden, som smilte tilbake sit honette Smil og bekræftet med sin bejaende Hovedrysten.

Iver Amtmand mønstret uforstyrret Brevene gjennem Messingstangbrillene, ett for ett, før han gav dem fra sig. Vætte nu og da paa Tommelfingerhjertet for at faa Tak og hadde hele Tiden en Embedsmands værdige Hængelæbe.

Da han kom til det store Brev med de røde kronede Segl, vekslet han Blik med Præsten.

«Fraa Kongem,» sa han.

Lensmanden smilte.

«Fra Amtmanden mener Du nok,» la han ind.

Iver Amtmand vekslet nyt Blik med Præsten. De to visste bedre Besked.

«Fraa Kongem,» gjentok han.

«Paa en Maate er det jo det,» mæglet Præsten; han aapnet Brevet, som var fra Amtmand Weidemann og vedrørte Kommuneaffærer.

Iver Amtmand skottet seirende mot Brevet over Messingstangbrillene.

«Det er I n struks aat Præstøm om den nye Syinna væ?» sa han.

Præsten saa op. Der kom et usigelig pudsigt Uttryk av Forundring i hans Ansigt.

«Den nye Synd?» gjentok han.

Iver Amtmand saa stærkt paa Præsten.

«Ja — Kolléraen væ,» oplyste han.

Præsten saa paa Lensmanden. Saa sprutet han pludselig ut i Latter, og Lensmanden fulgte forsigtig med.

Præsten lo, saa Taarerne trillet; saa tok han sig efterhaanden i det, fik Lommetørklædet op og pudset sin Næse.

«Nei, det var om den nye Veien dette,» sa han. Han saa igjen bort paa Lensmanden, som nu sat og lo dæmpet for egen Regning og saa ned paa sine Hænder.

Iver Amtmand skjønte, at denne Gang hadde han været uheldig i Embedet, og saa slog han sig paa Munterheten han ogsaa.

«Den brede Vei, som fører til Fordærveligheten,» sa han.

Præsten vekslet muntert Blik med Lensmanden.

«Amtmanden paastaar, at det er den smale Vei, som fører til Fordærv,» sa han. Han kremtet med det samme i Følelsen av, at Spøken kanske var for drøi for en Sjælesørger.

«Han vilde ha den bredere,» supplerte Lensmanden.

Iver Amtmand stod tryg og saa paa de to.

«Ja det er netop den nye Syinna det,» sa han. «Det skjønner fuill Præsten.»

Præsten vilde til at le igjen, men tok sig i det.

«Ja Du kan ha Ret i det, min kjære Iver,» sa han. Han kremtet et Par beherskede Kremt — likesom for at kalde sig selv til Orden — og saa paa Lensmanden.

«Saa var det vel ikke mer idag da, Iver,» sa han og reiste sig.

Iver Amtmand var luter Embedsværdighet.

«Nei, itte det je vet,» svarte han.

Men da han vel hadde faat Luen paa og med Krokstaven i Haand svingte ut Døren, bøide Lensmanden sig over mot Præsten.

«D e r har Præsten den rette Mand,» sa han dæmpet.

Præsten fôr op og hen til Døren.

«Iver!» ropte han Trappen ned. Der hørtes Stans i Trappen og Trin, som tungt kom op.

Men Præsten vendte sig mot Lensmanden.

«De sier noget,» sa han.

Da Iver Amtmand anden Gang var kommen ind paa Kontoret, gik Præsten frem og tilbake paa Gulvet med tænksomt rynkete Bryn.

Nu stanset han op paa Avstand.

«Si mig Iver,» sa han og hadde sit Sjælesørgerblik — «skulde Du ha Lyst til at ta Pladsen som Husmand efter Halsten Kristenstrøen?» Han saa skarpt paa Iver.

Det satte sig en Tapp i Bringen paa Iver Amtmand. Dette var jo at bli velbergen for hele sit Liv; det visste alle, som kjendte Præsten. Men Iver Amtmand visste ogsaa, hvad der høvet sig, naar en fik et godt Tilbud.

«Aa, je vet itte je,» svarte han; han saa yderst betænksom ut.

Der fôr et misfornøiet Utlryk over Lensmandens Ansigt.

«Dette er jo en Ære, Iver,» sa han; hans Blik søkte undskyldende Præstens.

Iver Amtmand saa ned paa sine Sko.

«Ja, Du vet, det vart som in Slags Førfremmels,» svarte han; «men» — han saa op og hen for sig — «saa vart det naa jussom in Slags Førpligtels au» —

«Ja,» sa Præsten. «Du maatte møte op til alt Slags Arbeide, baade med at hugge Ved og — kjøre Gjødsel og — ja saa er det dette med at tømme Bingene —

Iver Amtmand saa trøstig hen.

«Ja, det er naa en særskilt Betroels,» svarte han.

Præsten smilte.

«Ja Du er vistnok den eneste i Bygden, som kan —» han brøt av og saa spørgende hen paa Iver Amtmand, som tidde og følte sin Uundværlighet. «Ja betænk dig nu nøie,» fortsatte han. «Det er især dette med Bingene Vaar og Høst — at de tømmes ordentlig» —

Taushet. Forventning.

Endelig saa Iver Amtmand op.

«Ja, Du vet, je faar hjælpe Præsten,» svarte han. Han tok op av Snipkjolebaklommen et rødt Lommetørklæ med Garibaldis Portræt og strøk sig under Næsen med det i stor Værdighet.

«Det var rigtig godt, Iver!» Præsten saa lettet ut. «Saa er det altsaa avgjort.»

Iver Amtmand fik Lommetørklædet tilbake igjen i Lommen.

«Præsten sætt fuill op Dokkement da?» sa han.

Præsten tok Pennen og satte sig.

«Imorgen skal alt være i Orden Iver,» svarte han.

«Ja, saa antræder je imaarraa da!» Iver Amtmand snudde uten videre Hilsen og gik.

Kommen Bergslibakken op møtte han Gælensimen og Tufsing-Torberg, som stod og talte med Kari Velstu.

«Aa kjem Du fraa naa Iver?»

Iver Amtmand stanset.

«Fraa Præstøm,» svarte han. «Je ska' væra Husmainn aat 'm.»

De tre stirret.

«Nei lel væ!» sa Kari Velstu.

«Vechlhusmainn da væ,» sa Gælensimen.

Saa skraldlo alle.

Iver Amtmand stod børg og saa paa Gælensimen.

«Du bir naa itte betrudd aakke tel Husmainn heil Vechlhusmainn Du,» svarte han. Saa drog han i Vei nordover med Hugg av Krokstaven i Bakken for hvert Skridt, han tok.

Men da Præstefruen gjennem Kokkepiken Gjertrud fik høre om Gælensimens Gøi med Iver Amtmands Bestilling som Vechlhusmand i Præstegaarden, sa hun:

«Ivers Bestilling er sandelig likesaa vigtig den som Amtmandens» — hun dulgte et Smil. Denne Præstefruens Bemærkning gik Kjøkkenveien ut i Bygden og kom paa muntre Veier Iver for Øre. Og det er sikkert, at han var vel saa vigtig som Amtmanden, hvad enten han gik med «Dokkement» for Præsten til og fra Posthuset eller han ved Vaar og Høst tidlig i Graalysingen kjørte «særskilt Betroels» til og fra Præstegaardens mindste Hus.

Vechlhus: W. C.

Pudsjo.

Første Gang, jeg traf Pudsjo, kunde han vel være saa en tolv Aar gammel og jeg ti. Det var utenfor Uthuset i Præstegaarden, hvor Mor hans bakte. Han stod der, barfotet i Duskregnet og spikket paa en Tørvedflis.

Jeg gik borttil. Stod længe og saa paa ham. Han sa intet, og jeg sa intet.

«Hvad er det, Du gjør for Slag, Du da?» fik jeg endelig frem.

Han stanset med Spikkingen, stod en Stund smilende og gløttet bort paa mig.

«Skoplugg aat Skoøm mine,» svarer han saa, ler og smaaknegger bakefter.

Jeg ser ned paa hans bare Føtter.

«Har Du ikke Sko da?» spør jeg — der drar likesom en forunderlig fremmed Kulde gjennem mig.

«Jo da!» Han smaaknegger igjen, flytter Føttene og krøker de røde Tær over hverandre alt i ett. Jeg stod og saa paa ham længe, undrende. For aldrig taalte Far, at jeg gik barfotet, og altid fik jeg nye Sko, naar de gamle var slitt ut.

«Hvad er Far din for Slag?» spør jeg saa.

Jo ser paa mig.

«Skomaker,» sier han. Øinene lyser av Skøieragtighet og Liv.

Jeg blir staaende med halvaapen Mund, forbauset.

Søn av en Skomaker og endda ingen Sko!

«Kan ikke Far din gjøre Sko til dig da?» kom det endelig plumpende.

Pudsjo staar og spikker igjen.

«Han gjorde ett Par aat mei, da je kom teil,» svarer han og skotter bortpaa mig, fort.

«Hvor har Du dem henne da?» spør jeg.

«Je har døm paa mei.» Han smaaknegger. Ser igjen paa mig og begynder at le, en smittende, god, lun Latter. Ler, stanser og tar fat igjen, til han faar mig med, og snart er der en Latter paa os to der utenfor Uthusvæggen, saa Bakstmarte gløtter paa Døren og stikker Hodet ut.

«Tosken,» sier jeg halvt undselig og arbeider mig op til Alvor igjen.

«Tosken og Seien gaar saammaa Veien,» svarer Pudsjo og ler igjen.

«Aa er det før Leven dø holder,» roper Bakstmarte.

«Vil Du fole dei ind att, din Krabiter!» hun tar Pudsjo i Armen og slænger ham ind.

«Je lyt ta med mei Bakstveden!» roper han, hugger Tak i den vesle Pinden, han har spikket paa, og smetter ind.

Moren maa smile, men blir straks alvorlig og ser paa mig med sine brune, gnistrende Øine.

«Gaa ind att Du au — heill saa ska' je tala aat Far dine,» sier hun; hun blir staaende i Døren og stirre.

Jeg kommer mig langsomt unda, gaar og ser mig tilbake; for jeg hadde Respekt for Bakstmarte.

Men da jeg var kommen frem til Svalen og snudde mig sidste Gang for at se, sat Pudsjo i Ildhusdøren. Han sparket ut i Luften med de nakne Føtter, ihopkrøpen som han sat.

«Kjøp taa mei Skoa mine!» ropte han efter mig. Og jeg hørte hans gode Latter langt ind over Gangen.

Dette var mit første Møte med Pudsjo.

* *
*

I den Tid, som fulgte, var Pudsjo og jeg meget sammen. Altid var han det lyse Solstreif i vor Lek; altid

fole: pakke.

fulgte Latter og Galskap i hans barfotete Spor, og endda var det ikke frit for, at det, han sa, og det, han fandt paa, gav mig dypere og varmere Syn paa Livet end mangt et Alvorsord fra voksen Mands Mund.

Faldt der Graat i Leken, kom gjerne Pudsjo dragende med en diger Vassbøtte eller en Grisenoe, som han satte fremfor den, som graat.

«Graat oppi 'ta Gut, saa har Du tel in annan Gaang,» sa han da gjerne og lo sin forte, trillende Latter av sit eget Paafund. Og dermed var gjerne Sorgen slukt. Den, som graat, kom med et Par uvilkaarlige Latterkluk indimellem, skottet fort bortpaa Pudsjo, gned Øinene, saa der stod store Graatgrimer ut over Ansigtet, lo igjen og for saa op for at dænge Pudsjo, som leende slog sig flat ned paa Bakken og laa ydmyk bedende med Hænder og Føtter trukne slapt indunder sig som en avbanket Bikkjehvalp.

Slaa Pudsjo for Alvor! Det var en Umulighet. For den knyttede Haand blev altid møtt av et Smil saa lyst og et Ord saa lystigt, at den dovnet bort. Myk som en Viju og snartænkt og rap var Pudsjo en av de første i Dragsmaalet mellem os Gutter. Men slog han en i Bakken, laget han det altid saa, at han selv dat ved Siden av og blev liggende jamrende og elendig, reiste sig endelig og hinket halt og skakk bortover Bakken; blev han selv liggende under, laa han altid som død, med lukte Øine, saa han, som laa ovenpaa, mange Ganger ikke visste, hvad han skulde tro.

Saa med ett kunde han slaa Øinene op, store og leende.

«Gaa taa att naa! Du ødlægg Nyklæa mine,» sa han da gjerne og lo.

Stakkars Pudsjo! jeg mindes ham op gjennem Gutteaarene i den samme graa og brunbotete, slitte Frak, like til han stod til Konfirmation.

Men blev nogen av os Gutter sinte under Leken, hvad ofte kunde hænde, og knyttet vi Næven til Slag, kom han gjerne like borttil, knyttet Næven han ogsaa:

«Slaa! Vil Du slaa? Du har ingen Ljaa!» ropte han,

og saa gav han sig til at slaa, alvorlig og værdig bort over Jordet. — Lyden av Ljaaen, som gik gjennem Græsset, og av Brynet, som hvæsset Ljaaen, naar han stanset, fik han til med Munden, og det saa naturlig, at det altid fængslet og vi Gutter alle som en blev staaende i Beundring og høre paa. Slik var Pudsjo.

* *
*

Aaret før Pudsjo skulde konfirmeres, gik han meget i Tjeneste hos Lensmanden. Saa hændte det, at Lensmanden, netop, som han skulde møte Amtmanden i Præstegaarden, hadde glemt den nye, fine Uniformsluen sin.

«Jo,» ropte Lensmanden. «Aa hent den nye Luen min, den med Guldsnoren, men vær forsigtig.»

Jo drog avsted. En halv Time efter kom der en Mand dragende med Trillebør nedover Bergslien og frem til Præstegaarden. Det var Pudsjo. Og i Trillebøren laa forsigtig indpakket Lensmandens nye Lue. Jo trillet Trillebøren med stort Alvor frem til Svalen.

«Men i Alverden, hvad er dette for Skyss?» spurte Lensmanden.

Jo tok Luen op.

«Lensmanden sa, je skulde fare forsigtig,» svarte han og rakte ham den.

Og rundt omkring brøt Latteren løs.

«Ja Du Jo, Du Jo,» sa Lensmanden og lo med.

Saa la Jo ivei igjen opover Bakken med Trillebøren; men da han vel var kommen utenom Præstegaardsgrinden, tok han sin egen, slitte Lue, la den op i Trillebøren og trillet forsigtig videre. Og Latteren fra dem, som stod igjen, bølget efter ham, der han drog.

I Overhøringen til Konfirmation var det nok ikke frit for, at Pudsjo var ute ret som det var med sine snurrige Indfald, især naar Gammelklokkeren eksaminerte.

Fremved Pudsjo sat der en halvgammel Gut, som de kaldte Lop-Ola. Denne Lop-Ola hadde ikke faat mere

end akkurat av den Guds Gave, som kaldes Forstand, og hvad Lærdommen angik, da var der ikke stort Rum for den heller i hans underlig flattrykte Hode.

Jo, som hadde mere end nok av begge de Deler, syntes han kunde hjælpe ham av og til, naar det rigtig knep, især da Gammelklokkeren ansaa Lop-Ola som sin allerstørste Fortvilelse. For nu var det tredje Aaret han gik for Præsten.

Det var en Lørdag Formiddag. Præsten var i Fattigkommissionen, og Gammelklokkeren skulde eksaminere.

Med Brillene skutt op paa Panden og Hændene paa Ryg stod han foran Lop-Ola. Pudsjo sat liten og gløgg ved Siden.

«Naa Ola, kan Du si mig, hvem der gik ind i det Allerhelligste?»

«Ypperstepræsten,» svarte Lop-Ola.

«Ja det er rigtig det, Gutten min.» Klokkeren klappet ham fornøiet paa Skulderen. Det var som en Lettelse at faa et rigtig Svar.

«Kan Du saa si mig, hvem som holdt til i det Hellige?»

Lop-Ola stod og stirret hen. Han visste det ikke.

Gammelklokkeren skulde hjælpe ham litt paa Glid.

«Ypperstepræsten sa Du opholdt sig i det Allerhelligste; men hvor opholder Præsten sig da?» Kokkeren gjorde en Sving bortover Gulvet for at gi ham Tid.

Lop-Ola stod taus og stirret. Da hvisker Pudsjo noget til ham fort og sitter stø og andægtig som før.

«Naa Gutten min, hvor opholder saa Præsten sig henne?»

Lop-Ola saa op paa Klokkeren, freidig.

«I Fattigkommissionen,» sier han.

En forløsende Latter gaar Skolestuen rundt. Lop-Ola staar fortapt.

Gammelklokkeren drar paa Smilen.

«Du!» sier han og nikker til Pudsjo.

«I det Hellige,» svarer Pudsjo andægtig og i en syngende Tone.

«Det er rigtig det, Gutten min,» sier Klokkeren og vender sig mot Lop-Ola igjen.

«Kan Du si mig, min kjære Ola — av hvormange Parter bestaar Skriften?»

Lop-Ola stirrer ende frem.

«Av to Parter,» svarte han.

«Ganske rigtig — og hvilke ere disse to Parter?»

Pudsjo hvisker.

«Den første Part og den anden Part.»

«Ganske rigtig ja — men har de ikke et andet Navn?»

Lop-Ola er stum. Da hvisker Pudsjo igjen.

«En Forpart og en Bakpart,» sier Lop-Ola.

Samme Latter som før.

Da blev Gammelklokkeren sint.

«Nei, min kjære Ola,» sier han. «Lite faar Du naa tænkje, føre Du svarar lel!» — han falder altid over i Dialekt, naar Hidsigheten tar ham.

Saa blev Pudsjo hørt.

* *
*

Den Dag, da Pudsjo gik til Konfirmationen, var jeg i Kirken. Jeg saa ham staa der blek, for første Gang i nye Klær. Og ikke var der Smil at faa ut av ham hverken den Dag eller den næste.

«Aa agter Du dei tel aa bi, Du da Jo?» spurte Ola Johnsen, Drengen, ham, tredje Dagen, han stod fremved Nysalen i sine nye Klær.

«Folk,» svarte Pudsjo.

«Aa ska' Du tene etter?» spør Ola Johnsen videre.

«Aa je tænkjer, je gaar aat Lensmainnøm med en Gaang,» svarer Pudsjo — og nu kommer hans kjendte, runde Latter.

* *
*

Femten Aar gammel forlot jeg Bygden for at drage paa Skole ind til Kristiania. Men hver Sommer siden

den Tid har jeg avlagt Dalen et Besøk og ofte truffet Pudsjo, som nu har optat Farens Haandverk.

Sjette Aaret, efterat jeg drog fra Dalen, tok jeg mig en Dag fore at vandre omkring i Skog og Mark rundt Hjembygden, besøkte Husmandspladsene og talte med Kjendtfolk om gamle Dager.

Kommen ned i Rønningen, der Tusenmikkel holdt til, spurte jeg ham efter Pudsjo.

Jo, med ham stod det nok til nu som ellers, andet end det, at han netop hadde mistet Mor sin.

Letvintmarte var død av Lungebetændelse midt paa blanke Sommeren, og det var det nu ingen anden end hun, som kunde finde paa.

«Gik det fort?» spurte jeg.

«Ja brændand fort,» svarte Tusenmikkel. «Det var gjort paa tre Daaggaar ailt ihop. Ja, ho var snar taa sei a Bakstmarte,» føier han til.

Jeg spurte, hvor jeg kunde træffe Pudsjo.

«Aa naa om Dagen er han dregge tel Skogs. Ellers saa bur 'n der Mor hass budde.»

Jeg tok Farvel med Tusenmikkel og drog opover til Skræddertrøen, derfra over Jordene og op til den vesle Husmandsplads under Enkegaarden.

Den gamle skjæve Stuen stod der. Jeg tok i Døren. Den var stængt. Jeg kiket ind gjennem det dunkle Vindu. Der var tomt.

Langsomt drog jeg opover Veien, bøide ovenom Sveen og ind i Skogen paa de gamle kjendte Trakter. Som jeg gaar opover Grova, Sæterveien til Harsjøvolden, faar jeg se en Mand sitte paa en Stubbe ved Veien med Hodet mellem Hændene.

Jeg gaar varsomt borttil. Har paa en Anelse, at det maa være Pudsjo, og vil nødig fare haardt. Da jeg var kommen ganske nær, løfter han Hodet, faar se mig, vil reise sig, men blir sittende og se ned.

«Goddag, Jo!»

«Goddag!» Han er nødt til at se op, men blir saa atter sittende som før. Jeg saa Graatgrimer nedover det

glatte, muntre Ansigt, Graatgrimer for første Gang i mit Liv.

Jeg stod en Stund stille. Han sat som før. Det var taust i den store Skog rundt omkring, for det var høi Middag med stekende Sol.

«Jeg hører, Du har mistet Mor din, Jo,» sier jeg endelig.

Han svarer ikke straks. Saa høres det lavt og saart:

«Aa ja, naae hadde je aa miste je au!»

Atter Stilhet.

«Hadde hun det svært paa det sidste?» — jeg tør næsten ikke tale høit i hans stille Sorg.

«Aa ho hadde det hardere, mar a løvde.»

Han sitter og stirrer hen.

«Hvor skal Du bo henne nu da, Jo?» spør jeg for at lede Samtalen over paa andre Ting.

Jo reiser sig.

«Aa, ti hele Bygden,» sier han, et Anstrøk som til et Smil lyser op i det graatgraa Ansigt.

Saa gaar han. Snur sig, da han er kommen paa Avstand, stanser og ser paa mig.

«Du faar løve,» sier han.

«Du likesaa.» Jeg staar og ser efter ham, der han gaar. Om en Stund stanser han igjen. Trækker av sig Frakken, bøier sig fremover og gir sig til at tørke Øinene med hele Frakken og begge Hændene. Tar saa Frakken, vrider den, som man vrider et vaatt Vaskeplagg, tar den paa igjen og springer nedover.

Jeg maatte le, der jeg stod igjen. Selv over sit Livs største Sorg maatte han lægge et Smil!

Pudsjos Giftermaal.

Pudsjo hadde blit firti Aar.

Like siden det Aaret Bakstmarte, Mor hans, døde, hadde han gaat som Løskar gaardimellem paa Arbeide, Fløter om Vaaren, Slaattekar i Vinnen og Tømmerhugger bortover Skogteigene Vinterstide. Liv og Latter stod som en Røk omkring ham, hvor han kom og gik, og Husbondsfolket lo med; ti Arbeidet gik som en Dans, og al Tyngden over Gaarden var likesom strøken bort, naar Pudsjo var mellem Folkene.

«Du ler hele Dauen Du Jo,» sa de da gjerne.

«Skulde je gjøre det om Natta kainskje?» svarte saa Jo.

Dermed var Munterheten atter løs.

Forstandigt Folk bortover Bygden undret over, at Pudsjo ikke giftet sig, rivendes Arbeidskar som han var og godt likt av Jentene. Men Pudsjo var døv paa det Øre. Slog nogen paa det Kapitel, satte han sit alvorligste Ansigt op:

«Du har nok gløymt den syvende Bøn, Du,» svarte han da gjerne. Saa maatte jo Folk le.

Indtil endelig den vesle Jenten kom, som bragte Pudsjo til at glemme den syvende Bøn i Fadervor. Hun het Kirsti Trøen og var kommen fra Tyldalen som Budeie paa Hangard en Sommer, Pudsjo var paa Vinnearbeide der. Hun var liten og stilfærdig med et tykt, graagult Haar, som hun ret som det var strøk ind under Tørklædet, og et Par store graa Øine, som altid saa bent paa en, stille og forundrede. Og naar hun talte, var hun saa tryg og tilforladelig i Røsten,

at en skulde tro, hun bare visste om godt i Verden. Endda hun var fra en Plads langt nord i Tyldalen og var kommen av Fattigfolk.

Denne Kirsti Trøen fik Pudsjo ikke ut av sit Sind. Han blev paa Hangard hele Vinteren, og da Vaaren kom, forbauset han Folk i Bygden med at bygge en liten Stue ovenom Hangardjordet paa en gammel Plads, som hadde ligget øde nu snart i halvhundred Aar.

Naar nogen, som kom forbi enten fra Sæteren eller fra Bygden, stanset op og spurte, hvad i al Verden han drev med for en Bygning, kom han gjerne bortover til Hafællen og satte sig:

«Aa det er jussom et Slags Bodsfængsel,» svarte han. «Her ska' det bi Straf paa Levetia.»

Men til hende sa han intet.

* *
*

Det var paa Høstsiden samme Aaret.

Nedover Veien fra Hangardsæteren kom en Jente. Hun var liten, med et graat Tørklæde tæt bundet under Haken, Hodet halvt paa Skakke og en tung Smørbutt i Haanden.

Hun gik fort; men da hun kom frem til det vesle Gløtt i Skogen, hvor Pudsjo hadde sin Hytte, sagtnet hun med ett; hun hadde hørt, det hugg dernede.

Endelig kom hun fremtil og vilde forbi.

Men midt paa Pladsen stod Pudsjo og hugg Gardstaur. Han hadde begyndt paa Skigard rundt Stuen sin. Og av Murpipen røk det.

«Kom og hjælp mei naa Kirsti,» sa han.

Hun stanset og smilte.

«Aa, Du hjælper nok dei sjøl Du,» svarte hun.

Det kom saa forunderlig stille.

Han satte Øksen fra sig.

«Ja, saa vet je itte bærer, heil je faar hjælpe dei,» sa han. Han gik like dit hun stod, tok Smørbutten ut av Haanden paa hende og drog mot Stuen.

Hun stod og saa med store, stille Øine.

«Nei naa mener je,» sa hun.

«Ja je au,» svarte han; han snudde sig og saa attender; saa gik han like ind i Stuen.

Kirsti Trøen stod handfalden. Hun gik et Par Skridt for at gaa efter, men stanset igjen og stod.

Da var han i Døren.

«Aa vart taa dei naa da?» ropte han.

Hun maatte le.

«Nei, aa vart det taa dei — med Smøra?» svarte hun.

Han stod med Hændene i Lommen og saa paa hende.

«Smøre' staar der, det ska' væra det,» svarte han.

Hun rakte halvt Haanden frem.

«Nei faa att det naa,» bad hun.

«Finn att det sjøl,» svarte han; saa snudde han uten videre og gik ind.

Hun smilte og kom fort efter, men blev staaende i Døren.

«Nei kjære,» sa hun.

Det slog hende en frisk Lugt av Furu til Møte; det skinte paa lyse, nytømrete Bjælkevægger; en bred Seng med overbredd Aaklæ over Skindfelden stod bortved Glasset, der Sol faldt ind; et nyt Furubord med Høgsæt-bænk ved det andet Vindu og mellem Aaren og Sengen et stort Skap.

«Nei kjære!» Hun gjentok det og slog stilt Hændene ihop, der hun stod og saa sig om.

Pudsjo stod bortved Aaren og saa paa hende med et underligt, undseligt Smil.

«Sei itte slikt da!» sa han.

«Jo det seier je rett!» svarte hun. «Detta trudde je itte!»

Hun rettet paa Tørklædet og kom længer frem. Hendes Øine streifet Sengen med det vakre Aaklæde.

Pudsjo saa det og smilte.

«Kjæringseng,» sa han.

Kirsti Trøen blev langsomt blussende rød. Hun svarte ikke. Snudde sig bare og saa sig rundt.

«Faa att Smørbutten min naa,» bad hun og var likesom utaalmodig i Stemmen.

Han svarte ikke. Stod bare og saa paa hende.

Saa gav hun sig til at lete, blygt; skottet av og til bortpaa ham, stanset saa, strøk Haaret indunder Tørklædet og saa paa ham.

Han stod.

«Det er daarlia Kjæring,» sa han, «som itte vet, aa Smørbutten ska' staa.»

Hun blaaste.

«Je sir inga Kjæring je,» svarte hun. Hun var igjen blussende rød.

«Itte je heil,» svarte Pudsjo. «Aa det er slemt, mar en ska' tel aa gifte sei!»

Hun gik mot Skapet og aapnet.

«Ska' Du tel med det naa da?» spurte hun. Der stod Smørbutten.

«Ja,» svarte Pudsjo; «men det er ingen, som frir aat mei!»

Kirsti Trøen lo og tok Smørbutten.

«Itte aat mei heil,» sa hun — hun visste ikke selv, hvor det bar hen.

Han var kommen like bort til hende. Og før hun fik snudd sig, kjendte hun hans Arm kring sig.

«Fri aat mei Du da, Kirsti,» bad han. Stemmen var saa ræd og liten.

Hun snudde sig mot ham, men slap ikke Smørbutten. Hun var næsten blek; de store graa Øine saa bent ind i hans Ansigt.

«Er det Meininga di detta da?» kom det lavt, og der var noget saa vekt om hendes Mund.

«Nei, det er Kjæringa mi,» svarte han; han knuget hende til sig og svingte hende rundt.

Da datt Smørbutten.

* *
*

— — — En Stund senere, da Johan Dilt kom med Bjønngardshest Sæterveien nedover forbi Pudsjoplad-

sen, fik han se en Gut og en Jente, som sat og lo paa en Tømmerstok fremfor den nye Stuen til Pudsjo.

«Kjære, aa er det, dø ler taa da?» spurte han; han stanset og stod med de blaa Skøierøine gaaende fra den ene paa den andre av de to.

«Taa det, vi ska' gifte os!» svarte Pudsjo.

Kirsti Trøen slog smilende til ham over Armen.

«Ti still med sa naa!» ropte hun.

Pudsjo tok for sig med Haanden.

«Ja der sir Du Johan,» sa han. «Naa begynder ailt Elendigheta!»

* * *

Da Pudsjo en Dag i Julen gik helgeklædd nord over til Præstegaarden for at forlange Lysning, og kom ind i Bygningen, traf han Fruen i Gangen.

«Naa Jo,» sa hun spøkende. «Hvordan gaar det med den syvende Bøn?» Hun hadde hørt, hvad Pudsjo brukte si om at gifte sig.

Pudsjo saa op paa Præstefruen, og der kom noget saa godt i hans Øine.

«Je trøng itte den længer naa,» svarte han; «je trøng mest den fjorde.»

Præstefruen lo godt. «Ja det kan være meget muligt det, Jo,» sa hun. «Naar Børnene kommer, saa —»

«Aa døm kjem fuill itte aille paa en Gaang,» svarte Pudsjo; han gik langsomt Trappen op til Præstens Kontor, mens Præstefruen smilende kom ut i Kjøkkenet for at se, om alt var i Orden til Middagen.

* * *

«Naa Jo?» Præsten saa op fra Protokollen med Fjærpennen mellem Tændene.

Pudsjo drog Kontordøren i efter sig.

«Ja, Præsten kain saa seie,» svarte han.

Præsten la Pennen med et litet Smil og snudde sig paa Stolen halvt imot ham.

«Hvad var det nu da?» spurte han.

Pudsjo stod litt. Smilte sit godkjynte Smil, stod og saa, snart ned paa sine Støvler og snart bort paa Præsten.

«Ja, naae gæli er det naa,» sa han. Og saa kom det: «Det var det, je tænkte aa gifte paa mei?»

Han stod spørgende og saa paa Præsten.

Præsten svelget et Smil og tok Protokollen.

«Det var ikke det værste det, Jo,» svarte han.

Jo kom et Par vaggende Skridt frem med Luen mellem Hændene.

«Nei døm seier det ska' væra det bedste,» kom det troskyldigt.

Præsten bladet og smilte.

«Det kan bli begge Dele det, Jo!» sa han.

Jo stod andægtig.

«Ja, det er ofte, det bedste kain bi det værste,» mumlet han hen for sig.

Præsten tok Pennen og dyppet i Blækhuset.

«Jeg tror ikke, der er nogen Fare med d e t i dette Tilfælde,» sa han — «det er jo lille Kirsti Trøen —?»

Der fôr noget mildt over Pudsjos Træk.

«Ja, ho er lita,» svarte han.

«Hun er den bedste, Du kan faa,» sa Præsten avgjørende. Han begyndte at skrive.

«Det saammaa seier je,» la Pudsjo til; han stod med varme Øine og saa paa Præsten, som skrev.

Der var spurt efter Fødselsaar og Dato; Attester var tat frem og gjennemset; Præsten hadde skrevet det hele ind i sin Protokol, og Dagen for Brudevielsen var noteret. Nu strødde Præsten Sand paa det hele; for Gjertrud, Stuepiken, kom netop Trappen op og meldte stilfærdig, at Maten var sat ind.

«Ja,» sa Præsten; han hadde sin lyse Embedsmine. «Det er et vigtig Skridt, Jo — med store Forpligtelser —»

Jo saa op.

«Ja,» sa han i dypt Alvor. «Det er naa ett, som je er illsvien før, je itte kain opfyille!»

Præsten saa spørgende paa ham.

«Det kræves det, en ska' opfylle Jorden, og det trur je itte, je er Mainn før,» fortsatte Pudsjo, alvorlig som før.

Da lo Præsten.

«Aa, Du greier nok din Del,» sa han.

Pudsjo smilte.

«Det er itte saa godt aa ta paa sei naae, en itte har Erfaring ti,» svarte han spakt.

Præsten snudde sig, tok Protokollen og satte den ind paa sin Plads i Hylden.

«Erfaringen kommer nok,» sa han. «Naar Du har en tre fire Barn, tænker jeg, Du har nok av den Fornøielse.»

«Det trur je ailler,» svarte Pudsjo. «Mykjy vil ha mer, og mange vil ha fler,» sa han. Han tok Pengepungen op av Lommen og leverte Præsten en Daler.

Præsten gav tre Mark og tolv Skilling tilbake. Pudsjo saa paa ham.

«Præsten er nok itte taa døm, som vil ha mer,» sa han.

«Nei, Jo,» svarte Præsten. «Jeg er heller ikke av dem, som har meget,» la han til.

Pudsjo stod med tre Mark og tolv Skilling i Haanden, halvt rakt ut mot Præsten.

«Nei, Jo,» sa Præsten igjen.

Pudsjo stod endnu litt.

«Var det nei heil jo Præsten sae?» spurte han.

Præsten skjøv Haanden tilbake.

«Tænk paa Kirsti Jo,» sa han; han satte op sit venligste Smil. «Det kommer nok Anledning senere!»

Jo tok Pengene og la dem langsomt i Pungen.

«Aa, je kjem naa tel aa tænkje paa Præsten au,» svarte han. Saa rakte han Haanden frem.

«Præsten ska' ha Takk,» kom det, og denne Gang alvorligt.

Præsten tok imot Haanden.

«Tillykke med dit Ægteskap, da Jo,» sa han.

«Præsten det saammaa,» svarte Jo.

Da Præsten kom ned i Stuen, hvor Ølsuppen, Silden og de rykende Poteter stod paa Bordet og ventet, sat Smilet endnu i hans Kinder og omkring Øienfoldene.

«Naa, hvad er det,» spurte Præstefruen; hun fik likesom et Gjenskin av Præstens Smil.

«Aa, det var bare Pudsjo,» svarte Præsten, strøk hende over Kinden og satte sig.

* *
*

Bryllupsdagen kom.

Pudsjo hadde spurt nogen av sine Kjendinger bortover Bygden, om de vilde være med og gifte sig, eller om de i alle Fald vilde være med og se paa Elendigheta; de hadde smilende svaret ja og hadde sendt Bedning, baade Smør og Ost og Biteti og andet til Hangard, hvor Brylluppet skulde holdes i Gammelstuen.

Det var ikke stort det Følge, som kom fra Hangard kjørende og gaaende om hinanden med Pudsjo alene i første Slæde, kjørt av Hangardgubben selv; det var endnu mindre det, som kom fra Præstegaarden, Præsten spaserende som vanlig i Samarie og Bottforer selv Vinterdag til Kirke og vesle Kirsti Trøen ved Siden av Præstefruen i Bredslæden; men Kirken var fuld baade i Kirkestoler og paa Kjeld; ti alle ventet at faa se Smil i Kirken idag, da Pudsjo skulde staa Brudgom.

Men da han saa kom gaaende Kirken op og satte sig i Hangardstolen, saa de alle, at han var blek, og da de saa sig om efter Bruden, vesle Kirsti Trøen, saa sat hun i selve Præstegaardsstolen ved Siden av Præstefruen og hadde en fin liten Myrtekrans kring det gulgraa Haar.

Det blev med ett ganske stille. Det fôr gjennem Kirken en Kjendsel av, at idag hændte der med Pudsjo noget, som var for fint og saart til at dækkes bak en Spøk.

Og da Salmen hugg i og de to kom frem og stod

Haand i Haand ved Alteret, talte Præsten om en Mand, som hadde faat en god Gave, en som gjorde ham godt og intet ondt alle sine Livs Dage, og de, som hadde gode Øine, kunde se, at Pudsjo og Kirsti Trøen likesom kom nærmere hinanden, da de Ord blev sagt. Endda de to stod og saa ned hele Tiden.

Først da Spørsmaal og Svar hadde faldt, og Præsten hadde erklæret dem for rette Ægtefolk at være, fik Pudsjo igjen likesom Magt over sig selv. De saa han drog Pusten tungt og stod rakere.

Og da Præsten saa læste op av Boken Raad for unge Ægtefolk og kom til det Sted, hvor det formanes til at opfylde Jorden — vaaget han sig til at skotte op paa Præsten.

Men Præsten holdt pludselig Boken høiere op for Ansigtet og læste med høiere Røst, halv vendt mot Bruden. En uimotstaaelig munter Fornemmelse holdt paa at ta Magten fra ham.

Saa kom Slutningssalmen.

* * *

De gik Haand i Haand ut av Kirken de to, gjennem den lange Række av Kjendinger, som stod og saa i stille Undren paa ham og hende, de saa vel kjendte. Men da Pudsjo var kommen vel ut paa Veien og satte sig i Hangardslæden ved Siden av Kirsti, saa han bortpaa dem, som stod omkring:

«Detta gjør je ailler om att,» sa han. Dermed kjørte han.

Enkegards-Borken.

Det var Auktion, tredje Dagen, efter gamle Erik Enkegarden. Auktionsbordet var flyttet midt ut paa Gaardspladsen; for nu var det snart forbi med Løsøret, og Buskapen skulde frem.

Johan Dilt var Auktionsmand, og det myldret av Folk. Fnisende Jenter stod i Flok eller to og tre Arm i Arm; Unggutter gantet; Gælen-Simen og andet vittigt Folk lot løsslupne Ord falde; Lensmanden gik smaasmilende fra og til mellem Flokkene, og indimellem det hele hørtes de ensformige Oprop av Auktionarius og av og til den knappe Lyd av Auktionshammeren, som faldt.

Johan Dilt holdt en stor Gryte i Veiret.

«Gryta hass Gammel Erik,» sa han.

Man lo.

«En Gryte! Gjør Bud paa Gryta!» ropte Auktionarius.

«Otte Skilling,» kom det fra Flokken.

«Otte Skilling er buden! Ingen bedre?» Auktionarius saa bort paa de nærmeste.

«Ho hører med tel Husdyrøm 'na,» sa Finngutten. «Ho har fire Føter.»

«Men ittnaa Hue,» kom det fra Flokken.

«Hain hadde itte det, hain Gammel-Erik heil,» svartes der fra en anden Kant.

Auktionarius saa smilende bortover.

«Otte Skilling første og anden Gang,» gjentok han mekanisk.

«Aa, det er nok med otte Skilling en Gaang,» sa Gælen-Simen.

Auktionarius saa atter hen i Flokken.

Litt senere faldt Hammeren, og Knutsmarte kom frem for at betale.

«Naa kjem Krøttøra!» sa Johan Dilt.

Knutsmarte lo. Fik Penger frem av Forklædsnippen, betalte og tok Gryten.

«Je synes døm staar tjukt her før je,» sa hun. Saa svingte hun sig ut med Gryten. «Kjøp Du au naa, Knut,» sa hun til Knut Velstu, idet hun svingte sig forbi.

Det gav et litet Grynt i Knut Velstu; men han blev staaende som før. Skottet bare som aller snarest bort paa Tølløv Storstu, som stod længer fremme. Tølløv Storstu saa ned paa sin krokete Fingrer og byttet Fot; de to hadde lagt ihop, at de skulde kjøpe «Enkegards-Borken» sammen; de bodde paa hver sin Plads fremved Finnbækken og hadde altid maattet leie Hest av Enkegardsgubben gjennem alle Aar, naar de ret som det var trængte Kjøring av Ved eller Høi eller andet.

Enkegards-Borken var oppe i Aarene nu — femten Aar skulde den være; men den var altids god nok til deres Bruk, naar de bare kunde faa den for rimelig Pris. Over ti Daler vilde de ikke gi for Gampen; men det syntes de ogsaa, den maatte være værdt.

— — —

Det blev en liten Stans i Auktionen, da Hestene skulde frem. Alle stod og saa mot Stalden; det var saa stille, at en kunde høre Dunken av Hestehovene mot Staldkloppen, da de blev leid ut av et Par Unggutter fra Nabogaarden.

Først kom Bronen. Den var aukjendt som Traver og knegget stoltelig, da den kom frem paa Gaarden. Der blev en stor aapen Ring; den svingte i Smaatrav rundt efter Grimen, knegget igjen og stod med høit løftet Hode, mens den blev tat i Manken av dem, som bød.

Tilslaget faldt for otti Speciesdaler. Det var Braa-

setten, som blev ved Budet. Saa kom Gammelborkens Tur, da Bronen vel var sat paa Stalden igjen.

Knut Velstu og Tølløv Storstu saa stjaalent bort paa hinanden som snarest; saa snudde de sig likegyldig hver sin Vei. Her gjaldt det at være ful og late som ingenting.

«Enkegards-Borken» blev leid ut paa Pladsen. Den var noget stivbent og tillot sig en liten Naturlighet i det samme den svingte rundt til Præsentation.

«Naa kjem Kongen,» sa Johan Dilt.

Det blev muntert i Flokkene; Auktionarius drog paa Smilen, idet han slog til Lyd for Bud.

«En graa Vallak, femten Aar gammel — gjør Bud,» ropte han.

Stilhet.

Auktionarius saa bortigjennem Rækkene med blakke, forskende Øine bak de runde Brilleglas.

Han kremtet.

«En graa Vallak! Gjør Bud,» gjentok han.

«Gjør Bud sjøl,» hørtes det svakt fra Flokken, og Fnisen suste bortigjennem. Det var naturligvis Gælen-Simen. Auktionarius drog stærkt paa Smilen. Den lille fine Skraa, som han hadde i venstre Kind, blev lempelig flyttet over i høire.

«En Daler er buden,» sa han. «En Daler.» Han hyttet med Auktionshammeren løs i Haanden. «En Daler er buden! Ingen bedre?» Han holdt Hammeren høit som til Slag.

Da knegget Enkegards-Borken.

«Hain byr øver!» sa Johan Dilt. Latteren brøt ut bortover. Og atter lød Auktionarius's monotone Rop: «En Daler for Gampen; en Daler er buden første og anden Gang — ingen bedre?»

Da byttet Knut Velstu Fot og stod med begge Hænder korslagt paa Maven.

«To,» sa han.

Hele Gaarden lo. At Knut Velstu bød paa en Hest, var noget saa bortom al Begripelse.

«Ja, en og en er to,» sa Gælen-Simen.

«Tre,» sa Tølløv Storstu. Han var saa livende ræd for, at nogen anden skulde by over Knut Velstu.

Da steg Munterheten. Tølløv Storstu var Pladsmand han som Knut.

«Naa kjem Storfolke',» sa Finngutten.

«To Daler — tre Daler,» ropte Auktionarius og lo i Røsten.

«Fem Daler!» sa Lensmanden; han hadde Moro av at se, hvor dette bar hen.

Knut Velstu saa bortpaa Tølløv Storstu. Naar Lensmanden bød fem Daler, saa kunde de altids byde fem Daler hver. De var jo to om det.

«Ti Daler,» sa han.

Lensmanden smilte og bød ikke mere.

«Ti Daler er buden — ti Daler, første, anden og tredje Gang,» ropte Auktionarius.

«Ja den, som hadde døm,» sa Gælen-Simen og saa ut i Luften.

«Ti Daler tredje og sidste Gang!» — Hammeren faldt.

Knut Velstu blev likesom graa i Ansigtet ved Tilslaget; men han spyttet likegyldig og vagget et Par Skridt nærmere for at se paa, at Kjøpet blev skrevet ind.

Auktionarius saa op.

«Kontant?» spurte han.

Knut Velstu snudde sig og saa bortpaa Tølløv Storstu.

«Nei, K r e d i t,» svarte han.

De lo omkring. Lensmanden stod og moret sig.

«Hvem kautionerer for dig?» spurte Auktionarius.

Knut Velstu stod forundret.

«Det vet je itte,» svarte han.

«Gampen,» kom det fra Flokken.

Da vred Tølløv Storstu sig nærmere.

«Je kausjonerer,» sa han.

Det blev ikke Maate paa det med Lystigheten mellem Auktionsfolket.

«Men, hvem kautionerer for dig da, Tølløv,» spurte Auktionarius.

«Je,» svarte Knut Velstu.

Da braket Latteren løs.

Lensmanden stod fremme ved Bordet, lo sin beherskede indvortes Latter og saa ned paa sine velpleiede, konditionerede Hænder med Guldringene fra tre Ægteskaper.

«Dette er rørende,» hvisket han, halvt til Auktionarius. Saa bøide han sig frem, over mot ham:

«Svendsen! Still mig som Kautionist,» sa han sagte.

Auktionarius saa op paa Lensmanden og møtte et Par graablaa, varme Øine, som lyste av Godhet. Han blev med ett alvorlig, nikket og forstod. Skrev saa noget paa et Papir og skjøv bort til Lensmanden. Denne skrev under, skjøv Papiret tilbake til Auktionarius og smilte. Saa nikket han, snudde sig og gik. Han akslet sig et Par Ganger, strøk sig gjennem Haaret med Haanden og drev omkring mellem de andre, smilende for sig selv.

«Lensmanden gaar god — ta Hesten,» sa Auktionarius høit. Og det blev stille med Munterheten. Alle kjendte Lensmandens Færd likeoverfor Fattigfolk og tok straks Respekt. Bare Gælen-Simen vaaget sig til.

«Ja, det er inga Sak da, mar 'n faar kaammaa aat Lensmainnøm,» sa han.

Knut Velstu tok Gammel-Borken ved Bigslet uten et Ord, og som om det hele faldt av sig selv. Han gjorde en stor Sving rundt Gaarden for at komme unda Folkehopen og drog saa, fulgt av Tølløv Storstu, ut gjennem Grinden. «Der drar hele Buskapen,» sa Finngutten.

Men borte ved Grinden stod Lensmanden. Knut Velstu stanset.

«Du faar ha Takk før Kausjonen da,» sa han i stor Værdighet; han rakte Haand frem.

«Ja, Du faar ha Takk da,» sa Tølløv Storstu og gjorde det samme.

Lensmanden tok imot.

«Bare dere nu klarer dette,» sa han.

«Vi er to om det da, sir Du,» forklarte Tølløv Storstu.

kaammaa aat Lensmainnøm: komme i Arrest.

Men Knut Velstu spyttet selvsikkert ned mellem sine Ben og saa troværdig paa Lensmanden.

«Vi ska' nok klare Gampen vi,» svarte han, «ma Du vil klare Kausjonen.»

Da lo Lensmanden.

* *
*

Knut Velstu og Tølløv Storstu bodde paa hver sin Side av Finnbækken i et Par Pladser, som laa under Lensmandsgaarden. Velstu laa søndenom Bækken ved Almandveien, Storstu nordenom Bækken like ovenom Broen. Velstu var den største av de to; den gav Fôr til to Kjør og hadde Fjøs, mens Storstu til Nød kunde fø' én Ko og intet Fjøs hadde.

Alt dette gik for det samme mellem Knut og Tølløv; for alle tre Kjørene stod i Velstufjøset, og naar Foret om Vaaren slap op i Velstu, tok de fat paa det, som var avlet i Storstu. Paa den Maaten var der fremigjennem Aarene blit et Slags Sameie mellem de to; de hadde en liten Jente fra Sersjanttrøen til at stelle Kjørene, og da hun blev voksen, fik de en anden fra Baardteigstuen. Maten kokte de selv, naar de da ikke var borte paa Lensmandsgaarden eller Præstegaarden paa Arbeide, og aat gjorde de om hinanden, eftersom det faldt sig.

Hverken Knut Velstu eller Tølløv Storstu hadde været gift, og der var ikke stor Von om, at de skulde bli det heller; for nu var de begge over de sytti Aar. Folk i Bygden hadde paa Skøi bebreidet dem dette; men Gælen-Simen hadde tat dem i Forsvar. «Du vet, døm maatte ha i Kjæring ihop døm, og det er itte lovlig,» hadde han sagt. «Nei, da var det likere, døm kjøfte sei i Ku tel; ho mjølker mer heil i Kjæring!»

Knut og Tølløv hadde smilet ungkarslig til dette og ikke svaret noget større; for det at svare Gælen-Simen skulde en ikke indlate sig paa; men dette med at skaffe sig e Ku mere hadde sittet igjen i Hodet paa Knut Velstu siden den Dag, og han hadde ofte talt med Tølløv om

det, naar de sat oppe i Velstu eller nede i Storstu og røkte om Kveldene. Indtil da endelig dette med Enkegards-Borken kom paa og gav en Løsning paa det hele.

Nu idag stod da Hesten paa Velstutrøen og blev klødd i Manen av Tølløv Storstu, mens Knut Velstu drev og slog langs Skigarden ved Almandveien.

Det var stekhet Julidag og to Dager efter Auktionen. Finnbækken gik liten og lunken mellem solvarme Stener; Orekrattet langs Bækkefaret stod støvet med tørste Blad. Stenblom og Lushatt ventet trolig paa Regn. Op og ned langs Bækken fløi en metalblaa Ørsnipe paa skindtørt singlende Vinger, slog ned paa en Flue og fløi bort paa en Kvist for at suge den ut; men al Smaafuggel var flyttet til Gransnarene længer oppe. For her gik Almandveien med Broen over Finnbækken like forbi.

Det var ganske stille. En hørte de enstonige Slag av Knut Velstus Ljaa og saa den lille, møre Lyd av Bækkesus fra Finnbækken under Broen, hvor Straakket tok større Fart nedover Baardteigjordet. Ellers tidde al Lyd vidt omkring.

— — — Knut Velstu stanset at slaa. Tok en Græstapp og tørket av Ljaaen med; saa begyndte han at bryne, mens han hele Tiden saa nordover. Tølløv Storstu stod fremdeles og klødde Enkegards-Borken i Manen. Han stirret ogsaa nordover; for nordi Løkkesvingen hørtes Lyden av en Langarm, som kom kjørende, og munter Tale av ungt Folk, Karer og Kvindfolk, som sat paa. Det var Præstegaardsfolket, som skulde paa Engene. En hørte Gælen-Simens og Finnguttens muntre Stemmer og en kvell Kvindfolkstemme, som av og til skrek op. Det var Knutsmarte. Hun og Sigrid Sveen skulde være Rakstkuller nu en fjorten Dages Tid, mens Engslaatten stod paa.

Knut Velstu stak Brynet i Brynstokken. Nu kom de over Finnbækbroen. Han blev staaende med Haand om Ljaa-orvet og se. Og oppe paa Trøen stod Tølløv Storstu med Hændene i Lommene ved Siden av Enke-

Langarm, (egentl. Langarmkjærre): Høikjærre.

gards-Borken. De kjendte sig trygge idag de to efter det, som hadde hændt paa Auktionen. Det var langt mellem Folk, som orket kjøpe sig Hest der i Bygden!

Nu kom Pargaset! Guttene med Benene dinglende utover Langarmmeiene; Jentene oppi. Og Knutsmarte sittende paa Matsækken ved Siden av Ola Johnsen, Husbondsdrengen, som kjørte.

Kommen frem til Velstuskigarden, hvor Knut stod, stanset det hele. Præstegaards-Blakken slog Halen over Tømmen og gav sig til at beite i Veikanten.

«Aasdan staar det tel me Gardmainnøm idau?» spurte Gælen-Simen; han sat med Skjoldluen bak i Nakken, Benene dinglende og begge Hænder dypt begravet i Lommene ved Siden av Sigrid Sveen.

Knut smilte.

«Aa bra!» svarte han.

Nu kom ogsaa Tølløv sigende nedover og stod ved Siden.

Gælen-Simen tok Luen av.

«Naa kjem Kausjonisten,» sa han. Saa holdt han Luen frem.

«Kausjoner før mei au da!» bad han. «Je skulde ha kjøft mei en Ellefant!»

Alle storlo.

«Nei hoi!» ropte Knutsmarte.

Men Tølløv stod rolig og smilte.

«Ellefant, aa er det før Slau?» spurte Knut. Han svarte altid paa begges Vegne, naar det knep; for han hadde det bedste Hode av de to.

«Jo, det er en snodig Fant det,» la Finngutten ind.

Gælen-Simen saa from ut.

«Har Du itte læse om det?» sa han — «ti Kakjismen. Ellefanten er it taa de Dyrøm, som itte kom ut att taa Arken, ma Syndfloa var.»

Knut Velstu saa bort paa de andre.

«Du var fuill med der Du?» sa han. Hans syntes, han hadde døivet Gælen-Simen.

«Nei, itte je, men Du,» svarte Gælen-Simen.

Ola Johnsen, Husbondsdrengen, som nok syntes, de fôr for hardt med en Stakkar, tok Tømmene.

«Aa ska' Du gjør taa Hestøm dine i Vinter da?» spurte han.

Knut Velstu strøk over Ljaaen med Haanden.

«Aa det bir fuill i Raa med det,» svarte han.

«Du faar ha 'n oppi Fjøse',» sa Finngutten.

«Nei, faa 'n borti Storstu aat 'm Tølløv; det er Rom aat itt Krøttør tel der borti,» foreslog Gælen-Simen.

Nu kjørte Ola Johnsen. Men Knutsmarte ropte over sig, da de drog:

«Hoi, jamænn var dø slemme aat 'm au naa lel!» ropte hun.

Knut Velstu og Tølløv Storstu stod og saa efter dem, som drog. Stod og hørte Langarm-skranglingen og de muntre Stemmer sydover.

Saa begyndte Knut igjen at slaa, og Tølløv ruslet opover til Hesten. De var vant til slikt.

«Hør ailler etter døm,» sa Knut om en Stund til Tølløv. Han hadde det bedste Hode av de to.

* *
*

Sommeren gik. Enkegards-Borken hadde alt gjort mangen Tur baade paa Almandvei og i Skog med Knut Velstu og Tølløv Storstu i Følge. Snart var det Vedkjøring for Lensmanden, snart Lasskjøring for Hans paa Bua eller for Præsten, og overalt, hvor Hesten skulde brukes, var de begge to med. Knut kjørte da gjerne, mens Tølløv gik ved Siden av Lasset.

Saa kom Vinteren. Og som Hesten stod der paa Stald i den fjerde Baas i Velstufjøset og blandet Hestelugt i Kulugten til Baardteigjentens store Forargelse, skulde den i al Uskyldighet bli et Tvedragtens Frø i Velstuparadisets magre Jord. Utover i Februar Maaned, just som de drev som haardest og kjørte Ved fra Rødbækdalen til Præstegaarden, begyndte det at knipe med Fôret. De gik begge et Par Dager og funderte paa

dette, og saa endelig en Kveld, som de sat og røkte fremved Aaren i Velstu, sa Knut til Tølløv:

«Vi lyt faa ti mere Fôr,» sa han.

Tølløv sat og holdt Pipen og tænkte længe.

«Ja, vi lyt fuill det,» svarte han endelig.

Da sa Knut:

«Vi lyt sælje i Ku! Saa bir det mer Fôr aat døm, som er att!» Han saa paa Tølløv:

Tølløv sat længer end før. Saa spyttet han endelig.

«Det bir fuill itte mer Fôr før det,» sa han. «Om vi itte kjøper,» la han forklarende til.

Nu tænkte Knut.

«Nei, men det bir minder Krøttør,» oplyste han. Han var det gode Hode av de to.

Tølløv smilte overlegent.

«Ja, men saa trøng døm fuill minder Høi au da,» indvendte han.

Dette kunde Knut ikke greie.

«Vi har førlite!» sa han, næsten harm.

Da blev det stille. Tølløv tænkte, og Knut tænkte.

Endelig talte Knut.

«Du skjønner, det bir mer aat Gampem, ma vi sælgjer i Ku,» sa han.

Tølløv la Pipen.

«Ja, men mar det bir mer aat Gampem, bir det minder aat Krøttørøm,» indvendte han.

Da snudde Knut sig fra ham og reiste sig.

«Vi lyt sælgje a Lykkjelin,» sa han avgjørende. Lykkjelin var den ene av hans egne to Kjør. «Saa har vi hver vor Ku aa Hesten ihop,» føide han til.

Ja, det fandt Tølløv, at der ikke var noget at si paa, og dermed blev det. Lykkjelin blev solgt til Lensmanden, Hesten betalt, og de fik endda tilovers til en gammel Jernstangslæde og til to Ruller Tobak hos Hans paa Bua.

Men just som alt syntes at lage sig saa vel, kom Ulykken.

Det begyndte med, at Knut nu altid vilde stelle Hesten og holde Tømmene, naar de kjørte; han syntes, Hesten mest var h a n s nu, da han hadde solgt Lykkje-

lin for at betale den; Tølløv paa sin Side mente, at nu, da de bare hadde en Ko hver, eide han like saameget i Hesten som Knut.

Om dette førte de to i al Stilhet sin lille Strid hele Vaaren utover, dels med smaatt Ordskifte om Kveldene, dels med alskens underfundige Paafund efter fattig Leilighet. Snart spændte Knut Hesten fra igjen, naar Tølløv hadde lurt sig til at spænde for; snart stjal Tølløv Fôret fra den, saa den stod humrende for tom Krybbe, naar Knut kom med Vassbøtten. Slik spiret der av Hestegjødselen paa Velstu en liten fattigslig Ondskap, som hver Dag vokste. Indtil endelig en vakker Dag det avgjørende kom.

Det var midt i Vinnen. En Morgen, som Tølløv kom ruslende over til Velstu for at gaa paa Arbeide i Præstegaarden sammen med Knut, var Knut ikke at finde. Og da han gik til Fjøset, hvor Baardteigjenten just sat og melket, var Hesten ogsaa borte.

Det gik gjennem Tølløv — en liten kold Kaare gjennem Bringen.

«Aa er 'n Knut etter?» spurte han.

«Paa Sætern,» svarte Jenten; hun sat med Hodet bøid ind mot Svartros og melket.

Tølløv stod litt.

«Tok'n Gampen au?» kom det usikkert.

«Ja — han gjorde nok det,» svarte Jenten.

Da blev Tølløv ganske stille. Stod længe og saa hen for sig.

«Hain har vørté tullete hain, Knut,» sa han, kremtet harm, snudde sig langsomt og gik.

«Ta ska' vi bi to om,» mumlet han høit for sig selv, da han ruslet nedover Trøen igjen.

* *
*

Lensmanden sat just og skrev ut Stævninger til første Forligelseskommission, da det banket tungt paa Døren. Han skrev videre. «Kom,» sa han.

Det var Tølløv Storstu.

«Naa, Tollef?» Lensmanden saa op fra Siden, mens han skrev.

Tølløv stod litt.

«Det var om'n Knut,» sa han saa.

Nu la Lensmanden Pennen.

«Hvad da?» spurte han. Han sat og ventet.

Tølløv fingret med Skjoldluen.

«Det var om 'na Gampen,» kom det.

Da smilte Lensmanden.

«Var det om Knut eller Gampen?» spurte han.

Tølløv saa op.

«Om døm baae to,» svarte han. «Hain Knut vil ha Gampen alene.»

«Naa! Er vi der?» sa Lensmanden munter og reiste sig.

Tølløv saa djærvt paa ham.

«Je vil ha 'n før Kommissjonen,» sa han.

«Gampen eller Knut?» spurte Lensmanden; han moret sig.

Tølløv smilte, men svarte ikke.

Da slog Lensmanden om og satte Alvorsmine.

«Nei, hør nu, min kjære Tollef,» sa han; han gik like hen til Tølløv Storstu og tok ham i Skulderen. «Dette skulde Dere ikke indlate Dere paa. Det er en Skam, at Dere ikke kan forlikes om den Ting.»

Tølløv saa op.

«Det er derfør, je vil ha 'n før Kommissjonen,» oplyste han.

Lensmanden lo.

«Ja,» sa han. «Men stævner Du ham, saa stævner vel han ogsaa dig, og det blir bare dobbelte Omkostninger, som kunde være sparet. — Hvor faar Du ellers Penger fra til slikt?»

Tølløv saa fortrøstningsfuldt op.

«Lensmainnen kunde fuill kausjonere,» svarte han.

«Nei,» lo Lensmanden. «For den Slags kautionerer jeg ikke! Det er forresten noget Tøv det hele — jeg skal komme indom og tale med Dere begge om dette.»

Med den Besked maatte Tølløv gaa.

Dagen efter kom Lensmanden indom paa Velstu. Efter lang Forklaring fra begge Hold la han dem begge alvorlig paa Hjerte at forlikes og uttalte som sin Mening, at Knut jo maatte sies at ha mest Ret til Hesten, da den jo blev fôret paa Velstu av det Fôr, som blev indsparet ved Salget av Lykkjelin.

Dermed gik Lensmanden.

«Der ser Du naa, din Sjaataap,» sa Knut til Tølløv, da Lensmanden hadde gaat. Han var det bedste Hode av de to.

* *
*

Det rygtedes snart i Bygden, at Tølløv og Knut hadde blit uenige om Hesten, og straks var al Bygdens Munterhet paa Færd.

«Naa ska' Gampen paa Kommissjon,» sa Gælen-Simen.

Mange var ogsaa de Forslag som kom til Løsning av den store Tvist.

«Hain Knut kain ha Gampen om Daen, og 'n Tølløv om Natta,» sa en.

«Hain Tølløv kain ha'n, ma'n lever, og 'n Knut, mar 'n er dau,» sa en anden.

Men værst var igjen Gælen-Simen. En Dag, som han og Johan Dilt stod utenfor Velstu og saa paa Knut, som netop spændte for, bragte Gælen-Simen straks Saken paa Bane.

«Jamænd er det stygt au, det Du og 'n Tølløv ska' væra saa oførligt om 'na Gampen,» sa han.

Knut satte Sælepindene i.

«Hain maa væra tullete hain Tølløv,» svarte han.

«Ja,» sa Gælen-Simen. «Støtt ska 'n naa væra akkorat som Du!» Han saa harm ut paa Knuts Vegne.

Knut tok Tømmene.

«Ja, itte skjønner je —,» sa han.

Gælen-Simen drog et Suk.

«Nei, det var itte ventend' det,» svarte han. «Ellers

skulde det naa itte være naaen Sak aa bi førlikt om detta,» føide han til og skottet bort paa Johan Dilt. «Slaa ihæl Gampen og del som Ret er! Let 'n Tølløv faa Hue; før hain har ittnaa; saa kain Du ta Sjæla, før den trøng Du. Tar saa Du Framføten og 'n Tølløv Bakføten, saa faar Dø fire Føter baae to —; da maa det fuill bi ret!»

Knut kjørte.

* *
*

Fra den Dag, Lensmanden hadde været oppe i Velstu og sagt sin Mening om Hesten, hadde det foregaat en stor Forandring med Tølløv Storstu. Dette at Knut skulde ha størst Ret til Hesten, sat som en stadig Tapp for Bringen paa ham. Han aat ikke stort, og selv Kaffen bød ham imot. I Velstu saa man ham sjelden; han drev og arbeidet med noget hjemme paa Storstu; det saa ut til at skulle bli et Jordfjøs — for Sau eller noget lignende. Om Hesten talte han aldrig mere. Men en vakker Dag i November, da den første Sne var falden, blev Knut Velstu om Morgenen yderst forbauset, da han kom ind i Fjøset for at stelle Hesten. Tølløv Storstus Ku var borte. Nogen hadde været der og hentet den i Graalysningen; der stod brede Spor efter Klover og Mandsfot hele Trøen nedover. Men i det nye Jordfjøs paa Storstu stod hele Vinteren utover en ensom Ko og rautet. Og en ensom gammel Mand gik til og fra.

Vinteren gik. De to paa hver sin Side av Finnbækken levde hver for sig. Av og til kunde det staa en Gubbe i Solskinnet utenfor Velstusvalen og se over til Skogsnaret paa Storstu, hvor det røk ensomt mellem vinterhvite Trær; nu og da kunde det i Tømmerveien fremved Finnbækken staa en Mand med Stav og stirre bortover mot Velstu; men saa de to hinanden, snudde de begge langsomt og gik hver sin Vei. Den eneste, som holdt Vei aapen mellem Pladsene, var Baardteigjenten, som av og til snertet sig indom hos Tølløv Stor-

stu, naar hun kom fra Velstu om Formiddagen efter Fjøsstellet.

Saa en Dag i Sneløsningen om Vaaren hændte der endelig noget. Just som Tølløv Storstu sat og drak Kaffe efter Dugurd, kom Baardteigjenten illsvien ind og fortalte, at i Nat hadde Kua til Knut Velstu styrtet paa Baasen. Lykkjeknut hadde været der og sagt, det var Blodslag, den hadde faat. Saa var den straks blit slagtet, forat de kunde faa Nytte av Kjøttet.

Da Tølløv hørte dette, blev han ganske stille, skjøv Kaffekoppen fra sig og sat længe uten et Ord og tænkte.

«Ta var svære Ting,» sa han endelig.

Otte Dager senere hadde Tølløv tænkt fra sig. Da Baardteigjenten, som hadde drevet med Salting og Pølselagning oppe i Velstu hele Uken, snertet sig indom, sa Tølløv før hun gik:

«Du faar ta med dei a Svartros oppi att imaarraa tili Du,» hån var lav i Maalet.

Jo, det skulde Baardteigjenten gjøre; det var Fôr nok oppi der!

«Ja je har att Fôr je au,» sa saa Tølløv.

Dagen efter fik Knut Velstu, da han stod i Svaldøren, se en Jente med e Ku i Band komme Trøen opover. Han kjendte straks Kua. Det var Svartros.

«Naa har Du Ku att,» sa Baardteigjenten smilende, hun drog forbi mot Fjøset.

Knut sa intet, kjendte bare, at det krøp og krislet saa rart kring Bringen. Saa snudde han sig og gik ind.

Utpaa Kveldsiden kom det en Mand ruslende Velstudøren op og like bort i Fjøset. Det var Tølløv Storstu. Knut Velstu, som hadde set ham komme, ruslet langsomt efter. Da han kom ind i Fjøset, stod Tølløv og klappet Enkegards-Borken paa Lænden. Hesten humret og snudde Hodet.

Da snudde Tølløv sig fra Hesten og drog Haanden til sig.

«Det vart før kallt aat 'm aa staa alene,» sa han.

«Ja, det var fuill kallt aat Kuen au,» svarte Knut Velstu.

Saa ruslet de ut av Fjøset og ind i Stuen, som ingenting hadde været dem imellem.

Otte Dager efter forundret Folk sig over, at det ikke røk av Pipen paa Storstu. Men de fik snart Forklaring. Tølløv Storstu hadde flyttet over til Knut Velstu.

«Du vet, det er Fjøsrom nok deroppi,» sa Gælen-Simen.

* *
*

Enkegards-Borken gik paa sine sidste Ben. Den var nu over nitten Aar gammel og kunde vel ikke holde det mer end et Aars Tid til. Stivbenet var den, men ellers i godt Hold; for nu blev den fôret baade av Tølløv og Knut, og naar den snudde paa det gamle hvitgraa Hode med de sortblanke Øine under de sjunkne Øiengroper og humret, gik det godt gjennem Sjælen paa de to.

«Hain er mest som i Menneskje,» sa da gjerne Knut.

Men det var en anden, som ogsaa gik paa sine sidste Ben, og det var Knut selv. Han var nu langt oppi det fjerde Tjuget og kjendte sig skral baade Vinter og Sommer. Ret som det var, maatte han overende og blev da gjerne liggende nogen Dager. Indtil det endelig en Vaar blev rent ilde.

I fjorten Dager hadde han nu holdt Sengen, og saa sa han da en Morgen til Tølløv:

«Je trur ailler, je kjem op att je, Tølløv; du lyt nok rese etter Dokterøm.»

Tølløv sat paa Krakken og saa fremfor sig.

«Det bir hardt aat Gampem det,» sa han.

Og saa laa da Knut endda otte Dager uten Doktor. Niende Døgnet kjendte han sig saa laak, at han ikke fik Kaffeskvætten ned.

«Nei naa lyt Du rese,» sa han. «Men kjør smaatt, saa Du itte sprænger Gampen.»

Da reiste Tølløv. Fik laane en Spidsslæde hos Lensmanden og drog i Vei nordover til Tønsett.

Han kom igjen paa tredje Dagen. Men da Doktoren, som hadde liten Tid, og som ogsaa forstod, at det gjaldt Livet, brukte Svepen sidste Milen, sa Tølløv, som sat paa Hundsvotten:

«Det er itte værdt aa kjøre saa fort. Du kjem ailtiss tidsnok.»

Da smilte Doktoren.

Men da Slæden svingte ind paa Velstu, var Enkegards-Borken omtrent utkjørt. Den stod paa Baasen med tung Pust, humret av og til, men vilde ikke ta Fôret. Da Tølløv hadde stelt den og kom ind i Stuen, stod Doktoren ved Sengen og bandt det røde Skjærf rundt Ulveskindspelsen.

Den Syke saa spørgende bort paa Tølløv.

«Aasdan gik det med Gampem?» spurte han svakt.

Tølløv kom langsomt borttil.

«Aa, det er klent,» svarte han. «Hain vil itte eta.»

Knut Velstu saa urolig ut.

«Du ser kainskje uti aat hønnøm au Du, ma Du er her?» sa han; han saa op paa Doktoren.

Doktoren smilte.

«Aa, Hesten greier sig nok,» svarte han.

Litt efter gik Doktoren. Han skulde nord i Præstegaarden og spise til Middag, men lovde at komme igjen paa Kveldsiden.

Hos Præsten fortalte Doktoren, at Knut nok ikke hadde langt igjen og antagelig vilde slukne om et Par Dager eller saa.

«Stakkars Tølløv,» sa Præstefruen.

Da Doktoren ved Sekstiden om Aftenen kom tilbake til Velstu, stod Tølløv utenfor Svalen.

«Naa? Hvordan har han det?» spurte Doktoren.

«Aa jo; hain er likere naa,» svarte Tølløv. «Hain knegge' aat mei ista, ma je kom med Vassbøtten!»

Doktoren smilte.

«Det var nu egentlig Knut, jeg mente,» sa han.

Tølløv saa forundret paa Doktoren.

«Nei, hain er like klen,» svarte han.

Om Kvelden reiste Doktoren med Skysshest videre;

men før Avreisen hadde han tat Tølløv til Side og fortalt ham, at Knut maatte dø.

Der var kommet noget raadløst op i Tølløvs Ansigt med det samme; men saa var der falden stor Ro.

«Ja — det er fuill saa det,» var det eneste, han hadde svaret.

Nu sat han da utover Kvelden paa Bænken fremved Sengekarmen og hørte paa Knut, som laa og drog Aanden tungt og talte om Begravelsen.

«Hain Tusenmikkel faar gjøra Kjista,» kom det anstrængt.

«Ja, det ska' bi bestellt,» svarte Tølløv.

Knut laa litt og drog og drog Pusten. Saa snudde han Hodet og saa bort paa Tølløv.

«Vi lyt be Lensmainnen aa Gravølla,» sa han.

Tølløv sat litt og funderte.

«Ja, Du vet, hain var Kausjonist hain,» svarte han.

Saa blev det længe stille. Ildslyset flakket døende henover de to gamle Ansigter; Skygger og Lysning steg og faldt langs Krakken og Sengekarmen.

Endelig talte Knut igjen.

«Du lyt bruke Borken aat Kjerkjen og kjøre sjøl,» sa han.

Da bævret det til klodset i Tølløvs Ansigt. De gamle Øine rødnet; den knokete Haand kom skindtør og benet bort paa Sengekarmen.

«Je vilde helst, Du skulde kjørt D u denne Gaangen,» sa han; — han var det daarligste Hode av de to.

Erik Smed.

Nordenom Kirken, midt paa tørre, solbrændte Moen laa der en liten Stue. Væggene var ældgamle og brunstekte av Sol; stridt, blakt Græs grodde paa Taket. Vinduene var metallisk anløpne og skjæve; den hvite Maling paa Vinduspostene hadde flaknet av.

Tæt ved denne Stue, men nærmere Skogen stod en gammel sotet Smiju, og der indefra sang det Hammerslag mot Ambolt og pustet Blæsebælgspust Sommer som Vinter, Morgen som Kveld hele Aaret rundt.

For der drev Erik Smed.

Han var den bedste Smed i øvre Bygden og visste det godt. For som han stod der, halvliten og tufshaaret med tusen umulige Rynker i det gamle Ansigt, Øinene mørke og plirende og en myk Klump av en Næse midt oppe i det hele, var han ikke den Mand, som det gik an at bænke eller snakke til Rette. Som han sa, saa blev det, og som han slog, saa smald det, og Gnistene føk mellem Ordene, og Bandskap og stærk Skjæmt blinket og lyste alt i ett under Arbeidet, der han stod med glohete Jernet fremved Ambolten og hamret.

Værre Kar i Kjæften end Erik Smed hadde de ikke der i øvre Bygden; det maatte da være han Mærra-Krestaffer; men han var ikke længer ænsendes; for han var død. Saa nu gik alt Ordtøke ikke længer om ham, men om Erik Smed; for h a n var levandes nok.

Og altid, naar Folk kom forbi Smedstuen, stod der nogen og skraldlo utenfor Smijudøren av ham, som drev

og arbeidet med Slægge og store Ord og kvasse Eder der indenfor.

Saa kunde av og til et svartsmusket rynket Ansigt med en Haarlurv under den blankslitte Skjoldlue stikke ut av Smijudøren, myse efter dem, som drog forbi, og dra sig ind igjen; og saa skar Smijuslagene som kvasse Blink paany ut i Stilheten.

Det var især om Smed-Eriks Bandskap, Historiene gik Bygden rundt. For i den Veien var Manden saa overlags, at hans Make ikke fandtes. Andet Folk kunde være framifraa paa samme Vis, baade han Tosten-Knut og han Rød-Knut og andre; men det blev nu mest med kjendte, raakjynte Kjøteder; Erik Smed derimot fandt altid paa nyt, naar han svor, og altid var det Sammenhæng mellem Bandskapen og det, den gjaldt.

Præsten hadde flere Ganger været borti ham for denne stygge ugudelige Vane; men Smed-Erik var og blev sig selv lik.

«Fordobble mi Synd, om je kain før det,» hadde han sagt til Præsten.

«Ja paa den Vis fordobbler Du snart din Synd,» hadde Præsten svaret, alvorlig, og hadde gaat sin Vei.

Der var dem i Bygden, som mente, at Smed-Erik hadde Ret, naar han paastod, han ikke kunde noget for det.

Gammelt Folk, som hadde kjendt Far hans, mente det laa i Slægten; atter andre paastod, at det laa i Haandteringen; for i Smijuen maatte det gaa hett til, skulde en komme nogen Vei.

Nok er det, at Smed Erik og Bandskapen hadde hængt ihop like fra han var Smaagutten og til nu, han var gammel og graa.

Værst var det gaat Erik Smed den Dagen, han skulde gifte sig.

Folk fortalte, at da han og a Goro stod for Alteret og Præsten spurte ham, om han vilde ha den velagtede Pike Goro Simensdatter Blindstuen, som hos ham stod, til sin Ægtehustru, da hadde Erik Smed ikke latt sig nøie med «Ja» som sig høvet, men tat i en kraftig Ed. Og

da Præsten videre hadde spurt, om han visste sig fri, at han hadde git nogen anden Kvinde, som nu lever, sit Ægteskapsløfte, da hadde han ganske troskyldig svaret:

«Neggu om je det mindes.»

Saa sa Folk; men Rygtet er som Bergras: jo længer det gaar, jo mer river det med sig.

* *
*

Bandskapen fulgte Erik Smed som Skindet følger Kroppen.

Møtte nogen ham paa Veien i Regnveir og sa:

«Det regner godt idag,» svarte han gjerne:

«Ja — Fa'en skvætte mig!»

Møtte en anden ham i Solskin og sa:

«Ho er skarp Sola,» svarte han:

«Ja — steke og brænde mei er a itte saa!»

Men vilde nogen ha ham til at bli med paa det, som galt var, da tok han likesaagjerne ogsaa da i den drøieste Ed paa, at før skulde baade den og den fortære ham, finhakke ham, flaa og vindtørke ham, før nogen skulde faa ham med paa slikt, og var ond Gjerning bedreven, da var altid Erik Smed den, som lyste Gjerningsmanden med Bandskaps Lys og Lygt like ind i det heteste Sted, hvor Bot for Synd kunde gjøres.

Likedan gik det ham det Aaret, da Doktoren reddet den vesle Gutten hans fra Døden av den trondhjemske Halsesyken.

Da Faren vel var over og Doktoren meldte ham det, satte Smed-Erik sig frem til Bordet — og graat.

«Brændsteke og forsørge mei om Du skulde ha set slikt lel,» sa han, og saa graat han igjen.

«Ja, neggu om je naa vet mi fortærendes Raa', aa godt je ska' gjøra Dokteren,» sa han, da Doktoren rakte ham Haanden til Farvel.

«Slut at bande, Erik Smed,» svarte Doktoren smilende.

Erik Smed myste ut av alle Rynker op mot Doktoren.

«Neggu om je det tør laavaa lel,» svarte han og klødde sig alvorlig i den lurvete Haartufs under Skjoldluen.

Saa gik han ind til Gutten sin.

«Nei Fa'en au — er Du vørte bra att!» utbrøt han og strøk ham med sin stive sotede Haand over Luggen.

Saa gik han til Smijuen og holdt Hus over al Maate hele Kvelden utover.

* *
*

En Dag midtsommers skulde Erik Smed nordpaa til Haarsetten for at kjøpe Mjøl.

Han kom dragende like ind i Storstuen, hvor Haarsetten sat og aat Dugurd.

«Signe Spisen,» sa han.

Haarsetten saa op.

«Band naa Erik,» sa han.

«Neggu om je det gjør,» svarte Erik og satte sig.

«Du ska' kjøpe Mjøl?» spurte Haarsetten om en Stund.

«Jaggu var det det da,» svarte Smed-Erik.

Haarsetten strøk Skeen og reiste sig. Gik hen efter Stabburnøklen og drog paa Dør.

Smed-Erik efter.

«Det er Fanden saa fort, Du gaar,» sa han, da de var komne paa Stabburtrappen.

«Aa koster Mjølet?» spurte han saa.

Haarsetten nævnte Prisen.

Smed-Erik til at bande, saa det lyste, og mente paa det, at slik Pris hadde de ikke paa Mel selv i glohete Helvede.

Haarsetten stod og smaaknegget.

«Ja det er det saammaa,» sa han. «Du ska faa en Mjølsæk taa mei, om Du vil la bli aa bande den Rida, Du bærer 'n ut.»

Smed-Erik stirret paa Haarsetten.

«Neggu mener Du fuill itte det,» sa han.

Jo, Haarsetten mente det.

«Svær paa det,» sa Smed-Erik.

«Det trøngs itte,» svarte Haarsetten; han gik ind.

«Jaggu ska' je da —» — Smed-Erik fulgte med ind paa Stabburet.

«Ta i her naa,» sa Haarsetten, «saa bær vi i hver vor Ende.»

Smed-Erik svarte ikke men tok i. Saa bar det paa Dør og Stabburtrappen ned.

Da de var komne midt i Trappen, slapp Haarsetten — og Melsækken utover.

«Nei — saa skulde da —» og Smed-Erik til at bande, saa det lyste. Saa med ett braastanset han og saa paa Haarsetten, som stod der og smaaknegget.

«Nei pinestedø om det er Molihets Raa' heil før mei,» brast det ut av ham.

Semming Skolemester paa Bjørnejagt.

Der drog en Mand med Hund i Baand og Bjørnestudser paa Akslen Almandveien nordover. Han var indom som snarest paa Butiken hos Hans paa Bua og kjøpte sig Tobak; saa drog han straks videre. Det var Gammel-Haakkaa 'pi Sveøm, som skulde nordover til Unnsetten paa Bjørnejagt. Bjørnen hadde været fremme paa Klettsæteren og slaat ihjæl Sau for Oppistu, og saa hadde Oppistugubben sendt Bud.

Gammel-Haakkaa gik fort nordover Elvevoldene; det var endda først i Oktober Maaned dette, og det laa alt Sne i Fjeldene.

Saa ved Auftslete var han øverst i Unnsettbygden og tok Sæterveien op; han var ment paa at gaa paa Sæteren om Kvelden. Men da han naadde Semmingstu, hvor Semming Skolemester holdt til, blev han bestemt paa at gaa indom der og faa sig en Kop Kaffe; han hadde Kvelden for sig, og paa Klettsætera gik han da paa to Timer radt.

Han bandt Hunden ved Skigarden, satte Børsen ved Siden og drog ind.

Semming Skolemester var hjemme. Han sat just og drak Kaffe paa Koksukkerbit fremved Glasset.

«Go' Efta,» sa Haakkaa 'pi Sveøm; han drog Døren langsomt i efter sig, kom smilende frem paa Gulvet og stod.

Semming Skolemester saa op, mens han drak.

«Aa go' Efta,» sa han. Saa satte han Skaalen fra sig paa Skjænken.

«Saa det er Skogsmainn ute og gaar?» Han flyttet Sukkerkoppen.

Gammel-Haakkaa tygget Bussen.

«Aa, det er itte saa fali med di,» svarte han.

Semming Skolemester reiste sig.

«Je sau, Du hadde Huinnen din utmed her,» sa han, mild i Stemmen.

«Sjaa aat Du faar sitte!» Han satte Stol frem.

«Aa Takk.» Gammel-Haakkaa satte sig.

Semming Skolemester gik bort til Aaren og løftet Lokket av Kaffekjelen.

«Det er Bjønn, Du eftertragter da væ?» spurte han derbortefra. Han skottet paa Gammel-Haakkaa fra Siden og flyttet Kjelen frem paa Varmen.

Gammel-Haakkaa smaalo med dype Klunk og muntre blaa Øine under de svartsmuskete Øienbryn.

«Je trur det først er Kaffe!» svarte han.

Semming Skolemester reiste sig og snudde sig braatt mot ham.

«Ser Du, min godeste Haakkaa,» sa han — «att Naturen tær ut sin Ret hos Menneskjøm som hos Dyrøm! Det er in Lov det, mar Bjønn ét Kjøtt.»

Gammel-Haakkaa lo.

«Aa hain tær fuill mer heil sin Ret, mar 'n slær ihæl Sauen hass Ola Oppistuen,» svarte han; han strøk med Haandbaken Tobakssausen av Mundvikene.

Semming Skolemester braasnudde igjen.

«Ja, det var groft,» sa han. «Otilforladelig groft!»

Han gik mot Skjænken og fik en ny Kop frem.

«Kjære, aa gik den Hændelsen før sei etter da Du?» spurte han; han var igjen fremme i Aaren og hentet Kaffekjelen.

Gammel-Haakkaa fik Pipen frem.

«Aa, det var norda Uggelåa, frammed Myren der!» svarte han.

Semming Skolemester skjænket, svært forsigtig.

«Ja det er Bjønntrakt fraa gammalt det,» sa han. Han satte Kjelen fra sig og skjøv Kaffen bortover mot Haakkaa.

«Drekk naa, Jægersmainn,» sa han — «før hain bir kall; — je trur detta ska' gjøra godt aat dei!»

Gammel-Haakkaa satte sig borttil.

«Du er bjønnkjint Du au?» spurte han smilende.

Han tok Sukkerbiten.

«Saa i Aandøm,» svarte Semming Skolemester. «Je har ailler vørré nordpaa der. Men je har hørd, sir Du min Mainn, hørd taa Far mine.» Han pekte op mot Slinden, hvor en gammel Børse hang.

«Der sir Du Vidnesbyrde',» sa han.

Gammel-Haakkaa skottet.

«Du har skøte Bjønn Du kainskje?» spurte han. Han sat og drak den varme Kaffe.

Semming Skolemester ristet paa sit lille Hode.

«Aildrig legemlig,» svarte han. «Men aandelig har jeg dreve myy med di; je har hadd i svær Lyst paa Skauen.»

Gammel-Haakkaa hadde drukket og satte Koppen fra sig.

«Du lyt bi med mei da,» sa han. «Takk og Ære før Kaffen!»

Semming Skolemester snudde rundt, slog Hændene ihop og stod med dem tæt foldet midt paa Gulvet.

«Er det di Mening Haakkaa?» kom det bydende og bedende.

Haakkaa reiste sig og saa op mot Børsen.

«Er a ladd Børsa?» spurte han.

«Jø, jøssøs ja!» svarte Semming; han stod som før. «Na har vørré ladd, sia 'n Far døe; ho har vørré ladd støtt denna!»

Gammel-Haakkaa steg uten videre op paa Bænken og tok Børsen ned.

Semming drog til Dørs.

«Far med Forsigtighed, min kjæreste Mainn,» bad han. «Det er farligt med skytenes Vaaben. Det kain bi Antendels, har je hørd.» Han stod i Døren.

«Ja, det er det, det ska' bi,» svarte Gammel-Haakkaa tørt. Men da hadde Semming Skolemester alt lukket Døren og stod ute i Svalen.

Haakkaa undersøkte nøie den gamle Bjørnestudser. Ladningen sat i; men Fængpanden var igjengrodd av Rust, og Flintestenen stod skjæv i Hanen. Han blaaste det rustbrune Fængkrudt bort, tok Flintestenen ut og stak den med et Smil i Lommen. Saa ruslet han mot Døren og ut.

Semming Skolemester stod midt paa Gaardspladsen.

«Var a ladd, Du?» spurte han.

Gammel-Haakkaa gik borttil. «Ja, og det fuldskuvendes au,» svarte han. Han rakte ham Børsen.

«Nei, hoill ti a lite Du,» bad Semming Skolemester. «Je er da itte førberedt endnaa! En lyt da ha Mat med sei, min kjæreste Haakkaa!» Han drog mot Stuen.

«Vi ét Bjønnkjøtt,» svarte Haakkaa lunt efter ham.

Semming Skolemester snudde sig i Svalen.

«Detta var letfærdigt, min godeste Haakkaa,» sa han. «Det staar — je trur det er i Skriften — det 'n itte ska' sælgje Hua, føre in har skutt Bjørnen — og indda værrer bir det med Kjøtta, naar 'n itte har det mar 'n ska' ha det, min gode Jægersmainn! Nei, Haakkaa, in ska' tænkje paa Skroitten au!» Han forsvandt i Svalen.

Gammel-Haakkaa smaalo for sig selv og ruslet nedover til Grinden, hvor Hunden laa paa Vakt og ventet.

Litt senere kom Semming ut med Skræppe paa Ryg.

«Naa er je førberedt,» sa han. Han kom fort nedover og ut paa Veien, hvor Haakkaa stod og ventet med Hunden i Baand. Han gik like bort til Skigarden, hvor Børsen stod.

«Naa da» — han saa sig rundt — «i Guss Namn!» Saa tok han Børsen og fik den paa Akslen med et Ryk.

«Naa er je færdauen,» sa han.

Hunden gik bort, snuste til hans Knæ, misfornøiet, vendte straks Hodet og gik over paa den andre Siden av Gammel-Haakkaa.

«Hain kjinder mei itte!» sa Semming Skolemester i nogen Avstand.

«Aa jo, hain kjinner dei nok!» svarte Gammel-Haakkaa med et underfundigt Smil.

Saa gik de to Skogsmænd Sæterveien videre for at naa Klettsæteren til Kvelds.

* *
*

Det gik stilt opover Lien. Gammel-Haakkaa røkte paa sin svarte Snadde; Semming Skolemester sa ikke et Ord. Først da de var komne ovenom Kværningen og Angsten for, at Børsen pludselig skulde smelde av paa Skulderen paa ham, hadde lagt sig, fik han igjen Mæle og Mot.

Han stanset midt i Bakken og pustet paa.

«Det maa naa fuill væra in hellig Ladning au ti 'na Børsen,» sa han, «sia Far min har lagt 'n ti.»

Gammel-Haakkaa banket Asken av sin Snadde mot Haanden og stak Pipen i Lommen.

«Ja, ta bir nok Bjønn,» svarte han, lur.

Og saa bar det i Vei videre opover Lien mot Klettsæteren.

Komne til Veiskillet mellem Søvoldsveien og Klettsæterveien, møtte de Finngutten.

Han kom fra Neksjølien med Nordigardshest.

«Kjære, aa ska' dø etter da?» spurte han. Smilet kom frem.

«Jo naa ska' vi etter Bjønn,» svarte Gammel-Haakkaa.

Han skottet muntert mot Finngutten under de buskete Bryn.

«Du au, Semming?» Finnguttens Øine lo.

Semming Skolemester saa overlegent hen.

«Det er saa min Bestemmels,» svarte han. Han satte Fot frem for sig.

«Ja da bir det fali før Bjønnøm!» Finngutten stod smilende og skulde kjøre videre. «Du har fuill med dei Bønboka au da,» kom det muntert.

Semming Skolemester spyttet.

«Du gjør Nar Du, Erik,» sa han; «men det skulde Du itte gjøra. Apostla var vankundine Folk i ailt det aandeline, men var indda antageline — saa kain ailtiss

je skjøte in Bjønn! Ellers ska' je naa seie dei ett: Det ska' Bønn til aill Ting etter Skriften, min godeste Erik!» Han rettet sig.

«Aa det ska' naa heilst Kule aat in Bjønn,» svarte Finngutten.

«Kugle? — Kugle! — aa je vil itte tala aat dei!»

Semming Skolemester svingte sig harm — og gik. Gammel-Haakkaa luntet efter og lo i dype, dæmpete Klunk; men Finngutten gik og smaasmilte og ristet paa Hodet hele Tiden nedover Søvoldsveien.

* *
*

— — — Det er en drøi Times Vei fra Søvoldsskillet og til Klettsæteren, god Sætervei og ikke Bakker at tale om. Gammel-Haakkaa, som hadde tat Saken med Ro opover Bratten, begyndte nu at lægge ut i sin vanlige seige Skogmandsgang, og Semming Skolemester hadde vondt for at følge. Efter en halv Times Gange stanset han.

«Je synes ett om dei je, Haakkaa,» sa han. «Tel Jægersmainn aa vara har Du lite Agtelse før Skauen. Du sir dei itte om, min kjæreste Haakkaa, indda slik gjild Skau her er.» Han stod støttet til Børsen og saa sig om.

«Je gaar etter Bjønn je,» svarte Gammel-Haakkaa; han stod og ventet med Hunden stram i Baandet.

Semming Skolemester saa bebreidende paa ham.

«Det er fuill mer heil Bjønn i Skauøm,» sa han.

«En ska' da fuill ha Sansning før Naturen! Sjaa na Furua der — in skjønn Plante Haakkaa!» Han skottet bortover. «Ja je sir mange taa døm! Ja Skaberen hain har hadd aa bestelle, mar 'n gjorde aillt detta.»

Gammel-Haakkaa stod og saa paa ham under de busketé Bryn; han tygget Bussen og var oplagt munter.

«Hain gjorde det paa in Dau, seier døm,» kom det.

«Den tredje Dag, Haakkaa! Den tredje Dag i Skabelsen. Ja det var svært au, at 'n skulde ha faat ihop

aille dissa Urter paa in Dau; men Du vet det var Kræfter ti 'm. Aillmakta, sir Du, Haakkaa!»

Haakkaa 'pi Sveøm saa lumsk ut.

«Det var itte rar Makta ti 'm, mar 'n skafte Føten paa Skulmesterøm,» sa han.

Semming Skolemester hyttet med den Haand, han hadde fri.

«Itte spotte Haakkaa, itte spotte,» formante han. «Slikt kjem att! Du seier ellers naae» — han tok ned over sin venstre Læg —; «'na Foten er jussøm svagere heil den andre. Det har 'n vørré fraa Fødselem; aa kain slikt kaammaa taa, Haakkaa?»

Gammel-Haakkaa tok sig kring Haken.

«Hain maa væra før gammaill den ene Foten,» sa han.

«Naa spotter Du att, Haakkaa,» truet Semming Skolemester. «Men gjør itte det! De første ska' blive de sidste og de sidste de første; saa staar det, Haakkaa!»

Haakkaa 'pi Sveøm stod og smaalo bent op i Øinene paa ham.

«Ja faa sjaa naa da,» sa han, «aakken som bir den sidste taa 'sa to Føtøm dine!» Dermed snudde han og luntet avsted. Semming Skolemester fulgte taus hele Tiden.

Men da de to Skogsmænd sat og fik sig Kveldsmat ved den nedfældte Bordskive paa Klettsæteren, mens det spraket av Varmen paa Aaren og Hunden laa i Ring bortved den skindfeldbredde Sengen, sa Semming Skolemester med mild Stemme til Gammel-Haakkaa:

«Sir Du naa, Haakkaa! Det var in Klaagskab, det vi tok med øss Spise og itte trøste aat Bjønnkjøtte!»

Gammel-Haakkaa aat.

«Bære itte Bjønnen ét op ø s s —» sa han likegyldig hen; han sat og smaaskar Spekekjøttet med Tollekniv.

Semming Skolemester blev sittende med Biten i Haanden og stirret paa Haakkaa, liten og forundret i Ansigtet.

«Du spøkjer Haakkaa!» sa han. «Detta var in stygg Spøk aa saavaa paa!»

Gammel-Haakkaa saa op, mens han aat.

«Bjønnen er falin hain,» sa han. «Det var hain, Gud skafte paa den syvende Dag.»

Da lo Semming Skolemester. «Nei 'ta mener Du itte min kjæreste Mainn,» sa han. «Paa den Dagen hadde hain sin Sømn; det skulde Du kaammaa ihau fraa din Komfermasjon. Ellers saa har je hørd det, Bjønn ska' ha tolv Mainns Styrke og ti Mainns Vett, og saa maa 'n fuill vætta bærre heil aa myrde Folk!»

«Ja, har 'n ti Mainns Vett, saa ét 'n naa itte dei,» lo Gammel-Haakkaa; han reiste sig fra Bordet og fik Pipen frem av Vestelommen.

* *
*

Tidlig i Graalysningen næste Dag drog der to Mand med Finnehund i Baand fra Klettsæteren og bortover til Uggelaaen. Gammel-Haakkaa gik foran med Hunden, Semming Skolemester efter, ræd og opmærksom.

«Naa, Haakkaa, faar det staa sin Prøvels da,» hadde han sagt, da de gik fra Klettsæteren om Morgenen.

Det var tung Marsch nordover og kraket Lænde; men Semming Skolemester sa ikke et Ord; han saa bent i Nakken paa Gammel-Haakkaa og fulgte.

Nu kom de til Uggelaaen og drog over paa Stenene. Nordenom Aaen fremved Myren var det, Bjørnen hadde været frempaa og slaat Sauene ihjæl. Men da de vel var komne over Aaen, stanset Semming Skolemester.

«Haakkaa,» sa han lindt.

Gammel-Haakkaa snudde sig.

«Aa er det naa?» spurte han. Han holdt Hunden, som laa stram i Sælen.

«Bi lite her naa Haakkaa,» bad Semming Skolemester. Han satte Børsen fra sig ved en Kragge.

«Det kjem mei in Ting føre,» sa han. «Gjorde Du Bønna di idau tili?»

«Det gjør je bære om Kvelden det,» svarte Haakkaa 'pi Sveøm. «Je har itte Ti' om Maarraaen.» Han gik videre.

«Nei hoill naa,» ropte Semming efter ham. «Tel je faar gjort fraa mei detta!»

Han snudde rundt, klaspet de gamle Arme ihop og stod slik litt, mens Munden gik uten en Lyd. «Ammen,» sa han høit. «Naa kain Du gaa att. Naa trur je, det ska' bi lykksamt Utfaill!»

Og de drog sig videre opover mot Uggelaamyren.

Da Hunden naadde Myren, la den sig med ett flat i Sælen. Haakkaa fulgte den fort bortover Myren; Semming Skolemester hadde stanset.

«Far forsigtin naa Haakkaa,» sa han paa Avstand.

Haakkaa stanset nu ogsaa og holdt Hunden.

«Her var det,» sa han. Han saa ned for sig, og sparket bort noget, som laa mellem Tuvene.

Nu kom Semming borttil.

Der laa Hodet og Forbenene av en Sau mellem endel Skindfiller og Indvolder.

Semming braakvakk og stirret.

«Sjaa!» datt det ut av ham. Saa ristet han paa sit lille, ubetydelige Hode.

«Fy, saa Syinna har vørré hard ti Bjønnøm her!» utbrøt han og tørket Svetten. «Det er naa itte bære Arvesyinn heil detta; in tør fuill kaille det Ondskabssyinn au slikt!» Han sparket forsigtig til Sauehodet. «Hh, hh, hh! Men Skjylda er vor Haakkaa. Det var øss efter Skriften, som gjorde det første Syndefaillet. Det er øss, som har største Skjylla, ma Bjønnen slær ihæl Krøttør!»

Haakkaa drog Hunden fra Sauehodet.

«Ja, aa Bjønnøm, som har Skjylla, ma vi slær ihæl hain,» svarte han; han drog Hunden efter sig nedover den magre Rabbe fra Myren. Semming fulgte. Kommen nedpaa Rabben tok Hunden med ett nyt Spor og arbeidet sig med kavende Labber nedover. Semming stod og saa paa.

«Aa er det naa att da?» spurte han.

Gammel-Haakkaa svarte ikke, bare hyttet i Haanden og fulgte Hunden. Saa stanset han ved en Bjerk, hyttet igjen og vinket.

Semming kom tvilraadig og graagul nærmere.

«Naa har je Spaar!» hvisket Gammel-Haakkaa. «Naa lyt Du krype Gut og ailler seie it Ord.» Han huket sig ned og fulgte Hunden.

Semming Skolemester tverstanset.

«Nei hør naa Haakkaa!» sa han. «Detta er in Førnedrels.»

Haakkaa krøp og svarte ikke.

«Haakkaa!» Semming Skolemester var efter ham og hvisket.

Gammel-Haakkaa bare hyttet med Næven bak sig og krøp videre.

«Haakkaa! Naa vil je seie dei ett!» Semming var like indpaa og tok Tak i Gammel-Haakkaa i Broken, saa denne maatte snu sig.

«Je er kømmen paa den Tvilen, att det er in Syinn taa øss aa fara her aa jaua Dyra. Vi staar itte tel Svars med di, Haakkaa!»

Gammel-Haakkaa satte sig paa Bakken og saa paa ham; Hunden slet i Baandet.

«Vi er strast indpaa naa,» sa han.

Semming Skolemester tørket Svetten.

«Aille Dyra døm flyr før øss døm, Haakkaa,» sa han. «Det er Syindens Soild det. Døm er ræidde før Døden!»

«Aa hain er itte ræidd Bjøinn, mar det knip,» svarte Gammel-Haakkaa og reiste sig. «Kom naa bære!»

Semming Skolemester hugg atter Tak i ham.

«Nei hoill naa! Vi er da fuill ingen Bjøinn vi Haakkaa! Om hain er førdærvet og vil myrde, saa ska' da fuill vi vætta bedre og vige før hønnøm. Vi ska' da føregaa Dyra med it godt Ekssempel? Ellers Pas før mei!» Han kvakk i det samme! Der hørtes Blask av en Storfugl, som lettet nede i Lien.

«Aa var 'ta?» hvisket han. Han stod med Børsen i venstre Haand og Fingrene paa den høire sprikende ut i Luften.

«Ta var Bjøinn det,» svarte Gammel-Haakkaa og reiste sig.

jaua: jaga.

Da snudde Semming Skolemester og la i Vei samme Led, som han var kommen. Børsen i den ene Haand og Luen i den andre op over Rabben og nedover mot Aaen. De hvite Haartister stod hit og dit paa det lille magre Hode efter ham. Men Haakkaa 'pi Sveøm stod igjen og lo, saa Tobaksaucen randt av Mundvikene; han saa bare et Skimt av Semming Skolemester, da han drog aat Uggelaaen, saa Vasspruten stod. Saa rykket han Hunden til sig og satte den paa Sporet. Det var en fersk Elgefærd, han var kommen over, og som han nu fulgte i god Ro og Mak nordover Lien.

* *
*

Gjætergutten paa Klettsæteren drev og jaget den olme Nordigardsoksen nordenfor Volden, da han fik se Semming Skolemester komme dragende, drivvaat av Svette og graahvit i Ansigtet.

Han slap Paaken.

«Kjære, je spør dei je! Kjem Du att naa!» ropte han.

Semming Skolemester drog forbi.

«Naa bir det snart Bjøinn nordi her,» sa han.

«Je lyt skynde mei fram paa Voilden!»

Da satte Gjætergutten sig paa en Sten og lo, saa Øinene stod som smale Striper i Hodet paa ham.

— Kommen frem paa Volden maatte Semming Skolemester lægge sig nedpaa.

«Ho tær paa Kræften Bjørnejagta,» sa han til Budeien, som kokte Kaffe for ham.

Efter Kaffen kviknet han til og spurte da straks, om der ikke var nogen paa Sæteren, som skulde ned i Bygden idag.

Jo, det var en liten Jente fra Søstu, som var kommen oppaa efter et Blandsmørspand, og som nok skulde nedover med det første.

Semming Skolemester reiste sig fort fra Krakken, der han sat.

«Detta var in Tilskikkels,» sa han. «Saa bir vi Mainn og Kvinde neøver. Det er itte godt før Mennisken aa væra alene og ailler mindst før Kvinden! Det er saindt det Kari! Faa hit a Vechl-Kirsti Du, aa hoill Hand øver a, saa a itte drær i Vei isamma aat Berjøm!»

Litt senere gik Semming Skolemester og vesle Kirsti Søstu Sæterveien hjemover, og Semming underholdt hele Tiden den vesle Jente med Foredrag om Skabelsens Herlighet i Naturen og Menniskens Forpligtels mot Dyra efter Syndefaldet.

i·s a m m a: ensom, a l e n e.

Næverkont-Ola.

Det var en mild, sne-yrende Novemberdag. Storm hadde raset gjennem Skogene Dagen før og gjort de snebart i de tunge Furukroner; nu var den stilnet og Vinteren hadde igjen tat fat paa sit tause, barm hjertige Arbeide. Lunt som et bævende Tæppe av Du laa Nysneen mellem Træstammene; varm og lubbe stod Skogen under sin drivhvite Vinterdragt; men yrende, muntert Mylder kom Sneflokene flingrend som et Hav av kjølig Fjær fra den graanende Luft Saa en dit op i Sneyret, fik en den forvildende Fornem melse av Uendelighetens skiftende Mangfoldighet, dy pere og dypere ind i Dødens kjølige Træthet; faldt de en Sneflingre paa Kind eller Haand, kjendtes et fin litet Stik, som straks blev varmt; saa smeltet det hel til en kold Draape, som ikke magtet at flyte bort, me blev staaende, til den tørket eller blev strøken av.

Frem over de smale Tømmerveier var det ødt o stilt. Ikke et Vingeslag av flygtende Fugl, ikke et Spo efter Hare eller Ræv; en kunde tro, at alt Liv var drage for aldrig mer at komme tilbake.

Ind over den smale Sti til Harsjøvoldbua var der alli kevel et Spor; Spor efter at Folk hadde gaat, halv igjensnedd længer nede, men ferskere eftersom en kon dypere ind i Skogen. Og hadde Du naadd Haarrennsvin gen, saa Du, at her hadde nys gaat Folk, et bredt, stærk Spor, som endnu stod skarpt efter Hæljern og Fotsaale og gik Du fort videre frem, fik Du se ham fremved Sjøe med Næverkonten paa Nakken i jevn, stø Marsch, a og til stansende for at se sig om med denne eiendomme

lige usikre Fornemmelse, som altid følger den, der træder nye Spor paa tilsnedde Vinterveier. Det var Næverkont-Ola, som skulde paa Tømmerhugst i Harsjøskogen.

* *
*

Næverkont-Ola var Solung og hadde bare været et Aar der nord i Dalen. Han var Søn av en Husmand og omkring tretti Aar gammel; men endda var det faa i hele Glommens Dalføre, som ikke kjendte ham av Navn eller Omtale. For der var ikke det Dalføre, hvor han ikke hadde været med paa Fløting, ikke den Skog, hvor han ikke hadde hugget Tømmer, og overalt, hvor han fôr, gik der det Ord efter ham, at om nogen kom godt og vel fra sine Kontrakter, saa var det Næverkont-Ola.

Men saa drev han det da heller ikke paa samme Vis som andet Skogsfolk der i Dalene. Aldrig tok han anden Mands Tjeneste, men gjorde altid Akkord paa egen Risiko, leide saa Folk med sig og drev selv som haardeste, til alt var færdigt, hvad det gjerne blev længe før fastsat Tid.

Kjendt i Skogen var han som faa, og nøie fôr han den over, før han tok noget paa sig; men hadde han først tat Akkord, drev han som den skinbarlige Onde, ved Morgen og ved Kveld, i Stygveir og Godveir — det blev ham like fett.

Paa slik Vis vandret han fra Dal til Dal, fra Bygd til Bygd, altid med Næverkonten paa Ryggen og Tømmerøksen blankslepen oppi.

Gjennem alle Dalene hadde de da ogsaa et Ordstø efter ham. Ti det første han sa og spurte om, naar han kom til et Sted, hvor han ikke før hadde været, var gjerne:

«Er det mii Skog her i Bigden?»

Og naar nogen siden var nysgjerrig eller paagaaende, fik han gjerne til Svar:

«Er det mii Skog her i Bigden,» sa 'n Næverkont-Ola.

Naar de hærmet dette Nordbygderne opover, saa var det ikke frit andet, end at de hadde et litet Had til denne driftige Solung, som altid laa dem i Veien, hvor de største og bedste Akkorder var, og Opnavnet, de gav ham, Næverkont-Ola, var nu ogsaa ment som Haan; for endda han nu i mange Aar hadde gaat fra Akkord til Akkord og altid tjent Penger, kunde han ikke som andet skikkeligt Folk lægge sig til Matskræppe og ordentlig Vinterlue, men gik der med Næverkonten paa Akslen og Skjoldlue paa Hodet baade Vinter og Sommer.

Hvad de færreste kanske visste, var at i den Næverkonten, som Ola aldrig skilte sig fra, var der et Gjemme inderst inde, og der laa Regnskapsbøker og blaa Bankbøker, baade med Sparebanken paa Tønsett og Sparebanken paa Hamar, og det, som stod i dem, var opmot det tredje Tusinde Daler.

Men fremved laa da ogsaa Surmyssmørballen og Ihoplagtbrødet ved Siden av den gamle, slitte Smørøsje og noget gulnet, gammelt Kjøt.

De andre, som laa i Tømmerhugsten, hadde gjerne med sig baade Flesk og Fenaknoke; ja det var dem, som hadde baade Fetost og Gammelost attaat Smøret, og Tobaksrullen og Brændevinsflasken hadde sin egen Plads inderst i Skræppen; men naar de Karer, som ofte gik i Tjeneste hos Ola Næverkont, drev med ham for hans store Sparsomhet og mente paa det, det var Skam av ham, som tjente saa godt, at gaa saa daarlig klædd og holde saa simpel Mat, svarte han gjerne:

«Je lyt spara, je, ska' dø faa Raad tel aa læva, som dø gjør.»

Og da tidde Karene; for det var vel kjendt, at ingen betalte bedre Dagløn end Næverkont-Ola, og aldrig fik de vente paa Pengene. Han var kontant Mand.

Ikke kunde de heller faa det gjort til, at Næverkont-Ola var en underlig Krop; for altid var han i Virksomhet, og paa alt hadde han bedre Skjøn end de fleste, og altid fik han Ret, naar han uttalte sig for eller imot en Ting, som hørte Skogen eller Tømmeret til.

Men utom Skog og Tømmer visste han ikke stort, snakket heller ikke stort, men hørte gjerne efter.

Med alle Bygdenes Storbønder stod Næverkont-Ola sig godt. For aldrig slog han feil, og altid hadde han en eller anden stor Akkord, saa det rent blev en Naade at faa ham til at drive, naar andre av Bygdens Tømmerlag ikke orket at ta Driften eller ikke orket at føre den frem, hvad der gjerne hændte.

Hvert Aar, naar Sommervarmen kom i Veiret, drog gjerne Næverkont-Ola sydover til Solør. For der i Hjembygden hadde han en Jente, som like fra Barnsben hadde været ham kjær. Til hende hadde han første Gang, han drog av Bygden, sagt at hun skulde vente paa ham, og til hende drog han hvert Aar for at tales ved.

For hende viste han de blaa Bøker og hvad han hadde tjent; men hvert Aar, naar hun slog Hændene ihop og bar sig over alle Pengene og mente som saa, at nu kunde de da gifte sig, fik Ola Næverkont altid maket det saa, at de skulde prøve et Aar til, saa de var sikkert og visst velbergende.

Og saaledes gik det Aar efter Aar, til han var over de tretti og hun over de fem og tyve.

«Vi er naa bære Ongdommen baae,» sa Ola altid, og hun føide sig hvert evige Aar.

* *
*

Det var i Julen. I Vinterstuen paa Løsett sat Løsetten med den brede merskumslagne Pipe fremved Aaren. Det lyste og blafret varmt fra Furukubben der fremme. Den mørke, snirklete Ølbolle stod skummende fuld paa Langbordet; Bitetibrettet stod fremved med baade Skrivebrød og Jønbrød, Rømtyndkaku og Sirop-tyndkaku; opskaaret Spekekjøt laa fremved; Kaffekopper stod tømte omkring.

Det var paa Kveldsiden dette. Et Par av Dalens Bønder hadde været paa Besøk og var reist. Der var Tale om stor Stigning i Tømmerprisene og hadde været

raadslaat om, hvormeget en burde hugge hver især o
om hvordan en bedst skulde faa drevet det frem.

Nu sat Løsetten fundersam fremved Aaren og tænkt
paa dette. Skog hadde han nok i alle Maater, baad
grov og fin; men at hugge Tusen Tylvter og drive de
frem paa et eneste Aar, ja i Tiden fra Jul til Flomme
kom, det var vaagsamt, og Lastehandlerne derinde hadd
sat store Mulkter for Overskridelse av Termin og Tid

Som Løsetten sat der og funderte paa dette, tok de
i Døren. Klinken gik varsomt op, og ind steg Næver
kont-Ola.

«Godag.»

Han kom fremtil Skapet og fik Luen av.

Løsetten snudde sig paa Stolen, der han sat og stirre
paa den Fremmede med Pipen i Munden.

«Godag.» Han saa langt paa ham, men kjendte han
ikke.

«Sjaa aat, Du faar sitte.» Han saa igjen paa ham

«Aa Takk, je skule itte sette hell.» Den Fremmed
siger langsomt fremover mot Krakken ved Aaren. De
sætter han sig.

Løsetten damper stærkt og ser paa ham fra øvers
til nederst. Han er klædd i grov Dragt, maa vel vær
Tømmerhugger, farendes Løskar eller slikt.

«Det er godt ti Væra naa om Dagen,» sier den Frem
mede.

«Ja de er godt ti di,» svarer Løsetten, han flytte
paa sig.

«Aa er den Karen ifraa da?» spør han saa.

«Je kjem fraa Tyldalem naa — ellers er je naa tu
Solør.» Næverkont-Ola sat med Hændene i Fang frem
overbøid og saa paa Løsetten.

Det er stilt en Stund.

«Du er Tømmerhoggar kainskje?» Løsetten reise
sig, gaar bort og lægger Pipen fra sig.

«Aa ja, je fær med det.»

Atter taust.

«Aa heter den Karen da?» spør Løsetten likeson
likegyldig; han sætter sig igjen.

«Je heter Ola.» Den Fremmede sitter og drar umærkelig paa Smilen.

Løsetten sitter som før. Bare en Fold i Mundviken drar sig.

«Du er itte isammen om det Namne',» sier han endelig.

De drar begge paa Smilen.

«Nei — det finns fler,» sier den Fremmede, han spytter tilforladelig op i Varmen.

«Døm kailler mei Næverkont-Ola,» sier han om en Stund.

Løsetten saa bort paa ham, fort. Saa blev Blikket hængende ved Manden, længe.

«Jasaa, saa Du er den Karen?» sier han endelig.

Næverkont-Ola blir sittende og stirre ind i Varmen.

«Ja det er nok saa,» svarer han og drar selvbevisst paa Ordene.

«Det er mii Skog her i Bigden,» sier han efter en lang Pause.

Løsetten sitter og ser frem for sig.

«Aa ja — det er itte værst,» svarer han.

«Svær Pris paa Tømmer naa om Dagen».

«Aa ja, hain har vørré minder.» Løsetten sitter ugjennemtrængelig og ser bent frem.

Det er trykkende stilt. Næverkont-Ola kremter. Løsetten kremter og spytter. Saa atter Taushet.

Løsetten reiser sig og gaar op og ned. Saa stanser han.

«Du faar gi dei framaat Borda,» sier han endelig.

«Nei Takk, je ska' itte det lel.»

«Jo, kom naa.» Løsetten staar og venter.

«Nei Takk — det er slet itte værdt de lel.»

«Saa kom naa!»

«Nei.»

«Jo kom naa.»

«Aa Takk!» Næverkont-Ola siger langsomt fremtil, sætter sig stilt, spiser og drikker i al Stilhet.

i s a m m e n: ensom, alene.

Løsetten tænder sig en Pipe og sætter sig i nogen Avstand.

«Har Du Arbé naa Du da?» spør han om en Stund.

Næverkont-Ola tar Ølskaalen, drikker og sætter den fra sig.

«Je?» spør han.

«Ja.»

«Aa je vet itte, aa je ska' seie — naae har je; men je vet itte, om det er nok.»

Løsetten sitter en Stund taus.

«Vil Du ta paa dei Løsettskogen?» spør han med ett.

Næverkont-Ola stryker sig over Munden med Haandbaken.

«Aa mii ska' Du hogge?» spør han.

«Aa en Tusen Tylter.»

«Det var itte lite.»

«Aa nei; myy er itte minder det,» sier Løsetten og ler.

«Nei, men minder er mii,» svarer Næverkont-Ola — han ler han ogsaa.

«Aa vil Du ha før Tylta, hoggen og framkjørd?» spør Løsetten.

Næverkont-Ola sitter en Stund og grunder.

«Je kjinner itte Skogen og Lændet,» svarer han.

«Du fekk fara det øver,» sier Løsetten.

Næverkont-Ola sitter og skotter bort paa ham.

«Vi gaar halvt,» svarer han. «Je kjører og hogg, og Du lægg Tømmere' tell.»

Løsetten lo fult.

«Nei, det vart før godt aat dei,» svarer han endelig.

«Kjør sjøl, saa faar Du sjaa, aa det bir att,» svarer Næverkont-Ola.

Og saa gir han sig til at lægge ut og forklare, til Løsetten sitter der usikker og ikke vet, hvad han skal gjøre.

Næverkont-Ola reiser sig fra Bordet og takker for Mat og Skjænk. Tænder saa paa Pipen og sætter sig igjen. Men om det nævnte Tilbud mæler han ikke et Ord mere.

De taler om Vind og Veir, om Folk i Bygden og Folk utenom Bygden, og Løsetten sitter fuld av Forundring over Næverkont-Olas store Kjendskap og fornuftige Skjøn.

Med ett reiser den Fremmede sig.

«Nei, je lyt fuill længer je,» sier han stilfærdig, faar Tak i sin Skjoldlue og gaar fremover mot Løsetten.

«Takk før naa da,» sier han og rækker Haanden frem.

Løsetten tar imot.

«Aassen vart det med den Akorten da?» spør han.

Næverkont-Ola blir staaende.

«Ja, je vet itte je,» svarer han.

«Kunde Du itte gjør' det billigere?» spør Løsetten; men Stemmen er som dens, der har bestemt sig til at betale.

Næverkont-Ola ser bent frem.

«Je førlanger ailler mer heil det, je vil ha,» sier han.

«Ellers saa trur je, vi skulde bli tjent begge,» lægger han til.

Løsetten staar og stirrer hen.

«Ja, Du vet, det gjør myy, aakken det er, som bruker Skauen,» sier han lavt.

«Kainskje vi fekk slaa øss ihop lel da,» sier han atter om en Stund.

Det er stilt i Stuen.

«Som Du vil,» svarer Næverkont-Ola; ikke et Træk i hans Ansigt forandres.

«Men Du ska' sætte Kausjon før Akorten.»

Næverkont-Ola staar en Stund.

«Aa stor Kausjon?» spør han saa.

Løsetten kremter.

«Fem Tusen Daler,» svarer han, men ser ikke paa Næverkont-Ola.

«Døm ska' je sætte,» svarer Næverkont-Ola, logn som før.

«Aakken gaar god?» spør Løsetten forundret og stirrer paa den Fremmede.

«Je sjøl — kontant,» svarer Næverkont-Ola.

«Neggu lel væ?»

Løsetten hadde aldrig været saa forundret i sit Liv.

«En ska' itte sjaa Bikkja etter Haarøm,» svarer Næverkont-Ola, rusler ut i Næverkonten og drar de blaa Bøkene frem.

* *
*

Hele den Kveld drev Løsetten og Næverkont-Ola med at sætte op Kontrakter, og næste Morgen hadde de gaat halvt om Skogens Drift ned til Lavmaal efter den Tids Forstaaelse. Fjorten Dager senere hadde Næverkont-Ola blinket Skog for Hugsten, og før Maaneden var slut, laa der Tømmerhuggerer i hver Li, og Næverkont-Ola drev fra Morgen til Kveld, saa der gik Ord av det Bygdene opover og nedover.

I Sommertinget samme Sommer sat Løsetten og Næverkont-Ola og gjorde op Vinterens Drift.

Løsetten noterte paa sin Konto ti Tusen Daler ren Gevinst for to Tusen Tylvter; men hvad Næverkont-Ola hadde tjent, visste ingen.

* *
*

Tømmerprisene steg; Lastehandlerne inde i Hovedstaden kunde ikke faa alt, de trængte. Saa en Dag kom der ind paa Kontoret til en av de største Trælastfirmaer en vadmelsklædd Mand og spurte efter selve Chefen.

Betjenten skottet bortpaa ham, fandt det litt underligt, at saa simpelt klædd Bonde kunde ha noget at tale med Chefen om, men meldte ham allikevel; for det hændte ofte i deres Bedrift, at stor Rikdom stak bak simple Klær og tarveligt Opsyn.

Inde paa det inderste Kontor sat Chefen ved sin Pult, høi og statelig med skinnende hvidt Bryst og store, stive Flipper bak et sort Silkehalstørklæ. Det graa tynde Haar var glat kjæmmet; de store glansfulde graa Øine møtte ham, som stilfærdig traadte ind.

Den vadmelsklædde Mand blir staaende nede ved Døren med Skjoldluen i Haanden.

Chefen staar i Distraktion, stirrer ut av Vinduet, som om hans Tanker er stærkt optagne av andet.

«Værs'go,» sier han.

Den vadmelsklædde stiger langsomt nærmere.

«Go'kveld,» sier han.

Trælastgrossereren ser paa ham, men kjender ham ikke.

«Hvad var det, Manden min?»

Næverkont-Ola — for ham er det — ser bent paa Grossereren.

«Trøng Du Tømmer?» spør han.

Grossereren tar frem en Pennekniv, aapner den og begynder diskret at rense sine Negle halvt bak om Pulten.

«Det kunde nok hænde det.»

Han ser atter op og bort paa den vadmelsklædde.

«Er det meget, Du har?»

Næverkont-Ola snur Luen i Haanden.

«Je har ittnaa sjøl; men je kain skaffe.»

Grossereren ser bort paa ham fort, forbauset. Dette var noget nyt.

«Hvad heter Du?» spør han og ser hele Tiden paa ham.

«Ola Jonsen.»

Det var ikke meget oplysende.

«Hvor er Du ifra?»

«Fra Solør. Ellers er je kjend alle Dalane opøver.»

Grossereren sitter like klok, snur og dreier Penneknivén mellem Tommelfinger og Pekefinger.

«Ja, hvorledes hadde Du tænkt dig dette, da?» spør han næsten smilende.

Næverkont-Ola staar der urørlig og tversikker.

«Je vil gaa i Kompani med dei.» Han ser djærvt paa Grossereren.

Denne smiler; Smilet gaar over til en lav, god Latter. Saa ser han igjen bort paa den vadmelsklædde.

«Jassaa, saa det vilde Du?»

Næverkont-Ola smiler ogsaa.

«Ja det var Meninga det,» sier han.

Grossereren er blit munter. Han lægger Pennekniven og gaar op og ned i Værelset, fløiter saa smaat og smiler indimellem.

«Det blev nok et underligt Kompani,» sier han endelig.

Næverkont-Ola staar og ser paa ham, alvorlig.

«Aafføre da?» spør han tørt.

Grossereren skvætter til, stanser og ser paa ham.

«Men hvad i al Verden er det, Du vil?» spør han.

Næverkont-Ola gaar et Skridt nærmere.

«Je tær paa mei aa skaffe dei ailt det Tømmer, Du trøng — taa di bedste, som finns. Aa gir Du mei før det?»

Grossererens store, kloke Øine staar med ett stille og stirrer stivt ut i Rummet.

«Er Du godt kjendt opover Dalene?» spør han endelig.

Næverkont-Ola staar som før.

«Je er det,» sier han.

Grossereren gaar et Par Skridt, men stanser igjen.

«Hvad var det, Du het?» spør han.

«Ola Jonsen. Ellers saa kailler døm mei før Næverkont-Ola.»

Grossereren snudde sig tvert. Det Navn hadde han hørt før.

«Bi litt,» sier han, snur sig igjen og gaar ut paa det ytre Kontor. Ola sætter sig.

Men ute mellem Betjentene, som var inde i Skogdriftens Detaljer, fik Grossereren fuld Rede paa, at Næverkont-Ola var den driftigste og paalideligste av Østerdalens Tømmerkjører- og Tømmerfløter-Bestyrere, og at Firmaet Gang paa Gang hadde maattet vende sig til ham, naar de stod i Beknip med uopfyldte Kontrakter.

Da Grossereren vel var kommen ind, gik han like bort i sit Skap, tok Kontraktpapir frem og satte sig til at skrive.

En Time senere gik Næverkont-Ola ut av Kontoret med den undertegnede Kontrakt i Tegneboken. Han skulde ha en halv Daler for hver Tylvt Tømmer, han skaffet, men var forpligtet til at skaffe Firmaet mindst 50 Tusen Tylvter om Aaret av det bedste Tømmer, med den letteste Drift og indestaa for, at alt kom frem til rette Tid.

* *
*

I de Aar, som kom, drev Næverkont-Ola med over Hundrede Mand Tømmerhugst og Tømmerkjøring i Østerdalsskogene. De bedste Akkorder fik han, og altid gik Salget først til det store Firma, som han hemmelig stod i Forbindelse med.

Efter tre Aar hadde han tjent sig en Formue paa 150 000 Daler, og saa gik han en Dag til Præsten og forlangte Lysning. For nu vilde Jenten ikke vente paa ham længer, og han syntes selv ogsaa, at nu kunde det gaa an, endda det nok hadde været det sikreste, at han først hadde naadd til 200 000 Daler.

Da Næverkont-Ola hadde naadd firti Aars Alder, hadde han gjennem Kjøp og Salg av Gaarder og Skog naadd op til at være en av Østerdalens rikeste Mænd. Bodde paa sin egen store og velstelte Gaard med Jernbaneskinnene dragende like forbi og med al Kulturens nyeste Hjælpemidler til sin Raadighet.

Der gik Ord hele Dalen over om Næverkont-Ola og hans eventyrlige Opkomst. Bygdenes gamle Ætter førte sin stille Krig mot ham og hans eksempelløse Lykke, haante ham av og til for alt det nye, han førte ind, men magtet ikke at slaa ham ned.

Som høieste Triumf for sin Seier lot han saa paa en av Dalens mest iøinefaldende Fjeld bygge et stort skinnende Jagtslot, som han aldrig brukte, men som han altid holdt i Stand, om noget skulde komme paa.

* *
*

Det var ikke frit for, at Næverkont-Ola hadde ondt for at følge med i den rivende Utvikling, som Forholdene tok op over de øde Østerdalsbygder i de store Tømmersvindelens Aar. Og det var ikke frit for, at han begyndte at staa for Bygdens Ungdom som noget av en underlig Skrue. Mange blev de Fortællinger, som Bygdekritiken visste at berette om ham, og hænde kan det ogsaa, at Digtningen la sit til.

Men hvordan det end har sig med dette, saa skal de dog her fortælles, slik som Bygdesagnene har bevaret dem.

* * *

Det var stor Fest paa Storstad, der Næverkont-Ola skulde motta Kongen. Han hadde sat igjennem, at han og ingen anden skulde ha den Ære, dels fordi hans Gaard laa saa urimelig bekvemt til, like ved Jernbanen, dels fordi han jo hadde den største Stue og det fineste Jagtslot i hele Dalen.

Det var Høstdag, og paa Storstad var alt i fineste Puds. Den uhyre Stue var pyntet med Flag og Grønt; Dørene indover alle Sideværelser stod aapne, saa en kunde se tvers gjennem hele Bygningen.

Næverkont-Ola, eller som han nu het, Ola Storstad, stod i fineste Puds ved Grinden og tok imot Kongen, da han kom.

«Du faar væra vælkømmen hit aat Daløm,» sa han og rakte Næven frem.

Kongen takket. Saa sig rundt paa Gaarden og sa, idet han vendte sig til Næverkont-Ola:

«Her lever Du jo som en Herremand!»

«Mest som en Konge, Gut,» svarte Næverkont-Ola. Kongen smilte. De gik ind.

Kongen beundret de uhyre Rum.

«Ja, staa naa Du her, saa ska' je gaa indøver der, saa ska' Du sjaa, aa liten je blir,» sier Næverkont-Ola og vil dra ivei.

Da lo Kongen. «Det behøves ikke; det vet jeg allikevel,» sier han. Hans Følge ler sig imellem.

De satte sig til Bords.

«Naa lyt Du eta det, Du aarker; — det er nok taa di,» sier Næverkont-Ola, da der bydes.

Kongen smiler og lover at gjøre sit bedste.

Efter Bordet serveres Cigarer. Kongen tar en, nølende. Han er nok ikke sikker paa Varens Kvalitet.

«Nei, ta fler — ta hele Kassa,» sier Næverkont-Ola.

Som de efter Maaltidet sitter i den store Stue, faar Kongen se, at der paa hver Side av Indgangsdøren staar et Pianoforte.

«Men min kjære Ola, hvorfor har Du to Pianoforter?» spør Kongen.

«Aa Du vet, det lyt væra Symmetri,» svarer Ola.

I Aftenens Løp kom Utlandet paa Tale, og Ola Storstad, hvis Kjephest det var at fortælle om sine Utenlandsreiser, kunde heller ikke den Aften tie stille.

«Har Du vørré i Paris Du da?» spør han Kongen.

Jo, Kongen hadde da det.

«Ja, større By skulde Du fuill ailler ha set,» begynder Næverkont-Ola. «Kjørde je itte med en Kusk en hel Dag, men endda kom je itte tvert gjennøm Byen. Gu' vet, aasdan det hadde gaat, hadde je itte set det sto paa ei diger Støtte «Vendome.» Naa lyt Du snu, sa je aat Kuskøm; før her staar det «Vendom,» og da reser itte je længer.»

Stor Latter paa hans Majestæt og det hele Følge.

«Jammænd skjønte 'n mei lel; dom er svære tel aa lære Sprok der i Paris. Neggu trur je itte Smaagutta var mer hel en seks sju Aar; men jammænd snakka døm Fransk bære saa det stod etter. Det værste er det med Maten. Døm hadde naae, døm kaillte «Menu,» men itte fekk je smaakka naae taa di. Men saa vart je sint og saa rekvirerte je hele Spiseseddelen. Det skjønte døm. Og da fekk je nok.»

Hans Majestæt og de øvrige Gjæster søkte efter disse Oplysninger ut i det Fri, og Ola fulgte med.

«Har Du set Fjøs med Jernbane ti?» spør han Kongen.

Nei, det hadde Kongen ikke.

«Ja saa ska' Du faa sjaa det her,» svarte Ola.

Og enten Kongen vilde eller ikke vilde, gav Ola sig ikke, før han hadde vist ham hele Indredningen, som forresten var noksaa praktisk baade for Foring og Gjødselføring.

«Slikt naae ska' Du lægge dei tel, Du, som Konge er,» sa Ola.

Kongen sov udmærket i Ola Storstads Senger, som for Anledningen var bestilt fra Kristiania, og da han næste Dag drog til Fjelds til det store Jagtslot, hadde han mer end én munter Stund. Ola fulgte med og gav ham i korte, drastiske Drag en Fremstilling av hele sit Liv, like fra han gik med Næverkonten paa Ryggen og hugg Tømmer i de isnende Skoger og indtil nu, da han sat som en Konge paa sit eget Slot her oppe paa Viddene.

«Her regjerer je,» sa han, han stod paa den aapne Sval og pekte ut over Dalen.

Kongen mente, der kunde være dem, som ikke var saa lette at styre der i Bygden heller.

«Aa, naar en har Penger, saa gaar det,» sa Ola. «Du har fuill nok taa døm Du au?»

Kongen mente, han altid hadde saa han greide sig.

«Ja, før skulde Du trønge, saa bære kom aat mei,» sa Ola trohjertig og tok Kongen i Haanden.

Kongen takket.

Der blev jaget i flere Dager, og Vildtet var ikke det mindste. Der var Elg, ja til og med Bjørn.

«Ailler hadde je trudd det, Du var saapas tel Kar, at Du kunde skjøte in Bjønn lel,» sier Ola.

«Je har hørd det, dissa Kongan itte ska' væra stort tes,» føier han til. «Men jammænd er Du likere lel Du, hel Ordet gaar!»

Kongen føler sig synlig smigret og tar med mange Taksigelser Farvel.

«Hels Dronningen dine da,» sier han ved Grinden.

«Har a Hug paa det, saa er a vælkømma ho au. Skjønt det er itte rart aa ha Kvindfolk med sei i Fjela.»

Kongen takket paa Dronningens Vegne og forlot Storstad Jagtslot og Storstad Gaard med et nyt og ganske originalt Indtryk av Civilisationens Indflydelse paa den norske Folkekarakter.

* *
*

Men til hver eneste Mand, som kom i Besøk paa Storstad, fortalte Ola, hvilken gement Mand Kongen var, og hvor koselig de hadde hat det sammen.

* *
*

Ola Storstad blev gammel. Hans Barn vokste op og blev indgiftet i Dalens rikeste Familier. Men da han saa høit op i de sytti døde, fandt de i hans hemmeligste Gjemmer, blandt kostbare Saker av Guld og Sølv en gammel rusten Tømmerøks, og oppe paa Ramnen stod inderst inde en støvet Næverkont med dobbelt Bund, den Næverkont som gjennem mange slitsomme Aar hadde skapt Familiens Rikdom.

Det var det underlige ved Ola Storstads Jordfæstelse, at Hustruen ikke fulgte Følget. Hun sat stur og taus borte i Skogen ved Gaarden og vilde ingen se. Men før Maaneden var slut, gik hun til Sengs og reiste sig aldrig mere. For hende hadde Livet ved hans Side været som en Eventyrdrøm; nu da han var borte, maatte Livet ogsaa bli forbi.

Et Bygdegeni.

Der er gjerne to Bygdegenier i hver Bygd, et ret og et vrangt, et Lys og en Skygge. En som gir ret Raad for alt og gjør det umulige mulig, og en som gir galt Raad for alt og gjør alt muligt umulig. En, som ler av alle Folk, og en som alle Folk ler av.

I den Dal, som det her er Tale om, het det rette Bygdegeni Tusenmikkel; men Iver Fællingen — han var det vrange. Derfor bodde ogsaa Tusenmikkel midt i blanke Bygden paa selve Præstegaardens Grund, men Iver Fællingen langt nord i den mest bortgjemte Avbygd to stive Timers Vei fra Kirken.

Fællingen laa vakkert til, men uhyre ensomt og bortglemt i vilde Skogen. En fattigslig liten brunbrændt Stue paa en gresen Furumo like ved Elven. Hafælle av tørket Gran i rødnende Firkant omkring, Storfuru med rødgylden Bark og saftgrøn Krone mot den blaa Luft; Tyttebærlyng krabbende rundt Tuver og Trærøtter; mager gulgraa Sandjord, og Elvesus ved Nat og Dag. Storklettens trofaste Blaane mot Nord i Dalgapet og mot Syd langt nede i Dalen Hovedbygden med Kirkespir og rødmalte Hus som et Helligdagens fjerne Eventyr.

Her bodde Iver Olsen Fællingen. Her var han født; her vilde han dø; her var hele Verden. Da Gud Fader i hedensk Tid skapte Bygden, laget han Fællingen først; alt det andre, baade Uti og Oppi, baade Nordi og Sø-i, la han bare rundt omkring. Her paa Fællingen hadde han da ogsaa lagt igjen sin ældste og underfundigste Visdom. Saa langt attender som Mindet rakk hadde

Fællingfolket været framifraa. Kvindfolket hadde kunnet gjøre aat for Svekk og Sott, læse over Krøttør og syne Tyv om det knep; Karfolket hadde like fra Svartedaudens Tider været Mestersmeder baade paa Jern og Staal, Koppar og Massing, ja somme sa ogsaa paa Sølv; for Sagnet gik, at den Ola Fællingen, som fandt Pladsen efter Svartedauden, hadde hemmelig Sølvaare i Tronfjeld og blev Sølvsmed for hele Bygden. Og Sagnet stod til troende; for paa Væggen i den ældgamle Smie nordom Stuen var der underlige Mærker i Væggen, enten det nu var kristelig Bokstav av Bibelbok eller hedensk Bokstav av Svartebok, hvad ingen længer kunde vite. Var der da ogsaa fundet Mandeben i gammel Grav paa blanke Furumoen straks ovenom Husene.

Ut av al denne Alder og Visdom og Underfundighet var Iver Fællingen paa egen Haand runden op som den underligste Skrue i Verden og Bygdens løierligste Mand. Naar man talte om ham, smilte man paa Forhaand; ja det gik saa vidt, at naar nogen gav sig til at smile der oppe i Dalen, saa ventet man straks en Historie om Iver Fællingen.

Intet Under da, at Folk der i Bygden i ledige Stunder tok sig en Sving bortom Fællingen for at faa høre underlige Raad eller se underlige Gjerninger. For Iver Fællingen hadde det, som de der i Bygden gjerne kaldte for «rangvendt Vett.»

* *
*

Det var en klar Septemberdag for mange Aar siden. Jeg kom fra Jagt paa Storklettfløiet, og Hjemveien gik like forbi Fællingen. Jeg bandt Hundene ved en Furulægg og gav mig Ærend ind. Det gik ikke an at gaa Fællingen forbi uten at faa sig en munter Stund. Døren til den gamle Stue stod aapen; nogen hamret og huserte derinde.

Jeg gik bent ind.

Iver Fællingen stod oppe paa Bordet og spikret paa en diger Port, som fyldte halve Stuen.

«Signe Arbeidet,» sa jeg; jeg blev staaende og se.

Han snudde sig og saa paa mig. Saa spikret han videre.

«Sjaa aat Du faar sitte,» sa han.

«Aa Takk.» Jeg satte mig. «Du driver og snedkrer?»

Han spikret som før.

«Aa ja — je driv med det.» Nu kom han ned av Bordet og sat paa Krakken ved Siden av og saa paa sit Arbeide.

«Hvad er det for Slag dette da?» spør jeg.

Han ser forundret paa mig.

«Sval aat Stuen min,» svarer han endelig. Jeg var øiensynlig faldt i hans Agtelse.

«Vakkert Arbeide,» sier jeg.

Han ser overlegent bortpaa mig. «Je har gjort det paa fjorten Daer,» oplyser han likegyldig og reiser sig.

Jeg falder i stor Forundring; sitter og ser paa Svalen og fra Svalen paa Iver Fællingen.

«Det er næsten et halvt Hus,» sier jeg.

Han rusler borttil.

«Ja, ho er stor,» svarer han, smigret.

Jeg sitter litt. Saa kan jeg ikke dy mig længer.

«Men Iver — hvordan faar Du den saa ut igjen?» spør jeg troskyldig.

Iver Fællingen braavender sig mot mig, sint i Ansigtet.

«Ja er det itte før gæli,» brast det ut av ham. «Har døm itte gjort Døra saa lita, saa je itte faar ut att Svala!» — «Døm tænkte itte paa slikt den Tia, sir Du,» la han undskyldende til. Det var jo Fællingslægten, som hadde bygd Stuen.

Jeg var smilende enig med ham i alt. Jeg klødde mig i Hodet og saa yderst fundersom ut.

«Du faar gjøre Døren større, Iver,» foreslog jeg.

Han ristet paa Hodet.

«Nei, da blir Svala før lita,» svarte han.

Jeg klødde mig igjen i Hodet.

«Ja, saa faar du gjøre Svalen mindre.» Jeg hadde det muntert indvendig.

Han smilte.

«Nei, da bir a au førlita,» svarte han.

Jeg opgav det.

«Ja, da skjønner jeg sandelig ikke!» utbrøt jeg.

Han smilte overlegent.

«Nei, je førstaar det,» sa han. Og saa om litt:

«Det er, førdi Du itte har naae Sjenni.»

Jeg fandt Forklaringsgrunden tilfredsstillende, overgav mig paa Naade og Unaade og spurte, hvad han hadde tænkt at gjøre.

Han var meget forbeholden. «Det ska' Du faa sjaa, na Tia kjem,» svarte han og vilde ikke indlate sig paa videre Forklaringer.

Jeg fik Pipe frem, bød ham Dram av Jagtflasken og tok det hele gemytlig. Han var til en Begyndelse kort Svarene og likesom paa sin Vakt; men efterhaanden tødde han op.

«Du skulde fuill ha in Kaffedryp au da,» sa han og ruslet hen til Aaren, hvor en Kjel stod paa Kok.

Jeg takket.

«Du koker selv?» spurte jeg.

Han saa op.

«Je lyt nok det,» svarte han.

Jeg mente, at et Kvindfolk gjorde det bedre.

«Kvindfolk!» Han blev stram i Ansigtet. «Nei, det er en Guds Førbandels!»

Jeg mente paa det, at slikt skulde han ikke si — alt let som var skapt, var jo saare godt.

«Nei, itte Kvinden; ho er saare ond. Gud skulde ha lutte, ma 'n hadde skaft Mainnen, saa hadde ailt vørré aare godt; men saa fekk 'n det Innfaille aa skape Kvinen — og saa vart 'n angervollen sia.»

Han kom med Koppene og satte Sukker frem.

Jeg fandt, det var mærkeligt, at Vorherre kunde indate sig paa noget saa galt.

«Jo» — han skjøv Kaffekoppen bort til mig. «Vi har ille ihop i Slags Svakhet før Kvinden, aa hain datt uill ti den Fristelsen hain au! Ho er styggslem, mar er som værst — ja saa er mi Erfaring — drekk naa!»

Jeg smilte og drak.

«Du gifter dig aldrig da, Iver,» spurte jeg.

Han drak og ristet ivrig paa Hodet.

«Ailler i Væla,» sa han. «Det skulde ingen gjøra.»

«Ja, men da dødde jo Verden ut,» indvendte jeg energisk.

Iver Fællingen nikket.

«Det er nettop det, a ska' gjøra,» oplyste han; «saa faar Vorherre gjør a om att slik, saa 'n itte angrer sei. Hain hadde inga Erfaring hain hell fyste Gaangen. Aill Videnskapsfullhet i Væla er anlagt paa Erfarenheta, sir Du. Ja aassaa paa Sjenni. Sjenni det er jussom Sjæla ti sjølveste Gud det da.»

Han talte i indvendig Overbevisning og likesom mere for sig selv end til mig.

«Du mener, Du er likesom Sjæla taa Gud heroppe Du da?» spør jeg.

Han ser op.

«Ja, saa her oppi Bygden,» svarte han. «Det eneste maatte da væra 'n Tusenmikkel; men hain er fraa Tufsingdaløm.»

«Ja, men Præsten da?» indvendte jeg.

Han saa overbærende ut.

«Præsten! Nei, han er ittnaa Sjenni. Det har gaat svært attender med Præstøm naa paa det sidste. Før, i katolitisk Ti' var det døm, som gik føre og di are etter; men naa gaar dem sidst Præsta. Videnskapeliheta har tee Sjennie fraa døm. Nei da er Klokkara likere leil. Døm har da Makta tel aa seie Ammen og Stopp, og saa bir det Stopp.» Han satte Kaffekoppene bort paa Hylden og tændte Pipen.

Jeg forsøkte igjen ad forskjellige forsigtige Omveier at fritte ham ut om, hvordan han vilde bære sig ad med at faa Svalen ut av Stuen; men han forblev taus.

«Det faar Du tidsnok sjaa, ma Du kjem att,» sa han.

Jeg tok da Farvel og drog videre paa Jagt i Østlien, hvor jeg drev efter Ræv og Hare en otte Dages Tid. Da jeg igjen passerte Fællingen, lyste den nye Sval paa

lang Led, og Iver Fællingen selv stod paa Taket av Stuen og la Torv paa.

«Goddag Iver,» ropte jeg op.

Han saa triumferende ned paa mig.

«Aa Go'dagen,» svarte han.

«Du fik Svalen ut allikevel,» sa jeg.

Han kom sig hen til Stigen og ned.

«Ja, naa er a baade ute og oppe,» svarte han. Han stod med Hændene paa Ryggen og følte sig.

«Men kjære i al Verden, hvordan greidde Du dette da, Iver?» spurte jeg.

Han stod litt og saa gløgg ut. Saa spyttet han stilfærdig.

«Je rev ned Stua,» sa han likegyldig.

Da satte jeg mig ende ned, slog Hændene mot Knærne og storlo.

«Nej Du Iver, Du Iver! Du vet naa Raad for alt!» lo jeg.

Han stod og gottet sig.

«Ja, det var itte mange, som gjorde mei detta etter,» sa han.

«Nei, det skal Vorherre vite,» lo jeg videre.

«Men det gaar, mar in v é t naae i Væla og saa har Sjenni attaat!» Han snudde sig og gik langsomt opover mot den gamle Smien. Litt efter, da jeg sat paa Bakken og aat Dugurd av Matskræppen, hørte jeg det hamre, saa det sang derinde.

* *
*

Fælling-Smien var et underligt gammelt Hus. Som efterglemt fra Uralders Tid stod det der midt paa gresne Furumoen. Væggene morkne og graa av Hundredaars Solstek og Væte, Pipen svartbrun av Røkslag og Hete, den lille skjæve Dør altid løftet av Hængslene, saa en utenfra kunde se ind i Halvmørket, hvor Gnister spraket og spratt som en funkende Ildregn under Hammerslagene, og Blæsebælgens kolde Blaast suste blaalig mellem Kullene.

Jeg hadde været derinde flere Ganger før; hadde set de gamle Romertal og Navnesiffre paa Væggene, hadde dradd den gamle sauskindsbotede Blæsebælg og fingret paa de ældgamle Tænger fra Fællingsmedenes Tider, hadde ogsaa set gamle kunstfærdige Jernskrin med hemmelighetsfulde Laaser staa efterglemt og halvfærdige derinde som Minder om Fortids Kunstfærdighet og Kløkt.

Nu undret jeg bare paa, hvordan Iver Fællingen hadde røgtet Arven fra Fædrene og hvad kløktig han hadde fundet paa til Nytte for sin Bygd.

Jeg spændte Matskræppen igjen, hængte den paa Hafællen, hvor Hunden laa koblet, og ruslet bortover mot Smien. Utenfor Smiedøren stod en laaghalt Kjærre med ett Hjul og Hjulaksen ned i Sandjorden. Det andet Hjul var tat av og laa henslængt paa Bakken. Men inde i Smien drev Iver med at beslaa et tredje, som var større end de to.

Jeg stod i Smiedøren og saa.

«Skal Du lage nye Hjul paa Kjærren din naa Iver?» spør jeg.

Han ser op fra Arbeidet som snarest.

«Saa det ene,» svarer han kort.

«Det ene? Men det er jo for stort,» utbryter jeg.

Han ser igjen op — et overlegent Blik.

«Det var Meninga det,» svarer han.

Det begyndte at krisle mig i Mellemgulvet.

«Det er noget nyt dette da, Iver?» spør jeg meget alvorlig.

Han er færdig med Hjulet, helder Vand paa for at kjøle Jernbeslaget og bærer saa Hjulet ut.

«Ja detta er m i n Opfindels det,» svarer han endelig; han lægger Hjulet fra sig ved Siden av Kjærren og staar og ser paa det med Hænder paa Ryg.

«Folk er domme, sir Du,» sier han.

Ja — det var jeg enig i.

«Du vet, vi har en slem Sætervei sø-i Lien her — Finnveien vi kalder —»

Jo, jeg kjendte den. Den laa langs skraae Svaberget

opover og hadde en Helding mot Dalen, saa det næsten var Uraad at kjøre den med Kjærre uten at vælte.

— «Ja den Veien har døm naa arbedd paa i ti Aar før aa faa 'n kjørendes med Kjærre, og like klen er 'n og like klen bir 'n. Ja er døm itte domme!» Han stod og smilte ut av indvortes Overlegenhet. «Drive og stræve med aa gjøra Veien maatsam aat Kjærren i Stellet før aa gjøra Kjærra maatsam aat Veiøm! Er døm itte domme?» Han lo og jeg lo. Vi var indtil det latterlige enige om Menneskenes uhyre Dumhet.

— «Aa saa simpel in Sak,» fortsatte han. «Det er bare aa gjøra det Hjule', som vender aat Daløm, lite større heil det, som vender aat Lien, saa bir Kjærra gaaendes saa jevn som paa slette Almandveien.»

Han saa forstaaende bort paa mig.

Jeg faldt i likefrem Henrykkelse.

«Ja Du Iver, Du Iver,» lo jeg. «Du vet da Raad for alt i Verden!»

Han byttet Skraa.

«Døm tænkjer itte føre sei, sir Du,» oplyste han. «Gjorde døm det, saa slap je.»

Han gav sig ifærd med at sætte Hjulet paa Kjærren.

Da jeg var kommen mig litt efter min henrykte Forbauselse over hans likesaa enkle som geniale Opfindelse, spurte jeg ham forsigtig, hvem som først skulde prøve den nye mærkelige Hjulbone.

Han saa litt forundret ut.

«Je sjøl,» svarte han. «Trur Du je betrur 'sa domme Folka tel slikt?»

«Aa nei!» Han hadde faat Hjulet paa, og Kjærren stod nu der i hele sin Mærkværdighet, færdig til at gjøre sin Gjerning. Han skottet bort paa mig, som ikke kunde la være at dra paa Smilen. «Ja — ho sir itte rar ut naa,» sa han. «Men bare vent, til a kjem paa Veien, sa ska' du sjaa.»

Jeg skyndte mig med at forsikre, at jeg næret den aller største Tillid til hans Opfindelse.

«Det er ofte, at det som ser værst ut, blir bedst, Iver,» sa jeg.

«Aa je synes naa itte detta sir værst ut,» svarte Iver. «Det er bare det, at det er saa rent enfoldig — akkorat bent fram.»

Jeg var atter inderlig enig.

«Skjønt saa bent fram er det naa itte heller da,» bemærket han.

«Nei nei — Du har kanske ret i det, Iver,» svarte jeg villig.

«Det er itte aille, som kunde finde paa slikt.»

Jeg var atter enig. «Nei det var nok bare Du det, Iver,» sa jeg.

Han stod litt.

«Det maatte da væra 'n Tusenmikkel,» ymtet han saa smaat.

Jeg protesterte paa det kraftigste.

«Nei, slikt kunde ikke Tusenmikkel gjøre,» sa jeg.

Han saa tilfreds ut. Gik rundt Kjærren og følte sig. Tok i Kjærrearmene og løftet. Det saa stygt ut. Den truet straks med at vælte.

«Men hvordan faar Du den bort til Sæterveien da, Iver?» spurte jeg.

Han saa paa mig igjen med dette halvt medlidende Blik.

«Je kjører a dit paa en Sla'e,» sa han.

«Ja, d e t var jo klart! At jeg ikke hadde tænkt paa det! Det var jo en likefrem genial Løsning av det dumme Spørsmaal! Ydmyget tok jeg Farvel med den mærkelige gamle Mand og drog til Dals med Hund og Børse.

* *
*

Det er to Aar senere.

Jeg har ikke truffet Iver Fællingen siden hin lærerike Høstdag paa Jagten i Finnstalien og har heller ikke hørt noget videre om ham, hvordan det gik med hans mærkelige Opfindelse.

Saa en vakker Dag møter jeg Johan Dilt, Elgejægeren, som kom fra Nordbygden med Dyrehund i Baand.

Vi kom straks i Prat og Følge, og jeg spurte ham da, hvordan det stod til med Iver Fællingen.

Johan Dilts Ansigt blev straks et eneste Smil.

«Jo, hain er i fuld Rørels,» svarte han. «Iaar har 'n funni paa en ny Maate aa løpe Tømmer paa.»

Jeg spurte, hvori Hemmeligheten stak.

Han flyttet Bussen over fra høire til venstre Kind, spyttet og saa bortpaa mig med sine gløgge, staalblaa Øine.

«Jo, det ska' je seie dei,» sa han. «Du vet, døm har i styggbrat Tømmerløpe der nordi Bygden, saa døm lyt løpe bære en og en Stokk utøver, om ailt ska' gaa væl, og endda gaar det ilde ret som det er.

Detta mente 'n Iver, hain skulde rette paa, saa det skulde gaa baade fortere og likere.

Jo, saa lenkje 'n ihop i hel Tylvt da paa in Gaang, og ailt detta kjørde 'n i Vei aat Tømmerløpen. «Døm bir stærkere, ma døm held ihop, skjønner Du,» sa 'n. Aa jo! Det var Skjuds utøver!»

Johan Dilt glislo over hele Ansigtet.

«Stokka flau utøver hele Lia som Kua, mar a slepp tur Fjøsa om Vaaren, og ma det naadde tel Dals Gut, var det itte e Flis att taa hele Tømmertylvten! Jo, det var Opfindels!»

Johan Dilt storlo.

Jeg spurte, hvad Iver Fællingen hadde sagt efter den Bedrift.

«Aa jo — h a i n var like rund,» svarte Johan Dilt. «Hain sa det «Tømmeret lyt faa Vanaen først! Det ska' Øvels tel med ailt nyt,» sa 'n!»

Vi storlo begge, og saa spurte jeg, hvordan det hadde gaat med den mærkelige Kjærren, han hadde laget for to Aar siden.

Johan Dilt straalte.

«Jo, d e t vart Kommedi,» sa han. «Opøver gik det ganske bra; hain kom frelst paa Sætera; men da 'n skulde ne'øveratte, saa vet Du, det største Hjulet kom øverst, og saa dro det tel Dals ailt ihop! Ja, Hesten hain vart naa liggendes hain, og Kjærra kom mot it

Træ; men Osten og Smørbuttan og ailt Myssmørre' drog tel Dals bære saa Susen stod ne'øver Lia!»

Jeg maatte stanse og le.

«Men, hvad sa han Iver da da?» lo jeg.

«Aa Du vet han var stygharm,» svarte Johan Dilt. «Han svor paa det, at dommere Folk hadde 'n ailler set, som gjorde Veien slik, at den itte var likedan mar en kjørde ne'øver, som mar en kjørde opøver!»

«Hvad driver han med nu om Dagen da?» spurte jeg.

Johan Dilt saa skøieragtig ut.

«Hain driv og gjør om att Kjærra naa,» svarte han. «Hain skjønte, det var gæli aa gjøra det ene Hjule' større end det andre!»

«Hvad gjør han saa?» spurte jeg.

«Jo naa har 'n spekkelert ut det rette,» svarte han. «Hain gjør det ene Hjulet m i n d r e heil det andre!» — Johan Dilts fule Øine stod tindrende av Munterhet paa mig.

* *
*

Det er mange Aar senere. Jeg er flyttet fra Dalen, men bruker gjerne at gjøre aarvisse Sommerbesøk der oppe. Blir der da gjerne utover Høsten for at gaa paa Rypejagt under Østfjeldene med enten Finngutten eller Johan Dilt som Følge.

En vakker Solskinsdag sitter Johan Dilt og jeg paa hver vor Sten langt oppe i Østfjeldet og stirrer utover Dalen. Blikket farer rundt de kjendte Trakter og Tankerne med det.

Med ett maa jeg uvilkaarlig smile. Et muntert halvglemt Minde dukker op.

«Du Johan,» sier jeg og vender mig mot den solbrændte Skogsmand paa Stenen ved Siden av. «Hvordan staar det til med Iver Fællingen nu?»

Johan Dilt smiler.

«Jo, naa staar det bra tel,» svarte han. «Han dø'e ifjor.»

«Hm.» Jeg sitter og funderer. At Iver Fællingen skulde kunne dø hadde aldrig faldt mig ind. Han hørte likesom til i Naturens hemmelige Munterhet. «Hvad døde han av?» spør jeg endelig.

Johan Dilt klødde sig i Hodet.

«Je vet itte je,» svarte han. «Du vet, han fainn paa naae hain!»

Jeg sitter og smaasmiler hele Tiden.

«Han var vel sig selv lik til det sidste?» spør jeg igjen.

«Ja, hain var sei sjøl lik,» svarte Johan Dilt. «Kista si gjorde 'n sjøl — i diger Kiste Gut, mest som denna Svala, han gjorde aat Stuen sine. Han vilde ha Pustrom sa 'n og Rom tel aa snu sig, om det knep. Og føre han dø'e tok 'n det Løfte taa 'n Simen Uti, at 'n skulde lægge et Skruvjern i Kista, saa 'n kunde skruve a opatt, om 'n skulde væra saa uheldig aa bi levenes begrava! Ja, hain Iver det var omtænksom Begavels.»

Johan Dilts Ansigt stod i et eneste stort Skøiersmil, og jeg syntes Fjeldene indover de solskinnede Vidder smilte med.

FATTIGT FOLK

Julekveld.

I Kristenstrøen var det stille. Halsten, Husmanden, hadde klædd sig for længe siden. Gulsaape-biten laa igjen paa Krakken; Vaskefatet stod ved Siden; paa Sengen laa de gamle Klær; Aaren stod kold og svart. Det haltende Knepp av et gulgraat, blomstret Vægur, som hang skjævt, var det eneste Liv i Stilheten; Halsten selv var gaat, i graa, nye Vadmelsklær fra ifjor og splinter ny Skjoldlue fra iaar, tidlig Kvelds nedover den nedsnedde Sti til Præstegaarden. For i Kveld var det Julekveld. Den stille, kjølige Luft ute, Laasen, som varslet, at ingen var hjemme, og de ensomme Spor nedover Stien efter den ensomme Mand gjorde det dobbelt trygt og øde, saa nu kunde Naturen leve sit dulgte Liv deriinde.

Det kneppet i Veden fremved Aaren og blev igjen stille; det hørtes som en Fornemmelse av Lyd indved Muren. I Kroken, hvor Soplimen stod, og hvor der hadde føket Sne sammen, mens Kulde stod op av Hullet i det morkne Gulv, stak en mørk Snute forsigtig frem og blev staaende, urørlig. Den trak sig tilbake igjen, men kom om et halvt Minut atter frem — længere. Et Par blanke, rædde Øine stirret; et Par runde, tynde Ører lyttet; med et pludseligt Ryk kom en væver Musekrop frem, og en rund, fast Halesnert smøg efter. Hun saa paa Gulvet, paa Skapene, og mimret med Snuten mellem de myke, lange Forben; Munden bevæget sig i et væk, der hun sat og lyttet. Katten var borte; det var tydeligt. Hun hadde hørt den mjaue paa Stenhellen, da Halsten Husmand gik, og siden var alt blit stille. Ikke saa

hun nogen store, gloende, farlige Flekker i nogen Krok; ikke kjendte hun nogen særlig lodden Lukt, slik som den jevnlig kunde kjendes Time efter Time fra Hullet, naar hun laa der, eller under Gulvet halve Nættene. Hun kom sig ned paa alle fire og veiret bortover til Krakfoten, satte Forbenene oppaa og lugtet, hvor det var mest Lugt.

Jo, dette var fett! Men, hun kjendte det nok fra før, fra Skyllevandet, som kom ned gjennem Muren! Saape var det, og den bekom hende ikke vel. Visst var det fett, derom kunde der ikke være to Meninger; men al Glæde i Verden skal nu forbitres; hun hadde gnaget Saape i en mager Stund; det gjorde hun nødig om igjen.

Det var ellers en Trøst, at var der Saape, saa var der Talglys ogsaa; det hadde hun av Aars Erfaring. Hun hadde engang i sin Ungdom gnaget næsten et halvt Talglys; — det var Lyspunktet i hendes Tilværelse. Bare Skapdøren stod oppe! For der, øverst, brukte Lyset at staa paa disse Aarsens Tider. Lysestaken var kold og glat; men hun skulde nok naa op, — bare Skapdøren stod oppe! Og hun sprang tvers over Gulvet hen til det gamle morkne Skap i Hjørnet.

Nei, det var stængt! Hun knistret av Sorg og fôr frem og tilbake langs Skaplisten for kanske at finde et Hul, som kunde gnages større.

Nei! Alt var tæt! Jo, her var en Spræk! Det gjaldt at gnage og gjøre sig liten! Ydmyg og liten. Saa slap en nok igjennem til Musenes Paradis. Og ved Siden av Urets haltende Knepp hørtes nu et trofast Musegnag i Julestilheten.

Atter om en Stund hørtes Urets Knepp alene; — Musen var sluppen ind i Skapet.

— — Der lød et litet Dunk mot det mørke Vindu og et fint, enkelt «Tit.» Det var en Kjøttmeise, som kom paa Besøk. Han hakket et Par Ganger paa den tørre Vinduskarm, snudde et Par Ganger paa sit gløgge Hode og fløi med et kjøligt «Tit» bort igjen mot Præstegaarden. Her var ikke noget for ham.

Musen, som rumsterte inde i Skapet, hadde ikke bryd

sig om Meisen; han var baade av Røst og Vaner i hendes Slægt og Omgang; men nu fôr hun med ett sammen fra Brødskorpen, hun gnaget; for der lo en Skjære paa Taket! Hun skvatret, saa det gik grøssent gjennem Musen, der hun sat.

Skjæren speidet i Kjøligheten. Hun hadde bygdenyt at fortælle. Og mens hun fortalte for Orebuskene kring Stuen og den kjølige Sne paa Taket snart lavt, snart høit, skottet hun med gløgge, svarte Øine ned mot Søppelhaugen, om der var noget at hente idag. Og hun gjorde et Hikst av Glæde og skvat paa sorte, livlige Benstumper bortover Sneen paa Taket like hen til Takrenden, hvor hun blev sittende. For dernede saa hun et Sildehode. Hun talte noget, næsten som for sig selv, gjorde Gang paa Gang Aspekter til at ville flyve sin Vei, men gled saa med engang som en slank Pil ned paa Søppelhaugen, saa sig om, gik forsigtig nogen Skridt — og snappet Sildehodet. Saa fløi hun stille bort i Orekrattet. Der sat hun paa en lav Gren og plukket Bit for Bit. Hun talte ikke, men tænkte desto mere. Bare et Sildehode Julekvelden! Ikke saa meget som en Kjøttslintre! Hun hadde Aar for Aar tænkt paa at flytte fra Halsten Husmand i Kristenstrøen, og over Jul skulde det bli Alvor; naar det bare ikke var for den velsignede Oreskogen og den tætte Rognen, hvor hun selv var klækket; men der var nu Maate ogsaa med Sult og Hjemlængsel, hik-hahahahaha! En fik fare paa Vidden! En fik utvandre til Amerika, hik hahahahaha! Og Sorgen tok hende, der hun ikke hadde mer at hakke og æte, og Stemmen blev saa underlig brusten og skar ut i alle Slags umulige Lyd. Saa fløi hun, først med forte, korte Vingeslag høit til Veirs for at faa Oversyn og skjøt saa i støtvise Slag nedover mot Præstegaarden, hvor hun satte sig paa Gjærdet og lyttet. Men da hun hadde sittet en Stund i Snestilheten og veiret Præstegaardens fristende, farlige Lugt, blev hun betagen av saa saar en Længsel imot Sorg og Fattigdom, stjal en fet Grisetarm bak Laaven og fløi stille tilbake til Orekrattet i Kristenstrøen, hvor hun slog ned i Dunkel-

heten. Og ingen uten Sneen og Luften og de tause Trær hørte hendes forlatte Arbeide med Matens Juleglæde.

Og atter var det stille, stille paa Kristenstrøen. To trinde Spurver, som hørte Enkegarden til, fløi surrende over den lave Stue, fremmede og uten at hvile; ti paa Kristenstrøen hadde der aldrig været Korn.

Men da Musen derinde i Skapet efter megen Slit og Rumstering kom ut igjen av Sprækken, gled hun lettere ut, end hun kom ind; hun hadde ikke fundet andet end en ussel Brødskorpe i Halsten Husmands Skap, og Slit og Arbeid hadde gjort hende tyndere. Hun kom bortover til Sengen; hun klatret Sengebenet op; for hun syntes, hun hadde en Kjending av noget ætendes deroppe. Hun trippet frem over Halsten Husmands gamle Klær og blev staaende ved Broken; for her var det; her oppe ved det ene Knæ. Ak, det var fett! Og hun gnog. Den Brok hadde Halsten Husmand hat paa, da han slagtet Præstegaardsgrisen. Og naar det regner paa Præsten, saa drypper det paa Klokkeren. Der var altid Velsignelse i at gaa Rikmand tilhaande. Hun blev dristigere, Musen; hun steg høiere. Hun klatret Væggen op, op paa Hylden over Sengen. Der stod en gammel Kaffekværn. Den var intet for hende. Men her lugtet der matnyttigt fett igjen! Det kom fra den gamle Salmebok. Og Musen satte sig med Forbenene andægtig over Spænden og gnog av det fete Papir, hvor Menneskehænder hadde bladet og slitt. Der var Smak; — det kunde ikke negtes; — det smakte av Menneske; men det var lovlig tørt; — ja saa syntes Musen. Og hun opgav at trænge dypere i det morkne Papir.

Men fremved Boken laa et Tørklæ, et Lommetørklæ, hvitt og fint foldet. Hun snuste til det; hun prøvde. Hvad var det? Det smakte salt, næsten bittert! Men bare paa en liten Flek. En ældgammel Flek. Det kjendte hun. Nei dette var ikke noget for hende! Det bekom hende ikke vel! Hun blev saa skjælv og rar! Hun vilde ned under Gulvet og ind i Mørket igjen! Og hun trillet og klavret og datt, Musen, ned ad Væggen, bort paa

Sengen, med et Hop ned paa Gulvet, fort og vevert bent ned i Hullet; der snudde hun og blev sittende med blanke Øine. Og hun undret sig over den lille, salte Flek, som sat igjen der, endda hun kunde lugte, at i det Tørklæ hadde ikke Mennesker tat sin Haand paa mange Aar. Og hun tænkte paa den Tid, da der var Stemmer ovenover Gulvet i Halsten Husmands Hytte, lyse og mørke Stemmer. Den samme Angst kom over hende nu som da. Og hun snudde sig igjen i Hullet — og blev borte.

Og paany blev det saa stille i Kristenstrøen, at en ikke skulde tro, der var Liv. Men det var der nu allikevel. Ti under Linningen i Halstens gamle Frak laa en ældgammel, trofast Lus og drømte. Hun drømte om de Tider i gamle Dager, da hun levde høit paa ungt Blod av friske Barmer. Det hadde gaat tilbake med Livet i Verden. Hadde det ikke været, fordi Avstande og Veier var saa uhyrlige, saa hadde hun vel kræket sig over til Amerika hun ogsaa; men hun kunde ikke. Gammel Vane var vond at vende, og gammel Krok fik bli der, Vorherre hadde sat ham. En fik tie og lide og holde ut. Og saa var det hendes Styrke, at hun var Halsten Husmands eneste. Det vilde være Synd at svike. Derfor sat hun der trofast og alene under Frakkelinningen, Lusen, og drømte og ventet og levde paa Fortidens Minder i sit fattige Fædreneland.

Og Musen taug, og Lusen taug og hele Naturen taug over Kristenstrøen.

Men ut av Oresnaret fra Skogen kom i Skumringen en Hare. Den satte sig midt paa drivhvite Sneskavlen og saa sig om. Den var den største og modigste der paa Kristenstrøen. Den var Skogens fri Mand; for den hadde ikke Næringssorger. Der fandtes ikke det Træ i Skogen, den ikke fik gnage paa. Og den var største Dyr paa Pladsen. Naar den sprang gjennem Smaaskogen, flygtet Tertit og Markmus Hals over Hode.

Den hadde Ører saa lange, saa lange, at Gud maatte bevare alle andre Skogens Dyr! Og et Fotlag. Vældigere Jæger for Herren var ei i Skogen til at springe. Den

sat stolt i Sneen, Haren, og saa sig om. Den var Herre paa Husmandspladsen. Den vilde se paa dem, som vilde komme her, saa længe den var her!

Men hvad var det? Var det ikke en Dør, som faldt i paa Præstegaarden? Var det ikke Knirk av Skridt, som kom? Væk var Haren i vilde Sprang! Den vilde se paa den, som vilde komme der, naar den var der! Og Markmus og Tertit flygtet Hals over Hode, der den sprang, Haren, den vældige Herre paa Husmandspladsen!

Husflogutten.

Over de øde Fjeldveier gjennem Sølenskaret kom i gammel Tid Fæmundstrakternes Ungdom hver Sommer i Flok og Følge frem til Hovedsognet for at konfirmeres. De fra Drevsjø, de fra Engerdalen, de fra de ensomme Gaarder langs Klara Elv, ordknappe, tungnemme Gutter, stilfærdige, blyge Jenter. En og anden skinnende vakker indimellem, men de fleste med Fattigdommens og Bortgjemthetens tunge Træk.

Og var det nogen, Præsten hadde Stræv med, saa var det disse Fjeldfolk. For liten var Lærdommen, og slemt var det ogsaa ikke at slippe dem frem; ti saa maatte de samme Vei næste Aar, og det var ikke greit der i Trakterne at undvære saa megen arbeidsfør Ungdom saa mange Uker om Gangen.

Et Aar var der mellem Konfirmationsungdommen en vakker, stærk Gut, som de kaldte Husflogutten. Han var kommen mellem de andre, syngende og glad over de lange Fjeld. Han var Livet i Frikvarterene og de lange Afteners Lek og Dragsmaal. Han var ogsaa den, til hvem de unge, halvvoksne Jenter hemmelig skottet, naar Præstens aarvaakne Øie en og anden Gang slap dem. Med de fleste av Bygdens Unggutter hadde han maalt Styrke og vundet. Det var en kipen Kraft over hans Krop, en seig, smidig Utholdenhet over alle hans Bevægelser, som gjorde, at han til syvende og sidst blev Mester, selv om en og anden var bomstærkere for en Stund. Men med Lærdommen var det saare tyndt bevendt, og Præsten hadde sin fulde Hyre med at

faa dunket i ham det allernødvendigste. Og frem maatte han; for Forældrene var fattige, og han var eneste Søn.

* *
*

Det var en solvarm Julikveld. Utover Engene fremved Elven hadde Ungdommen sin Lek. Stærk-Simen tok Ryggetak med Lang-Lars bortmed Præstegaardsskigarden. Hvitskautete Jenter saa paa. Bakved Smijuen sat Husflogutten og fremved ham Konfirmanternes vakreste Jente, en Fjeldjente nord fra Langsjøen.

Husflogutten var stur, der han sat. Rev Harelabb og anden tør Blomst op og plukket dem i Stykker. Saa av og til bort paa hende, som sat ved Siden.

«Aa sae Præsten?» spør Jenten lavt.

Husflogutten ser ned. Saa kommer det endelig anstrængt:

«Det bir itte iaar, sa han.»

Jenten ser op i Angst. «Det l y t bi iaar,» sier hun.

Husflogutten blekner. Han ser længe ned og saa op paa hende igjen ræd.

«Er det sikkert det?» spør han saa.

Jenten stirrer haardt hen for sig.

«Ja, det er sikkert det,» sier hun saa.

Det er længe stille.

«Du lyt læsa,» sier hun saa med ett.

Husflogutten ser hen for sig, haabløst.

«Det nytter itte det,» svarer han.

«Var det bære aa arbé, saa,» føier han til, slænger en Blomst — Taarene staar ham i Øinene.

Da reiser Jenten sig. Stryker sit Forklæ og retter paa Skautet. «Det er att fjorten Daer endnaa,» sier hun saa.

«Ja, det er det,» svarer han. Hun gaar foran henimot de andre. Han blir staaende en Stund; — saa siger han langsomt henover mot Flokken.

Her er Latteren høi i Sky; for Lang-Lars har væltet

Stærk-Simen paa Ryg og ligger nu over ham som en Hesje-rae over en Høisæk.

* *
*

Det er paa Præstens Kontor fjorten Dager senere; — Husflogutten staar blek ved Døren.

«Ja, min kjære Gjermund,» sier Præsten, «jeg kan ikke forsvare at slippe dig frem iaar, saa gjerne jeg vil. Der er stor Mangel paa Kundskap og ellers ogsaa et og andet, jeg har lagt Mærke til.»

Husflogutten staar længe taus.

«Je vet itte, aa je ska' svara 'n Mor!» brister det endelig ut.

Præsten gaar op og ned.

«Nei, nei, Gutten min, — nei, nei! Men vi faar finde os i det. Vi faar finde os i det.» Han stanser og tænker. Gutten derborte ved Døren har Øinene fæstet paa hans Ansigt.

«— Nei — jeg kan ikke forsvare det anderledes,» sier Præsten igjen, sætter sig braatt, tar Pennen mellem Tændene og gir sig til at blade i Ministerialboken.

Gutten blir staaende. Gaar saa med ett frem til Bordet.

«Je l y t fram iaar,» sier han, halvt som et Rop.

Præsten ser op.

«Hvad er det, Gjermund?» spør han og stirrer paa ham.

Husflogutten svarer ikke. Kommer langsomt bort fra Bordet og henover mot Døren.

«Nei, det er fuill inga Raa',» mumler han. Saa sniker han sig ut, nedover Trappene, stilt.

* *
*

Næste Dag, da Listen paa dem, som skulde konfirmeres, læstes op, var ikke Husfloguttens Navn der-

iblandt. Men da Listen var læst op, sat Langsjø-jenten der blek som Døden, endda hun jo selv var sluppen frem. Men ingen vaaget at se paa Gjermund, der han sat støttet med Hodet i Haanden og saa ned.

Om Kvelden var der stor Samling av dem, som slap frem. Og de, som «gik attender,» var budne; men mange kom ikke.

Husflogutten var der en Stund. Han var da svært munter, slik som han brukte, men gik snart.

«Ta hadde 'n godt taa,» mente Stærk-Simen.

«Tru det,» slængte Lang-Lars ind.

Og saa tok de Parti for eller imot Husflogutten. Men alle Jentene taug. Det var nok mange mellem dem, som gjerne hadde set, at han slap frem.

Under den store Hæggen fremved Elvestøen stod Husflogutten og Langsjøjenten.

Han var blek, hun blussende rød av Graat.

«Aa vil Du gjøra naa?» spør hun endelig.

«Je vet itte!»

«Je tørs itte rese hem att,» sier Jenten.

«Du! — End je da!» Og han stirrer utover det dragende, blanke Vand.

Det er længe stille. Saa sier Jenten med ett:

«Vi lyt gaa op att.»

Han ser paa hende. «Ja, vi lyt fuill det.»

Og de to gaar stille opover.

* *
*

Det er i Middagshvilen Dagen efter. Det er stekende Sol og Stille.

Fremved Elven, der Løkkeløen staar, har nogen Ungdom samlet sig for at bade. Der er Stærk-Simen, Lang-Lars og Husflogutten.

Elven danner her en dyp Kulp med Bakevje og skraanende Sandbund, som det lyser paa i det blanke Vand; men selve Kulpen er sort, dyp og stille. En tre, fire har klædd av sig og vader nu uti. Ingen kan svømme.

Nu kommer Husflogutten. Han hopper ut med et høit Rop, saa Vass-spruten staar om ham. De andre ler og hujer.

«Svøm naa Gut!» roper Stærk-Simen.

Husflogutten svarer ikke. Vader bare dypere ut, ler og slaar Armene ut, som til Svøm.

«Agt dei,» roper mange paa en Gang.

Da begynder Husflogutten at hoppe op og ned, dukke under med Hodet, slaa Hændene for Øinene og rope. Med ett strækker han Armene op, skriker og blir borte.

Der kom en jagende Angst over alle de andre. Der roptes paa Baat; der blev kastet Hesjerae ut — somme tok paa Sprang halvnakne til nærmeste Gaard; — men i den dype Kulp var det blit stille.

Da kommer Præsten til, stakaandet, hurtig. Han har hørt Skrikene i Middagsstilheten.

«Hvad er paa Færde?» spør han.

«Husflogutten er vørti!» ropes der.

Præsten blir blek.

«Er han der?» spør han og peker paa Kulpen.

«Ja!» Det likesom aandes ut av alle paa en Gang.

Uten et Ord kaster Præsten Stok og Hat, tar hurtig det ene Plagg av efter det andre.

«Jeg faar i Guds Navn forsøke,» sier han. Svømmer sa langsomt ut.

«Var det her?» roper han.

«Nei der!» — de peker og roper.

Han svømmer videre. Saa dukker han.

Alle paa Stranden staar og skjælver og dirrer i hvert Led, mens han er under. Det blir saa længe. Endelig løfter et Hode sig, rødt, anstrængt.

«Nei, jeg finder ham ikke,» sier Præsten, svømmer endnu en Sving speidende og kommer saa iland.

«Nei, jeg greier det ikke,» stønner han tungt.

Da høres der Rop. Det er Stærk-Simen, som kommer kjørende med Brubaaten.

* *
*

I ti Minutter soknet de med Baat og Baadshake efter Husflogutten. Saa endelig kom de med ham, hængende efter Baaten, holdt efter Armene av Stærk-Simen, som dødblek vendte Hodet bort.

Han blev baaren i Land. Der blev gjort alt. Men han var død. Det vakre, mørke Hode med de brune, halvaapne Øine slang hit og dit, da de bar ham ind paa Bruen.

«Det var for dypt,» sa Præsten for sig selv; han stod hos.

Ja, det var for dypt; — Præsten hadde ikke kunnet greie det. Endda en blek, fortvilet Jente hadde været oppe hos ham om Kvelden og tigget og bedt, at Husflogutten maatte slippe frem; for ellers visste han ikke, hvad han skulde svare Mor sin.

* *
*

Det er gaat fire Dager. Husflogutten staar Lik paa Brulaaven og skal begraves. Præsten gaar op og ned paa Gulvet i sit Kontor og tænker paa Liktalen.

Da tar det fort i Laasen. En Kjærring kommer ind, brunøiet, mager, blek.

Præsten ser paa hende.

«Er Du Gjermunds Mor?» spør han.

«Ja, je er nok det.» Han kjender et Par tørre, store Øine stirre paa sig.

«Det var sørgeligt dette,» sier Præsten.

«Ja, det var det.»

Det er længe stilt. Saa synes Præsten igjen, han faar si noget.

«Det var en stor Prøvelse, Gud har sendt dig.»

Kjærringen svarer ikke.

«Aaffer slap Du 'n itte fram?» sier hun saa og stirrer bent paa Præsten.

«Det kunde jeg ikke,» svarer han. «Det kunde jeg ikke forsvare,» lægger han stille til.

«Men detta kunde du førsvara,» sier Kjærringen; hun er likblek.

Præsten stanser, der han gaar, og ser paa hende.

«Er Du fra Forstanden?» — ser paa hende igjen — «Du tror da vel ikke —?»

Konen sætter sig stille ned, men ser hele Tiden paa Præsten.

«Guten kunde svømme,» sier hun saa.

Da sætter ogsaa Præsten sig. Og det er længe dødsens stille paa det lille Kontor.

«Gud være os alle naadig,» hvisker Præsten om en Stund. Reiser sig saa og gaar heftig frem og tilbake.

«Men, at han kunde ta sig slikt saa nær,» sier han med ett. «Det var jo bare et Aar at vente. Det kan være haardt nok. Jeg forstaar godt det; men allikevel — jeg fatter det ikke.»

Kjærringen reiser sig.

«Aa nei — Præsten skjønner nok itte det,» sier hun — hendes Stemme er tør og sprukken.

«Ja — det er gjort naa,» føier hun til, snur sig og gaar.

* *
*

Nogen Dager senere drog der to Kvindfolk i Følge indover Fjeldene. Det var Langsjøjenten og Husfloguttens Mor. Det blev ikke talt stort dem imellem; de hadde sit opgjort. Men senhøstes samme Aaret reiste Langsjøjenten til Amerika og blev borte i mange Aar.

Oppe paa Kirkegaarden i den stille Fjelddal fik Husflogutten sin Grav tæt ved Plankegjærdet.

Vechl-Jens.

Det er solblank Høst over Dalen, Morgenkjølighet i Luften, Rimfrost over Jorder og gulnende Enger; Rognens Blade er forlængst faldne; Bjerken staar bar med Glitter over de brunviolette Kvister; et og andet Aspeblad bæver langsomt, stivfrossent under den svake Morgenvind; Solglansen smelter det tynde Lag av Rim, som ligger paa de isgraa Gjærder; det damper av Elven, som gaar Veien forbi i sval, sortnende Strøm med dyp Kulp og baarende Hvirvel, taus for Fiskespræt, fuld av rogntung Sik, som søker op at tide nu i den sene Høst.

Ved Kvarsevjen drar de Noten, Baatlag ved Baatlag under dæmpet Tale; hele Hundreder om Gangen væltes den sølvskinnende Sik op i Baatene, en og anden Gjedde med sagtandet Kjæft indimellem, sjelden en eller anden stor Ørret, som har været for sent ute til at naa op i Fjeldvandene.

Det ryker blaalig lunt fra Fiskebuene langs Rena Elv, hvor Not og Net hænger ute i Solvæggen for at tørke; det svortner paa sotet Kopp og Kar; der høres Hugg av Vedkløving fremfor Buene. Morgenmaten er i Kok; Klokken er alt otte slagen. Og Mændene paa Stranden, ivrige som de er i sin Dont, ser alt i ett op mot Solen for at skjønne Dagsletet; Sult og Morgentræthet begynder at melde sig; de har været ved Elven fra Klokken fem om Morgenen og gjort sine bedste Notdrag i Morgenmørke ved Tyribrandes Skin, mens Skogens sorte Skygger gjorde Fisken tryg og Kjøligheten og Stilheten hang eventyrdulgt over Enger og Vol-

der, der Elven snek sig frem i dype Evjer og Sving langs den flate Dalbund.

Fremover Veien, nordover mot Bygden seg en liten fillet Gut i Morgensolen. Et blekt, tykfaldent Ansigt, graagrimet av Skiddenfærdighet, med blaanende Øine under en mykt hvælvet Pande; gresne Tænder, som gulnet, naar han stirret mot Solen eller mot Elven; en fillete, flat Skjoldlue over graabrunt, smaakruset Haar; korte Fingrer, hændige, rappe, som han altid gav noget at bestille, enten med en Flis, han brøt av Skigarden, eller en Kvist, han tok op og knækket smaa for tilslut at tygge paa de mindste Stumper, naar det andet var kastet efter Fugl, som sat eller fløi, efter Maal, som vekslet fremover Veien, eller ogsaa bakover Skuldren for at prøve, om han kunde snu sig to Ganger rundt, før noget faldt ned.

Nu gik han smaaknurrende for sig selv, med hyppige, gløgge Øiekast henover mot Fiskebuene, som laa i Solskinnet til høire. Han saa efter, hvem der var tilstede, og hvormange der var tilstede; han funderte paa, om det lønte sig at gaa indom i Forbifarten eller om det var klokere at vente, til han kom tilbake fra Skolen; for Skolen var det, han skulde naa før Kl. 9, og Vechl-Jens het han den lille ensomme Skogsgut der syd ved Kvarsevjen.

Da han vel var kommen frem til den slitte Grind ved Kvarsevje-jordet, hvor Hjulspor viste ind, blev han staaende.

Han syntes han kjendte der drev slik lokkende Duft av Kokgryte fremover og forbi i Morgenstilheten. Og det drog sig saa underlig sammen rundt Mavegropen paa ham.

Han snudde og vilde videre, men stanset igjen; der var likesom noget, som drog ham til høire Side. Saa seg han langsomt bort til Grinden og blev staaende der. Længe. Det blev fugtigt i hans Mund; de blev duggete og blanke hans Øine, og Hændene holdt fast om Grindstolpen, som han stod gjemt bakom. Ti der kom Sjølstiltsyver, som nok var Kok den Dag, og slap

en hel Hop med Sik op i Gryten, som kokte i Sandet utenfor Løkkebua.

Langsomt slap Vechl-Jens sit Tak i Grindstolpen; Armene seg ned; den venstre Haand fandt Grindkroken. Den blev løftet av forsigtigt uten at Spor av Klirr hørtes, og Grinden gled sagte op.

Saa smøg den lille Skikkelse langsomt igjennem, lukket likesaa forsigtig og holdt hele Tiden Øie med Sjølstiltsyver, som gik til og fra.

Saa med et lynsnart Kast var Vechl-Jens fremme ved den store Klynge av Orekrat, som stod i en Dulp ved Veien. Der blev han sittende skjult, længe.

Han saa Sjølstiltsyver ta Gryten av og gaa ned til Elvestøen efter Vand. Han visste, at da kunde ingen se ham, og at det vilde ta sin Tid, før Sjølstiltsyver kom tilbake, og at der var Benvei nordover Engene og Orekrat alt i ett.

Han reiste sig braatt op, skottet, gik, sprang, huket sig ned og sprang igjen. Nu var han like fremme ved Gryten, hugg Tak i Sleven, fik to Fisk op, vippet dem op i en Fold paa den slitte Frak, stak Sleven paa Plads, saa sig om, fort, og sprang stjaalent nordover. Snart var han aldeles forsvunden mellem Orebuskene.

Længer frem paa Dagen fandt en Kraake, som fløi forsigtig nordover langs Elven, et Par friske Sik-hoder i en liten hemmelig Avdal nordenfor Kvarsevjen. Den satte sig i Træ, da den fik Lugten av dem; ti den kjendte, her nys hadde været Folk. Men da den hadde sittet en Stund opmærksom, fløi den ned og aat sin selvsagte Dugurd av hvad den fandt.

Men da Notlaget ved Nitiden kom for at faa Mat og Sjølstiltsyver tok Fisken op av Gryten, fandt han bare syv Fisk istedenfor ni. Han kunde ikke i al Verden begripe, hvordan slikt hadde gaat til. Han husket da saa grangivelig, at han hadde raset og gjort til ni Sik og hat dem i Gryten alle. Folket rundt ham lo og gav Slængord, mens de aat, og han selv maatte ta Smørøsjen og Flatbrødet fat; ti hverken han eller de andre hadde Tid til at vente paa ny Kokning.

Men paa Skolekrakken midt foran Gammel-Klokkeren sat Vechl-Jens tryg og rund og mæt; intet kunde han, da han blev spurt; men det kjendtes ikke saa saart idag; for han hadde to hele Sik i Maven ved Siden av Flatbrødet og den sure Melkeskvætt, han hadde faat av Mor sin, før han gik paa Skolen.

* *
*

Vechl-Jens blev hørt i Budene. Han kunde det første om Gud og det fjerde om Forældrene; men det øvrige stod for ham som en Taake; like til det syvende: Du skal ikke stjæle. Det hadde han klart for sig; det stod som en skreven Linje for Øinene paa ham; men Forklaringen paa det kunde han ikke; de lange Forklaringer kunde han i det hele tat ikke; skjønt Gammel-Klokkeren strævde svært med ham og saa kvasst paa ham baade over og gjennem Brillene.

Men da han hadde læst op det syvende Bud, svælget han trangt og kom til at tænke paa de to Sikene, han hadde tat fra Sjølstiltsyvers Gryte.

«Var d e t at stjæle?»

Sjølstiltsyver og de andre de tok Fisken i Elven og tok endda Livet av den; det var at slaa ihjæl og at stjæle attpaa; men ingen lot dem høre Vondord for det. Jo mer de tok og jo mer de slog ihjæl, desto bedre og gruskere var det. Men naar han tok to kokte Sik av en Gryte, som endda stod ute paa bar Mark, var saa det at stjæle?

«Naa Vechl-Jens? Sover Du?»

Det var Gammel-Klokkerens Stemme. Vechl-Jens fôr op av sine Betragtninger.

«Du skal ikke slaa ihjæl,» sa han litt usikker.

En Fnisen suste ut over hele Skolestuen fra Krakk til Krakk.

Vechl-Jens sank ihop, der han sat med det graagrimete Ansigt under det graabrune, krøllete Haar. Han kjendte sig likesom ikke hjemme der i Skolestuen, end-

da han kjendte hver Krok baade der og paa Skoleloftet; men han tænkte paa Skogen og alle dens hemmelige Stier, paa Løer og Laaver med deres tusen Gjemmesteder, og han syntes, han vilde dra til Skogs, der han sat, bort fra alle de strænge Menneskene, ut mellem Dyrene, som tok hvad de fandt, og levde som de kunde.

«Du skal ikke stjæle,» rettet han det til, lavt. Gammel-Klokkeren nikket og søkte at gjøre sig venlig over Brillene.

«Hvad er det?» spurte han efter Katekismens Ord.

Vechl-Jens taug. Det visste han ikke. Han hadde aldrig kunnet lære det, som stod under «Hvad er det» i Katekismen. Og det var hans største Sorg. For hans Mor hadde sagt ham, at lærte han ikke det, da vilde det aldrig komme til at gaa ham vel i Verden.

Han blev rød like op i det graableke Ansigt, og de blaanende Øine blev blanke. Men han taug.

Dette saa Gammel-Klokkeren over Brillene, og han kjendte likesom en saar Fornemmelse.

«Hvad er det at stjæle, Gutten min? Det ved Du nok,» sa han mildt. Han tok Brillene av.

«At ta Mat,» kom det efter en Stund næsten hviskende.

Et Forsøk paa Fnis hørtes atter rundt Stuen. Da satte Klokkeren Brillene paa.

«Det er ikke noget at le av det, Barn,» sa han kvasst og saa rundt bort over Bænkene. Det blev drypp stille.

«Det er rigtig det, Gutten min,» sa han og begyndte saa at forklare videre, først fra Katedret, saa med Tommelfingrene i Armhullene for hele Klassen, idet han gik frem og tilbake, og endelig tilslut med Haanden paa Vechl-Jens' Skulder, om at Tyveri var ikke bare det at ta Mat, men i det hele tat at ta noget av det, som hørte Næsten til.

Og Vechl-Jens kjendte sig likesom under Klokkerens Beskyttelse, fri for hele Klassens Latter, og han kjendte et Slags Velvære ved, at han hadde svaret ret paa Klokkerens Spørsmaal, skjønt det fulgte en underlig ustø,

kvalmende Fornemmelse med, fordi han hadde tat de to Sikene fra Sjølstiltsyver.

Og da han gik hjem ved Middagstid, skottet han snikent paa Siden over mot Kvarsevjebuene, om han skulde kunne se Folk der, og da han ingen saa, gik han over Hafællen bort til Buen, gik rundt denne og stanset ved Stenen, der Gryten stod; — han syntes, han maatte se det én Gang til.

Da han saa hørte Aareslag paa Elven, sprang han det forteste han hadde lært samme Vei tilbake og smaasprang helt hjem, hvor Moren ventet ham med varm Nævegraut og sur Melk.

* *
*

I øvre Rendalens Skolestue var der et stort Loft med Vinduet mot Syd. Paa dette Loft stod nordover og ind i Mørket Kasse paa Kasse, dels tomme, dels fulde av gammelt Skrap; men fremme i Syd mot Vinduet var der et ryddigt Rum, hvor Klokkeren brukte at holde til i Frikvarterene, naar han tok sig Dugurd. Der stod et Bord; der hang et stridt Bjerkeris, som undertiden kom ned, naar nogen grovelig hadde forsyndet sig; der stod et Skap, laasfærdigt med Nøklen i, og derinde hadde Gammel-Klokkeren gjerne et Kakubrød, en Smørøsje og stundom et lækkert Spekelaar eller en Fetostskalk.

Skolebarnene var altid trygge i sin Lek, naar Klokkeren var paa Loftet; bare at de holdt sig unda det Vindu, som vendte mot Syd; for der holdt han av og til Utkik.

Hvergang han kom ned fra Loftet, var han blid og gik uten Briller; men kom han først op paa Katedret og fik Brillene paa, da var han morsk Kar, og ve den, som da ikke kunde Katekismus eller Forklaring, især de som blev hørt først. Senere utover spaknet han gjerne av, og naar Klokken slog, var der ikke stor Magten i ham længere.

Saa hændte det en Dag, at Klokkeren hadde Brillene paa og saa morsk ut, da han ropte paa Barnene.

De kom alle ind, satte sig forsigtig og undrende paa Plads; alle funderte paa, hvad der kunde være i Veien.

Klokkeren gik op paa Katedret. Han stak begge Tommelfingrer i Armhullene paa Vesten, trak Haken ind og saa over Brillene paa Barnene.

«Aakken har vørré paa Lofte'?» spurte han. Han talte altid Dialekt, naar han var i Oprør.

Der var dryppende stille i Stuen. Somme sat og saa paa Klokkeren undrende; andre saa ut i Veiret; en og anden saa ned. Men Vechl-Jens, som sat nærmest Kakkelovnen, saa med sine blaanende Øine snart paa den ene, snart paa den andre bort over Bænkene, men aldrig paa Klokkeren.

«Har naaen vørré paa Lofte'?» spør Klokkeren igjen. Intet Svar. Bare en forlegen Stilhet.

Klokkeren saa langs Bænkene fra den ene paa den andre, dvælet ved de værste Spektakelmakere, gled let hen over Vechl-Jens og saa derpaa ned paa sine egne Fingrer.

Han kom til at tænke, at han kanske hadde gjort Barnene Uret; stjæle vilde nu vel ingen av dem, især nu han saa nylig hadde gjennemgaat det syvende Bud; men da han idag skulde skjære sig en rigtig Godbit av Spekelaaret, fandt han det ikke.

«Ja, ja, Barn,» sa han stille. Og hele den Time var han usædvanlig mild.

Ti Klokkeren visste jo ikke, at der laa et vel avgnaget Spekelaarben paa en Søppelhaug under den vesle Plads, hvor Vechl-Jens bodde, og at Gutten til Morens Forundring ikke vilde ha Mat før han gik paa Skolen om Morgenen, men bare stak nogen Brødbiter til sig i den skitne Lommen.

Der gik atter et Par Uker; Gammel-Klokkeren kom hver Dag blid som sædvanlig ned fra Loftet, og Nøklen til Skapet, som han i nogen Tid hadde tat med hjem, stod atter i.

Saa en vakker Formiddag var en stor Fetostskalk borte.

Denne Gang sa Klokkeren ingenting. Han bare sør-

get for, at da han næste Gang bar Spekelaaret til Skolestuen, fik alle Barnene se det. Men i sit inderste grundet han haardt paa, hvem av dem var den fattigste og tarveligste, og hans Tanker stanset ved Vechl-Jens.

I den Tid, som nu kom, gik Gammel-Klokkeren hver Kveld ad Omveier til Skolestuen, stanset i nogen Avstand og lurte under den gamle Rogn borte paa Jordet.

En Kveld fik han se et Glimt av et skiddenblekt Gutteansigt i Vinduet. Det var synligt bare et Par Sekunder og blev saa borte igjen.

Klokkeren gik fort hen til Skolestuedøren og laaste op, gik op Trappen og ind paa Loftet.

«Er her nogen?»

Der var dødsstille.

Han tændte en Fyrstikke; han tændte Lys. Der var intet at se. Han lette i alle de gamle Kasser indover Loftet; — der var intet at se.

Men da han gik hen til Skapet og aapnet, var Spekelaaret halvspist.

Klokkeren lette endnu et Par Ganger rundt og gik saa hjem, grundende. Han syntes saa grant det var Vechl-Jens' graableke Ansigt, han hadde set ved Vinduet.

Efter den Tid tok Klokkeren sig fore at være i Skolestuen hver Kveld paa samme Tid, som han sidst hadde set Ansigtet ved Vinduet.

Der gik otte Dager; men ingen kom.

Niende Kveld, da Gammel-Klokkeren sat der alene i Mørket, hørte han noget skrape ved Murpipen. Han reiste sig og blev staaende og lytte. Det skrapte igjen — der var nogen, som forsigtig lot sig gli ned.

Gammel-Klokkeren gjemte sig bakom et Par Kasser og ventet paa, hvad der vilde ske. Der kom nogen listende Trappen op; det tok varsomt i Laasen — et stjaalent Aandedræt hørtes — et Guttehode syntes i Døren.

— Det var Vechl-Jens.

Klokkeren stod dørgende still.

Gutten stod ogsaa et Øieblik, lyttende. Han var blek; der var stor Spænding over det unge Ansigt; Hændene

holdt han den ene i den andre, som vilde han holde dem fast.

Han kom sig et Skridt frem — saa et Par Skridt til. Nu stod han fremved Bordet.

Med ett slog han sig ned paa Stolen med Armene utover Bordet og Hodet hvilende paa Bordplaten.

Slik laa han en Stund. Reiste sig saa braatt op og lyttet. Gik frem til Vinduet, listende, gløttet ut og trak sig atter tilbake.

Saa gik han fort hen og aapnet Skapet. Tok med et uroligt, kvasst Tak Smørøsjen og Brødet frem, fik en Foldekniv op, satte sig og aat.

Klokkeren blev saa underlig varm til Sinds, der han stod og saa paa.

Vechl-Jens spiste, som hadde han aldrig spist før. Lyttet av og til og spiste igjen. Og saa harm Klokkeren var, undte han ham formelig Maten.

Vechl-Jens reiste sig igjen, lukket Smørøsjen og satte den paa Plads i Skapet. Men, da han trak sin Haand ut igjen, saa Gammel-Klokkeren, at det nye Spekelaar fulgte med.

Da tok Harmen ham. Med ett Sæt var han fremme bak Kassene og stod over Gutten.

«Nei, hold naa!» sa han og grep ham i Armen.

Vechl-Jens gav en Lyd som et Støn og slap Spekelaaret, som faldt paa Bordet. Han var likblek i Ansigtet og holdt Hændene for sig op mot Klokkeren.

«Jasaa!» sa Klokkeren. Der gik som en mørk Skygge over hans Ansigt. Saa slap han Gutten, som seg ned paa Stolen med Hændene for Øinene, gik hen og laaste Døren, tok Nøklen i Lommen og stod atter foran Gutten.

«Ét naa!» sa han og skjøv Spekelaaret frem mot ham.

Gutten saa ikke op. En hørte bare han drog Pusten tungt.

Klokkeren gik hen og tok Riset ned.

«Fram med Fingra!» sa han haardt.

Vechl-Jens saa op paa sin Lærer i Skumringen. Han var hvit i Ansigtet — de blaanende Øine var bønlige,

spørgende. Saa la han to skjælvende Hænder paa Bordet.

Slagene faldt, stærkt, kvasst, længe.

Gutten saa op paa sin Lærer; Taarene trillet store, blanke; Hændene, som tok Striper efter Slagene, skalv; men han sa ikke et Ord, fordrog ikke en Mine; en og anden Gang trak han med et uvilkaarligt Ryk en Haand tilbake, men stak den atter frem.

«Saa,» sa Klokkeren og snudde sig braatt for at lægge Riset paa Plads. Han kjendte, han selv blev blank i Øinene. Det var godt, det var Skumring.

Vechl-Jens drog Hændene skamfuldt til sig, bøide Hodet over Bordplaten og blev sittende slik.

Da snudde Gammel-Klokkeren sig. Han stod der mild over Gutten og talte med brutt Røst.

«Klip ut det syvende Bud tur Kakjismen din og bær det paa dei,» sier han stille.

Gutten rykker ihop, som vil han reise sig, men synker igjen sammen og blir sittende som før. Gammel-Klokkeren gaar like hen til ham.

«Saa! Vi taler ikke mer om det,» sier han bløtt og stryker ham nedover det stridkrusete Haar, som reiser sig i tæt Krøl efterhvert som Haanden glir nedover.

Da hørte han Gutten hulke, kort, saart. Og Gammel-Klokkeren kjendte sig anden Gang saa forunderlig varm kring Hjerteroten.

Han tok Spekelaaret, som laa paa Bordet. «Her,» sa han og stak det bort i Næven paa Vechl-Jens.

Denne fôr sammen og saa op, graatgrimet.

«Nei,» sa han, langt aandende.

«Her, ta det naa,» sier Klokkeren igjen.

«Ne-i!» Det kom i den saareste Skam. Og med ett bryter Vechl-Jens ut i stærk Graat, som han staar der støttet op mot Klokkeren, der tar ham ind til sig.

Saa om en liten Stund, da alt er blit stille, tar Klokkeren et gammelt Papir, som ligger der, og binder rundt omkring Spekelaaret.

«Gaa naa,» sier han.

Og i det Gutten langsomt snur sig, stikker han Pakken ind under Armen paa ham.

«Ta detta naa,» sier han fort og haardt.

Vechl-Jens klemmer Armen til. Snur sig saa mot Klokkeren og kommer frem med en rødstrimet Haand.

«Ta-kk!» kom det saart og undrende.

Saa gaar han uten at snu sig mere.

* *
*

Det er flere Aar senere.

Mangen Gang har Gammel-Klokkeren eksamineret Vechl-Jens baade Vinter og Sommer, men aldrig om det syvende Bud. Og Gutten er vokset op, sky og ensom i Naturen, lukket for alle Mennesker. Laa mest i Skog og Mark paa Fiske og med Snarer efter Fugl og Hare.

Saa var det en fykende Vinterdag efter Jul.

Over Fjeldene til Klokkersæteren drog et Følge Høikjørerer for at hente hjem Fôr fra Sæteren.

Slædene kom tungt frem i den dype Sne; Hestene satte Manken mot Vinden, som stod skarp fra Nord. Og Mændene hadde vondt for at holde Varmen i Ly av Hestene.

Da Færden naadde Sæteren og Mændene tok i Døren for at komme ind, var den brutt op. Og inde i Sæteren laa grue foran Aaren en halvvoksen Gut ihjælfrossen.

De snudde ham. Det var Vechl-Jens. Og da de saa vel efter, stod hans Ski reist bak Svalen. Men Skapet, hvor Smør, Brød og Sovel brukte staa for Nødsfald, var helt, og heller ikke var Tyriveden tændt; han hadde ikke eid Fyrstikker.

Der laa opspikket nogen Fliser fremved Aaren, og hans Foldekniv laa paa selve Aarestenen tæt ved.

De fik kjørt ham hjem i Høilasset. Han blev tint op og Klærne krænget av ham. Og nogen Dager efter fôr et ensomt Likfølge forbi Kvarsevjen. En Mand,

som kjørte Kisten, og et Par Kvindfolk bakefter. Og en vemodig Klokkeklang nogen Minutter over Dalen.

Men den Gut, som tok Vechl-Jens' Klær efter ham, kom en Dag, da han gik i Marken og gjætte Hjemmekjørene, til at finde et Papir i den øvre Brystlommen. Han glattet det ut og læste:

Det syvende Bud:

Du skal ikke stjæle.

Det er:

Mere var der ikke.

Sigrid Rogsveen.

Der stod en Jente fremved Rogsve-hafællen. En Sigd bet i et Kornbaand ved Aakerrenen; nyskaaren Vinterrug laa Baand ved Baand opover Akeren, færdig til at sættes paa Stør; men høiere oppe stod Rugen endnu uskaaren og duvet med tunge Aks i Vinddraget, og øverst, ovenom Akeren, røk det blaat og ensomt fra Murpipen paa de solbrændte gamle Hus. Der blev nok kokt til Auft paa Rogsveen.

Jenten fremved Hafællen lo. Hun var lyslett og æbleung i Ansigtet, hadde kveldblaa Øine, som blev lysere, naar hun lo, og to dype Smilehuller i de røde og hvite Kinder tæt fremfor Tørklæfæstet.

Rundvoksen var hun, saa rund og fast, at ingen Gut kunde holde hende, og hendes Latter, naar hun smatt bort mellem Hændene paa dem, var saa blank og kring og trillende munter, at den var det rundeste av alt paa Guds glade Jord.

Gutten, som stod paa Veien utenfor Hafællen, lo ogsaa. Skottet av og til opover Veien, hvor Hesten ruslet alene med Tømmene løse over Kjærren, sa nogen skjæmtende Ord, lo igjen saa smaat til Avsked og gik videre med Hænder paa Ryg. Han var Sønnen paa Nordigard, som Rogsveen var Plads under.

Sigrid Rogsveen stod et Øieblik og saa efter Gutten; saa tok hun Sigden og gik langsomt Rugakeren op; hun smilte hele Tiden for sig selv. Kommen op til Rugen stanset hun, strøk Haaret ind under Tørklædet med

Auft: Eftermiddagsmat. — Hafællen: Gjærdet.

Sigden og stod litt og saa nedover Veien. Litt efter skar hun Rug, ferm og fort i Vendingen.

* *
*

Der gik en Time eller saa; der hørtes hele Tiden Hugg av Sigd paa Rogsve-jordet; av og til Stans og den bristende Lyd av Halm, naar Sigrid Rogsveen laget Bænde og bandt Rugen i Baand bortover. Saa hørtes igjen den ivrige Lyd av en Skjuru, som bet i moden Halm med forte, ferme Hugg mellem flittige Hænder.

Snart stod Soløiet med flimrende Straaler bak Skogsbrynet i Vest. Sigrid Rogsveen rettet sig, la Skjuruen og bandt Tørklædet fastere. Saa stirret hun opover mot Husene.

I det samme kom Moren ut paa Svalstenen fra Rogsve-stuen. Hun skygget med Haanden for Øinene og gliste mot Solen.

«Sigrid!» ropte hun.

«Ja,» svartes det ungt dernedefra.

«Kom og auft!» roptes der igjen. Moren snudde og gik ind.

Da Sigrid Rogsveen hadde hængt fra sig Skjuruen ved Naaven og var kommen ind for at aufte, sat Moren alt ved Bordet og aat.

Hun saa op, da Datteren kom sig ind imellem Bordet og Bænken og satte sig ved Siden.

«Du bir itte færdauen i Kveld?»

Sigrid tok Skeen.

«Je bir ailler færdauen je, trur je,» svarte hun og smilte hen for sig.

Moren sa intet videre til dette. De aat i Stilhet. Men om litt maatte Moren atter til.

«Aa vilde 'n dei 'n Ola Nordigard da?» spurte hun. Hun reiste sig fra Bordet og satte Skeen i Vægsprungen uten at se paa Datteren.

Sigrid smilte, men aat videre.

«Aa ittnaa,» svarte hun.

Moren gik mot Aaren og tok Loket av Kaffekjelen for at se, om den var paa Kok.

«Nei, det kain je mest tru,» sa hun.

Nu reiste Sigrid sig ogsaa, kom frem til Aaren og satte sig.

«Døm seier saa myy slike,» begyndte Moren igjen. «Hain har nok med 'na digre Garden sin hain.» Hun løftet Kaffekjelen tilside.

Sigrid Rogsveen knyttet Skoremmen.

«Aa, lite faar 'n faa Lov aa tala au,» svarte hun.

Moren smilte.

«Det maatte væra lite au det — aat i Pladsjinte,» sa hun.

Hun satte Koppene paa Aaren og hældte Kaffeen i.

Sigrid hadde blit rød. Saa lo hun.

«Vi lyt løve vi au,» sa hun.

Moren slog paa Skaalen og drak.

«Vi løver itte saa værst her i Rogsveøm,» kom det. «Ailt har sin Maate her i Væla.»

Sigrid sat taus og drak. Og der blev ikke talt mer om Saken.

* * *

Det var Lørdagskveld. Skjuruen sat i Naaven efter Dagens Arbeide; der stod igjen en liten Bit av Rugakeren, som ikke var skaaren; den stod graanende still og bar de tunge Aks i Høstkveldskjøligheten. Gamle Kari Rogsveen laa nedpaa en liten Stund og fik sig hemmelig en liten Røk paa Kridtpipen nu hun var alene; Sigrid hadde faat Søndagstørklædet paa og hadde gaat nedover til Velstu, hvor nogen Ungdom i Bygden var paa Moro.

Fremved Velstu-smijuen, før en kommer til Gaarden, møtte hun Finngutten. Han hadde Snadde i Mund, gik med Hændene i Lommen og hadde nok ment paa at træffe hende.

«Snu naa Sigrid,» sa han kipen, fik Tak i hendes Arm og snudde hende rundt.

Hun svingte helt omkring og stod som før.

«Ja naa snur je,» svarte hun og gik sydover.

Han fulgte.

«Nei gaa itte da,» bad han.

«Je gaar itte naa,» sa hun. Hun sprang.

Han efter, kom foran hende og stanset med Armene ut, Pipen i venstre Haand.

Hun bøide tilside; han stillet sig for.

«Det er ingen Vei her,» sa han.

Hun lo.

«Aaffer gaar Du her da da?» spurte hun.

Finngutten stod foran hende.

«Det er itte Veien je gaar etter,» sa han.

Hun saa bortpaa ham. De dype Smilehuller kom frem.

«Aa gaar Du etter da da, ma Du itte gaar etter Veiøm?»

Han stod like indpaa.

«Etter dei væ!» kom det lavt og varmt.

Da lo hun.

«Gaar du etter, saa lyt je gaa føre da,» sa hun. Saa sprang hun igjen. Han efter.

Ved Smijuen stanset han hende.

«Det var gælne Veien detta,» sa han.

Hun lo.

«Det er nok Du som er gælen,» svarte hun.

«Ja snart bir je det,» sa Finngutten. «Slik som Du er!»

Hun stod og fingret, trykket Fingertoppene mot hinanden og saa bort.

«Je er slik je er, je,» sa hun.

Finngutten var alvorlig.

«Det er inga Mening ti dei,» sa han.

Hun lo.

«Nei det er det itte!»

Finngutten tok hende i Armen, lindt.

«Bi med nordøver att naa da!» bad han.

«Bi med sø-øver Du,» svarte hun; hun fridde sig og saa sydover mot Velstu.

Saa tidde de begge med ett; nordi Veien kom en Unggut gaaende.

De kjendte ham straks. Det var Ola Nordigard. Da han var kommen like fremtil, stanset han smilende.

«Dø staar og akkederer,» sa han.

Finngutten tok Pipen av Munden og spyttet.

«Vi staar og slæss,» svarte han munter. «Ho bit mei!»

Ola Nordigard skottet bortpaa Sigrid Rogsveen.

«A Sigrid bit støtt ho,» skjæmtet han.

Hun lo og strøk Haaret indunder.

«Saa, ma døm ryk paa mei,» svarte hun.

Ola Nordigard tok efter hende.

«Bit naa da,» bad han.

Hun svingte unda. Smilte, men sa ingenting.

«Ho tørs itte naa lel,» sa Finngutten.

Ola Nordigard tok kring hende anden Gang.

«Nei naa har a føinne Hosbond sin,» lo han.

Hun svingte rundt og ut av Armene paa ham.

«Aa jo!» lo hun, saa underlig vek i Maalet. «Mar dø er to om mei saa,» la hun til.

Og de tre slang smaapratende sydover Veien til Velstu.

* * *

De sprang Enke paa Velstujordet. Jenter i hvite Skaut utover Lien i Kvelddunkelheten; Gutter, som jog og fik dem overende eller i Fang under Latter og dæmpede Skrik; Par, som kom Bakken op og stillet sig i Række under andpust Spøk og muntre Ord; gammelt Folk, som stod og saa med Pipe i Mund og Hænder paa Ryg, og mellem dem Semming Skolemester med Stok og lurvet Floss paafærde.

«En lyt hoille Tugt paa Ongdommen,» sa han; han stod der og saa paa Jentene med smaa smilende Øine i det magre, skjæggtistede Ansigt.

Sigrid Rogsveen og Kari Oppistu, Gaardjenten, stod

s l æ s s: slaas.

Haand i Haand bakerst, færdige til at springe. Gælensimen, som var Enkemand, skottet gløgg tilbake og ventet.

Nu la de i Vei.

Gælensimen jaget først efter Sigrid; men hun gjorde en Braasving og drog paa Vidden; saa opgav han det og drog efter Kari Oppistu, som straks lot sig ta og kom opover.

«Naa vart je vælbergjen je au,» sa Gælensimen; de stillet sig fremst.

«Ho au,» sa Finngutten tørt, og alle lo.

Nede fra Jordet kom Sigrid opover.

«Nei Kari da!» ropte hun.

Kari Oppistu smilte og bandt sit Tørklæ fastere.

«Det var inga Raa',» sa hun. Hun stod fremst ved Siden av Gælensimen.

«Det skulde saa væra,» sa Gælensimen. Han saa fromt hen for sig. Og de lo igjen.

Sigrid Rogsveen kom paa Plads og saa sig om efter dem, som skulde springe. Det var Ola Nordigard og Ragnhild Søstu.

«Hoi nei!» ropte hun.

Saa sprang de.

Ragnhild Søstu strøk bent nordover Jordet i susende Sprang; men Ola Nordigard blev staaende og smaatrampe i Benene, ertende.

Sigrid la paa Sprang efter ham, men stanset straks.

«Nei,» sa hun.

Han stod igjen paa Avstand, trampende og ertende.

«Kom naa,» lo han.

Hun sprang igjen. Han gjorde Tverkrok, saa hun fôr forbi, og smaasprang igjen foran hende. Den andre Jenten stod langt nordpaa Jordet og saa paa.

Da snudde Sigrid og gik opover.

«Nei,» sa hun igjen.

«Hønnøm faar Du ailler ti,» sa en mild gammel Røst imellem dem, som saa paa.

«Det var itte ventend,» sa en anden.

Da braasnudde hun — han var like bak hende.

«Je ska' da fuill,» — sa hun likesom for sig selv, og saa bar det i Vei, han foran og hun med susende Skjørter efter nedover, til de blev borte dypt dernede i Dunkelheten.

Det bar bratte Lien ned. Kommen ned i Skogkanten, hvor det dunklet paa Orebusker og gulnet paa Bjerk, braasnudde Ola Nordigard og slog Armene ut mot hende, som kom efter i sanseløs Fart.

Hun kunde ikke stanse, men fôr like i hans Fang. Han slog Armene ikring, svingte rundt med hende Gang paa Gang og blev endelig staaende med Tak tæt om hende og sin Pande mot hendes.

«Naa fekk je ti dei lel,» lo han, hviskende. Hendes Kind var nær hans.

Hun lo for at fri sig, men tidde med ett. Han hadde tvunget hendes Hode op og fundet hendes Mund.

Det var aldeles stille.

Endelig kom hun sig fri.

«Kjære aa gjør Du!» hvisket hun og sprang.

«Søkjer Make,» svarte han; han fulgte, springende, like indpaa hende, men braastanset; for der kastet hun sig grue ned i Græsset fremved en Orebuske og blev liggende slik med Ansigtet gjemt i sine Hænder.

Han gik borttil, tok rundt hende og løftet hende op.

Hun holdt Hændene for Øinene som før.

Det stak til i ham.

«Gret du?» spurte han lavt; han tok og vendte hende mot sig.

«Gret!» Hun lo. Men han kjendte Taarer dryppe nedover sine Hænder.

Da slap han.

«Er det naae og graate før detta da?» sa han.

Hun gik nogen Skridt opover fort. Saa stanset hun, saa paa ham og lo.

«Gret je naa da? Tullgut!» svarte hun.

Han slog Hændene stort ihop.

«Naa tær je dei att,» sa han.

g r e t: graater.

«Nei, det gjør Du ailler,» svarte hun, skjælv paa Maalet, snudde og gik langsomt opover.

En liten Stund efter saa de deroppe hendes hvite Skaut komme frem av Mørket og hørte hendes Aandedrag, der hun arbeidet sig opover.

«Vart n' borte før dei?» ropte Finngutten deroppefra.

Hun svarte ikke. Kom bare Bakken op, andpust smilende, og gik paa sin Plads.

«Je vet itte, aa det vart taa 'm, je,» sa hun endelig; hun hadde fat Pusten igjen.

Semming Skolemester stod med Stok foran sig og saa.

«Er Du vørté Enkje att naa, Sigrid?» spurte han.

Sigrid lo.

«Ja, je er snart vørté vant di naa!» svarte hun.

Semming Skolemester gløttet.

«Det var in Bedrøvels,» sa han. Han kom et Par Skridt nærmere.

«Ta'n Semming Du, Sigrid,» sa Finngutten, «saa er Du bergjen før i Kveld.»

«Nei da bir a naa snart Enkje in Gaang tel da,» vaaget Gælensimen sig til; han stod i Flokken. Semming Skolemester kom like optil.

«Derom skal vi itte dømme min godeste Simen,» sa han. «Det er Skaberen, som styrer øver Ailderdommen!»

«Du er før gammaill te aa bi Enkjemainn, naa Semming,» kom det fra en av de gamle, som saa paa.

Semming Skolemester braasnudde rundt og satte Staven foran sig.

«Ti still naa, Tore,» sa han. «Du ska' ha den Begribels, min værdige Ven, atte den som er Ungkarl, itte er før gammaill tel aa bi Enkjemand. Det er etter Naturen!»

De lo. Gælensimen snudde sig til de nærmeste.

«Det er Hue paa hønnøm au,» sa han.

Semming Skolemester hørte ikke, men saa ut over Lien, hvor nu Ola Nordigard kom, smilende.

«Der kjem 'n,» sa en Jente.

Semming Skolemester stod og ventet, støttet paa sin Stok.

«Du skulde itte anstrænge Jinten saa Du, Ola,» sa han; han hyttet til ham, som kom. «Det kan bi Øveranstrængels; Kvinden er et skrøbeligt Kar efter Skrifften.»

«Ja, særskilt a Sigrid,» sa Gælensimen. Hun lo.

Ola Nordigard svarte ikke; han gik like op og stillet sig ved Siden av Ragnhild Søstu. Saa skottet han bort paa Sigrid Rogsveen.

«Aa vart taa dei da?» spurte han.

Hun smilte.

«Aa vart taa dei?» svarte hun.

«Je er her je,» sa han.

«Je er her je au,» svarte hun.

«Døm ligg att ne'paa Jorda baae to,» kom det fra Gælensimen.

«Simen, Du Syndens Simen!» Semming Skolemester hyttet i sin Stok — — —

Slik gik Ordskifte og Lek videre Kvelden frem, til Natten faldt og Jenter og Gutter to og tre drev hjemover hver til sit.

* *
*

«Sigrid!»

Det hviskedes borte fra Rogsve-laaven.

Jenten, som stod paa Svalstenen for at gaa ind, snudde sig og stirret ut i Mørket. Stjerner stod slørede fjernt oppe i den natblaa Luft; Skogen laa sval og svart omkring.

«Sigrid!» Det hviskedes igjen.

Men borte paa Rugakeren kniste det.

«Ja,» svarte det hviskende tilbake. Saa blev Aandedræt holdt derinde.

«Kjære, aakken er 'ta,» sa Sigrid Rogsveen dæmpet; hun gik ned fra Svalstenen et Par Skridt bortover og blev staaende.

Nu blystret det.

Hun maatte smile og snudde sig for at gaa ind. Men da hun satte Foten paa Svalstenen, sat der en Gut med Hodet støttet i Hændene og saa bent paa hende.

Det var Gælensimen.

Hun steg tilbake. «Kjære, sitt Du der da!» sa hun.

Han svarte ikke, sat bare og saa paa hende. Hun hørte andre, som sprang mellem Husene derute i Mørket.

Hun puffet til ham.

«Gaa tur Veiøm naa,» sa hun.

Han knurret som en Hund, men blev sittende.

«Je har vørté Banhund paa Rogsveøm je,» sa han.

Hun lo.

«Gaa att naa!» bad hun. Hun tok efter Klinken.

Han knurret.

«Hyssch!» hvisket hun. «A Mor søv!»

Han saa op paa, sit pudsige Blik. Hun kjendte det gjennem Mørket.

«Let a saavaa da,» sa han.

Hun lo igjen.

«Nei gaa naa, Tullgut,» bad hun.

Med det samme kjendte hun sig tagen av en anden kring Livet og svinget langt ut i Mørket. En Gut huket sin Arm rundt hendes Nakke og drog hende med. Det var Finngutten.

Hun fridde sig leende.

«Je trur Du er gælen je!» hvisket hun.

Han gik og holdt hende fast som før.

«Nei det er bære 'n Simen, som er gælen,» sa han lavt.

Da svingte hun sig fri av ham.

«Kjære, aa er det Dø vil, Dø da?» spurte hun.

Han talte lavt.

«Je vet bære, aa j e vil, je,» sa han.

Hun lo og stellte paa sig.

«Ja, det er godt aa vætta, aa 'n vil,» svarte hun.

Han tok efter hende.

«Vet Du det, Du da?» spurte han.

«Ja, det vet je rett,» svarte hun og smilte; hun saa sig rundt; nu var der andre i Nærheten.

«Vil Du det saammaa som je da?» Finngutten hadde Tak i hende.

«Det er itte bra, mar to vil det saammaa,» sa hun; hun viklet sig fra ham.

Saa sprang hun. Og før nogen av de andre fik Tak i hende i Mørket, hadde hun svinget indom Døren og hadde hægtet Klinken paa. Der stod hun nu og smilte og hørte paa, hvordan de gik derute.

En Gut hvisket gjennem Laasen.

«Sigrid!» hvisket han. Det var Gælensimen.

«Sjaataap!» hvisket hun tilbake. Saa gik hun stilt gjennem Stuen og ind i Koven for at lægge sig.

Moren var vaaken.

«Kjære, aa er 'ta før Leven,» spurte hun træt.

Sigrid drog Skoene av.

«Aa det er bære 'n Gælensimen og døm,» svarte hun.

Moren laa litt.

«Var 'n med hain Ola Nordigard?» spurte hun.

«Nei, det sau je rett ittnaa tel,» svarte Sigrid; hun fik Felden op og la sig.

Og det blev efterhaanden stilt kring Husene paa Rogsveen.

* *
*

Det var en Sommerdag tre Aar senere.

Nedover Veien fra Nordigard forbi Rogsveen kjører der to i Karjol sydover. Foran i Sessen et Kvindfolk med et sort Silkebasttørklæ tæt bundet over Luen, helgedagsflidd og alvorlig; bakpaa en Mand i nye Vadmelsklær med Tømmene i venstre Haand og høire Haand med fast Tak i Fatingen.

De kjører smaat Bakken nedover; Hesten holdes igjen med skjæv Kjæft og Lænden trykket mot Karjolarmen; en Em av støvet Landevei og Hestelugt i Solskin følger dem.

Det er Siri, Kjærringen paa Nordigard, og Sønnen Ola, som skal ut i Bygden.

De nikker mekanisk til Jenten, som driver og raker Høi paa Rogsve-jordet; hun nikker paa samme Vis tilbake og raker ivrig videre i Solsteken. Hete staar hende like i Ansigtet; Svetten slaar pludselig ut og staar i Draaper rundt det unge Haarfæste.

Det gjaldt sandelig at faa Høiet vendt til Dugurds, saa kunde det kanske kjøres ind i Kveld!

Nu holdt de kjørende nede i Velstu-svingen og talte med Semming Skolemester, som kom søndenfra. Sigrid Rogsveen snudde og raket nordover med Ryggen vendt mot Veien; hun vilde nødig heftes av ham, som kom!

— — Det kremtet gammelt dernede fra Skigarden. Sigrid Rogsveen hørte ikke; hun tok lange Tak med Riven, saa Høiet føk om Føttene, og saa hele Tiden bare paa Riven, som gik. Det kjendtes saa godt at ha Arbeidets Slit i Kroppen!

Nu tidde det længe; bare Susen av bristende Høi og en fjern Lyd av rullende Karjolhjul levde i Stilheten.

Hun tok et Tak i Tørklædet, som vilde gli bakover, men vaaget ikke at se sig om; bare drev og raket paa skjære Livet.

Det var fremdeles stille. Solstekende stille. Hun visste snart ikke, om han stod dernede, eller om han hadde gaat. Eller kanske det ikke engang hadde været Semming Skolemester!

Saa snudde hun Hodet.

«Goddagen,» kom det paa Flekken dernedefra. Han stod lænet med begge Armer paa Skigarden og saa opover.

Hun snudde Hodet braatt og raket videre, som hun ikke hadde hørt.

Og det blev atter stille dernede. Solstekende stille. Han dernede ved Veien flyttet sig ikke; han hadde Tiden for sig. Stod med Albuene støttet paa Skigarden som paa et Kateder og saa opover.

Saa maatte hun atter snu Hodet.

«Signe Arbe',» kom det straks dernedefra.

Da gav hun sig.

«Aa Takk,» svarte hun; hun stod med Riven i Haand.

«Du driv med Vinnen?» Han var gammelblid i Røsten.

«Ja,» svarte hun langt. «Det trøngs det naa.»

Semming Skolemester rettet paa sig og myste med smaa lyseblaa Øine op i Solskinnet.

«Du er en klaag Kvijnde Sigrid,» sa han. «Du nytter di Besøgelsestid. — Det er svært godt ti Væra.»

Sigrid Rogsveen smilte.

«Ja, det er varmt,» svarte hun.

Han la Hodet paa Skakke og var elskværdig.

«Det tær Svetten, detta Sigrid,» sa han. «I dit Ansigtes Svette ska' Du æde dit Brød! De bir saa med dei au!»

Hun raket igjen.

«Det bir det nok,» svarte hun.

Han stod og saa længe.

«Døm skulde aat Bygden, Nordigardsfolket?» spurte han endelig.

Hun stanset ikke. «Døm skulde fuill det,» svarte hun. Hun tok lange Tak med Riven.

«Det bir Brølløp naa da i Høst?» Han stod og stelte med sine krokete Fingrer, mens han spurte.

Sigrid Rogsveen snudde sig mot ham; hun spændte med Foten noget Høi paa Plads; saa strøk hun sig med Trøieærmet over Panden for at tørke Svetten. Tørklædet hadde faldt bakover i Nakken.

«Det vet je ittnaa om,» sa hun, kvell i Stemmen. Hun var glohet av Arbeidet, men fornam likesom en krypende liten Frysning inderst inde; saa slog Svetten ut, og hun kjendte sig kold i Ansigtet midt i Solsteken. «Men det bir fuill,» la hun til og tok igjen Riven.

«Ja, det har sin Sandfærdighet med di,» sa Semming Skolemester. «Ho fortalde det Kjærringa sjøl!»

Han satte Foten op paa Skigarden fremfor sig.

Hun raket. Saa ned paa Riven og raket.

Han stod som før. «Jø for Gard det bir, naar Søstu og Nordigard kjem ihop,» ropte han.

«Ja, det bir Gard!» svarte hun deroppe; hun drev videre uten at se op.

Semming Skolemester flyttet paa sig.

«Ja, 'ta var rekti godt før 'm Ola,» sa han. «Hain faar en Guds Velsignels med 'n Kari Søstu. Det er godt Slag ti di Folka!» Han sa det i stor Overbevisning, fik Kniv op og skar sig en ny Buss.

Sigrid stanset med Høiingen, bandt Tørklædet fastere og drog det frem mot Solen.

«Ja, 'ta bir nok Stas!» sa hun.

Semming Skolemester rettet sig og tok i Skigardstauren med høire Haand høit oppe. Slik stod han og saa paa hende.

«Du ska' ta Eksempel taa detta, Sigrid,» sa han. «Ægtestanden er til Efterfølgels. Du ska' itte gaa slik her længer. Du kain førgaas paa di. Du er jo en moden Kvijnde — da!»

Sigrid Rogsveen lo.

«Aa jo lel,» lo hun.

Semming Skolemester hyttet i venstre Haand.

«Sigrid, Sigrid! Du er syindefuld i denné Saken,» sa han indtrængende. «Aassen skulde det gaa med Befolkninga ellers da, om vi itte skulde gifte øs? Tænkj paa det, Sigrid!»

Hun lo igjen.

«Je synes, det er nok taa gælé Folk lel, je!» sa hun.

Semming Skolemester hyttet igjen.

«Ta var støggt sagt, min kjære Sigrid! Ta seier Du naa; men vent bære, tel Mor di er dø, og Du sitt att isamma oppi der, saa seier Du naae ainna —» han snudde Hodet i det samme og saa sydover; dernede i Svingen kom nogen med en brun Hest kjørende. Det var Lensmanden, som var paa Veibefaring. Han sat og dinglet med Svepen og lot Hesten gaa, som den vilde opover.

Kommen frem til Rogsve-jordet stanset han. Gammelbrunen slog Pusten stort og saa sig tilbake.

Lensmanden hilste.

«Pfy! Det er varmt!» sa han. Han nikket til Sigrid,

i s a m m a: ensom.

som stod oppe paa Jordet; han saa fra den ene paa den andre med blaagraa, gaaende Øine og et litet, forstaaelsesfuldt Smil bak Bartene.

Semming Skolemester snudde sig.

«Ja, idag er det hett aat Lensmainnøm,» svarte han.

Lensmanden sat smilende og saa.

«Du taler med Jentene, Semming?» spurte han. Det trak sig sammen ved de rummelige Øienkroker.

Semming Skolemester smaalo.

«Je seier just det aat 'n Sigrid, det ho gjør en Førsyndels ved itte aa benytte Ægtestanden,» svarte han.

Lensmanden lo sin stille private Latter inde i Skjægget.

«Du har kanske Hensigter,» sa han.

«Hoi!» lo hun deroppe paa Jordet.

Semming Skolemester kremtet.

«Je seier mei itte fri,» svarte han. «Saa længe Maindommen sitt ti in Menneskje, saa —»

«Saa er der Haab,» spøkte Lensmanden. Han skottet mot Hesten, som igjen hadde snudd Hodet.

«Haab!» brøt Semming Skolemester ut. «Nei, T r o, min gode Lensmainn! In stærk Tro maa det væra i den Saken!»

Lensmanden lo igjen bakover i Skjægget.

«Ja agt dig nu Sigrid!» sa han opover.

Hun lo deroppe.

Saa tok Gammelbrunen igjen Bakken fat.

«Skal Du ikke nordover?» spurte Lensmanden, idet han kjørte.

«Nei kjør Du naa Lensmainn,» svarte Semming Skolemester og vinket ham av med Haanden. «Det vart Avbrydels her, sia Du kom. Je kjem etter je, mar Tia bir!»

Lensmanden kjørte smilende videre, og Semming Skolemester blev staaende endnu nogen Stund fremved Skigarden, like til det ringte til Dugurds i Nordigard.

Men da Sigrid Rogsveen mør og tung i Kroppen gik Bakken op i Solsteken, kjendte hun sig som den, der vel var kommen over det værste. Fra idag av skulde

hun være dobbelt snil mot Mor sin! Den gamle Kroken, som snart skulde dø og slippe fra det hele!

— — — —

«Var det Nordigardsfolket, som kjørte utøver?» Moren laa paa Sengen, da Sigrid kom ind.

«Ja.»

«Var 'n med hain Ola?»

«Ja — hain og a Gammelkari!»

Sigrid gik frem til Aaren.

«Det var fuill om Brølløp da væ?»

«Ja — det var fuill det.» Sigrid løftet Gryten av og tok Sleven.

* *
*

En Dag utover Høsten kimte det i Øvrebygdens Kirkeklokker, Bryllupsdirr over Dalen, og mange Hester stod bundne ved Kirkeplanken. Det var Ola Nordigard og Kari Søstu, som holdt Bryllup.

Fra Præstegaarden og nordover kjørte Præsten og Fruen i Gig med Storblakken forspændt.

I Bergslien, da Hesten pustet paa, møtte de en Jente med Kurv paa Ryggen. Hun gik og bandt paa en Bunding Lien nedover.

Det var Sigrid Rogsveen.

«Goddag, Sigrid!» sa Præstefruen.

Sigrid stanset og hilste.

«Hvor skal Du hen?»

«Aat Sæteren!»

Præstefruen undret. Præsten sat alvorlig, holdt Tømmene og saa ret frem for sig.

«Er Du ikke i Bryllup idag?»

Sigrid smilte.

«Nei det er je itte.»

Der gik et underligt Træk over Præstefruens Ansigt.

«Du er da vel buden?»

Sigrid smilte igjen.

«Nei. Det var itte ventend' det,» svarte hun.

Da tidde Præstefruen. Præsten sat som før. Han hadde Embedsforretning.

Saa sa Fruen og smilte med det samme:

«Næste Gang er det vel din Tur da, Sigrid?»

Sigrid Rogsveen lo saa godt. Og de dype Smilehuller kom frem.

«Det bir det nok ailler,» svarte hun.

«Si ikke det,» sa Præstefruen. «Der er da nok av dem, som vil ha dig!»

Sigrid Rogsveen lo over sig.

«Du vet, det er saa ailt før mange taa døm,» skjæmtet hun. «Og saa bir det gjinne ingen!»

Nu smaalo Fruen.

«Ja, det er ikke saa greit,» sa hun i Farten. «Farvel da, Sigrid!»

Sigrid nikket og var alvorlig.

«Farvel,» svarte hun.

Præstegaardsgiggen kraset videre opover Bergslien, og en rundfalden Jente med Kurv paa Ryg og Bunding mellem Hændene gik fort Veien ned og Sætergutuen bortover uten at se sig tilbake.

* *
*

Aarene har gaat. Paa Nordigard er Barn komne til og vokset op; paa Rogsveen er en Jente blit ældre og sitter alene; for Kari Rogsveen er død forlængst. Mere end én Løskar har gaat efter Sigrid gjennem alle Aar; men altid har hun ledd sig fra det, og hendes Latter er endnu det rundeste av alt paa Guds glade Jord.

«Hinner faar ingen i Væla Høl paa,» hadde Gælensimen sagt. Han sat nu som værdig Kirketjener i Øverbygden.

Indtil der en Dag i Oktober ringte med tunge Klokker fra Øverbygdens Kirke og et Tog med Hester uten Dombjælder kom kjørende sydover.

Det var Likfærd fra Nordigard.

Manden, Ola, var død i Utid av Lungebetændelse, som

han hadde faat paa Sølensjøfisket om Høsten, og idag fôr han til Jorden.

Det var slik underlig grov Dur i Klokkene den Dag; Gælensimen hadde faat Finngutten med sig, saa de var to om at ringe. En hørte Gnigsen av Træverket deroppe i Taarnet; Klokkene runget og grov, saa det duret i selve Jorden, den frosne Jord. Slik kjendte Jenten det, som stod igjen alene ved Kirkeplanken, da alt var over og Følget kjørt.

— Der hørtes en forsigtig Kremt borte fra Veien; der kommer nogen gaaende.

Det var Præstefruen.

Hun stanset og gik like bort til Sigrid.

«Du graater Du ogsaa idag, Sigrid,» sa hun; Stemmen var saa stilfærdig.

Sigrid Rogsveen snudde sig mot Fruen og prøvde at se op. Saa smilte hun ut av de graatblanke Øine, mens Haanden fingret med Tørklæsnippen.

«Je har vørté gammaill, sir Du!» sa hun.

Ljugar-Marja.

Hun bodde i en Husmandsplads ovenom Bergsett-gaardene. Egentlig Husmandsplads var det nu ikke; det hadde været en liten Gaard en Gang i Tiden, men var nu kjøpt ind av en av Bønderne paa Bergsett og leid ut til Fattigfolk.

Selve Bygningen, hun bodde i, var større, end nogen Husmandsplads brukte være.

Der var fire Vinduer, to ut mot Øst, dit Grænden laa, og to mot Syd — mot Solen.

Efterhvert som Bygningen forfaldt, gik Glasrutene ut av de to Vinduer mot Grænden, først det ene og saa det andre.

Fattigfolket, som bodde der, hadde ingen Raad til at sætte ind nyt Glas. De stoppet Rutene med Filler isteden.

Men efterhvert blev Fillene saa mange og Lysningen saa liten, at han, som eide Husene, fandt paa at spikre Fjæler foran det hele. Det var stærkere og desuten ogsaa varmere.

Fra den Dag fik Pladsen, som forhen het Utistu Bergsetthaugen, Navnet av Blindbygningen.

Marja Blindbygningen, hun som nu bodde der, hadde baade Mand og Barn.

Manden het Simen og dudde ikke det skapte Grann. Derfor kan en trygt si, det var Marja, som hadde baade Manden og Barnet. Men Barnet var en liten blaaøiet Jente, som het Oline.

Sine blaa Øine hadde hun efter Moren; efter Faren hadde hun sit mørke Haar.

Faren, Simen, var en Haartlause, som laa bortover Pladsene paa Kortspil og Drik, naar slikt bød sig til; ellers laa han i Fjeldet Sætrene bortover og gjorde ingen Ting. Men Marja, Moren, slet baade Sommer og Vinter for at holde det hele ihop.

* *
*

Det var en kold Vinterdag.

Nedover fra Blindbygningen og Gutuen frem til Almandveien kom en Kjærring med Kurv paa Ryggen. Hun drog en Kjælke efter sig; paa Kjælken laa en tom Sæk.

Det var Marja Blindbygningen, som skulde ut paa Færd.

Det var knitrende koldt; Aanden stod ut av Munden paa hende som en Røk; det graa Tørklæ var rimet. Hun gik fort nedover; man hørte Knirken av hendes Fotlag like ned paa Veien.

Hun bøide av sydover, da hun vel var kommen paa Almandveien; tætteste Grænden laa der Syd, likesaa Butikken.

Kommen forbi Kirken møtte hun Lensmanden. Han gik i Tullup, hadde Pensylvansskinds Lue og Bottforer. Paa Hændene forete Hansker.

Rimet stod ham om de graanende Knebler; det hang i det sorte, silkebløte Haar.

Han nikket, da hun kom.

«Goddag Marja,» sa han.

«Aa Go'dau.» Hendes blaa Øine var muntre som bestandig og kring Munden laa hendes gode Smil.

«Det er koldt.» Lensmanden stod og slog Hændene mot Sidene, havt færdig til at gaa videre.

«Ja, det er kaildt!»

Hun smilte.

«Hvor skal Du hen idag da, Marja?» spurte Lensmanden.

Haartlause: Dovendrog.

«Aa, je skulde sø-øver Bygda!» Hun ser troværdig ut.

«Til Præstegaarden da vel?»

Han frøs.

«Ja, dit au!»

Lensmanden nikket.

Det blaaste surt fra Nord; han holdt Haanden for Øret.

«Er din Mand hjemme nu?» spurte han.

«Ja, det er 'n. Hain er nok heme.»

Lensmanden smilte. Han hadde truffet Simen fuld i Ytterbygden igaar.

«Arbeider han nu?»

Lensmanden holdt sig alvorlig, da han spurte.

Marja saa paa Lensmanden med troskyldige, blaa Øine.

«Ja, Du vet, hain arber,» svarte hun.

«Hain har Kjøring aat 'm Pær Ustuen naa.» Hun saa ned.

Lensmanden nikket.

«Det var godt,» sa han. Saa gik han smilende. Og den friske Kone med det sunde, blaaøiede Ansigt og det gode Smil gik videre.

Kommen fremover mot selve Grænden satte hun Kjælken sin utenfor hos Hans paa Bua og gik ind med Kurven paa Ryggen.

Hans paa Bua stod og veide Kaffe.

Hun seg sagte frem til Disken.

Hans paa Bua med det lure Smil nikket.

«Nei sjaa,» sa han. «Er det itte a Marja, som er ute og gaar!»

Hun smilte godt.

«Ja, je lyt nok det,» sa hun.

Hans paa Bua var færdig.

«Du ska' ha Kaffe naa da, vet je?» spurte han.

«Ja — bære je hadde naae aa kjøpe før,» svarte hun.

«Kom hit naa da — faa sjaa,» sa Hans paa Bua.

Marja Blindbygningen aapnet Knuten paa sit Tørklæ. Der laa tre Skilling.

«Der er nok Penger her,» sa Hans paa Bua. Han tok

Treskillingen og kastet den i Pengeskuffen. «Du faar ha Takk da,» sa han.

Hun lo.

«Aa — det bir fuill dei, som faar ha Takk,» sa hun, og hendes blaa Øine stod taknemmelige paa Hans paa Bua.

Han kremtet litt.

Gik saa mot Kaffeskuffen, laget en Papirstrut og fyldte paa maafaa.

Gik derfra til Sukkerskuffen og fyldte videre, til Struten blev fuld.

Pakket godt igjen og kastet saa borttil hende.

«Naa da, vet je,» sa han.

Marja tok imot.

«Nei hoi!» ropte hun.

«Ja, naa faar Du rekti ha Takk au naa!» sa hun. Hun saa bort paa Per Syversen, som stod der og slang.

Hans paa Bua nikket, sit keitede Nik.

«Er 'n uti Bygden hain Simen?» spurte han. Der kom noget fult kring Øienkrokene.

«Ja,» svarte Marja.

«Hain trøsker aat 'm Per Hagen.»

Hans paa Bua saa bort paa Per Syversen.

«Hain arber naa da?» spurte han.

Marja saa troskyldig ut.

«Ja, naa har 'n godt Arbe,» svarte hun.

«Ja, in go' Dau da!»

Hun gik fort mot Døren.

Men da hun var vel ute, saa Hans paa Bua paa Per Syversen. Saa lo han.

«Ho kain itte bare sei før aa ljuge, a Marja,» sa han.

«Nei, det held hardt,» svarte Per Syversen.

* *
*

Præstefruen holdt netop paa med at lage Julekakedeigen, da Marja Blindbygningen kom til Gaards.

g o' D a u: god Dag.

Det var i Kjøkkenet, hun drev, og Marjas knirkende Trin derute i den frosne Sval hørtes like ind.

Endelig kom hun da; Kjælken hadde hun sat fra sig ute ved Grinden og Kurven i selve Svalgangen.

«Go'kveld,» sa hun; hun blev staaende ved Døren. Det aandet koldt av hende, frisk og kold Vinterdag.

«Godaften, Marja,» svarte Præstefruen; hun la Rosinene i.

Marja stod.

«Signe Arbe,» sa hun.

«Takk.»

Præstefruen var kort i Svarene, naar hun arbeidet.

«Du steller aat Julen?»

Marja stod.

«Ja.»

Nu saa Præstefruen op.

«Sit da, Marja,» sa hun.

«Aa Takk!» Marja satte sig indpaa.

Nu var Præstefruen færdig med Deigen, la Klæde over og bar Trauget til Lillestuen. Kom saa tilbake og gik hen.

«Hvad var det idag da, Marja?» spurte hun.

Marjas blaa Øine saa troskyldig paa Præstefruen.

«Aa je vet itte je,» svarte hun.

«Saa?» Præstefruen kremtet. Hun hadde slikt et godt, barmhjertigt Kremt.

«Ja, ikke kan j e g vite det,» la hun til.

Marja smilte saa friskt og godt.

«Aa jo, Frua vet nok det ho,» sa hun.

Præstefruen smilte.

«Er det tomt nu igjen da?» spurte hun.

«Ja, det er nok det,» svarte Marja. «Je har nok ikke set aakke Kaffe heil Sokker naa paa mange Daer.»

Hun saa saa troværdig ut.

«Men Simen da?»

Præstefruens brune Øine tok en varmere Tone.

«Hain ligg hain,» svarte Marja.

«Hain har vørré klen naa i øver otte Daer.»

«Hvad er det, som feiler da?» spurte Præstefruen.

Marja saa andægtig ut.

«Aa, det er nok Bringa,» svarte hun.

Præstefruen taug. Saa kremtet hun.

«Kom med Kurven din nu da,» sa hun.

Marja reiste sig fort og fik Kurven ind; saa gik de to i Fællesskap ut i Lillestuen, hvor Fruen hadde Byvarene, og siden ut paa Boden.

Et Kvarter senere hadde Marja drukket Kaffe i Præstegaarden og drog nu Bergslien op med Kurven halv av Brød, Sovelmat og Kolonialvarer.

«Hun lyver bestandig,» sa Præstefruen til Kokkepiken Gertrud, da Marja hadde gaat. «Jeg saa Simen igaar gaa sydover.»

Gjertrud smilte.

«Ja, ho ljuger nok,» svarte hun.

* *
*

Der stod en liten mørkhaaret Jente med blaa Øine og stirret ved Siden av Marja Blindbygningen, da hun tok ut av Kurven om Kvelden.

Hun snufset med Næsen, blaa paa Fingrene. Saa krøp hun op paa Krakken og saa ned i Kurven.

«Aakken har Du faat ailt detta taa?» spurte hun undrende.

«Ta Far dine væ,» svarte Marja.

«Har 'n slikt hain da?» spurte den lille Pike.

«Vi kjøper paa Butikken,» svarte Marja.

«Har 'n Penger hain Far da?»

Den vesle Jenten spurte saa undrende.

«Ja, Du vet hain tener Penger hain,» svarte Moren; hun gik mot Skapet.

«Aa etter da da?» Det klang saa saart.

«Paa Arbe væ,» svarte Moren.

«Aah,» kom det undrende.

* *
*

a a e t t e r: hvorhenne.

Aarene gik, og Marja Blindbygningen fik Navnet Ljugar-Marja i Bygden.

Simen, Manden, hadde reist av Dalen; der var dem, som sa, han var faren med et Fantefølge; men Marja forklarte for alle og enhver, at han hadde reist til Amerika. Hun og vesle Oline, som nu var tolv Aar gammel, skulde komme efter, saa snart de fik sendt Billet!»

«Det blir nok sendt i Vaar det da?» spurte Folk med Blunk i Øie.

«Ja, det bir det nok,» svarte hun freidig.

Saa, da Vaaren kom, fik Ljugar-Marja Lungebetændelse.

Hun hadde drevet ute med Vask, og saa hadde hun forkjølet sig.

Doktor kom. Hun laa der i store Smerter og stønnet. Den vesle Jenten sat ved Sengen og graat.

Doktoren var alvorlig, da han hadde lyttet og maalt Feberen.

«Ja,» sa han og saa paa Medhjælperen, som hadde fulgt ham op.

Han bøide sig over hende.

«Har Du store Smerter?» spurte han.

Marjas blanke Øine skinnet og streifet Oline.

«Nei itte det lel,» svarte hun stønnende.

Doktoren gik.

Da han kom paa Trappen, stanset han og vendte sig mot Medhjælperen.

«Det er litet Haab,» sa han.

«Saa?»

Medhjælperen saa hen for sig.

«Hun maatte ha svære Smerter allikevel,» sa Doktoren, da de gik nedover.

«Ja, ho er saa snodig, a Marja,» svarte Medhjælperen. «Ho ljuger støtt.»

Doktoren smilte.

* *
*

Det tok nogen Dager, før Døden kom.

Præstefruen var oppe flere Ganger; den vesle Jenten sat altid ved Sengen.

Hun sat som en liten sorgfuld Fugl, som intet visste om al Verden.

«Og din Mand, som ikke er hjemme,» sa Præstefruen.

Den Syke saa op med Feberøine.

«Hain kjem att snart naa,» svarte hun.

«Har Du hørt fra ham?»

Præstefruen spurte forundret.

«Ja — je fekk Bud,» stønnet den Syke.

Præstefruen stelte med hende og gik.

«Kjem 'n att 'n Far?» spurte den Lille.

«Ja,» svarte Moren.

«Nær da?»

«Om Synndan.» Moren svarte næsten uhørlig.

Vesle Oline sat litt.

«Bir Du snart bra att da Mor?» spurte hun saa.

Den Syke saa op anstrængt.

«Ja da, Vechla mi,» svarte hun.

Den lille Jenten sat litt.

«Om Du dødde da?» spurte hun.

«Ja, saa kjem je aat Himmelem da!» — det hørtes næsten døende.

Nu tidde den vesle Jente længe.

«Je kjem etter je da?» sa hun endelig; de store blaa Øine stirret tankefulde.

«Ja, Vechla mi!»

Moren rakte en træt Haand ut. Laa og drog Pusten anstrængt og saa paa Barnet.

* *
*

Det var sidste Dagen.

Ljugar-Marja laa med lukkede Øine. Præstefruen sat der; nu var ogsaa Præsten kommen. Han hadde læst og git hende Alterens Sakramente. Saa tok Dødskampen til.

Der var ganske stille i den lille Stue. Bare Stønnet av hende, som stred.

Men fremved Sengen stod lille Oline, graatende.

«Dør a fraa mei naa da?» spurte hun Præsten.

«Ja, Barnet mit,» svarte Præsten uendelig mildt.

Da slog Ljugar-Marja Øinene op.

«Nei, Vechla mi,» sa hun stønnende.

Præsten og Præstefruen saa paa hinanden.

— — Aandenøden tok til; der kom blaa Striper i Ansigtet; Foten blev dradd op og ned, alt i ett. Av og til skrek hun.

Vesle Oline stod og graat med skjælvende Hænder, gik saa tæt borttil.

Da slog Ljugar-Marja Øinene op — sidste Gang.

«Det er itte fali,» hvisket hun. Der kom som et Slags Smil i det blaa Ansigt. Da sank med ett en graa Skygge. Hun snappet et Par Ganger efter Veiret; det graa bleknet av; — der kom ikke Pust; saa seg det hele sammen og blev stille.

Slik døde Ljugar-Marja.

Men da Præsten og Fruen gik hjem, sa Præsten bedrøvet:

«Hun løi til det sidste!»

«Ja, det gjorde hun — Gud velsigne hende!» svarte Præstefruen.

Han Vechl-Ola.

Han laa og sov under Skindfelden.

Et glorødt Øre og noget stridt Haar stak op; et Par lergraa Føtter med sprikende Tær laa bare.

Det spraket paa Aaren; det gik i Strømpelæsten fra og til. Sæterkullen var alt oppe og hadde tændt paa Varmen.

Han hørte det altsammen i Søvne og visste, at han maatte op; men det var saa mørt og tungt inde i Kroppen og kjendtes saa godt at sove.

«Ola!»

Han snudde paa sig og sov videre.

«Ola!»

Nu stod hun ved Sengen og rusket i ham.

«Op naa!»

Han slog Øinene vidt op og strakte sig. Saa reiste han sig braatt, kom ut av Felden og sat.

Han visste, det nyttet ikke at faa ligge; men det var saa godt at sitte litt paa Sengkanten og halvsove, mens en fik paa sig Strømper og Sko.

Det var svalt i Sæteren og halvmørkt; det dæmret ind gjennem de kolde Ruter; men under Kaffekjelen luet det rødt av Furuspik, og Ildslys flakket bortover de sotete Slinder.

Vechl-Ola kom tungt i Skoene og drog paa Dør.

Han skulde hugge et Par Fanger Tørved og bære den ind, før han løste Buskapen.

Ute var det graakold Morgen. Det var stilt i Fjøset; Sauene laa paa Sautrøen; han hørte av og til et Kløkk i Saubjælden.

Skulde tro, om det blev Fiskeveir idag? Det var Nordendrag i Luften, og da brukte Smaakjøa i Skjelaaen at bite. Mark hadde han; Markstokken hang fremved Næverskrukken paa Væggen; han fik kanske ta med Fiskestangen idag.

Han gik bort til Sautrø-skigarden for at se, om de to hvite Lamungene var der; jo — de laa fremved Bjeldesauen hoggende stille. Det hadde været Ulv fremved Hogsett-volden her i Sommer, en kunde ikke være saa sikker.

Litt efter hugg det paa Vedstokken fremved Fjøset, og den ene Ko efter den andre reiste sig og skjøt Ryg derinde efter Nattekvilen.

* *
*

Buskapen er løst; Budeien hægter Salt-tasken paa Kjolen og gaar foran bortover de stenete Sæterveier, over Kloppen ved Skjelaaen og op paa de magre Rabber paa Aaens andre Bredd. Nu staar hun midt imellem Smaabjerk og Ener og lokker. Ku efter Ku følger rautende, Bjeldekua Blidros foran med dype Kløkk av Bjelden, Oksen sint og sjølstilt bakerst, jaget av Vechl-Ola med Fiskestangen. Men utover Rabben ind imellem Tuver og Busker triller Saueflokken graa og svart og hvit som levende Nøster. Vechl-Ola springer og jager, Budeien lokker i Solskinnet længer og længer op og ind fremved Skjelaaen. For der, langs Aaens Ende op til Skjelaabòrtet, der skal gjætes idag. Fremved den vesle Myrsøkk ovenom Rabben snur Budeien. For nu lægger Buskapen i Vei paa egen Haand ind i det frodige Beite; Vechl-Ola faar Salttasken, og nu er han alene, som han bruker at være.

Han sætter sig paa en Sten, gir av og til en Ko eller Lamunge, som kommer bortaat, litt Salt, men tar saa straks fat paa Markstokken for at lage istand til Fiskingen.

sjølstilt: egensindig.

Nedenom ham høres Susen og Skvalet av Skjelaaen; længer oppe fornemmes den fjerne Dur av Skjelaafaldet — og der staar de største Kjøer; det vet han fra hundrede Ganger før; han fik hele ni Stykker der Jonsokkvelden. Nu er han færdig; han har fundet frem av Markstokken en ægte rødblek Betmark, ikke nogen blaarød Rødsleve; for den duger ikke; han har sat den paa Kroken med alle Slags kunstige Slyng og Vridninger; han har spyttet paa, som sig høver, om en vil faa Fisk, og nu kommer han sig nedover gjennem Vijer-riset og frem til Bredden av Aaen, hvor der netop er en maatsam Kulp.

Han kaster uti øverst hvor det skummer og bobler mellem Stenene, og lar det følge Strømmen. Han kjender i Kroppen likesom slik sval Fiskefornemmelse med Nordengufs i Luften og Sol mellem drivende Skyer; det var ikke frit for andet, end at det lugtet Fisk ogsaa.

Jo, der bet det! — Han slænger til, en stor Slæng — og en liten gylden Kjøe sprisler gjennem Luften og Solskinnet i en stor Bue paa Land; den blir liggende og danse og hoppe mellem Tuvene.

Vechl-Ola kaster Stangen og springer til. Det gjælder at faa Tak i den, før den danser nedover Skraaningen og til Vands igjen.

Et Minut senere er den i Skrukken, hvor den endnu smaadanser et Par Ganger, før Livet gaar av den.

Der var ikke mer end den ene vesle Kjøe i denne Kulpen; det var da heller ikke ventendes; for her fisket saa mange; men opmed Faldet! Og i slikt Veir!

Han viklet op Snoren og drog videre efter Buskapen, som langsomt arbeidet sig gjennem Smaaskogen til Fjelds mot selve Skjelaabòrtet.

Da de naadde Fjeldet, han og Buskapen, var det alt blit høgstdags. Han var blit heftet nede i Fjeldbandet av Nordistu-oksen, som var kommen dragende efter Buskapen; han maatte baade kaste Sten og andet, før han fik den jaget nedover igjen. Det var andre Gangen iaar, han maatte ta det op med Nordistu-oksen; den blev nok folkevond med Tiden.

Vechl-Ola sat paa den store Sten i Fjeldbandet, der Skjelaabòrtet begynder. Tæt ovenom sig hørte han Duren av Faldet; men bortover Myren gik Buskapen i det myke Græs. Sauen var utover det hele; men hun med de to hvite Lamunger holdt sig nærmest ham; han gav hende Salt ret som det var.

Der skinnet slik Sol over Fjeldet. Der kom av og til slik varm Gufs av Myr med Nordendraget; det hvitnet paa skjælvende Myruld bortover; men Molteblymen hadde alt kneppt sig, og graagrøn Krekling laa i Klaser bortover mellem Stenene.

Blidros, Bjeldekua, kom tungt sabbende henover Myren mot Stenen. Hun vilde nok ha Salt.

Nu var den ved den graa Vijen tæt ved Myrkanten. Den sank i og tok sig op med tunge Løft av Bakbenene. Da fløi en Rype op like fremfor den med korte, brunhvite Vingeslag i Solskinnet. Den slog sig straks ned igjen, og en hørte lave «gak, gak» mellem Stenene.

Saa her var Føstre iaar ogsaa! Ifjor blev det hele fjorten fuldvoksne Unger.

Blidros var kommen sig helt frem til Stenen og tok Saltet av Haanden med slamsende Tunge. Den veiret efter mer, men fik bare et lempeligt Dask over Snuten, blaaste, snudde sig og drog igjen bortover langs Myrkanten i det frodige Beite, hvor Sauen netop holdt til. Vechl-Ola la sig att og bak paa Stenen med Hændene ihopkneppt under Nakkefæstet og stirret ret op i det blaa. Solen stak saa varmt; Luften tindret blank og fløt skjælvende utover de maassaagraa Vidder. Det summet av Fluer omkring; Mygsværmer danset i Luften.

Bare en av de uldne, guldbræmmede Skyer, som kom drivende fra nord over Graafjeldet, begyndte at skygge for Solen, saa vilde han prøve i Skjelaafaldet; nu, i slikt blankt Veir, visste han, det ikke nyttet.

Han laa endnu en Stund flat paa Stenen og kjendte Solvarmen; saa kom han sig op, gled ned i Skyggen mellem Lyngen og fik Matskræppen frem.

* *
*

Vechl-Ola fisket i Skjelaafaldet. De store Skyer fra nord hadde dradd sig langsomt over Himmelen og skygget nu hele Fjeldet; de gyldne Bræmmer var borte; det graa var mørknet over i blaasort; et Tordenveirs Lumring kjendtes.

Myggen stak stygt, der han stod paa den vaate Sten tæt under Faldet; men Fisken bet nu før Tordenveiret, og den ene Kjøen efter den andre kom i tung, blinkende Bue til Lands.

Faldet hadde slik døvende Dur; det var, som det kokte dypt inde i en Troldgryte, og der stod slik sval Gufs av Fosseskummet. Derinde, hvor det boblet og kokte mest, der slængte han ut i det gulhvite Skum; saa bet det gjerne, før Marken fik drevet halvveis frem i Kulpen. Han saa Fisken staa som mørke, skjælvende Streker nede i Strømmen; han saa den skyte som et Blink til Siden og ta Marken, der kom glidende. Saa slængte han.

Og nu hadde han alt otte Stykker i Skrukken.

Vechl-Ola kjendte tunge Dryp midt i Ansigtet, der han stod; han saa smaa Plask utover hele Kulpen; det var Skuren, som kom. Da skulde Fisken bite bedst, hadde han hørt av Sjulusper, og saa fisket han da videre, som om ingenting var.

Jo, der bet en diger Kjøe og kom tungt paa Land! Han fik den av Kroken og skulde netop til at sætte ny Mark paa. Da kom der et bredt, blaagrønt Blink og straks efter et Brak, saa Fjeldene skalv.

Det gik koldt igjennem ham; han kjendte sig saa underlig altid, naar Toren slog.

Skuren kom graa og strid efter Skraldet. Det øste ned; det hoppet som hvite Kuler op av Vandet i Kulpen.

Da tok han Snøret ind, krøp midt ind i en Vijerbuske fremved Faldet og satte sig der.

Brak i Brak slog Toren, Blink i Blink drev Lynilden, og Regnskuren høljet som fra hundrede Spand over de vide Fjeld.

Paa Myren stod Buskapen stille med Baken vendt

mot Veiret og Hodet lutt; Sauen hadde lagt sig mellem Tuvene med Halsen strak langs Marken. Men Vechl-Ola sat lungende bløt i Vijebusken og ventet, som han hadde ventet saa mangen en Gang i Uveir paa Fjeldet. Bare ikke de to hvite Lamungene kom sig bort i Torslaatten. Ifjor kom en sig paa Vilden og blev funden i Skjelaaen ottende Dagen efter.

Til langt paa Eftaen drev Uveiret paa mellem Fjeldene; da endelig klarnet det op med Rift i Skyene mot Vest, mens Skuren gik graa og durende videre indover Østfjeldene mot Sølen og Askhaugen.

Der stod Solstrimer gjennem det lette Regn; der brandt Regnbuer over Gloføken og Tandvola; det blaaste et jevnt Drag av Nordenvind.

Buskapen hadde igjen begyndt at beite, men drog sig nu langsomt nedover fremved Skjelaaen.

Vechl-Ola hadde været fremme ved Sauen for at se efter; jo — de to hvite Lamungene var med Moren, dyvaate og lortete paa Føttene. De søkte alt i ett Moren efter Melk.

Vechl-Ola frøs. Frøs, saa han skalv. Han var dyvaat til Skindet, og al Nisten hadde han ætt op, da han sat i Vijerbusken under Skuren.

Den, som endda kunde faa op Varme; men det var det ikke Raad for nu, lungbløtt som alt nu var paa Fjeldet.

Og Vechl-Ola frøs, som han var vant at fryse fra hundrede Ganger før i Slit paa Gjætergutfærdene.

Men utpaa Kveldsiden kom d e t, som skulde gjøre ham varm.

Buskapen var kommen i Bjerkeskogen en Fjerdings Vei fra Volden; Sauen laa igjen høiere oppe kringom Skjelaaen, og fremved den var Vechl-Ola.

Ret som han gik og skar paa en Enerstav, begyndte Sauen med ett at springe som skræmt. Stanset mellem Enerbuskene og sprang igjen.

Kjære, hvad kunde det være for Slag!

Kanske det var fremmed Folk i Skogen? Han la efter, men saa intet.

Nu sprang Sauen igjen i hængende Tærn om hinanden sydover Fjeldet. Og efter paa jaget et stort graat Dyr, Finnehund eller slikt.

Vechl-Ola satte i og skrek, hugg Fiskestangen og la i Vei efter sydover Fjeldet.

Kjære, hvad Hund kunde det være!

Fremme ved Aubækken gjorde Sauen en Sving og drog nedover; men han hørte ikke længer Bjældetiksbjælden, der han sprang.

Fremved en stor Bjerk ved Bækken fik han Skimtet av den store graa Hund, som jog Bjældetiksen og nu netop hugg Tak i hende midt fremved Bogen.

Han skrek igjen. Jo, det var Ulv!

Nu tverstanset den og slængte med et eneste Kast Sauen paa Ryggen.

Vechl-Ola tok efter Kniven med venstre Haand, der han sprang; Fiskestangen hadde han i høire. Saa skrek han, saa Øinene stod sprængte ut av Hodet paa ham.

Ulven arbeidet sig tungt opover med Sauen paa Ryggen. Vechl-Ola pæsende efter.

«Slepp dit Svin!» skrek han, og nu drog han Kniven.

Oppe paa Bakkekammen, der Myren begynder, saa han Ulven ifærd med at bli borte; da glapp Taket i Bogen, og Bjeldesauen luntet tilbake nedover Rabben.

Vechl-Ola skrek igjen og var nu like indpaa. Brystet gik som en Bælg; han var blaa kring Læber og Kinder.

Ulven snudde, da Taket glapp, og vilde sætte efter den hinkende Sau; men da hadde Vechl-Ola naadd frem.

Med Kniven i den ene og Fiskestangen i den andre Haanden satte han bent paa Ulven.

Et Slag suste i Marken. «Raanaut!» skrek han, saa det skar i Skogen.

Ulven snudde til og flekket Tænder; det gliste av Blod. Men Vechl-Ola slængte Stangen bent i Synet paa den.

«Vil Du!» skrek han. Bøide sig igjen og hugg en Sten.

Ulven murret og flekket igjen Tænder. Da kastet Vechl-Ola og traf.

Murrende og med reist Bust luntet Ulven unda og opover Fjeldet; den kastet av og til Hodet tilbake og skottet efter Sauen, som nu laa; saa la den i Luntetrav avsted langs Myren og opover, fulgt av Vechl-Olas Skrik, der han stod paa Bakkekammen med Kniven blinkende i Næven og hyttet.

* *
*

Buskapen kom tidlig hjem den Kvelden; men Sauen og Vechl-Ola blev borte. Først over en Time senere fik Budeien, som var rent illsvien, Kjendsel paa Sauen fremved Skjelaakloppen, og sidst i Flokken kom Vechl-Ola fremved Bjældetiksen med de to smaa hvite Lamunger.

«Jø, før Vær Du fekk idau,» sa hun, da han kom Saugutuen op og ind paa Trøen, hvor hun stod ved Skigarden og saa Sauene myldre ind.

«Ja, det vart Torslaatt,» svarer han derute med sit vanlige, trygge Maal.

Da slaar Budeien med ett Hændene ihop. Bjældesauen kommer hinkende ind paa Trøen med en blodrød Flek midt paa Bogen.

«Je spør dei je,» Gut!» roper hun til. «Nei i Jøssø Namn, aa er detta!»

Vechl-Ola lukker Leet.

«Aa det var Ulv frampaa,» svarer han tørt.

«Ulv! Nei, naa skulde Du ailler ha hørd!» Hun gaar mot Gutten, som nu kom frem til Fjøset.

«Aasdan fridde Du dei, Du da?»

Hun stirret paa ham.

Vechl-Ola tok av sig Fiskeskrukken og hængte den paa Fjøsnaaven.

«Je jaua paa'n,» svarte han. Saa gik han ind i Sæteren for at faa sig Mat.

jaua: jaget.

Men Jenten var fort efter ham.

«Nei, naa har je ailler hørd,» utbrøt hun; saa drog hun ut i Melkeboden og kom tilbake med en Kop dørgende fuld av sur Rømme; den satte hun frem til Vechl-Ola, som tok imot med et litet Smil. Sur Rømme og Klub var det bedste, han visste. Og saa sat han da dyvaat til Skindet og aat og fortalte.

* *
*

Der laa nogen og sov under Skindfelden.

Et glorødt Øre og noget stridt Haar stak op; et Par lergraa Føtter med sprikende Tær laa bare.

Det spraket paa Aaren; det gik i Strømpelæsten fra og til. Sæterkullen var alt oppe og hadde tændt Varmen.

Han hørte det altsammen i Søvne. Han hadde netop drømt, at han var i Kast med Ulv og skulde sætte efter opover vilde Fjeldet for at frelse en hvit Lamunge; men det var saa mørt og tungt inde i Kroppen og kjendtes saa godt at sove.

«Ola!»

Han snudde paa sig og sov videre.

«Ola!»

Nu stod Budeien ved Sengen og rusket i ham.

«Op naa, Ola!»

Hund-Kirsti.

Der gik et Tordenveir over Dalen.

Skrald og Blink huserte henover de skaarne Akrer, som dampet i Høstens modne Frodighet; Regnskuren høljet over Av-lø og skaaren Potetmark, hvis stærke Lugt tok Svalning vidt omkring.

Lynene faldt farlige og kvasse som Knivslag i det graablaa Mørke, som kom drivende Aasene langs; Tordønnet braket fortærende efter, rullet knatrende hen mellem Aasene og murret ind i Høifjeldets Fjerne. Og Skuren faldt, Styrt paa Styrt som av vidaapne Spand, for saa pludselig at stanse og gli over i fin Regn, hvor Uveiret hadde dradd forbi.

I Mjovass-hytten, fremved Aaren, sat en Unggut, drivvaat og røkte.

Børse stod i Vedroen; to botete Harehunder laa og slikket sig længer fremme paa Gulvet.

Men paa Krakken i Vedroen med Hodet heldet mot selve Aarens Mur sat en Jente, blottende ung.

Hun saa bortpaa ham, som sat der og røkte, og smilte alt i ett, hver Gang hun svarte.

De to var alene i Stuen.

Nu tok den unge Gut Pipen av Munden og spyttet.

«Kjem a att i Kveld a Kari?» spurte han.

Jenten i Vedroen smilte.

«Nei, ho gjør nok itte det,» svarte hun.

Gutten saa bortpaa hende.

«Du bir isamma da?» sa han.

Av lø: Efterslaat. — **i sa mm a**: alene.

Hun tidde litt; der steg likesom en frodigere Farve i hendes Kinder; Munden blev saa myk.

«Ja — je gjør nok det,» svarte hun. Hun glemte at smile.

Tordenen slog derute.

«Jøsse Namn,» sa hun sagte.

Gutten saa mot Vinduet, hvor nu Skuren høljet.

«Svare tel Vær,» sa han. Saa gav han sig igjen til at røke.

Den ene Hund flyttet Plads; det var vaatt, der den hadde ligget; fremme ved Bordet dryppet det Dryp i Dryp ned fra Mønsaasen.

«Det slutter fuill snart,» sa Jenten; hun bøide sig frem og la en Furuspik ind under Kaffekjelen, hvor det holdt paa at slukne.

Da hugg Gutten Tak i hendes Arm om Haandleddet og drog hende med et Rykk ned paa sit Knæ.

«Vechl-Kirsti!» sa han.

Hun tok for sig, men blev sittende.

«Nei slepp!» sa hun lavt.

«Aa nei,» svarte han — han fik Armen kring Livet hendes.

Hun lo og strævde imot, men blev sittende.

«Slepp att naa!» bad hun.

«Du ø'lægg Kaffeen min,» sa hun, men blev sittende.

Han svarte ikke. Bare drog hende nærmere sig.

Nu var Kinden hendes bortpaa hans.

Hun snudde Hodet bort.

«Fy, aa vaat Du er!» sa hun.

Da tok han hende tæt ind til sig, fandt sig kjæmpende frem til Munden og kysset.

Slap saa i det samme.

Hun svingte sig ut av Armene paa ham, strøk sig med Haandbaken om Munden:

«Fy,» sa hun.

Han røkte igjen.

«Seier Du fy aat slikt,» sa han, selvsikkert smilende.

Hun la Varme under Kjelen.

«Ja, det gjør je ret,» svarte hun. Hun lo og saa bort paa ham fra Siden, der hun stod bøid over Kjelen.

Han drog en lang Suk og røkte videre.

Hun satte sig nu igjen, men længere borte paa Bænken; hun sat paa sine flate Hænder og vugget.

Det unge Ansigt var blussrødt; de blaa gode Øine skinte.

Han spyttet igjen og saa bort paa hende.

«Kjem Du paa Aktionen om Maandan?» spurte han.

Hun lo.

«Nei, det gjør je itte,» sa hun.

Hun vugget og vugget.

Han tidde litt.

«Da kjem itte je heill,» sa han hen for sig.

Hun saa ned. Og saa om en liten Stund atter op paa ham.

«Aaffer itte det da?» spurte hun, usikker i Maalet.

Han svarte ikke. Sat bare og røkte.

«Aa skulde je der?» kom det endelig.

Hun saa hen.

«Aa — det er mange der,» svarte hun.

Han røkte.

«Gjildt Folk,» sa hun videre. Hun vugget og vugget.

Kindene var saa skjære og faste fremved Tørklædet.

Tore Nordigard drog paa Munden.

«Kom Du au da,» sa han.

Hun ristet paa Hodet, bøide det bakover og stirret op i Taket med halvaapen Mund, saa de hvite Tænder lyste, der hun sat.

«Je,» sa hun — halvt haansk i Røsten.

«Ja Du!» Han saa varmt paa hende.

Hun tidde litt. Saa begyndte hun saa smaat at nynne, der hun sat; Hodet blev støttet mot Væggen; hun drog Hændene til sig og sat slik, ganske still. Tidde saa, men saa ikke paa ham.

Da var han oppe med ett og borte ved Siden av hende. Han fik Tak i hendes Haand.

Hun drog den til sig, men flyttet ikke Stilling; saa heller ikke paa ham.

«Det har slutte aa regne naa,» sa hun.

Han sat litt. Han la Haanden borti hendes Fang. Hun rørte sig ikke.

Han fik Tak i hendes Fingrer. Det gav en liten Trækning med det samme; men det hele var dødt, hun rørte sig ikke.

Haanden gled Armen opover og smøg rundt Livet. Da reiste hun sig med ett og stod.

Han holdt hendes Haand og saa op paa hende.

«Vechl-Kirsti,» bad han.

Hun stod blussende. Barmen gik under Vadmelskufften. Aanden kunde fornemmes om den dunede Kind.

«Det er mange der,» sa hun brutt og kort.

Han holdt fast.

«Nei,» sa han.

«Aa jo!» Det kom næsten haardt.

«Nei hører Du!» Han klemte til, saa det næsten kjendtes ondt.

Hun saa fort ned paa ham.

«Gardjinter,» sa hun.

Nu reiste han sig.

«Je har Gard sjøl,» svarte han.

«Vechl-Kirsti!» Han slog begge Armene om hende.

Hun rørte sig ikke.

«Du mener ittnaa med det,» hvisket hun.

«Aa Kirsti!» Han fôr haardt med hende.

Hun lot ham holde fast.

«Gaa naa!» hvisket hun aandetagen.

Da slap han.

«Je kjem att i Kveld,» sa han.

Paa det svarte hun ikke.

«Det har slutte aa regne,» sa hun. Hun saa bort mot Vinduet.

«Ja.» Han tok Børsen. Hundene sprang op og drog til Dørs.

Hun stod og saa efter ham, smilte men skalv indvendig.

«Go'kveld da,» sa han i Døren.

«Go'kveld!»

Hun saa ham snu og gaa. Hun hørte ham lokke paa Hundene derutenfor Væggen — fornam ogsaa fjernt de døende Skrald av Torslaatt indpaa Fjeldene.

Saa snudde hun, gik ind i Koven og kastet sig grue hen over Sengen.

Laa slik længe, reiste sig op og sat — la sig atter, men nu paa Siden og ovenpaa Felden med begge Hænder under Kind.

Om han kom i Kveld! — —

* *
*

Kirsti Mjovass-stuen hadde sovet og drømt. Nu stod hun ovenom Stuen ved Sagkrakken og stirret opover Aasen og lydde.

Al Skogen var vaat og sval. Rødgraa Uveirsskyer drev fjernt mot Nord indover Aasene; Solen stod i Fald og glitret i den drypvaate Granskog; al Jorden dampet med kjølig Luft av Høst og Modning; Bækken gik fossende stor forbi.

Men oppe i Lien hørte hun det kjendte Drev av Tore Nordigards Hunder, kjølige, hidsige Glam snart av en, snart av begge. Det var fuldt av Hare der i Mjovass-lien.

Hun kjendte slik underlig lykkelig Frysning kring Livet, der hun stod, halvt ræd, halvt glad.

Og før hun visste Ordet av det, gav hun sig til at hauke opover, ungt og betagende. Hauket, som gjaldt det Livet.

Det svarte ikke. Bare den klingende hidsige Los, som drog videre ind over Aasene.

Hun snudde sig og syntes det med ett blev mørkere. Det var Solen, som gik bak Trondskampen; nu lyste den bare paa den øverste Aasrand, gyldent i Østalien. Kvelden kom.

Kirsti blev staaende litt i Kjøligheten; saa gik hun langsomt ind og tok til at stelle.

Det var kneppende ensomt i Stuen. Ikke Ur, som

maalte Tiden; bare Klær som hang til Tørk og tidde; bare av og til en Glo, som sprat frem paa Gulvet.

Katten var hos hende Kari paa Sæteren; det var ikke Liv andet end den unge Jenten derinde.

Om en da ikke vilde regne et Par Fluer, som hadde sat sig til Ro paa en gammel Bjerkekvist under Naaven.

Det var nivst saa stille. Over en Mil til Folk og ingen anden Stængsel end en Slaa for Døren.

Men saa hadde nu Folk heller ikke noget at hente her i Mjovass-stuen — ingen Verdsens Ting. Og Kirsti kjendte det som skedde der et Under, om han kom i Kveld.

Ofte hadde han tat efter hende baade i Lek og Arbeid der fremme paa Nordigard, naar hun hjalp til i Vinnen og andet; men slikt var hun vant og ænste det litet; men nu i Kveld — kanske han kom og vilde hende noget paa ramme Alvoret; ja saa underlig hadde hun kjendt det, og saa underlig hadde han talt.

Hun gik der og flyttet paa Tingene og kjendte sig likesom større end hun brukte, ho Vechl-Kirsti, som de alle brukte at kalde hende.

Mørket faldt tæt og fort derute; det blev Skumring paa Vinduet; Skogen svartnet. Bare det ikke blev for mørkt, saa han ikke fandt frem.

Hun tændte ikke paa Varmen, som hun brukte; hun sat der fremved Aaren i Vedroen saa længe, til hun knapt kunde skimte. Gik saa mot Døren, aapnet, lydde længe ut i Skogsmørket, men hørte intet, lukket saa og skjøv Slaaen for. Fandt frem gjennem Mørket ind i Koven og satte sig paa Sengen.

Alt i ett syntes hun, hun hørte Skridt, og hver Gang kjendte hun sig glohet i Ansigtet.

Saa la hun sig nedpaa. Hjertet dunket høit.

Og som hun laa der og hørte sit Hjerte slaa, kjendte hun for første Gang, hvor alene hun var baade her i den ensomme Stue og overalt ellers i den vide, vilde Verden.

Og Kirsti Mjovass-stuen begyndte at graate, der hun

laa. Og hun vilde det ikke, vilde intet av alt, bare dø fra det hele.

Hun fôr til. Jo, der hørte hun Skridt og lav Tale. Hun laa huggende still og lydde. Nu tok det i Døren!

Hun reiste sig halvt, støttet paa Hændene.

«Aakken er 'ta?» ropte hun fremover.

Det tidde litt, før det svarte.

«Je,» sa det saa.

Det fôr varmt gjennem hende.

«Aakken je?» spurte hun.

«'n Tore!» Det hørtes dæmpet.

Da reiste hun sig helt og sat. Hun hørte Hundene tasse paa Stenhellen derute.

Hun sat litt. Saa drog hun Strømpene paa, gik mot Døren og skjøv Slaaen ifra. Sprang saa fort ind i Koven og smøg under Felden.

Døren blev aapnet. Hunder smatt ind og gik tassende omkring. Hun hørte nogen sætte Børsen fra sig derute i Stuen og lukke Døren.

En Hund kom ind i Koven og frem til Sengen. Snuste kring Sengekanten ivrig og slog med Halen. Drog saa ind i Stuen igjen.

«Det er mørkt,» sa det derindefra. Nogen famlet sig frem mot Koven.

Kirsti Mjovass-stuen laa still.

Tore var nu kommen ind og famlet ved Sengekanten. Slog sig saa ned og sat.

«Kjære er det Du,» sa hun lavt.

«Ja.» Han fik Tak i hendes Haand; men hun drog den til sig.

En Hund kom igjen fremtil, snuste, viftet ivrig med Halen og vilde ikke gaa.

Tore Nordigard flyttet sig nærmere hende.

«Det vart sent,» sa han.

Hun tidde. Han hørte hendes dæmpede Aandedrag.

«Ja,» svarte hun.

Hunden var fremdeles ved Sengen ivrig snusende paafærde.

«Fy, læg dei,» sa Tore skarpt.

Den lusket langsomt ind i Stuen og la sig fremved Aaren ved Siden av den andre.

En hørte dem slikke sig derinde.

Det var en lang Stund ganske stille.

Tore sat paa Sengkanten; hun laa som før.

Han famlet og fandt hendes Kind.

Hun laa stille.

Saa kom en Haand frem og drog hans unda. Han beholdt den.

Slik sat han en liten Stund.

«Skjøt Du Hara?» spurte hun lavt om litt.

«Nei.»

«Je hørde Hunda drev.» Kirsti drog Haanden til sig.

«Ja; men —» han strøk hende over Hodet nedover og stanset ved Halsen. Vilde smyge Haanden bakom Nakken.

Da snudde hun sig mot Væggen.

Han sat igjen taus.

«Er Du trøtt?» spurte han saa.

Hun smilte.

«Aa nei,» svarte hun.

«End Du?»

Nu tok han hende kring Hals og Bringe og snudde hende halvt mot sig.

«Je?» sa han.

Hun hikstet til.

«Je trur Du er styren,» hvisket hun og fik Hændene op for at fri sig.

Han holdt fast.

«Det saammaa trur je,» svarte han. Og han kysset hende hett, heftig, Gang paa Gang.

«Tore!» Hun bad.

«Vechl-Kirsti!» Han kysset igjen.

Hendes Hænder og Armer, som hadde kjæmpet, kom med ett om hans Hals.

Aandedrættet var varmt og fort.

«Gaa att naa!» hvisket hun.

«Ailler i Væla,» sa han.

Hun laa som viljeløs.

«Held Du taa mei?» spurte han.
Der kom ikke Svar.
«Held Du taa mei Kirsti?»
«Ja-e.» Det hørtes næsten ikke.
«Myy?» hvisket han.
«Ja-e!»
Nu kysset han.
«Jenta mi,» hvisket han.
Hun laa en Stund still.
«Er det sikkert det da?» spurte hun saa, uendelig lavt.
Han reiste sig.
«Du vet da det!» sa han.
Hun laa litt. Hendes Haand var i hans.
«Gaa hem att naa,» sa hun.
Han lo i Mørket.
«Ailler i Væla,» sa han.
Hun holdt Aanden længe.
«Aa Gud bære mei!» sa hun, skjælvende. Hun var paa Graaten.

* *
*

Næste Morgen stod en Jente utenfor Mjovass-hytten i Solskinnet og stirret opover Lien. Det skar en klingende Los ovenom Mjovass-myrene og drog Fjeldbaandet op ind paa Kjølen. Høstens stærke Lugt steg fra Dalen, hvor Regndampene laa flimrende i Solgyldingen. Granskogen var tvættet og Maasaaen myk; Smaafugl pep høstlig stille i Grenene; al Jordens modne Frodighet hadde likesom Fest efter Tordenveiret.

Hun stod der blussende den unge Jente; det var, som om hun visste av sig selv og Livet for første Gang; det kjendtes, som det blødet og brandt paa samme Tid; hun syntes, hun kunde hauke og graate om hinanden.

Men oppe i Lien faldt der et Skud.

Det fôr gjennem hende. Det var Tore, som skjøt. Kanske han kom i Kveld ogsaa!

Hun tok sig til Hodet med begge Hænder. Du store evige Gud! Det var, som hun ikke kunde styre sig selv.

Hun lydde, om det blev stille. Nei, der drev Losen videre.

Hun stod en Stund; men det drev paa som før. Kanske det var Fugl, han Tore hadde skutt, da det smald bare det ene Skuddet! Og hun gik langsomt nedover mot Stuen og ind.

Men hele Tiden, mens hun stelte, kjendte hun slik underlig aapen og forlatt Fornemmelse, noget gruvendes, som kom og gik og atter kom og noget saart inderst inde i Bringen.

Da hun en Times Tid efter kom ut, gik Losen fremdeles deroppe; men intet Skud faldt videre.

Hun stod atter og stirret og gik atter ind.

Ved Dugurdslete var alt blit stille. Han Tore var vel dragen hjem; han kom nok ikke i Kveld! Og med ett kjendte Mjovass-Kirsti slik ensom Gru, som hun aldrig i sit Liv hadde kjendt, endda hun som oftest sat alene der i vilde Skogen.

Hun syntes, hun maatte ta paa sig og dra til Bygden; men hun torde ikke. Saa la hun sig paa Sengen og søvnet til langt paa Kveld.

Da hun vaaknet, stod der to Hunder utenfor og skrapte paa Døren. Det fôr varmt og koldt gjennem hende.

Han Tore kom nok allikevel.

Hun gik til Døren og aapnet. De to Hunder smøg ind, sprang omkring knistrende og drog igjen paa Dør. Kirsti fulgte og stirret opover Veien, men saa ingen. Hundene drog til Skogs og blev borte.

Kirsti Mjovass kjendte med ett slik underlig Rogg, der hun stod.

Han Tore, som ikke kom.

Og hun hadde ikke Fred eller Ro paa sig, hvor hun gik; hun bare ventet og ventet.

Som hun sat og fik sig Kveldsmat, men ingenting kunde svælge, kom Tore Nordigards to Hunder igjen.

Da blev hun rædd, tok paa sig og gik opover Veien. Noget maatte være paa Færd!

Hundene drog foran opover; hun saa dem bare av og til i Mørket.

Saa stanset hun og hauket.

Nei! Intet gav Svar, og hun maatte vende; Mørket faldt.

Hele den Nat sov hun ikke. Det mol inde i Bringen som i en Kvern; hun syntes, hun vilde skrike; men graate kunde hun ikke.

Paa Morgensiden stod hun op og gik ut. Der laa Tores to Hunder, men reiste sig, da de saa hende og kom lutthodet borttil. Hun saa, at den vesle botete Tispen var blodig under Buken.

«I Jøsse Namn!» hvisket hun og kjendte sig kold i Ansigtet.

Saa drog hun ind, fik Tørklæ paa og la i Vei Skogstien opover. De to Hunder fulgte, men holdt sig indved hende hele Tiden.

Hun gik efter der, Skuddet hadde faldt igaar, ovenom Mjovassmyren.

Kommen til Myren stanset hun og hojet.

Intet gav Svar.

Hun hojet igjen.

Da kvinket den lille Tispen og slog over paa en Sti ved Myren. Saa sig tilbake, kvinket og drog videre.

Kirsti fulgte.

Nu stod Tispen.

Kirsti gik like borttil og fik se noget svartne.

Det var Tore.

Kirsti blev likblek.

«Aa jø, aa jø!» skrek hun.

Tore laa i en Blodpøl og Børsen ved Siden.

«Tore!» hun slog sig ned over ham.

Hodet disset iskoldt; Munden var hvit.

Da skrek hun og sprang. Sprang, sprang til hun ikke orket aande; slog sig ned og stønnet, sprang igjen.

«Aa jø, aa jø;» ropte hun ind imellem.

Kommen ned paa Bygdeveien møtte hun Folk og fik

fortalt. Saa slog hun sig ned paa Vei-renen i ustanselig Graat.

* *
*

Folk kom til Skogs saa fort, som ske kunde, og fik kjørt ham til Nordigard; men Kirsti Mjovass-stuen blev underlig fra samme Dag, og Tores to Hunder de fik Hjemsky og blev i Mjovass-stuen hos hende Kari, som nu maatte hjem at stelle med Datteren.

* *
*

Det er en stekhet Julidag ved Storsjøen i Yttre Rendalen. Langs den solbrændte Bred, hvor Landeveisstøvet har gjort Bringebærbuskene graa og hvor Krokfuruene damper Kvae i Sommervarmen, møter nogen Reisende, som kjører i Karjoler, et underlig Tog.

En gammel ilter Kjærring, letvindt og rap, drar en Vogn fuld av Riskvist og Soplimer; Bikjer store og smaa larver foran hende bak Vognen; fra selve Vognkarmen stikker smaa bjæffende Hvalpehoder op, blaaøid blasse og forundrede.

Kjærringen skjænder alt i ett og roper snart paa den ene Hund, snart paa den andre; hun bruker en Soplime til Stav, der hun sliter sig frem, lurvhaaret og fillet.

«Hvem er dette?» spør en av de Reisende Skyssgutten fra Burua.

Skyssgutten smiler.

«A Hund-Kirsti,» svarer han.

Han sitter og smiler og ser, idet Toget drar forbi.

Den Reisende stanser.

«Goddag,» sier han.

Kjærringen ser kvasst paa ham.

«Go'dag,» svarer hun. «Ska' Du kjøpe Bikjer?»

Han stiger av.

«Kan hænde det,» svarer han. Han gaar bort til Vognen og ser ned.

Det myldrer av Hvalper, Finnehunder og Harehunder blandet.

«Hvad koster Stykket?» spør han smilende.

Hund-Kirsti ser sint paa ham.

«Hvad Slag ska' Du ha?» spør hun.

«Harehund,» svarer den Fremmede.

Kirsti Hund slaar Hændene ihop.

«Hoi Gut, hain er dyr,» roper hun. «Det er Nordigardsrase!»

Hun hugger en Hvalp i Nakkeskindet og løfter den høit.

«Taa Rasen hass Tore!» sier hun.

Den Fremmede smiler.

«Tore — hvem er det?» spør han.

Hun ser kvasst paa ham.

«Hain Tore Nordigard,» svarer hun. Saa slipper hun Hvalpen, som kvinkende falder ned i Vognen.

«Ti Kroner før Stykkjy,» lægger hun til og ser igjen kvasst paa den Fremmede.

Den Fremmede ser forskende paa hende.

«Tore Nordigard? Hvem er det?» spør han.

Hund-Kirstis Øine blir graa.

«Kjæresten min — var,» sier hun. «Hain skaut sei! Det er taa Rasen hass!»

Hun løfter atter Hvalpen op.

Det blaaner til i den Fremmedes Øine.

«Saa,» sier han.

«Du ska' faa 'n før otte.» Kirsti Hunds kvasse Øine staar fæstede paa den Fremmede.

«Lever han Kjæresten din?» spør denne.

Det kvakk likesom til i Hund-Kirstis Ansigt.

«Aa nei, aa nei!» sang det.

«Aa nei, aa nei!»

Hun vugget kvasst med Hodet.

«Kjøp taa mei Kvalpen da,» sier hun saa.

«Rasen er go!» Hun kaster den igjen ned i Hvalpemylderet.

«Hvor bor Du henne?» spurte den Fremmede.

Kirsti Hund stirret.

«Jeg er Kjærring paa Nordigard,» sa hun.

Den Fremmede saa paa Skyssgutten, men han bare smilte.

Den Fremmede tok sin Tegnebok op.

«Her,» sa han og rakte hende en Femkroning.

Hun saa kvasst paa ham.

«Otte sa je,» mumlet hun.

Saa tok hun Femkroningen næsten med et Ryk.

«Hain er før go' aat dei 'na Kvalpen,» sa hun. «Det er taa Rasen hass Tore!»

Saa stak hun Haanden ned i Hvalpemørjen og drog Hvalpen frem.

Den skrek.

«Ti still,» sa hun.

«Her!» Hun holdt den frem.

Den Fremmede ristet paa Hodet.

«Nei,» sa han. «Du kan faa Pengene.»

Kirsti Hunds Ansigt blev likesom gustnere.

Hun rakte ham Femkroningen og slængte Hvalpen op i Vognen.

«Tull-gut!» skrek hun.

Saa hugg hun Tak i Vognstangen og drog i Vei.

Saa sig hele Tiden tilbake, harm.

«Tullgut,» ropte hun.

Og det underlige Tog med Bikjemylderet drog videre.

Den Fremmede saa paa Skyssgutten, idet han stak Femkroningen til sig.

«Du kom a før nære!» sa denne, smilende.

«Ho tær ailler mot!»

Og de kjørte videre, mens Solsteken brandt over Sjøen og de graa Bringebærbusker med de rødgraa skitne Bær stod urørte i Veikanten.

* * *

Det er en vinterkold Dag i Januar.

Postfører Svendsen sitter i Ulveskindspels og Pensylvanskinds Lue og kjæmper sig frem mot Nordensnoen Midtskogsmoene nordover.

Det suser og hujer i den magre Skog; det ryker av Fonnene indover Lændet.

Kommen frem til selve Midtskogsbrænden faar han høre slik underlig Kvink.

Han vendte sig mot Skyssgutten.

«Hva er detta?» spurte han.

Skyssgutten lydde og stirret fremover.

«Du kain saa seie,» svarte han.

Og de kjørte langsommere fremover.

Postfører Svendsen reiste sig i Sætet. Nu hørtes igjen denne underlige Kvink.

Han saa fremover Veien og fik se det graane paa noget fremved Sneplogskaren i Veikanten.

«Jeg spør dei jeg,» sa han.

Skyssgutten stirret.

«Kjære, aa er 'ta?» sa han.

Nu kjørte Postføreren i Skridt. Og da han kom like borttil, blev han næsten fælen.

Det var Hund-Kirstis Vogn midt i Snedrevet.

Oppe i Vognen laa Kirsti grue, med det kvinkende Bikjemylder over sig.

Selv var hun død, og mellem de kvinkende, forfrosne Hvalper var somme stive.

«Stakkars Krok,» sa Postfører Svendsen og kjørte videre efter at ha vendt paa hende.

Men Hvalpekvinket hørte han længe, indtil han kom frem til Folk paa Midtskogsbroen.

Samme Kveld blev hun hentet paa Langslæde og kjørt til Bygden. Det ringte litt ødslig i Kirkeklokkene en Hverdag, og der kom et litet Solgløtt, som rev i Stormveiret, da Præsten kastet Jord paa; men Mjovasstuen stod øde; bare av og til naar nogen av Bygdens unge Jægerer med jagtlystne Hunder i Baand drog forbi for at slippe ovenom Mjovassmyren kunde de halvt fælent skotte ind gjennem det brustne Vindu.

«Her bodde a Hund-Kirsti,» kunde de saa si.

Men Hundene, de drev med, hadde som oftest Tore Nordigards Harehundblod i Skrotten.

Knut Kaldberget.

Det var en solvarm Septemberdag.

Asp luet rødt og Bjerk lyste gyldent de grangrønne Lier op. Rognen stod med rødgyldne tunge Bærklaser mellem de høstvisne Blad; Nypetorn bar sin blodrøde Frugt langs Stenrøsene; Bringebærene holdt paa at falde.

Det laa som et Slør av Modning over al Aker og Eng; Folk skar Korn bortover Jordene; Rugen stod alt paa Stør og tørket i Solskinnet.

Al Fugl hadde begyndt at samles i Flokker; Trosteskvatter hørtes av og til, naar et litet Trostefølge med sin skjøre, fløitende Langfærdslyd fløi høit oppe mot Skogen, hvor nu Tyttebærene stod modne; men ned i Dalen vaaget Fuggel sig endnu ikke, hverken Trost eller Sidensvans eller nogen anden av Gransnarenes Sommersangerer; saa længe Varmen var i Luften og Bærene rødmet deroppe i det vilde, fik Rognetrærne rundt Gaardene staa i Fred; dit kom de kun, naar Høstfrosten rimet al Skogen, og Sne begyndte at falde i Fjeldet.

Der gik en Mand med Løvkurv paa Akslene Lien op. Han kom fra Jordet dernede, hvor han hadde raspet Løv, og tok nu den smale Rakstvei fat selve Bratlien opover.

Han var liten, med svart, tistet Haar, Skjoldlue paa Hodet og en slitt Kniv i Lærslir paa den magre slunkne Buksebak. Han gik i Skjorteærmer, som var graa av Slit, og tygget Bussen stærkt der han gik.

Det var Knut Kaldberget, som hadde været paa Ar-

beide i Bygden og nu tok med sig en Kurv Løvfang hjemover til den lille Stuen sin indpaa Fjeldet.

Han snudde sig øverst i Jordet og tørket Svetten. Solen stak.

Der var slik livsalig Blaakje over alle Aaser; det lugtet saa godt av modent Løv; men Solen hun var tvervarm om Høsten.

Kaldberg-Knut snudde igjen og market sig videre opover. Nu var han færdig med bratteste Jordet; han kastet op Leet ved Nordigards-hafællen og kom sig igjennem. Lukket saa Staur for Staur efter sig, mens han hele Tiden bruntygget Tobaksbussen.

Der fløi op en stor Fugl med blaskende Vingeslag fra Løvskogsnaret tæt ved og drog mot Skogen. Flere fulgte; det var et Blask av Vinger, som et helt Tiurføstre hadde lettet.

Knut Kaldberget saa efter dem, der de drog, og der sat et gammelt Smil i det runkne Kind, da han spyttet igjen.

Det var et Hjerpekuld, som hadde vaaget sig frem i Løvskogen.

Han stod litt, før han slog ind paa Skogsstien opover.

Det var blit saa let at aande, da han naadde selve vilde Skogen. Han saa det røk fint og stilt dypt dernede fra. De kokte nok Dugurd paa Nordigard.

Saa snudde han med et let Aandedrag og tok Skogstien fat.

Jo, nu kjendte han sig hjemme!

Der, fra det tætte Gransnar hørte han Hjerpemoren plitre, slikt fint, stilfærdigt Skogsens vilde Plitter. Og der svarte Ungene.

At saa still en Fuggel skulde blaske slik, naar den fløi!

Han snudde Hodet halvt og saa efter Lyden, der han gik. Den, som nu hadde hat Børse, han kunde kanske ha tjent en Skilling.

Han gik fort videre med Løvkurven paa Akslene.

Det var et Slags Rakstvei efter Ku han gik, yrende

smal, der Skogen var tør, og med dype Søkk fremved Røtter og mellem Stener, der Lændet var vaatt eller noget Bækkefar seg nedover.

Av og til, som han gik, stanset han, ikke netop fordi Løvfanget tynget, men av gammel Vane med tunge Bører opover.

Det rødnet av Tyttebær paa de magre Skogsrabber, der Skogen var liten; hvor han gik gjennem høivokset Granskog stod Blaabær vassen igjen paa skjæmt Løv.

Her hadde Trosten husert i Sommer; nu laa den endnu høiere oppe i Tyttebærlændet; det fløi op alt i ett, der han gik, med Skvatter og Fløit flygtende.

Rettnu kom Solsteken igjen; han arbeidet sig Furumoen opover og stod snart paa flate Kjølen.

Her satte han sig paa en Sten og saa utover.

Han hadde hele Bygden under sig. Kornet stod paa Stør alt paa Utistu Hangard i Østagrænden; opover Østalien skar de — de hadde længst Sol paa den Siden.

Øiet gled nordover til Smedhaugen, hvor det røk saa blaat av Pipen mellem Granskogen øverst i Grænden.

Der var han født. Der hadde han slitt opover Aarene til han blev vaksen Kar og kom sig paa Bygden! Der var det ogsaa, han traf hende Jenten, første Tiden!

Han drog Pusten og spyttet forsigtig.

Aa ja, san!

Det gled som Aar forbi med Kjendsel av Slit og Sorg og Tyngde og en underlig Ensomhets gode Fornemmelse, eftersom han kom over det hele og fik Tid paa sig til at glemme.

Aa jo — ho Goro ho dø'e ho!

Han kom op i Ansigtet med den høire krokete Klo og sat slik og saa frem med slukte Øine.

Saa reiste han sig og kom sig i Vei flate Kjølen indover langs Harsjømyren mot Kaldberget.

Da han var kommen frempaa, der Kloppen gaar over Haarenna, møtte han et Kvindfolk. Hun kom med Kurv paa Ryg som han, og gik og batt hele Tiden.

Det var Knutsmarte, som kom fra Haarsettvolden.

Hun stanset.

Og han stanset.

«Har Du vørré sta og lauve?» spurte hun; hun batt med blinkende Bundingsstikker.

«Aa je tok med lite,» svarte han og spyttet.

«Du kjem fraa Haarsettvolden?»

Han ser paa hende.

«Ja — je var sta etter en Ost.»

Hun binder og gløtter paa ham.

«Du ska' hem att naa da væ,» sier hun.

«Ja.»

Han staar og venter.

Hun binder igjen paa Husuen.

«Ja, je skjønner mei naa itte paa dei heil,» sier hun, «som vil væra ti 'sa kalde Husa!»

Han svarer ikke.

«Vinters-tia! Hoi!»

Hun ser bent paa ham.

Han staar litt, tygger stærkt, spytter og svarer:

«En lyt naaenstans væra!»

Saa ser han djervt ret paa hende.

Hun binder, men ser paa Bundingen.

«Aa, Du kunde naa ha det likere au Du da,» sier hun, «mar Du bære vilde!»

Det gaar som et gammelt Gløtt av noget muntert over Knut Kaldbergets Ansigt.

«Er det likere nedi Stuen dine da?» sier han.

Knutsmarte binder og ser ikke op.

«Ja, det er det rett!» sier hun. Og hun drar paa Smilen, saa den enslige Fortand synes.

Knut Kaldberget staar litt.

«Ja — det er kalde Hus,» sier han saa.

Hun ser bortpaa ham som snarest.

«Du kan da skjønne det,» sier hun.

«Aassaa isammen! Huf!» Hun ser bortpaa ham.

Og hun binder.

De tier begge to litt.

«Det er vakkert Veir!» sier saa han.

Hun ser op mot Skyene.

batt: strikket. — Husuen: Strømpen. — mar: naar.

«Ja, det er godt ti di!» svarer hun.

Saa ties igjen litt.

«Nei — je lyt fuill gaa je!» sier han og drar paa det.

Hun svarer ikke, men snur halvt for at gaa.

«Ja, Du faar staa paa dei bra da!» sier hun endelig.

«Du det saammaa!» svarer han og gaar.

Hun snur sig, der hun gaar.

«Du faar sjaa framom, mar Du kjem ne'øver!» roper hun.

«Du ska' ha Takk?» roper han tilbake.

«Je har da Kaffe!» kom det syngende —

«Ja, det har Du fuill —!» Han gaar.

Og det glitrer i Bundingsstikkene, der hun tar Veien nedover uten at se sig tilbake hele Tiden.

Knut Kaldberget drog Kaldbergknausene opover i Solsteken. Og han visste ikke stort om, hvor han gik; Føttene kunde Veien, og gamle Minder kom ett efter ett som kjendte Træ langs en Sti.

Hun Knutsmarte var kjendt fra gammelt. Like fra den Tiden, han gik efter Jentene i Vestagrænden.

Hun og Jenten, som døde, var Søskendbarn og fulgtes støtt om Kveldene; fandt han hende Marte, saa var han sikker paa, hun Goro ikke var langt unda, hverken paa Dans eller andensteds, og det hadde hændt han tok feil av de to i Mørket, naar der gantedes paa Laave eller i Skog om Kveldene.

Og saa var det den ene Kvelden, han var kommen saa kipen til Dansemoroen bortpaa Sørberglaaven. Hun Goro var ikke der, og saa hadde det faret i ham, at den Kvelden skulde han holde sig til hende Marte.

Ja — han saa gjorde, baade naar de danset og siden, da det var slut, og han skjønte godt paa hende at det ikke var hende imot.

For da de stod ved Grinden de og nogen andre, og Jentene spurte Marte, om hun ikke vilde gaa, svarte hun bare:

i s a m m e n: alene. — s t a a p a a d e i b r a: leve saa vel.

«Aa je vet itte» — og saa med det samme som sna
rest bort paa ham.

Saa gik de andre, og det blev saa han og hun fulg
tes hjemover alene den Kvelden.

Som de gik der og ikke sa stort, kom han til at spørr
efter Goro.

Da svarte ikke Marte, stanset bare og var saa un
derlig.

Saa gik han like borttil hende og fik Armen krin
Veklivet paa hende.

Da snudde hun med ett og sprang ende til Skog
opover.

Han fulgte, og da han naadde igjen hende, hadde hu
kastet sig grue nedmed en Gran fremved nogen Tuve
og laa med begge Hænder for Ansigtet slik.

Hun sa intet og saa ikke op, da han kom; han slo
sig ned like ved hende og fik Armene ikring hende.

Ja, skulde Du set slikt — glemte han ikke hende Gor
og alt paa en Gang. En skulde naa aldrig ha kjend
slikt, saa fra sig som han blev! Og saa kysset ha
hende bent paa sjelve Munden, der han vendte hend
mot sig.

Men da blev hun saa underlig skjælven med ett, o
saa sa hun saa saart:

«Du skulde ailler gjøra detta, mar Du itte mene
naae mer med di.»

Men hun snudde sig ikke ut av Armene paa ham

«Du vil bære aat 'n Goro Du!» hvisket hun.

Skulde Du ha kjendt paa slikt! Han fik med et
slik fortærende Kval inde i Bringen — slik Skam.

Han slap hende og kom op. Han syntes, han blødd
over hele Kroppen, og saa gik han.

Da han var kommen frempaa Veien, stanset han o
lydde; men han hørte ikke mere til hende.

Og saa gik han hjem.

Men Dagen efter gik han enkom paa Sæteren til hend
Goro og gjorde alt klart med hende.

Marte og han møttes ofte siden; men der blev aldri
talt et Ord dem imellem om dette. Ikke saa læng

hun Goro levde, saa han skjønte nok, at de to Jenter hadde talt noget sig imellem.

Men saa døde hun Goro det Aaret, han var ute og ekserte — det var endda Lungebetegnels om Høsten — ja saa blev han att alene da.

Det var saa underlig, da han kom att, og de sa ho var dø — det var, som han ventet at møte hende paa hver en Vei.

Og han saa ikke efter Jenter mer.

Men a Marte, ho slap ikke Taket ho — og det skjønte alt Folk.

Støtt laa hun efter ham, der han fôr. Var han i Slaattonnen paa en eller anden Gaard, kunde han være sikker paa, at hun var mellem Rakstkullene; laa han paa Sæteren for at slaa — saa var hun gjerne Sæterkulle.

Vor Herre maa vite, hvordan det gik for sig; men efter et Aar eller to bodde de begge i Trebækstuen hos hende Kari Trebæk, og nogen Tid bakefter begyndte Folk i Bygden saa smaat at kalde hende Knutsmarte.

Det gik en Tid paa denne Maaten, og Knut kjendte sig fri, saa han la ikke stor Bret paa et eller andet Slængord, som kunde komme ham for Øre. Det kunde nok hænde, de av og til gantedes de to; for Jenten var godlidendes og ikke værst styg heller; men mer blev det aldrig; for altid, naar Lek skulde bli Alvor, kom denne underlige Kval inde i Bringen, og Tanken paa Goro, som var død, stod imellem.

Men saa hændte en Kveld det, som fik Knut til at skjønne alt.

Kari Trebæk var paa Sæteren den Dagen, og de to var alene paa Trebækstuen. Hun Marte brukte ligge i Koven fremved Kari, og Knut laa paa Ramnen.

Det var lys Sommerkveld; ingen av dem syntes, de kunde lægge sig; saa sat de da paa Svalstenen og saa ut over.

Nei, det var ødt allesteds; alt ungt Folk var i Vesta-

Ramnen: Loftet.

grænden paa Moro; der hørtes ikke Knepp av Lyd; Gaardene laa og sov i den graa Kveld.

Denne underlige Stilhet tok dem begge. Knut sat og saa sig om mot Skogen, som om han ventet nogen; hun sat og saa ned i sit Fang.

Endelig kunde Marte ikke længer.

«Nei!» sa hun; hun drog en lang Pust og reiste sig.

Saa gik hun uten et Ord videre ind i Koven og lukket Døren efter sig halvt.

Knut sat en Stund. Saa kunde han heller ikke længer. Han reiste sig, stod endnu litt, men slang saa ind i Stuen og likesom tilfældig hen mot Kovedøren.

Han gløttet ind. Hun laa.

Han skjøv den ganske sagte op.

Hun saa ham, men vendte ikke Hodet.

Saa gled han ind og stod nu ved Døren tæt ved den brede Seng.

«Du ha vørte Kjæring?» sa han. Han stod og saa paa hende.

«Ja, je er fuill dét!» svarte hun og smilte.

«Kjæring uta Main,» sa han; han stod og saa.

Hun laa litt.

«Ja det maatte fuill bi saa da,» svarte hun; hun vendte sig mot ham, men laa med begge Armer over Felden.

Knut stod.

«Det er godt Rom aat honom her, sir je,» sa han; han satte sig paa Sengekanten.

«Ja saa naa,» svarte hun.

Han bøide sig frem og tok efter hendes Hænder.

Hun holdt fast.

Han drog hende nærmere sig. Hun holdt fremdeles fast.

Saa med ett slap hun.

«Gaa att naa,» sa hun.

Han sat smilende.

«Aa etter da?» spurte han.

Hun saa bort.

a a e t t e r: hvorhen.

«Aat Præstøm,» hvisket hun.
Han blev kald.
«Du da!» sa han og drog hende nærmere.
Hun gjorde ingen Motstand.
«Du vet, det gaar snart gæli dette,» sa hun lavt.
Han holdt hende fremdeles.
«Aassen da?» spurte han.

Hun svarte ikke. Og hans Hænder omkring hende løsnet langsomt Tak.

«A Kari kjem ned att imaarraa,» kom det langsomt.
Der blev dypt stille, længe.
Saa tok han efter hende.
Hun bøide unda.
«Nei,» sa hun.
Han tok igjen.
«Tull-jinte!» sa han.
Da laa hun ganske stille.
«Du faar glømme a Goro naa snart,» sa hun.
Det var, som det stak til i ham. Al Hete og Betagenhet blev borte.
«Ja, je lyt fuill det,» svarte han.
Saa reiste han sig langsomt og stod.
Hun saa paa ham, undrende.
«Du Knut!» hvisket hun.

Han stod som før.

«Go'nat da,» sa han og vendte sig halvt.
Hun tidde.
Han gik langsomt mot Kovedøren.
«Gaar Du att naa da?» kom det underlig brutt.
Han saa mot hende, der hun laa.
«Ja, je lyt nok det,» sa han.

Saa gik han.

Men da Vinnen vel var over, begyndte Knut stilfærdig og uten at mange visste om det at bygge en liten Hytte ovenom Kaldbergvolden midt paa blanke Fjeldet.

Folk undret, hvad slikt skulde være til, og Jenten, hun Marte, undret som de andre; for i slike Hus vilde hun ikke leve; men om Vaaren i Mai stod Hytten fær-

dig, og Midtsommers flyttet Knut dit uten at be Marte følge.

Da undret Folk endnu mere.

Siden den Tid bodde Knut Kaldberget alene, gik paa Arbeide i Bygden fjorten Dager eller høist tre Uker om Gangen og blev saa borte igjen.

Men Jægerer, som gik efter Elg rundt Kaldbergmyrene, saa det ryke derinde paa Fjeldet, og Rypefangerer paa Ski om Vinteren stak indom for at koke Kaffe.

I firti Aar hadde nu Knut Kaldberget sittet derinde i Ødet og slitt de ensomme Fjeldveier til Dals. Børse hadde han, men ikke Hund; Rypesnarer satte han Vinterstide og Storfuglsnarer om Høsten. Av og til kunde Folk se ham fiske Vinterstid paa Harsjøen eller Bergsettsjøen, hvor han hugg Hul paa Isen og tok Kjøe eller Smaagjedde med Mark; til Dals kom han da gjerne i Julehelgen, og blev der nogen Dager; ellers saa Folk litet til ham.

Men Knutsmarte fik sig Hytte opunder Groven og holdt ellers til som Budeie paa Sætrene om Sommeren og Hjælp i Gaardene om Vinteren. Talen om hende og Knut døde efterhaanden, da intet mere skedde; men Opnavnet beholdt hun.

* *
*

Knut Kaldberget hadde gaat og tænkt paa alt dette, Veien fremover, efterat han hadde møtt hende; Føttene hadde fulgt de kjendte Veier; nu stanset han fremfor Stuedøren og likesom vaaknet. Han fik Kurven av Akslene og bar den borti Fjøset, hvor det var Baas til den eneste Ku han hadde.

Han market Løvet i Haug paa Kjelden, hvor fint Sæterhøi laa tæt stablet; saa satte han Kurven utom Fjøsdøren og gik ind i Stuen.

Der var koldt derinde.

Han gik bort og kaaret op Furuspik, tændte paa og fik Kaffekjelen over. Gik saa til det vesle Skapet ved Døren, drog frem en Skuf og fandt Koksukker.

Saa satte han sig fremved Varmen og sat slik længe. Sol stod skraa ind gjennem det lille Vindu og tegnet Rand paa Bordskiven.

Men i Glaskarmen laa en gammel slitt Salmebok. Den var sort utenpaa og graa av Slit indi. Paa forreste Perms gule Papir stod skrevet med klodset, forsigtig Skrift: Goro Simensdatter 1862.

Knut Kaldberget løftet paa Kjeleloket for at se, om det snart kokte; han satte det igjen paa og reiste sig; ruslet langsomt bortover mot Sengen, hvor han satte sig med Hænder i Fang for at vente.

«Aa haa haa!» sa han og drog Pusten tungt.

Ingrid Klokkervolden.

Pladsen laa ved Sæterveien like ovenom Gaardene. Ung Granskog randt op i det ujevne, knausete Lænde kring Husene; Stuen stod tæt ved Veien, bare med Skigarden imellem; Folk, som drog med Kløv forbi, kunde se like ind gjennem de gamle skjæve Vinduer og helt frem til Aaren, hvor Rokken stod.

Nordenom Veien mellem Flaberg og Groper gik en gammel stille Bæk, som halvt om halvt stanset Høisommertide; gammelt Folk fortalte, at her skulde der i Uralders Tid ha gaat stride Elven. Nu hadde Barn Lekhus mellem Stenene.

Jordbær blommet hvitt og rødmet bortover den magre grønskende Jord mellem Flabergene; der, hvor Granskogen tok til og Fugtigheten fra de hemmelige Vandsig var større, kom Blaabærlyngen mellem de smaa Tuver lysgrøn stikkende. Og endnu længer inde, hvor Kjøligheten fik mere Magt under frodige Grantrær, mens Older og Viju vokste, hvor Bækkefar rislet, hadde Trost og anden skvatrende Fugl Tilhold.

Pladsens Akerflek laa i Skraaningen nedenunder Husene, tynd og mager paa skrind Jord; men mellem den og Veien, paa det vesle Engstykket nedenom Fjøset, hadde al Verdens Blomster sat hinanden Stævne i et vidunderligt Skjønhetens Mylder, som gjorde en yr av Drøm og ung Betagenhet, naar en gik der forbi en Solskinsdag.

Selv gammelt Folk stanset og støttet sig paa Hafællen for at puste paa, naar de drog der Sæterveien op. «Jø, før Blyme,» sa de da gjerne. Saa paa den vesle,

lyse Jente, som stod fremved Skigarden mellem Blomstene og gik saa videre. Somme drak av det lille iskolde Opkomme, som sildret tvers gjennem Engen og over Veien, andre vilde heller vente, til de kom længer op i Fjeldbaandet, hvor Ulvåa endnu var kold og det var svalt under Granene.

— — Den vesle Jenten ved Skigarden stod og saa efter dem, som gik; hun hadde en Smørblyme mellem Fingrene og slap den nu, mens hun fremdeles stirret, til de, som gik, var blit borte bakom Knausene.

Saa slog hun sig ned i Græsset.

* *
*

Det var en Mylder av dem rundt ikring hende.

Smørblomst, blinkende gul, og Præstekraver søndagsklædde og frodige bortover, hvor hun saa; Blaaklokker som gløgge Øine i Græsset; — lysblaa, forundrede Stedmorsblomster gløttet nysgjerrig op, og høit over de andre lyste rødmende Kraakefot bortover, mens en og anden Tidsel brandt som en Lampe midt i al Uskyldigheten. Solen sken og Fluer summet; men som et Slør av blaa Drøm over det hele stod halvutsprungen Forglemmigei med sine blaagraa Tusinder av Knopper, færdige til at briste.

Hun sat ganske stille og kjendte det hele uten at vite om det eller forklare sig det. Bare som et Slags taaket Sansning av Velvære. En Stenskvætt smattet paa Stenrøsen nedover, fløi op paa en Skigardsstør og sat der, skvættende og smattende; hun fornam Lyden, men saa ikke efter den. Nu fløi den, men satte sig straks fjernere og smattet igjen, ivrig. Det var den hvite Kat med den sorte Flek paa Hodet, som smøg dovent langs Stengjærdet, som ingenting var; nu gled den ned langs Gjærdet og forsvandt. Hun saa det, men var vant det; hun hørte Fuglen følge med urolige Skvætt bortover Jordet et Stykke; saa fløi den tilbake, og nu var det atter stille i Solsteken og Fluesurren rundt omkring hende, der hun sat.

Det var Kviltiden; Bedstmor sov.

Det var for hett til at leke; men hun hadde ikke Taalmod til at sove. Kan hænde han Jens snart kom, og saa skulde de leke Lekhus borte ved Bækken.

Der kom en liten gladvemodig Fornemmelse over hende; hun sat med store blaagraa Øine i det smale Ansigt og tænkte. Paa ingen Verdens Ting; bare likesom paa alt. Og saa paa Jens, som gjorde, at Verden likesom var til. Og paa Bedstmor, som sov.

Hun tok som i Drømme en Blyme og bet. Lod det avbidte falde og bet igjen.

Det stod en Kopp med Kafferømme paa Bordet inde. Men den skulde Bedstmor ha.

Ikke heller fik hun bruke det nye Tørklæ før om Søndag; for da skulde Bedstmor i Kirke. Hun sat igjen og tænkte. Det var den stekhete Vandring til Kirken og de tause Mennesker og den kjølig Kirkestilhet, som stod for hende.

Der skvættet Stenskvætten igjen, og hun hørte en større Skvætt av Trost, som fløi.

Katten var en Dag kommen igjen med en Fugl fra Skogen. Den hadde ætt den op ute under Laaven. Der laa bare Fjær igjen.

Hun vilde likesom reise sig i Ubehag og Hete, men flyttet sig bare og blev sittende.

Rettnaa maatte han Jens komme. Og hun plukket en ny Blyme, som hun pillet i Stykker, mens hun sat og saa ned i sit Fang. Hun sat og halvsov i Heten. Fik av og til en Gufs av Gris fra Grisehuset, hvor en Purke laa i Solvæggen og sov; saa igjen Katten komme over Gjærdet og smyge langs Engkanten mot Laaven. Saa slog hun sig overende i Græsset og dormet av.

Der kom av og til en liten Solbris som en sval Luftning strykende over hendes Haar; hun hadde i Næsen en Fornemmelse av ryr, døvende Duft av søt Blomst; der stod for hende noget fra den store Gaard, Lek i Uthus og bortover Marker sammen med han Jens og Smørklining og Kaffe, før hun gik — saa blev alt borte i en

mør Døs av Søvn. Og det var ganske middagsstille paa Klokkervolden.

* *
*

— — Det prikket saa underlig kring Næsen. Ingrid fik Haanden op og strøk væk; saa dormet hun igjen. Det prikket paany — men utover hele Ansigtet. Kjære! Hun tok for sig med begge Hænder og vaaknet. — Det var Jens. «Uf!» hun strøk Haaret indunder Tørklædet.

«Er det Du!» Hun sitter.

Han smiler. Saa slaar han sig ned ved Siden.

Han spytter.

«Er Bedstmor di oppe?» spør han saa.

Hun ser opover mot Stuen.

«Nei, ho søv,» svarer hun.

Der ties litt.

«Ska' vi gaa op aat Lekhusa?» spør han saa.

Hun sitter og ser.

«Je vet itte je,» svarer hun.

Han sitter litt. De graa Øine staar freidige paa hende.

«Tosk da væ!» sier han.

Hun svarer ikke.

Plukker et Straa.

«A Bedstmor søv,» svarer hun endelig.

Nu tier han. Saa drar det sig et haanligt Drag om Munden. Han snufser sin Næse ren.

«Er Du ræd Bedstmor dine Du da?» sier han.

Ingrid Klokkervolden blir svært stille.

«Er Du itte det Du da?» spør hun.

Han ser ret frem.

«Je har inga Bedstmor je,» sier han saa.

Hun sitter litt.

«Bedstfar din da?» spør hun.

Jens Klokkergaarden spytter.

«Hain da,» sier han. Saa reiser han sig. Stikker Haanden borti hendes.

«Kom naa,» sier han.

Hun sitter.

«Hoinnførkje!» kommer det foragtelig. Saa klyver han over Hafællen og gaar alene opover Veien mot Lekhuset. Kommen optil ser han sig tilbake. Da har hun reist sig. Saa springer han, kommer bakom Knausen, hopper ned Flaberget og syns ikke.

Men da hun langsomt naar efter og staar paa den store Flaberghelle, hvorunder Lekhuset findes, er han alt i Færd med at melke Stenkjørene.

«Hain mjølker hain, Gut!» sier hun.

Han ser op.

«Je lyt saa, ma Kjærringa itte kjem,» svarer han.

Hun staar litt.

«Naa kjem je strast,» sier hun; saa knytter hun Tørklædet fastere under Haken og hopper ned.

* *
*

Der arbeider en gammel Kjærring med Stav opover Veien fra Klokkervolden; Øinene rinder; den smale Næse er krum, Panden høi og fin.

Haanden skjælver myk over Krokstaven, der hun gaar; høire Hofte er skutt op.

Det er Bedstmor til Ingrid, som er kommen sig op efter Kvilstunden.

Kommen frem paa Flaberget, der Bækken gaar, stanser hun og lyer. Synes hun hører nogen tale, men hører ikke, hvad der sies, ser heller ikke Folk.

«Itte vil je sætte 'na Kalven paa,» sier en Jentestemme indunder Flaberget.

«Du faar gjøra, som Du vil, Kjærring,» svarer en Guttestemme. «Saa sætt je paa en Folunge.»

«Det var likere aa sælje Fôre' da,» svarer Jentestemmen.

«Neggu om je gjør!» blev det sagt, høit.

Nu hørte den gamle paa Flaberget, hvor det kom fra.

«Ingrid!» ropte hun, gammelt. Hun skygget for Solen og saa ned i Gropen.

Der kom en Jente frem.
«Ja,» svarte det op.
Den Gamle saa ned.
«Kjære aa gjør Du der?» spurte hun, ropende.
«Har Lekhus,» blev der svaret.
«Øsch!» kom det fra den Gamle. Hun snudde sig halvt.
«Kom naa!» ropte hun ned.
«Ja, naa kjem je!»
Ingrid kom langsomt op.
«Er 'n der 'n Jens?» blev der spurt.
Ingrid saa bort.
«Nei, det er 'n itte!» svarte hun.
«Tullførkje,» sa den Gamle.
Saa gik de to nedover.
Men Flabergene langs, Krokveier fremved Bækkefaret sprang en Gut nedover, smøg saa ingen saa ham, liketil han kom nedenom Klokkervolden, og gik saa selve Veien langsomt hjemover til Klokkergaarden.
«Aa har Du vørré etter?» spurte Mor hans; hun stod fremved Bækken og vasket Kopp.
«Opmed Bækkøm,» svarte Jens; han gik og skar med en Kniv.
«Aa gjorde Du der?» Moren saa kvasst paa ham.
«Fand Jordbær,» svarte Jens; han gik mot Skaalen.
«Tull-gut,» sa Moren; hun drog til Ildhuset med den vaskete Kopp.

* *
*

Det er en varm Sommerkveld nogen Aar senere.
Paa Klokkervolden har Bedstmor lagt sig. En Jente, spæd og blyg med hvitt Skaut kring det smale Ansigt sitter ute paa Hellen fremfor Stuen med Hænder i Fang.
Det er stilt. En hvit Kat sniker langs med Laaven og utover Jordet. Fugl høres ikke; Granskogen omkring begynder at slaa Fugtighet.
Jenten sitter og stirrer med graablaa, stille Øine ned-

over. Saa om litt reiser hun sig og gaar ganske sagte utover langs Skigarden, stanser og ser længe.

Blomstermylderet staar i Duft omkring, søt Em av Kløver, hvitnende Lys av Præstekraver, Fornemmelse av døende Blaaklokker dypt nede og dunkel Rødme av Kraakefot paa sortnende Stængel. Over det hele som et taaket Brudeslør av uutsprungen Forglemmigei.

Hun staar litt og lyer. Der høres Skridt paa Sten dernede.

Da, med ett, slaar hun sig ned i Græsset.

Hun ligger hoggende still; hun hører hans Aande der nedom Skigarden.

Nu ser han hende. Hun ligger smilende og biter paa Straa.

Han klyver hændig over Skigarden paa det kjendte, lave Sted og subber borttil gjennem Græsset langs med Skigardsfæstet.

Nu ser hun sig tilbake mot Stuen.

Han slaar sig ned ved Siden av hende.

«Ligg a?» spør han, hviskende.

«Ja!»

Hun lar ham ta sin Haand.

Saa sitter de længe slik og knuger hinanden i Haanden uten at se paa hinanden.

«Kom naa,» sier han.

Hun ser paa ham.

«Nei, vent lite,» svarer hun.

Han ser igjen mot Stuen.

«Aa, ho staar fuill itte op att,» sier han hviskende.

Med det samme slipper de hinandens Hænder.

«Ingrid,» roper det gammelt.

Det er Bedstmor, som staar paa Stenhellen med Stav i Haand.

Ingrid reiser sig.

«Ja, naa kjem je,» svarer hun og gaar opover.

Men Jens Klokkergaarden er forsvunden.

«Aa gjør Du bortpaa der?» spør den Gamle, skjælv.

«Ittnaa.»

De gaar begge ind.

Ute graaner Natten. Fugtighet begynder at falde; Blomsterduften blir kjøligere og likesom stille. Av og til bølger et Pust av Natvind, varslende om Regn, henover Engen; den magre Aker nikker med lette Hoder.

Saa er det atter søvnstille.

Nedenom den graa Stengard blystrer det sagte. Og langs Laavevæggen sniker en Jente sig.

Hun kommer varsomt frem til Garden og smyger over. Da blir hun tat i Fang og svinget ned. Og de ler lavt begge, der han sætter hende ned i Græsset.

«Naa søv a!» hvisker han.

Hun drar Aanden dypt.

«Ja, naa søv a!» smiler hun.

Han slaar Armen ikring.

«Kom naa!» sier han.

Hun søker at fri sig.

«Ja, vent lite da,» svarer hun.

Saa springer hun nedover mot Skogen. Han efter og faar Tak i hende ved den lille Bjerk, hvor Hafællen slutter, slaar Armen omkring og faar hendes Hode mot sit, Kind mot Kind. Saa bøier de av og gaar mot Skogen, han med Armen bakom hendes Skulder, hun med Blomster i begge Hænder, dem hun alt i ett slaar saa smaat imot hinanden.

* *
*

Det er gaat fem Aar og er nu sjette Sommeren.

Paa Klokkervolden staar en Jente i Skumringen og stirrer nedover. Hun staar paa Svalstenen fremfor Stuen, hvor der ligger hugget Bar.

Der er slik underlig taus Sommerstilhet over Pladsen. Laavedøren er lukket; Emen av Blomstermylderet driver i Søndenvinden, blandet med Barlugten; stor, moden Tidsel lyser op i den drømmefagre Eng.

Silderet fra det vesle Opkomne høres; den hvite Kat sitter paa Vakt ved Laavebroen.

For der inde staar gamle Kari Klokkervolden paa Baar, og Jenten, hun Ingrid, er alene i Verden.

Det er nu to Dager, siden det sluknet med den Gamle; men det er hele fjorten, siden Ingrid saa noget til Gutten, som brukte at komme om Kveldene.

Det var, som stod der Rogg av Krankhet og Daude.

Der skvatret Trost i Skogen søndenom Husene; tænk, at den vaaget; Stenskvætten skvatt og smattet i Skumringen; men ingen kom.

Ingrid Klokkervolden kjendte slik underlig Skjælving, der hun stod. Inat hadde hun ligget i Jakobsstuen, og nu skulde hun igjen til at gaa.

Hun bandt Tørklædet fastere, skottet endnu engang mot Laavedøren, som om nogen kunde komme — og gik, Grinden ut, kjendte Grindkrokens Klang risle fælent igjennem sig og gik fort Veien opover til Jakobsstuen.

Den hvite Kat fulgte ikke. Den sat med spidsede Ører paa Vakt ved Laavebroen.

Kommen frempaa Svaberget, der den gamle Ulvaabæk sildret, stanset Ingrid og drog Aande.

Kveldskumringen laa eventyrfarlig over de kjendte Steder. Hun saa Stener efter Lekhus dernede; Buskene, hvor de hadde hat Sæter og gjæt Stenku, hadde vokset; de smaa dype Kulper fremved Bækken, hvor der stod koldt Vand selv Høisommertide, var som før.

Men hun var alene.

Det tok til at trykke under Bringen og i Halskroken. Alene i hele vide Verden! Han Jens, han kom ikke. Og hun syntes, at den næste, som de skulde bære tiljords, det var hende.

Hun snudde sig og skottet nedover den natgraa Vei, saa gik hun fort opover mot Jakobsstuen.

Det hugg nogen i Vedskaalen paa Jakobsstuen, da hun naadde frem. Det var Kjærringen, hun Guri. Nu kom hun med Vedfanget, men blev staaende, da hun fik se hende.

«Du kjem att lel,» sa hun.

Ingrid Klokkervolden smilte, et saart, fremtvunget Smil.

R o g g: Rædsel.

«Ja, je gjør nok det,» svarte hun.

Jakobsstukjærringen gik mot Stuen og slap Vedfanget ned i Vedroen.

«Ja, det er nivst, ser Du,» sa hun.

Ingrid, som langsomt hadde fulgt, svarte ikke. Hun stod litt og saa, mens Kjærringen la Ved indunder Gryten. Saa satte hun sig.

Kjærringen satte sig nu ogsaa.

«Har det vørré naaen oppaa?» spurte hun.

Ingrid saa ned.

«Nei,» svarte hun.

Guri Jakobsstuen stirret undrende.

«Ingen fraa Klokkargardem heller?» spurte hun.

Hun tok Bundingen.

Ingrid saa bort i Veiret med vekt blaanende Øine.

«Nei,» svarte hun igjen. Det korte Ord likesom blev for langt, saa Slutten hviskedes.

Guri Jakobsstuen bandt.

«Itte 'n Jens heill?» spurte hun om litt.

Det blusset til, blekt i Ingrids smale Ansigt.

«Nei,» svarte hun tredje Gang.

Det blev stille. Kjærringen bandt. Saa ret frem for sig og bandt.

Det spraket Granglo frem paa Gulvet og blev liggende, til den sluknet. Ingrid sat og stirret blaanende hen.

«Aa nei!» sa Kjærringen.

Og om en liten Stund igjen:

«Du er vørté isamma naa.»

Det stak til inde i Bringen paa Ingrid Klokkervolden; men hun svarte ikke.

Som om denne Taushet var en Tvil sa Kjærringen, der hun bandt:

«Jo, det er Du nok vørté!» — Hun drog Pusten erfarent med det samme.

«Du kjem nok tel aa vente.» Hun reiste sig og la et Par Skier opunder Gryten.

i s a m m a: ensom, alene.

Ingrid sat slagent stille. Hun kjendte, Graaten vilde frem, men holdt imot.

Guri Jakobsstuen saa og skjønte alt dette.

«Det gjør vondt,» sa hun. «I Stønn,» la hun til.

Og Bundingen gik flittig videre med Blink av Bundingsstikker ved Lyset fra Aaren.

— Guri Jakobsstuen sukket.

«Det var itte ventend det,» sa hun saa.

«En skulde itte tru paa slikt,» føiet hun til.

Da kom Ingrid med Hodet ned i begge sine Hænder og graat, hikstende men stillt.

Guri Jakobsstuen sat stille. Gjorde intet for at tale til Rette eller trøste.

Ingrid sat slik en Stund. Saa blev hun sig selv mægtig og stelte sig. Snudde sig mot Vinduet, som om hun saa ut. Strøk sig med Haandbaken over Øinene og stelte paa Tørklædet. Reiste sig og gik hen til Vinduet, hvor hun blev staaende og se ut.

Det var igjen længe stille. Det begyndte at syde i Gryten, som var paa Kok.

Guri Jakobsstuen gik ut. Kom straks efter tilbake med en Rakfisk, som hun skar i Biter fremved Aaren og slap oppi. Saa strøk hun av sig paa Klædet fremved Vedroen og tok atter Bundingen.

Hun sat og tænkte, der hun bandt.

«Du faar fuill Pladsen etter Bedstmor dine?» spurte hun om litt.

Ingrid saa bort.

«Je vet itte je,» svarte hun, igjen paa Graaten.

Guri Jakobsstuen saa frem for sig.

«Aa, det gjør Du nok,» sa hun.

Ingrids Ansigt fik noget haardt; den smale, buede Næse blev likesom knivtyndere; de forgraatte Øine blev straalende graa.

«Det kain væra det saammaa ailt ihop,» sa hun.

Guri svarte ikke paa dette.

«A Goro Nerigard er Gardjente ho,» sa hun om litt.

Ingrid blev blekere.

«Det er det saammaa ailt ihop før mei,» sa hun haard i Stemmen.

Guri bandt.

«Det var itte anna ventend,» sa hun.

Herpaa svaredes ikke.

Ingrid sat og strøk og strøk en Fold paa sit Skjørt, mens hun hele Tiden saa bent ned i Fanget.

«Det er om Synndan, ho ska' aat Jorden?» spør Kjærringen med ett.

«Ja.»

Ingrid reiser sig og gaar mot Døren, som staar aapen.

«Aa ja, aa ja!» Guri Jakobsstuen sukker. Saa lægger hun Bundingen; for nu koker Fisken.

* *
*

Det er Sommeren efter.

Ingrid Klokkervolden bor alene paa den vesle Plads der fremved Sæterveien. Akerflekken er ikke saadd iaar; der vokser vild Sennep med gylden Blomst over det hele. Men Engen staar frodig som før med sit Mylder av Markblomster langs Skigarden, og det vesle Opkomme sildrer som før.

Den hvite Katten sitter i Solskinnet paa Hellen utenfor Stuedøren og grunder; Trost skvatrer fra Smaaskogen søndenom Husene.

Og en gløgg, vaktsom Stenskvætt sitter paa Stenrøsen nu som altid, smatter og skvætter og vipper, naar nogen gaar forbi; den er saa livende ræd, at nogen skal finde frem ditind mellem Stenene, hvor den har Rede.

— Der gaar en Jente i den svale Solvind langs med Skigarden. Bøier sig ned og plukker en Engblyme, gaar saa langsomt videre nedover mot Stenrøsen og stanser der.

Det er Ingrid Klokkervolden.

Ansigtet er blit tyndt og likesælt; Haarfæstet er magert under Tørklædet. Og den vesle buede Barm, som ifjor var saa forventende ung, er sunken. Hun

har sort Vadmelskofte paa og graatt Vadmelsskjørt under.

Hun staar der og plukker Blad for Blad af den spæde Blyme og lar dem falde; hun staar og stirrer saart utover. Og hun tænker paa den Dagen, da Bedstmoren fôr til Jords, og det gaar i hende den tunge Klokkeklang og de faa stille Mennesker, som møtte. Og Liket, som blev kjørt paa Kjærre fra Klokkergaarden — hun hadde maattet sende Bud for at laane sidste Dagen. Og Hest var ikke at faa andensteds; for det var midt i Høionnen.

Men Jens var reist paa Østsæteren for at slaa. Siden, utover Høsten, hvor de var nødt til at gaa hinanden forbi, hilste de som Folk bruker at hilses, men han stanset aldrig og hun ikke heller.

De sa, han skulde ha hende Goro Nerigard.

— Ingrid Klokkervolden gik videre med den bare Blomsterstilk mellem sine Fingrer og vilde gaa mot Skogen. Men saa snudde hun braatt — der kom nogen nede i Veien, en Mand med Hest og Kløv.

Hun gik fort frem ved Skigarden og opover mot Husene. Saa smøg hun ind i Stuen, men sat ved Glasset slik at hun kunde se ham, som kom.

Det var Jens med Klokkergaardsborken. Han skulde paa Ulvengsæteren.

Hesten stanset ved det vesle Opkomme og drak. Han strøk sig med Ærmet over Panden, der han ventet. Det var stekende hedt og brat opover.

Nu gik han med Hesten efter sig forbi Grinden. Han saa ind; nu saa han mot Vinduet. Da blev det hvitnende Tørklæ borte derinde.

Ingrid hadde reist sig og var kommen sig bort til Aaren, hvor hun tok til at stelle med noget.

Hun hørte de skarpe Hestesko mot Sten Veien op, fjernere og fjernere, til det hele blev borte i Dulpen bakom Flaberget, der hvor de lekte Lekhus i gamle Dager.

Hun ventet en god Stund. Saa gik hun ut. Stirret opover, og før hun visste Ordet av, var hun ved Grin-

den, løftet Kroken langsomt, smøg sig ut og gik Veien langs med Skigarden til Bækken. Hun vilde nok snerte sig opover til Jakobsstuen!

Kommen paa Flaberget ved Bækken stanset hun. Hun kunde se Hovmærkene i den vaate Vei efter Klokkergardsborken og der — et kjendt Mærke efter Mandsfot.

Hun kjendte det saa underlig trangt for Pusten, snudde saa og gik en Sving nedenom Flaberget, hoppet over den stille Kulp og kom frem til Lekhuset.

Det var der alt ihop.

Stenku stod ved Stenku paa hver sin Baas. Saufjøset var fuldt av smaa Stensau, hvite og svarte og botete. I Stalden stod Rauen og hadde Fôr av vissen Maassaa. Hun syntes, hun maatte graate, der stod hun. Men hun bare satte sig paa den store Sten tæt ved og hadde saa vondt for Bringen.

De sa, han Jens skulde ha hende Goro Nerigarden! Ja, det var vel, som det skulde.

Hun var Gard-jente hun.

Men det visste hun, at kom han Jens en eneste Gang, saa sa hun ham ikke nei til noget; det fik gaa, som det vilde!

Nu stod Taarene i Øinene paa hende, der hun sat og mindedes alt — alene der paa Stenen ved Lekhuset. Solen stod stekende het.

Hun reiste sig og saa nedover.

Nei her gik det ikke an at sitte! Om nogen kom! Hun gik langsomt nedover fremved Bækken, paa maa og faa mellem Smaaskogen. Det gjorde likesom saa godt at gaa vild; men hun kjendte hver Flek og hver Buske.

Der, fremved der hadde han faat Tak i hende første Gang og kysset — like i Halskroken fremved Øret. Hun kjendte, hvor det brandt!

Og der, ved den store Eneren — der hadde hun kysset igjen! Hun kjendte endnu den aapne, blødende Kjendsel av Skam, da det vel var gjort.

Hun svingte med ett av og gik opover mot Veien. Det

var da ogsaa brændende varmt; Solen skinte, saa det skar i Øinene, og der kom slik døvende Luft av Kløver.

Nu tok hun igjen i Grinden, stjaalent og smøg sig ind.

Stuedøren stod oppe. Du store Under! Hun hadde glemt at lukke.

Og paa Bordet sat Katten og slikket Fløtekoppen. Nu gjorde den et Hopp ned — et let Dunk og gik med Halen strak i Veiret forsigtig bort til Aaren, hvor den satte sig.

«Hsscht!» — Hun jaget den ut. Den sprang fort, men satte sig ute paa Hellen i Solskinnet og slikket sig om Snuten.

Hun gik efter og lukket langsomt Døren. Saa la hun sig paa Sengen i Koven.

* * *

Det var blit halvmørkt, da Ingrid vaaknet. Hun reiste sig braatt, som om hun hadde gjort noget galt; saa gik hun til Døren, aapnet og saa ut.

Det hadde svalnet.

En frisk Bris av Nord drog gjennem Dalen; alle Blomster duvet; selv de violette Tistiler rugget de stærke Hoder. Præstekrave og Kraakefot stod i svaiende Svigt; Græsset paa Uthustaket baaret og luet under Vinddraget.

Hun var kommen ut paa Gaarden.

Da hørte hun Lyd fra Veien der oppe. Det var to, som kom.

Hun blev staaende.

Jo. Det var ham. Og i Følge med ham en liten Gut fra Nerigard.

Hun gik ikke. Hun blev likesom kold med ett.

Skulde gjerne se, han stanset og talte til hende.

Men hun kjendte, Hjertet slog.

Da han og Gutten kom for Grinden, fik han se hende.

Han sagtnet Gangen, og før nogen av dem visste av det, stod han ved Skigarden.

«Go'kveld,» sa han. Nerigardsgutten gik videre forbi.

«Go'kveld;» — det kom lavt og stilt og værdig.

Men hun kom ikke nærmere.

«Du kjem fraa Sæteren,» sa hun.

Han stod lænet mot Skigarden.

«Ja, je gjør det,» svarte han.

Stilhet.

«Ska' Du itte gaa ind?» — Det blev spurt, som Skik og Bruk var.

«Aa Takk.» Han stod.

Det fôr gjennem hende. Han vilde hende noget.

Hun saa mot Stuedøren. Saa derefter paa ham, men ikke ind i Øinene.

Han stod som før. Saa stirret han ned for sig og spyttet.

«Bir Du heme i Høst?» spurte han.

Hun saa nu helt paa ham, undrende.

«Ja, det bir je fuill,» svarer hun saa. Hun vet ikke, hvor han vil hen.

Da tar han Pipen op.

«Kainskje Du tok paa dei aa skjæra Aakeren bortpaa Blindteigen Du?» sier han nu og karver i Pipen.

Det risler som koldt Vand nedover hende. Nu var alt dem imellem forbi; det skjønte hun. Det var, som andre hadde sagt og hun selv saa længe hadde tænkt.

«Ja, Du vet, det fekk bi e Raa' med det,» svarer hun, som om ingenting var.

Han tænder paa.

«Det bir før myy før mei,» sier han.

Hun staar og ser ned.

«Ja. Det er fuill saa det.»

De stod en Stund begge. Han røkte; hun fingret med sine Hænder.

«Ja — vi talas ved da,» sa han endelig.

Hun svarer ikke straks.

«Du bir itte heme Du kainskje i Høst,» sier hun.

«Aa jo — men —» begges Tanker drog til Goro Nerigard.

«Ja. Du faar sende Bud opøver,» sier hun saa.

Han staar litt.

«Ja, Du faar ha Takk da — før detta,» sier han endelig.

«Aa, itte aa takke.»

Han drar Pusten og kommer sig op.

«Ja, Du faar staa paa dei bra da,» sier han og gaar.

«Du det saammaa,» svarer hun efter ham, svinger og gaar ind.

Vel kommen alene, synes hun hun vil graate; men det blir bare med en Tapp i Halskroken.

— — I September samme Aar lystes der til Ægteskap for Jens Klokkergaarden og Goro Nerigard, og da Høsten stod i Modning, gik Ingrid Klokkervolden og skar Akeren paa Blindteigen efter Akkord med han Jens for to Mark og otte Skilling Maalet.

* *
*

Det er halvhundred Aar senere.

Opover Veien fra Klokkergaarden til Ulvengsæteren gaar et muntert Følge.

Det er unge Piker og Gutter, i Bydragt, med Parasoller og Stokker; skaarne av fersk Ener; en Mand med Kløvhest følger.

Hun Goro Klokkergaarden tar imot Sommergjæster nu, siden han Jens, Manden, døde for et Par Aar siden.

Og nu skal Færden til Sæters bakom store Bjørgum idag i det straalende Solskinsveir.

Det er unge, lyse Stemmer, som taler og ler, puster og prater alt i ett, der de gaar.

Solen staar blank paa blaa Himmel. Klægg og Fluer følger i Surr, hvor de gaar.

Nu slaar de sig ned ved Skigarden, hvor der staar nogen liten Kjølighet av et trofast litet Opkomme, som sildrer over Veien; Manden med Hest og Kløv drar sin rolige Vei videre.

En av de unge Piker lægger sig ned og drikker. Reiser sig op igjen, vaat om Munden. Stønner av Behag.

«Saa koldt,» sier hun.

Saa streifer Blikket over Skigarden.

«Nei, saa vidunderligt! Nei Dere!» Hun kommer fremtil og staar betagen.

Og de andre som hun.

Ti der, paa Engen, lever alt Sommerens Eventyr. Et yrende Mylder av Markblomster, Præstekraver i drivhvit Flok, Blaaklokker og Smørblomst i Græsdypet, Kraakefot med rødmende Blomst, og uutsprungen Forglemmigei overalt som et graablaat Brudeslør over det hele. Men her og der en høi, grov Tistil med sin violrøde stærke Blomst. Humle og Flue summer mellem Blomstene; Straa og Blad staar stille i Solémen.

Intet Under, at Sydens Fugle fløi den lange Vei for at hække her og leve sit Elskovsliv i Blomsterdrømmene henover de dryssede Bakker.

«Vidunderligt,» sa den ene til den andre. Og de suget alle ind Middagens lykkelige, yre Duft av de tusinde Tusinder.

Men en Stenskvætt smattet og vippet paa Stenrøsen, altid ræd, at de skulde opdage dens Rede, og en svart og hvitbotet Kat smøg stilt langs Gjærdet og blev borte under Laaven.

De gik videre. Men da de kom til Grinden, stod en ældgammel Kjærring der, hofteskakk med rindende Øine og de knokete Hænder om Grindspildrene. Hun stirret og stirret.

«Goddag!» hilste den ene av de unge Piker, og alle stanset.

«Aa Go'dau!» Hun stirret.

«Det er Byfolk, sir je!» sa hun.

«Jo, vi skal paa Sæteren!» svarte den unge Pike. Hun stod ved en Guts Side; han kunde vel være nitten Aar.

«Jø, saa vakkert Folk!» sa Kjærringen ved Grinden.

«Dø er fraa Krestian?» spurte hun saa.

«Ja, det er vi.»

«Bor Du her alene?» spurte en anden.

Den Gamle saa paa dem.

«Ja, det gjør je.»

Hun saa og saa.

«Er Du gift?»

«Nei, det er je itte!»

Hun saa og mønstret videre.

«Er det Guten din detta da?» spurte hun. Hun saa paa ham, som var nitten Aar.

Da lo den unge lyse Pike.

«Nei, det er han ikke.» Og hun blev blusrød. Flere av de unge vekslet Blik.

«End Du da?» spurte den unge Pike. «Har ikke Du hat nogen Gut?» Hun var saa søt, da hun spurte.

Den Gamle saa og saa.

Hun tok sig til Tørklædet.

«Aa nei,» svarte hun.

«Nei, saa mange Blomster hernede ved Engen!» sa den lyse unge Pike.

Den Gamle med den buede, knivtynde Næse og de graa, søkende Øine taug.

«Ja, det er nok Blyme,» svarte hun endelig.

«Ja Farvel da!» Det var flere Stemmer paa én Gang.

«Aa — Farvel!»

Den Gamle stod med Hændene klamret om Grinden og stirret efter dem, der de gik, leende og pratende opover.

Nu svandt de bakom Flaberget ved Lekhuset. Der, hvor det var Kjølighet og Bækken rislet forbi, drak de alle. Og Gutten med Hesten sat i Skjorteærmene i Skyggen av en Gran og ventet.

«Hvad het den gamle Konen i Stuen hernede?» spurte den unge lyse, da det atter bar i Vei.

Manden tok Bigseltømmen og smattet paa Hesten.

«Det er a Ingrid Klokkarvolden, døm kailler,» svarte han.

INDHOLD AV ANDET BIND

Side

FJELDKRAKER OG SKOGSTROLD

Kaffebrændkari 9
Lykkjeknut 27
Sjuluspær 55
Kristen Kopporslager 62
Svelt-Lars 96
Kristen Fykomkring 114

MOROSAMME KROPPER

En Husmandssjæl 129
Kirsti paa Topp 135
Tønsett-Prosten 144
Semming Skolemester 156
Lørdagsfriing 166
Da Skræpp-Erik forlangte Lysning 172
Iver Amtmand 178
Pudsjo 188
Pudsjos Giftermaal 196
Enkegards-Borken 205
Erik Smed 223
Semming Skolemester paa Bjørnejagt 228
Næverkont-Ola 240
Et Bygdegeni 256

FATTIGT FOLK

Julekveld 271
Husflogutten 277

Side
Vechl-Jens 284
Sigrid Rogsveen 296
Ljugar-Marja 314
Han Vechl-Ola 323
Hund-Kirsti 332
Knut Kaldberget 347
Ingrid Klokkervolden 385

JACOB B. BULL:

NUTIDSROMANER I—III

15 Kroner, eleg. indb. 35 Kr. 50 Øre

Bd. 1. Livets Triumf. - Lys Hævn.
„ 2. Præstens Søn.
„ 3. Den nye Gud.

FOLKELIVSROMANER I-III

14 Kroner, eleg. indb. 34 Kr. 50 Øre

Bd. 1. Jutulskaret. - Glomdalsbruden.
„ 2. Eline Vangen. - Fonnaasfolket.
„ 3. Østerdalskongen. - Knut Veum.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

A/S P. M. BYE & CO., KRA

BOUND BY
HM

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
839.83 B87FO191 C001 v.2
Folkelivs billeder /
3 0112 089031766